

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. Lichtenthal 4

Bernhard <von Clairvaux, Heiliger>

[S.l.], [um 1300]

[urn:nbn:de:bsz:31-35374](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-35374)

Leibniz 4

M 31

X

lib^r h^{er}e r^{eg}is m^ost^ry lucid^euall^{is}

Inquit prologus mirra scilicet patris nostri bernhardi abbatis clarenvallis

Exoptatur vitam servu tui. ad honorem nomis tui. p ut tu dedis dne ds ipius. p quem ecciam no tri tempis. in antiquu aplice gre z ututis decus noluiti refloere. a cum in uoto adiutorem. que iam olim habeo incedere. amorem tuu. Quis eni te amore tuo quantulumcuq; spuaclm in te habent. a uident testimoniu gle et honoreis tui tam pclarum. a tam fidele tempib; nris mundo insolitum effulsisse. non agat a fatagat. non det opam quantu cu q; potuerit. ne lum ate accensum tuoz quepiam lateat. s; quantu humano stilo fieri potest. quod melius ipe tam pirtutu opa facit. manifestatum a exaltatu luceat omib; qui sut in domo tua. In quo cum ego iam uellem olim p ut possem quaecumq; ministrum age uicis mee. et seu timore seu timore. uerecundia. phibitus sum usq; adhuc. modo quidem sup me iudicis esse dignitate matie. a dignoib; opificib; reseruandam. modo z post obitum ei quasi supuicturus ei. melius hoc a oportentiul delibans actitandum. cum iam homo non granaretur lauchib; suis. z tucius fieret. a conturbatione hominum et contradictione liqur. at ille uigens a ualens. qm to infirmior corpore. tanto fortior fit a potens. non cessans agere digna memore. a magna maiorebus semp accumulans. que ipo tacente. scripto rem requirat. Ego uero iam deliboz urgentib; infirmitatib; coepit morti huius. a meis omnib; incipientibus habere. resposum uicine mortis. sentio instare temp resolutionis mee. plurimuq; timeo ne seio me peniteat tam diu distulisse. qd pus quam pcelluam uelut omnimodis pegisse. Sed et me fratrum quocundam pia beniuolentia ad hoc impellit plurimu a coho tar. qui cum uiro di iugit assistant. omnia eius nouit. ingrentes quedam diligenti inquisitione inuestigata. plura etiam cu farent. ipi intuerit z uiderit a audierunt. Qui cum multa suggerant z pciata que p seruum suu deus ipsis p sentibus opatur. et nota eoz religio z scola magistru ab omni melibet suspicione falsi. adhuc etiam ad testimoniu sibi ascescunt. pbabilium auctoritatem psonarum. episcopoz. monachoz. clericoz. quib; non habe fide n nulli fidelium heet. Quaquam id supstus dixim. cum totus ea no ut mu dus. a ututes eius narret omis eccia seoz. Quayp attendens diuine laud nitificam mariam omib; se offerentem. uemine uero pientem. doli mulantibus eis qui melius hoc ac dignius potant. suscepi in ea a iere ipse a potio. n uanitate confidentis. s; psumptione diligentis. Qz eni tam me metipsum in memoripo. a meipsum opant in. nequaqua totam uitam uiri

si suscepi diligendam s; ex parte: exprimita scilicet aliqua uiuentis & loquentis
in eo xpi. opa quedam extioris cum hominib; dilationis ei. que de ipso uidentur
quib; hoc datum est. & nos quoq; ex parte uicimus & audiuimus & manus
nre directauerunt. Cum enim hoc ipsum ex magna parte de ipso sciendum
sit. quod de eo qui dicit. uiuo autem iam non ego. uiuit uero in me xpe. Et
alibi. An inquit exprimita queritis eius qui in me loquitur xpe. non inuisibi-
lem illam uitam uiuentis & loquentis in eo xpi enarrare proposui. s; extio-
ra quedam uite ipsius exprimita de puritate interioris sanctitatis & inuisibilis
conscience. p opa extioris hominis. ad sensus hominum extiores inuicantia. que si-
cut omnib; scire. sic etiam quibuslibet ut cumq; scribere in punctu e. psertim
cum nec ipsa quasi accuratius digerenda. s; saltim in unum congerenda & repo-
nenda suscepim. n edenda eo uiuente. sicut n scribenda ipso sciente. Confido
autem in dno qm post nos & post obitum ei. exurgent qui meli ac dignius
pficiet. quod nos conati sum. qui etiam sufficienter extiora interiorib; compare. & potunt
priosam in ospectu dmi mortem ei. uite simili continuare. scribendo & de mo-
rte uitam. & de uita mortem dndare. Jam g adiuuante dno ppositum aggredi-
amur. *Explicit prologus. Incipit liber primus de uita sancti bernhardi*

abbatis clareuallensis. ~~~~~

Bernhardus Castellione burgundie opido oriundus
fuit. parentibus claris sedm dignitate seli. s; digno-
rib; ac nobilioib; sedm xpiane religionis pietate. Pat-
er eius Theselinus uir antique & legitime militie fuit.
cultor di iusticie tenax. Ewanglicam namq; secundm
dm instituta pcurator dmi miliciae agens. neminem
conuiciebat. nemini faciebat calumnia. otentis sti-
pendiis quib; ad omne opus bonum habundabat. sic
consilio & armis seruebat dms temporalib; suis. ut s dno do non negliget id
de quod debebat. *¶* At Dalez ex castro. nom est mons bariis. & ipsa in ordi-
ne suo aplicam fidei regulam tenens. subdita uero. sub eo seclm ti-
morem di domi suam regebat. opibus mte insistens. filios erudens
cum omni disciplina. Septem qq; libos genuit. non tam uirgo suo qua
deo. sex mares & feminam unam. mares omes monachos futuros. femina
seimoniam. Deo namq; ut dictum e n solo genans. singlos mox ut
partu elidat ipsa manib; ppis dno offerebat. propt qd etiam alienis
ubibus nutendos comitte refugebat. quasi cum lacte matris matris qd
amoro boni infundens eis naturam. Cum aut creuissent quandiu
sub manu eius erant. homo magis quam curie nutebat. non patiens
delicatos cibos assuescere. s; grossioribus adq; comunib; assuescere as-
ertie eos pparans & instituens dno inspirante. qsi ad hemum otinuo tnt
Luttencos.

* alius femina

Hec cum in ordine genitorum filiorum tertium Bernhardum habet in
 utro. sompnuū vidit p̄lagium futū. catellum scilicet totū can-
 didum. in dorso rufum. & latrantem in utro se habere. Sup̄ quo trita
 uehēnt. cum religiosum uirū consuluit. continuo ille ip̄m p̄phie cō-
 cipiens. quo claud de sc̄is p̄dicatorib; d̄no die. Lingua canū tuorū ex i-
 micis. trepidanti & anxie respondit. Ne timeas. b̄n res agitur. Op-
 timi catuli nat̄ eris. qui domus d̄i custos futus. magnos p̄ca ostra
 inimicos fidi. edicis est laetus. Erat enim egregius p̄dicatō. & tamquā
 bonus canis. gr̄e lingue medicinalis in multis. multos morbos curatus
 ē animarū. Quo responsomulier fidelis quasi a d̄o suscepta leta efficitur. &
 iam tunc in amorem n̄ dum nati tota fustundit. cogitans eū sac̄s lit̄is
 erudiendū t̄dere sc̄dm modū uisionis & int̄p̄tationis. qua ei de illo tam
 sublimia diuinitatis dona p̄mittēbant. Quod & factum ē. Mox enī v̄
 felici partu edidit n̄ modo obtulit eū deo sicut de agere consueuat.
 s; sicut legit̄ de sc̄a Anna mat̄ Samuel que p̄ritū a d̄no filium & accep-
 tum in tabnaculo eius destinauit p̄petuo s̄uitum. sic & ip̄a eū in ecclesia d̄i
 acceptabile obtulit sacrificiū. Vn̄ & quam ciens id fieri potuit in ecle-
 sia castellanis que postmodū ip̄ius Bernhardi opa a seclari consulatione
 in ordinem regularium canonicorū sublimata cognoscit. magistris lit̄a-
 rum t̄dēs erudiendū. egit q̄quid potuit ut in eis p̄ficet. Puer aut̄ &
 gr̄a plenus. & ingenio natali polleus. cito in hoc matris desiderium imple-
 uit. Nam in lit̄arum studio quidē sup̄ etatem. & p̄coctaneis suis p̄ficie-
 bat. s; in rebus seclariis iam mortificationē fut̄e p̄fectionis. uelut
 natalit̄ inchoabat. Erat quippe simplicissimus in seclariis; amans habi-
 tare secum. publicū fugitans. & mire cogitatus. parentib; obdiens
 & subditus. omnib; benignus & gr̄atus. domi simplex & quietus. foris
 rarus. & ult̄ quam crecti potest uerecundus. nusquam multū loqui a-
 mans. d̄o deuotus. ut puram pueritiam sibi suam obseruaret. lit̄arū
 etiam studio deditus. p̄ quas inscriptis d̄m disceret & cognosceret. In quo
 quantū in breui p̄fecit. & quā p̄spicacem in discernendo induerit sen-
 sum. ex eo quod subiungimus aduerti potest.

Cum adhuc puerulus graui capitis dolore uexaret. decubuit in
 lectum. Adducta ē autem ad eum muliercula. quasi dolorem
 mitigatura carminib; suis. Quam cum ille appinquantem cerneret. eū
 carminibus instrumentis. quib; hominib; de uulgo illudē osueuat. cum
 indignatione magna exclamās. a se repulit & abiicit. Nec defuit misericor-
 dia diuina bono zelo sc̄i pueri. s; continuo sensit uirtutem. & in ip̄o impetu
 sp̄e surgens ab omni dolore liberatum se eē cognouit. Ex quo cum n̄ infite pa-
 trum p̄ficet. adiecit ei d̄s apparere. ut olim puero Samueli in sylo. & mani-

festare ei gl'am suam. Adciat namq; sollempnis illa nox natiuitatis
dñice. ad sollempnes uigilias om̄s ut mox ē pabant. Cumq; celebrandi
nocturni officii hora aliquantisp̄ prelaretur. contigit sedentem expectā
temq; Bnhartum cū cetis inclinato capite paululū soporari. Affuit
illico puero suo se reuelans. pueri ihu sc̄a natiuitas tene fidei suggen'
mēmenta. & diuine inchoans in eo mistia contemplatiōis. Apparuit
ei uelut denuo pcedens e thalamo suo. Apparuit ei itum quasi ante oeu
los suos nascent' exiitō matris uirginis. iūbum infant' speciosus forma p̄
filiū hominū. & pueruli sc̄i in se sapiens minime iam pueriles affectus.
Pualum ē aut' animo eius. & nō nūquā dicē consueuit. qđ cam exēdat
horam fuisse. dñice natiuitatis. S; facile ē adūtere. his que ei adiutorium
frequentarūt. in quāta bñdictione ea hora puenit ad eum dñs. cum usq;
hodie in his que ad illud p̄tinent faciuntur. sicut ip̄e quoq; fatetur. &
sensus ei p̄fundior. & sermo copiosior sup̄tē uideatur. Vñ & postmodū
in laudem ei' genitricis & genitricis & sancte eius natiuitatis. in ligno ecclidit o
pusculum. iter uicia opum suoz seu tētatum. quos postmodū plures
inuenit ecclidisse. sup̄ta maria ex eo ewanglii loco ubi ait. Qđ illus est an
gelus gabriel a dō in ciuitate galilee. & cetera que insecunt. Neq; illud ta
cendum qđ ab ip̄is iam puerilib; annis liquos potat nūmos habe. clau
destinas. faciens elemosinas. & uicundie sue morem gerebat. & p̄ etate. im
mo sup̄ etatem pietatis opa sectabatur.

Dum aut' post hoc aliquanto tempe euoluto p̄ficiens etate & gr̄a a
put dñm & hoies puer Bnhardus. de puericia tñsiret in adolesecē
ciam. mat' eius libis fidelit' educatis. & ual' seculi in gradientib; . quasi p̄
actis omnib; que sua erant. felicit' miguit ad dñm. De qua nequaquā p̄tē
reundum ē qđ cū multo tempe uixit. cū uro suo honeste & iuste. sedm̄ ius
ticial' & honestates sc̄i huius. & legem fidemq; coniugū. & p̄ aliquos an' obi
tum suū annos in eo ad quod filios nutre uidebatur. p̄tē potuit & licuit
mulieri sub potestate uiri constitute. n̄ haberi ip̄i corporis potestatem. om̄s
ip̄a puenit. Itenim in domo sua. & in p̄fessione coniugali. & in medio sc̄i.
heremiticā seu monasticā uitam n̄ p̄uo tempe uisa ē emulari. in uictus
paritate. in uilitate uestitus. delectas & pompas sc̄i a se abdicando. ab acti
bus & curis sc̄larib; in quātū potat se subtrahendo. insistendo ieiuniis. uigi
liis & orōnib; . & qđ minus assūptē p̄fessionis habebat. elemosinis & diuisis
opib; nūc redimendo. in q̄ de die in diem p̄ficiens. ad extrema puenit. p̄fici
enda in futo in eo in quo p̄ficiens. de hoc sc̄lo migravit. Obdormiuit autem
psallentib; clericis qui conueniant & ip̄a parit' psalles. ut in extremis
quoq; cū iam uox eius audiri nō posset adhuc moueri labia iudicent.
& lingua palpitans dñm confiteri. Demū int' letanie supplicationes cū di

3

ceret. p passionem ⁊ crucē tuam liba cam do. eleuant manu signavit se.
⁊ emisit spm. ita ut ma nū non poss; deponē quā leuauit. De hoc Bn
hardus iam more suo uicturare incipit. eleganti corpe grata facie pminēs.
suauissimis ornatus morib; . acri ingenio pditus. acceptabili pollens eloq
o. magne spei adolescens pdicabat. Cui tamquā ingrediēti sehm plures se
ue sehi ipi offerre cepit. ⁊ in omib; assurgere pspritates vite hui ⁊ magne
spes undiq; aridēre. Obsidebant aut benignū iuuentis animū. sodaliū ⁊
similes mores. ⁊ amicitie pcellose. similem sibi effice gestigentes. Que si ei dulcesce
pstitissent. necesse erat amaresce illi quod in hac uita dulci cordi eius i
sedat. castitatis amorē. Cui pcepue inuident colub tortuosus. spargebat
laqueos tēptationū. ac uariis occu sibi; calcaneo eius insidiabatur. Unde
cū aliqm matna queclam pulctudine. diuicijs. cultu. ⁊ alijs huiusmodi.
irritamta pferens concupiscentie ⁊ pccū. in secciori dom' cubiculo cū agglla.
ptheret ad pccm. ille tenib; eam ubi denuitens. donec emanib; eui ⁊ aplexi
bul elabatur. fugit ⁊ euasit. ⁊ in medio ignis n̄ ē estuatus. **A**ta autem
uice cū curiosius aspiciēdo defixos inquādam oculos aliquamdiu tenuiss; . di
nuo ad se reuulsus. ⁊ de semetipso erubescens apud semetipm. in se ipm ultor seu
illius exarsit. Stagno quippe gelidaz aquaz qd in pximo erat collotenu
insiliens. tandiu inibi pmanit. donec pene exanguis effectus. p uirtutē
grē coopantis ⁊ a calore carnalis ocupie totus refrigerat. induēs illū casti
tatis affectum quē induat. q dicebat. pepigi sedul cum oculis meis. ū n̄ cogi
tare qre de uirgine. **C**ura idem tēpus instinetu demois in lectū dormientis
necta ē puella nuda. Quā ille sentiens. cū omi pace ⁊ silētio prem ei lectuli q
ocupauat cessit. in latul altum se conuict adq; dormiuit. Misera ū illa aliqu
dum iacuit. sustinēs ⁊ expectans. demde palpan ⁊ stimulant. demū ū unguibus
cū lacrim ⁊ cūentans. Nonissime cū immobilis ille pisset. illa heet impudētissā
ēer erubuit. ⁊ hērore ingenti atq; admiratiōe pfusa. relicto eo surgens aufugit.
Contigit item ut cū sociis aliquis. apud matnam aliquā Bnhardus
hospitaretur. Considerans aut mulier adolecentē decoctū aspectu capta
est laqueo oculos suoz. ⁊ in concupiscentia eius exarsit. Cūq; tamq; honoratiori oī
um fecisset lectum ei seorsū ppari. surgens ipa. nocte eadem impudent' accessit
ad eū. Quam Bnhardus sentiens ū inops consiliū clamare cepit. latrones. latne.
Ad quā uocem fugit mulier. familia omis exurgit. lucerna accendit. lat' qru
s; minime inuenit. Ad lectulos singuli redeūt. fit silentiū. sunt teneb sic pū.
pauant ceti. ū n̄ illa misera requiescit. Surgit denno. ⁊ Bnhardi lectulū pe
tit. ū denno ille pelamat. latnes. latnes. Querit itum lat. ū ab eo qui solus
nouat publicat. Usq; tēio in pba mulier sic repulsa. uix tandem seu metu seu
despaciōe uicta cessauit. Cum aut die sequenti it āgerent. arguentes Bnhardū
socu quosnā societ ea nocte sopnauit latrones. pquirebat. Quib; ille. uacit iqd

admirat lacto. qd in p̄ciosius ē in hac uita. castitate uicēlic; hospita nitebat au
ferre. incoꝑabilem irrepabilem; thesaurū. **S**ed hec tam cogitans & p̄pender
qd vulgo dicit. nō esse tutū diu cohabitare serpenti. fugam meditari cepit. vi
debat enī mundum istū & p̄ncipem ei' ex t̄ius s̄ multa p̄mittentē. magnal' re.
spes maiores s; fallaces om̄s. & uanitatē uanitatū. & uanitatē om̄ia. uirtutē ū ip̄am
m̄tius iugit audiebat clamantē ad d̄ctem. Venite ad me om̄s qui laboratis &
onari estis. et ego reficiā uos. Tollite iugū meū sup uos. & inuenietis requiē
animab' ur̄is. P̄fectus ū relinquere que in mundo sunt deliberans. cep̄
inquire et inuestigare ubi certius ac purius inueniret requiē anime su
e sub iugo x̄pi. Inquirenti aū. p̄ma q̄ animo ei' mis̄et occ̄rit cistū in
nouitate monastice religionis noua plantatio. messis multa s; oparus in
digens. cū uir adhuc aliquis ḡsionis gr̄a declinaret illuc. ob nimia u
te illi' & paupertatis auiditate. Que t̄n cū animū uē d̄m timentē minime
terreret. post habita omni hesitatione ac timore illuc uertit intentio
nē. posse se estimans omnino delitescē ibi. et abscondi in abscondito
faciei d̄i. ab omni ḡurbatione hominū. maximeq; ad effugiū uanitatis
seu de seculari generositate. seu de actioris ingenii gr̄a. seu forte de
bi uero de ouersione tractantē. **Q**uicū noīe sc̄itatis.
fr̄es ei' qui eū carnaliter diligebant p̄sensert. om̄imod' age cepe
runt ut animū ei' ad studiū possent diuertere litay. & amore
scientie sc̄laris. se lo arcus implicaret. **E**numurū suggestioē sic fatari
solet p̄modū retardati fuerat gressus ei'. s; mat̄ sc̄e memoria in por
tune animo iuuenis instabat. ita ut sepi sibi occ̄rentē uide uideret.
squerentē et imperantē. qz n̄ ad huiusmodi nugacitate tam tene educa
uerat n̄ in hac spe erudierat eū. Demū cū aliq̄n ad fr̄es p̄geret. in ob
sidiōne castri qd granconū d̄r. cū duce burgundie ḡstutos. cep̄ in hui
modi cogitatione uehementius anxiari. Inuentaq; in t̄ine medio ecclesia di
lita. & ingressus orauit ē m̄lto ymbre lacmar. expandens manus suas ad
celū. & effundēs sicut aquā cor suū ante cōspectū d̄ni d̄i sui. Sa ḡ die. fir
matū ē p̄p̄itū ei'. Hec ū surda aure p̄cepit uocē dicentis. Qui audit me
dicat. ueni. Siquē ex illa hora sic ignis qui ḡburit siluā & flāma ḡburē
mōtes hinc inde uiciniora queq; corripit p̄modū iūltiora p̄gredit. sic ig
nis que d̄ns mis̄at i cor serui sui uolens ut arderet. p̄mo quinq; fr̄es eius
agḡdit. solo minimo ad d̄sionē abue min' habili. teniori p̄ri ad solatiū
reuelato. t̄p̄inde cognatos & notos. socios et amicos. & de q̄buscūq; potat ēē
cōsionis. P̄mū om̄ium Galdric' auuncul' ei'. absq; dilatiōe aut hesitati
one pedibus ut auunt in sententiā nepotis & d̄sensum cōsionis. uir hone
tus & potens in se lo. et in sc̄laris milicie gl̄a nominat. d̄ns castri in t̄itorio
eduens qd tullium dicit. Continuo aut bartholome' occ̄rent' iunior cen'

fratib; . ⁊ necdū miles. sine difficultate eadem hora salutaribus monitis de-
 dit assensū. Porro Andreal Bihardo ⁊ ipse iunior ⁊ novus eo tempore miles.
 ūbū fr̄is difficultus admittebat. donec subito exclamavit. Video mat̄m.
 uideo mat̄m meā. Visibilit̄ siquidem p̄sent̄ ei appuit. serena facie subridē
 et congratulans p̄posito filioꝝ. Itaq; otiuo ⁊ ipse manū dedit. ⁊ de thyrone sc̄li.
 factus ē miles x. Nec solus uidit andreal tantos mat̄m filioꝝ letantē. s; cō-
 festus ē ⁊ Bihardus eandē siml̄ se uidisse. Guido p̄mogenit̄ fr̄m diuigio iā
 alligatus erat. uir magnus. ⁊ magni ope in sc̄lo radicatus. Hic p̄mo paululum
 hesitās s; cōtinuo rem pendēs ⁊ recogitans. diuisioni cōsensit. si tamē cōiux ā
 uiueret. Verum quidē de uiuencā nobili. ⁊ puulas filias nutenti. pene ipol-
 sibile uidebat. At Bihardus spem de m̄ia d̄i d̄cipiēs cerciorē. in cunctant̄ ei s̄p̄
 pondit. aut d̄sensurā feminā. aut celerit̄ mortam. Deinū cū om̄imod̄ illa re
 nūct. uir ei magnū. imo ⁊ ea iam p̄uent̄ utute fidi in qua p̄modū excellent̄
 euitur. uirile d̄silū d̄no inspirante ḡcep̄. ut abiciēs q̄d̄q; habē uidebat. ⁊ sc̄lo
 uitā institueret rusticanā. laboare sc̄li manibus p̄p̄is unde suā sustentaret. ⁊
 uxoris uitā. q̄ inuitā dimitte n̄ licebat. Int̄im fr̄ uenit Bihard⁹ qui ūdiq; a
 hōs atq; alios colligens discurrebat. Nec mora. flagellat̄ p̄dicta Guidonis uxore.
 i graui. Et cognoscens q̄a ḡue sibi eēt d̄ stimulū calcitrē. accessit Bihardo ueni-
 am p̄cat. ⁊ p̄or ip̄a diuisionis petit assensum. Denuq; iuxta moꝝ eccl̄asticū sepa-
 ra a uiro inueniente parū uoto castitatis. iocum sc̄imonialū tr̄nsit̄ femināq;
 religiose usq; hodie Suiēt̄ d̄. **S**ec̄s natu post Guidonē. Gerardus erat miles in
 armis strenuū. magne p̄dentie. benignitatis eximie. ⁊ qui ab oib; diliger. Qui
 cetis ut dictū ē p̄mo auditu ⁊ p̄ma die acquiescentib; ut ē mos sapientie sc̄laris
 leuitatē reputans. obstinato animo salubre d̄silū q̄ fr̄is monita repellebat. Tunc
 Bihard⁹ fide iam igneus ⁊ sine karitatis zelo mirū exaspatus imodū. scio
 ip̄o sc̄o. sola uexatio uox̄ intell̄em dabit̄ auditu. Digitumq; lati ei aponēs.
 ueniet ip̄o dies ⁊ cito ueniet. cū lati huic infixa lancea parū it̄ faciet ad cor
 tuū. d̄silio salutis tue q̄ asynaris. ⁊ timebis q̄dem. s; minime morieris. Sic
 dictum. sicq; f̄m̄ est. paucissimis in̄positis dieb;. cōiunallatus ab inimicis
 captus. ⁊ uulnat̄ iuxta ūbum fr̄is. lanceā gestans ip̄i lati eadēq; infixā loco
 t̄hebat. ⁊ mortē quasi iam p̄sentē metiēs clamabat. Monachus sū monach⁹
 sum Cystēciensis. Nichilomin⁹ tam capt⁹ ⁊ reclusus ē in custodia. Vocat̄ ē Bn
 hardus per celerem nūtiū. ⁊ non acquieuit aliq̄temul ut ueniret. Scielum i
 quid ⁊ p̄dixeram. q̄d̄ foret ei durum d̄ stimulū calcitrē. n̄ tam ad mortem ei
 uulnus hoc. s; ad uitam. Et f̄m̄ ē ita. Siq̄dem de uulne p̄t̄ spem cito oualuit.
 p̄positū ū seu uotū q̄d̄ uouat. n̄ mutauit. Cūq; iā lib̄ ab amore sc̄li hostib;
 adhuc unclis tenetur. ⁊ hoc solum eēt q̄d̄ diuisioni ei p̄ortum tardaret. in hoc
 ⁊ cito affuit ei m̄ia d̄i. Venit fr̄at̄ eius laboans ut erui poss; s; n̄ p̄fecit. De
 mū cum nec loq̄ ei p̄mitteret. accedens ad eandē clamaū. Scio fr̄ Gerarde. q̄

tui sum' in primo: & monasterium introituri. Tu uero quandoquidem non licet exire: hunc
 monachum esto: sciens quod uis & non potest profecto reputari. Cuius magis ac magis auer-
 sare: paucis interpositis diebus: audiuit uocem in sompniis dicentem sibi. Hodie liberabitur.
 Percutienti modum: dictum est. Patet tuus & alius quidam: liberabit te. Erat autem sa-
 crum xhine tempus. Circa uespertinam itaque diei horam cogitans quod audierat: compede
 suas tetigit: & ecce ferrum ex parte crepuit. in manu ei ut minus iam teneatur:
 & aliquatenus incedere possit. Sed quid ageret. Erat ostium obseratum: & profertim pauperum
 multitudo. Surrexit tamen: & tam spe euadendi quam timore iacendi. seu curiositate
 temptandi. accessit ad ostium subtraneae domus: in qua uictus & clausus erat: mox
 ut pessulum tetigit: fera tota inter manus eius collapsa est. & ostium domus aperit. Iuxta
 quod tempus sic homo conpeditus: ad ecclesiam uero adhuc uespertina celebrant officia.
 a. precebat. Porro iudices qui profertim domus astabant. uidentes quod fiebat: & clau-
 nitus exterriti in fugam conuersi sunt: nichil clamantes. Cumque iam ecclesie pro-
 pinquaret: egredies quidam de familia domus captiuitatis sue: germanus illi quo
 custodiebatur: uidensque eum ad ecclesiam properantem: tarde inquit uenisti. Expauescere
 te illo festina ait. adhuc superest quod audias. Oculi quippe eius tenebantur: nec
 profertim quod ageret intelligebat. Sed ad altiores gradus ecclesie cum data manu Ge-
 rardum subleuasset: interuenit illo in ecclesiam. tunc demum quod ageret agnouit: & conat-
 um retinere non potuit. Hoc ergo modo Gerardus a captiuitate amoris seculi huius: & cap-
 tuitate filiorum seculi liberatus: uotum quod uouerat fideliter exsoluit. In quo potissimum
 uotum fecit dominus a quanta profertim seculi gratulationis gratiam iste uero dominus famulus cepit: quod in eius
 spiritu qui fecit que facta sunt: quod erat futurum uideri potuit. quod iam factum. Presentia
 ter quippe illicere fratris ei lancea apparebat: quod digitum appheuit loco uulnus mo-
 fuit. sic pro modum ipse confessus est nobis.

Domi autem ceteri ut diximus fratres prima die in eodem erant cum Gerardo spiritu
 congregati. mane interitibus eis ecclesiam. apheum illud legebat capsum. fidelis est
 deus quod qui cepit in uobis opus bonum ipse perficiet usque in diem ihesu christi. Quod
 deuotus uicinus habuit secum: accepit. quia si de celo summissum. Scitans itaque spiritus
 patris iam regeneratoz filioz in christo firmi suoz. & manu christi intelligentem seculum cooperantem:
 cepit ex hoc palam ubique predicationi insistere: & quoscumque poterat congregare. cepit nouum indu-
 ere hominem: & cum quibus delictis seculi seu de seculo ipso agere solebat. de seruis tractare & con-
 uisione. ostendens gaudia mundi fugitiua. uitae miseriam. mortem celerem. uitam post
 mortem. seu in bonis seu in malis perpetuam fore. Quod multa: quod quod ad hoc perordi-
 nati erant operante in eis gratia dei. & uerbo ueritatis eius & orationi instantia serui eius primo
 cunctati demum operantur. aliter pro aliter edebat & consentiebant. **A**ppheuit est ei etiam
 dominus hugo maseulconensis. nobilitate & probitate morum. possessionibus: & diuiciis seculi a-
 plius. Qui hodie in uita religionis & scitatis sue potius quam nobilitatis seu diuici-
 arum gratia raptus a pontinnacensi cenobio quod ipse edificauit. Antiodorensi ecclesie post-
 inuio & honore pontificis. Hic audiens de uisione socii & amici huius. seipsum flebat quod

5
peditum: quem solo mortuum audiebat. Ubi autem primo datum est utriq;
facultas mutui colloqii. p'dissimiles lacrimas & gemitus dissimilium dolorum. uba
ubis cepunt conferri. & res rebus aptari. Cumq; int' ipa uba familiaris amici
cie hugoni infunderetur spe iustitiae. aliam ia faciem h're cepit uba mutue collo
cutionis. Datis itaq; dextris. in sodalicium longe dignius iunusq; facti sunt cor
unū & aīa una ī xpo. quā antea in solo fuissent. Post paucos aut' dies. nuntiat
Buhardo subūsum ab aliis sociis hugonē. apposito resurre. Opportunitate g' in
uenta qd quidam magnus episcoporum ouentus ī p'ribus illis h'retur. festinat
ut reuocet peunte. iterumq; parturiat. Observantes autē p'dicti sodales. & sub
iutores hugonis. uiso eo p'dam ambiūt suam. & omnē ei loquendi admitt' facul
tatem. omnē aditum int'cludūt. At ille cum loqui ei non poss; clamabat p
eo ad dñm. Quo orante cū lacrimis. subita & uehēns inundatio pluuie moy eru
pit. Consciant aut' ambo icampo cum ceteris qd aer serenus est. & nil tale sparet.
Discipi g' omīs ad repentiniū ymbrem. uicū p'ximū petunt. At Buhardus hu
gonem tenet. nec ait sustineb' pluuie guttas. Cumq; soli remāsisset. n' fuerit
soli. s; dñs fuit cū eis. reddens eis otinuo & aeris & animi serenitatē. Ibi reuo
uatū ē fedus. & p'positū confirmatū. qd n' potuit deinceps uiolari. **V**idebat
aut' p'cor ista & uascebatur. dentib; suis fremebat & tabescebat. iustus aut' ofides
in dño gl'ose de solo triumphabat. Jamq; eo publice & p'uatim p'dicante. maris filios
abscondebant. uxores detinebant maritos. amici amicos auitebant. & q'a uoci
eius spe sēs tante dabat uocē iustitiae. ut uix aliq's aliquē tenet affectus. Crescente
fiatle num'io eoz qui ihane d'isionis unanimitatē cōsenserant. sic de p'mittuis ec
clesie filius legitur. multitudinis eoz erat cor unū & aīa una ī dño. & habitabāt
unanim' simul. n' q'squā alioz audebat se diungere eis. Erat enī eis castellioi
domus una ipa & cōmunis omnium. u' ueniebant & cohabitabant & colloquebāt.
quā ing'li uix aliq's audebat. qui n' eēt de cetero eoz. S; & siq's int'bat uicidens et
audiens que ibi gerebant & agebant ac dicebantur. sic de xpianis chorithiis a
postolus dicit. omib; q'dammodo p'phantib; cōuincebat ab omib;. diiudicabat ab
omib;. & adorans dñm & ofitens quod uē d's eēt in eis. aut ip'e unanimitati eozū
adhēbat. aut recedens flebat semetip'm. illos aut' bificabat. Hoc enī ill' t'porib;
mauditū erat. ut alieni adhuc in solo cōmorant' cōuicio p'seruet. Ipi u' q' in s'ib;
sex post p'mū p'pōitū ī seclari habitu stabant. ut p'inde plures cōgregarent. dum
quozdā negotia p' id temp' expectiebant. **Q**um aut' iam suspecta mesper
eēt multitudo. nequē de num'io eoz subriper' il qui temptat. placuit dō sup h' reue
lare q' futurū eēt. Aspicebat quidā eoz iuisu noctis. & uidebat quasi eos om
nes cōstitisse in domo una. & per cōclīnē sing'los q' cōmunicare de cibo q'dam m'ri
candoris & saporis. Quē ceteris omib; optime suscipiētib; & cū gaudio magno. du
os ex omī num'io illo notabat a cibi illius salutaris p'ncipatione. uacuos remā
sisse. At nāq; eoz n' sumebat. at' quidē sumē uidebatur. s; tamq' minus caute

sumeret spegebatur. Vtrumq; uero postea pbauit euentus. Alter^{ent} prius quam uen-
tum eet ad rem conuulsus retrorsum isclm rediit. al^{ter} cu^m cetis cepit qdem op^{er} bonu^m. s;
non bono fine copleuit. Vidi ego eu^m in selo postea uagum. r p^{er}fugū a facie dñi sicut
Cayn quant^{um} adūtere potui. hominē humillimū r miserabil^{em} ofessionis. s; uimie pu-
sillanimitatis. Qui tam^{en} in ultimis Claramuallem rediit. ifirmitate corpis r mo-
pia cogente. cu^m homo bñ natus ab omib; cognatis r amicis p^{er}iet. ibiq; p^{er}erari uenū-
cians. s; n̄ omīno uoluntati. obiit n̄ qdem int^{er} sicut fr^{ater} domesticus. s; foris nūlam
postulans sic paup^{er} r m^{is}ericors. am v̄ adueniēte die recidendi r coplendi desidū.
egressus ē de domo patna Siharclⁱ pat^{ris} fr̄m suos cū fr̄ib; suis filiis suis sp̄alib;. quos u^{er}-
bo uite xpo regēnauit. Cumq; exirent de mansiōe Swidonis p̄mogeniti que fontane
dicebat. Swido uidens Auardum fr̄em suū minimū in platea. puerū cū pueris a-
lienis. eia inq^{ui} fr̄ Auarde. ad te solum respicit om̄is t̄ia possessionis n̄re. Ad quos
puer non puerilur^{us} motus. vob^{is} ergo inq^{ui} celum? in t̄ia. Non ex equo diuisio h̄ sc̄a ē.
Quo dicto ill^{is} abeuntib; tūc quidē cū pat^{ris} domi mansit. s; modico post euoluto tempe
fr̄es secutus. n̄ a pat^{ris} n̄ a p̄p̄ncis seu ab amicis potuit detiri. Superat de cleo dicata
domo illa. pat^{ris} senior cum filia. de q̄bus r loco suo dicemus.

So tempe nouellus et pusillus grex cysticiensis. sub abbe degen^{is} uiro uenabi-
li stephano. cum iam grauit^{er} redio ei ē inciper^{et} paucitas sua. r om̄is spes p̄-
teritatis decider^{et} inqua sc̄e illius paup^{er}tatis hereditas r̄fundetur. ueniantib;
omib; r̄ eis uite sc̄itac̄e. s; refugientib; auitatē. repente diuina hac uisitacione
tam leta tam inuata tam subita letificatus ē. ut in die illa respōsum h̄ a sp̄u sc̄o
accepisse s; dom^o illa ofiter^{et}. Letare st̄ilis que non pariebas. erumpe r clama que
nō pariebas. q̄ mlti filii deserere magis quā eius que h̄o uirū. de quib; p̄modū uisu-
ra et filios filios. usq; in multas genationes. Nam anno p̄ore uni existētem cysticiē-
sibus p̄mis fr̄ibus in extremis iam posito. apparūat in uina n̄itico hominū. p̄e-
basilicam ad fontē lauans uestimenta sua. & in ip̄a uisione dēi ē ei q̄a fons ei
non uocaret. Quod cum indicasset abbi. intellexit uir magnificus p̄muis di-
uina ofolationē. r multum quidem iam tūc de p̄missione. s; plurimū postea
de exhibitione letatus. egit gr̄as dō patri. p̄ ihm xpm. q̄ c̄o r sp̄u sc̄o uiuit r reg-

A Anno ab incarnatione dñi millesimo Gnat in sela selos. amen.
centesimo tercio decimo r a ofstitutione dom^o cysticiensis. quoddecimo. siuul
di Siharclⁱ annos natus ē. currit. xxiii. cysticum in gl̄is cū sociis ferme
xxx. sub abbe stepho suau^{is} iugo xpi. collum submit. Ab illa aut^{em} die dedit do-
minus b̄ndictionē. r uinea illa dñi sabaoth dedit fructū suū. extendens pal-
mites suos usq; ad mare. & ult^{er} mare p̄pagines suas. Quia v̄ ex p̄clietis sociis
eius uxoriati aliqui ēē notum ē r uxores quoq; cum uiris. idem uotū sacre con-
uilationis inierant. p̄ ip̄i sollicitudinē edificatū eis cenobium sc̄imonialiū
feminar^{um} qd vileium dicitur. in gonēsi parochia dño coopante magnifice satul
exercuit. usq; hodie religionis op̄mionē celeberrimū. p̄sonis r p̄ssionib; ch̄lata

6.
tum. s; & pagatum iam palia loca. & non cessans adhuc ampliozem facere fe-
uetum. Hec quide fuerit uiri di. uisionis sca pncipia. Conuilationis aut eius
isignia. quom uitam anglicam gerens. in terris uix. nemine enarrare pol-
se puto. cui uita n uiuat de spu de quo ille uix. Solus quippe conantis & acci-
pientis est nosse quanto ab ipo mox ouisionis exordio puenerit eu dñs i bn-
dictione dulcedinis sue. qnta repleuit gra electois. qmoco ab ubtate dom' sue la-
ciauit eum. Ingressus autem domu illam paupem spu. & eo adhuc tpr absconditam
ac pene nullam. intencione. ibi morientli a cordib; & memocia hominū. & spe
delitescendi & latendi tamqua uas pditū. dō alit' disponente. & eu s; in uas elec-
tionis iparante. non solū ad oedinem monasticū ofortantandū ac dilatarandū.
s; ad portandū nom' suū coram gentib; & regib;. & usq; ad extremū trē. Ipe v-
nil tale de se estimans. aut cogitans. poti' ad custodiam coedis sui & ipositi cō-
stantiā. hoc semp in corde. semp & in ore habebat. Bnharde Bnharde. ad quid
uenisti. Et sicut de dño legit. quia cepit ihe facere & docē. a pma die ingressus
sui. icellam nouicioz. ipe cepit agere in semetipō. quod alios erat doctur.
Postmodum enī cū iam clareuallensis abbas esset oedimatus. aduenta-
tib; nouicū & festinatib; ingdi. audire eum soliti sum' pdicantem
ac dicentem. Si adlea que int' sunt festinatis. hic hic foeris dimitt' coepa q
de sclo attulit. Soli ipe ingrediant'. caro n pdest quicq;. Quod ē nouicū
ad nouitatem uerbi pterit' patens tenuitūm eoz. clemti' exponēdo qd
dixat. carnalem opiam pdicare solear foeris eē dimittendam. ipe cū nouici'
esset i nullo sibi parcēs instabat omimod' mortificare n' dūpūas carnis que
q p sensus coepis fiunt. s; et sens' ipos p quos fiūt. Cum enī iam intioce sensu
illuminati amoris dulci' ac frequenti' sentire inciper de surfū spirantē sibi sua-
uitatem. sensui illi intioce timēl a sensib; coepis uix tm eis pmittebat quātū
sufficēt ad extioeis cum hōmib; uisionis societate. Quod cum cōtinui usus
instantia in consuetudinem mitter'. osuetudo ei ipa quodam iuebatur in natam;
Totiq; absorptus in spū. sepe tota incleum directa intencione seu in meditatio-
ne spūali tota occupata memoria. uidens non uidebat. audiel' non audiebat.
nichil sapiebat gustanti. uix aliqd sensu aliq coepis sentiebat. Jam quippe annū
integm exegat in cella nouicioz. cum exiens incle ignoraret adhuc. utrū desup
celata eēt dom' ipa. Multo tēpore frequentauat intrans & exiens domu ecclie. ē
in eius capite unā tm fenestm eē arbitret'. Curiositatis enī sensu moertificato.
nil hmodi adūtebat. ul' si foete aliquando eū contingeat uidere. memoria ut
dictū ē alibi occupata non sentiebat. Sine memoria quippe. sentiētis nullus est.
Natura quoq; in eo n dissentiebat a gra. natalit' enī ab initio iam hoc erat homo.
ille de quo legit. Puer eram ingeniosus. & sortitus sum animā bonam. & cēm
bonus. ueni ad coep' incoimqnatū. Ad contēplanda qpe spūalia queq; seu diuina.
ē gra spūali natali quadā uirtute pollebat. igenni. sortitusq; & in hoc erat aīam bonā

7 dormiendo

sensualitatem non curiose lasciuam. nec superbe rebellem. s; congaudentem spali-
bus studiis. et in eis que ad dñm sūt. sponte subditam spūi et sūuente. et corp' etiā nulli
unq; otaminatū cōsensu flagitū. et si nō nimis neglectum sicut oportebat curaret
ad seruendum spūi inseruicio dī aptissimū instrumētū. S; cū caro in eo ex dono p̄ue
nientis gr̄e. et adiutorio subsequētis nat̄e. et usu bono spūalis discipline. uix iam aliqd cō
cupisceret adūsus spūm. hoc ē qd spūm lederet. ip̄e sup̄ uires uirtutem carnis et sang
nū tanta adūsus carnem et sanguinē concupiscebat. ut infirmū animal cadens
sub onē usq; in hanc diem n̄ adiciat ut resurgat. Quid enī de sōpno qui in ceti
hōibus solet ēē resectio. labor et sensuū. aut mentiū recatio. Et tunc usq; hodie.
uigilat ut possibiliter humanā. Aliqñ dormitat. raro dormit. s; sōpno tenuissi
mo. et q̄ nulli hominū p̄t ip̄m qualemcūq; refectionē offerre possit. Nullū enī tēp
magis cōqueri se p̄dere solet. qm̄ quo dormit. hominēq; quilibz in sōpno suo q̄
emouentem et sepultū. nil ab ebr̄io p̄hibz diffire. Unde et si quē forte religiosū
seu durius stertentē auertit seu minus cōposite uiderit iacentē. patient uix
ferre pot. s; carnalit̄ eū seu sc̄larit̄ dormire causat. In ip̄o namq; tenuem uictū.
tenuis sompn' committat. In neut' enī indulget corp'i suo sacietatē. n̄ qd̄ in utiq;
sumpsisse aliquid. sat ei ē. Quant' enī ad uigilias. uigiliaz ei mod' est. n̄ totam
noctem duce in sompnē. Poet̄s ad comedendū usq; hodie uix aliquanto t̄h̄t uo
luptate appetus. s; solo timore defectus. Item comediturus. p̄usquam comedat so
la cibi memoria sat̄s est ei. Sic accedit ad cibū sumēdū. q̄ ad dormitū. A p̄mo si
q̄dem cōuisionis sue anno. seu egl̄ionis de cella nouicioz. nata eius cum tene ni
mil semp' et delicate fuisset. et p̄plexionis. ieiunū multū et uigilū. frigore et labo
re. durioribus et continuis exercitiis acta. corrupto stomacho et dūm cōtinuo p̄
os solet reice qd̄ inḡdit. Quod si quid natali decoctione digestum t̄n̄fūdit ad
inferiora. ibi nichilomin' p̄tib; illis corp'is nō minoribus infirmitatū icōmodis
oblectis. n̄ nisi cum q̄uī dormito eḡditur. Siqd̄ aut' resictū ē. ip̄m ē alimētū cor
p'is ei q̄letumq; n̄ tam ad uitam sustentandam. qm̄ ad distendandam mortē. Semp
aut' post cibum q̄ pensare solitus ē q̄ntum comedit. Si aliqñ ul' ad modicā m̄surā
solitam excessisse se deprehenderit. impune abire nō patit. S; et uisus p̄sionie sic
ei inatam uisus ē. ut et si aliqñ corp'alis sibi cuiuslib; refectionis plus aliquid solito
uelit indulge. nō possit. Sic aut' ab inicio fuit int' nouicios nouici. monach'
int' monachos. spū ualid' corp'e infirmi. nil indulgentie cura corp'is q̄terem seu re
fectionē. nil remissionis de cōmuni labore uel ope. fieri sibi aliquando acquiescens.
Cetos namq; sanctos ēē arbit' bat' et p̄fēos. se uero sic nouiciū et incipientē neq;
enitox p̄fēozq; indulgentis et remissionis indige. s; feruore nouitio et actūis di
cretionis et rigore discipline. p̄t quod cōmunis uite seu cōuisionis feruētissim'
emulator. cum op' aliqd̄ manūū f̄is actitarent. qd̄ seu minor usus ei. seu impiecia
denegabat. fodiendo seu cedendo ligna et ip̄is humis importando. ul' quilibz la
boz et que laboriosus illud redimebat. Ubi n̄ uires deficiebant. ad uuliora q̄t o

7
pa confugiens. labore humilitate compensabat. Et mirum in modum is qui tam
tam in contemplatione rerum spiritualium ac diuinam accepit gratiam. cetera talia non solum occupari
patiebatur. sed et plurimum delectabatur. Sed mortificata ut dictum est sensualitate. cui se
curiositate seu infirmitate huiusmodi laborum corporaliu distinctionibus profectus et quibus minus
sepe necesse est. et si non intentione certe memoria et cogitatione ab interiori unitate spiritus a
liquam pati dissolutionem. ipse privilegio maioris gratie in unitate spiritus simul et tota quodam
modo laborabat exteriori. et totus interior de uacabat. in alto pascens scientiam.
in alto deuotionem. Laboris ergo tempore. et semper interior ceabat seu meditabatur absque inter
missione exterioris laboris. et exterior laborabat absque iactura interioris suauitatis. Haec
in scriptis quod ualeat usque hodie. quod quid meis spiritaliter sentit. maxime in suis et in agis
metendo et orando se sciret accepisse. et in hoc nullos se magistros aliquos habuisse
non querere et fagos. loco illo suo gratioso inter amicos dicere solet. Quamuis in scripturis ualeat
at omnibus palam est qui uel loquentem eum audire. uel aliqua que scripsit lege potuerunt.

Mais tempore scribis ad secundum cum seruire et gaudio sui spiritus occupari. cum ipse
qui impotens et nescius laboris se de sibi et quiescere iubet. admodum et status ad
orationem confugit. cum magnis lacrimis postulans a deo donari sibi gratiam merendi
Hec fecerit eum sua et simplicitas fidei. desiderium religiosi. Continuo namque quod
petit impetrat. Et ex illo die in labore illo preteritis putum se esse. cum quadam iocunditate
gratulatur. tanto in hoc opere deuotior. quanto se in hoc ipso facultatem ex solo dono dei
remiserit accepisse. Feriatul autem ab huiusmodi labore uel opere. iugiter aut ceabat. aut legebat
aut meditabatur. Ad orandum. si se solito offerret utebatur. si autem uicium
seu apud se. seu in terra esset. solitudinem cordis ipse sibi efficiens. uiciumque solus erat. Sa
nctas autem scripturas. simplicitate ac seriatim libentius ac sepius legebat. non uel
magis quam ipse uel eas intelligere se dicebat. et quod in eis diuine sibi elucebat
uirtutis aut uirtutis. in ipse sibi originis sue fonte magis quam in decretis. expo
sitionum rursus saepe testabatur. Sanctos tam et orthodoxos earum expositores humiliter
legens. nequaquam sensibus eorum suos sensus equabat. sed subiciebat formados. et uel
dignis eorum fideliter adhaerens. sepe de fonte unde illi hauserant. uel bibebat. In hoc est
quod plenus spiritu quod omnis sancta scriptura diuinitus est inspirata tam confidenter et utiliter
ea usque hodie sicut apostolus dicit. ut ad docendum. ad arguendum. ad corripiendum. ad e
rudiendum. et dum predicat uerbum dei. quod quid de ea asserit in medium. sic patens et pla
cens efficit. et cetera id unde agitur efficaciter ad mouendum. ut mirentur omnes tam seculari
quam spirituali preclara doctrina in uerbis gratie que procedit de ore eius. **Q**uod autem placuit
ei qui eum segregauit a seculo et uocauit. ut ampliore gratia reuelaret in eo gloriam suam. et
multos filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. misit in cor abbas stephani ad e
dificandam domum clareuall mittere fratres eius. et cum eis uiros religiosos. quibus abe
untibus et ipsum dominum Bernhardum presertim abbatem. mirantibus sane illi tamquam maris et
strenuus tam in religione quam in seculo uiris. et timentibus ei tamen per tenoris etate
iuuentutis cum per corporis infirmitate. et minoris usu exterioris occupationis.

Erat autē clareuall' locus intritōis iugonensi n̄ longe a flumine Alba. anti-
qua spelunca latnū v̄ antiq̄tus dicebat' uallis absinthialis. seu p̄t' habundā^{dam} ibi absin-
thi copā seu p̄t' amaritudinē coloris incidentiū. imari' latnū. Ibi ḡ in loco horrois
et uaste solitudinis cōseder̄ illi uiri uirtutis. facti de spelunca latnū templū dī. v̄ do-
mū orationis. Ubi simpli' aliquōto tempe dō seruierūt in paup̄tate sp̄c. in fame et
siti. ī frigore v̄ nuditate. iugulis v̄ angustis mltis. Puluitaria sepi' ex foliis fagi v̄
ficebāt. Panis instar p̄p̄ti illi' ex ordeo v̄ milio uicia. ita ut aliquōto religios' uir' q̄
dam appositum s̄ in hospitio ubrim p̄locans. clam asportauit q̄ p̄ miraclo om̄ibus
ostenditū qd̄ inde uiuent hoīes v̄ tales homīes. At uirū dī minus ista mouebāt.
sūma ei sollicitudo de salute multoz que a p̄ma die d̄isionis sue. usq; ad h̄ temp'
tam singlarit' sacrum illud pectus noscit' posside. ut erga om̄is aīas matnū ui-
deat' gerē affēm. Erat ḡ uehemens in p̄cordis ei. sc̄i desid̄i v̄ sc̄e humilitatis con-
flictus. Quidō seipm̄ deiciens facebat' indignū. p̄ quē fructus aliquis pueniret. Quidō
oblitus sui estuabat flagrantissimo ardore. ut nullam n̄ ex mltoz salute cōsolatio-
nē posse admittē uiderē. Sane fiduciam karital' pariebat. s̄ eandem castigabat hu-
militat'. Itiguit aut' inter h̄. ut aliq̄n temp̄i solito surgent ad uiglas. Quib; pactis
usq; ad matutinas laudes aliquōto longi' sup̄est; noctis intualium. eḡsus foras v̄ lo-
ca uicina cōueniens orabat d̄m ut acceptū haber obsequiū suū v̄ fr̄m suoz. in eo qd̄
dixit' sp̄ualis fructus desid̄io cōstitit'. Subito ū stans in ip̄a oratione modice
intclusit' oclis uidit undiq; ex uicinis montib; tam infinitā diuisi habit' et
diuisē conditōis hominū multitudinē inferiorem uallem descendē. ut uall'
ip̄a cape n̄ possit. Quod qd̄ signif. cauit'. iam om̄ib; manifestum ē. H̄ ac ḡ in
sione uir' d̄m magnifice consolatus'. exhortatusq; ē v̄ fr̄es suos. cōmonent' eō
de m̄ia dī desipare. Cum' an̄ istantē hyemē Gerardus fr̄ ei' cellerarius' domi' ap̄
eum durius querebat' ad necēa com' v̄ fr̄m. mltā deesse. n̄ h̄rent unde em̄er
v̄ urgente necēe iam nullam reciper cōsolationē uiboz. uel aut' imp̄tu n̄
ess; que daret'. uir' dī quātū ad p̄sentel angustias sufficē possit' inquisuit. Iue v̄.
xi. lib̄s respondit. Tunc dimittens eum. ad orationē confugit. Post paululū
uero rediens. Gerardus mulierem quādam de Castellione foris eē v̄ ueide ei
loq̄ nuntiauit. Ad quam cū eḡret'. p̄c̄dens ad pedes ei' eadē mlt'. xii. lib̄roz
b̄ndictionē ei attulit. orationum suffragia imploans uirō suo p̄c̄lose eḡtanti;
Quam b̄uit allocut' dimisit a se. vade inq̄ens sanū inuenies uirum tuum;
Iua v̄ abiens in domū suam. sic audierat sic inuenit. Albs uero cōsolant' pulil-
lanimitatē cellerarii sui. ad sustinēdum d̄m decto redidit' forciozem. Hec
tantum semel ei hoc p̄tigisse certum ē. s̄ sepe cum h̄mochi necēal instaret re-
pente unde n̄ sp̄abat auxilium ei a d̄no affuisse. Propt' qd̄ uiri p̄dentes intel-
ligentes manum d̄ni eē cum illo. tenuitūnē m̄tis eius a deliens p̄c̄lū nuper
egressi rerum extioz sollicitudine grauare canebar'. eal' ip̄i int' semetip̄as n̄
potant' digentes. v̄ tantū de m̄tioz v̄ cōscientiis suis. v̄ causa aīaz suaz euz

consilentes. In quo tñ pene hoc eis contigit. quod filius isrl legimus olim de mo
 yse contigisse. cum dñsatus cum dño diu in mōte syna & caligine nubis egre
 tur & descendet ad pplm. & ex colloqo dñi facies ei corruita aperet & trabit. ad ñ
 ppl's fugeret ab eo. Igressus enim uir ille sanctus a facie dñi qua i solitudine sy
 terciensi & sublimioris altitudine contemplationis in silentio. aliquñ fruit erat.
 quasi de celo affrens mit homies mirachm quodda. cōquisire sibi apud dñm p
 quā humane pitatis hoies quos rege. & int quos conūsari ueniebat. pene a se
 om̄s abstruit. Si qñdo namq; de spūalib; ad edificatiōē anīaz sermonē ad eos
 habebat. loquebatur hominib; lingua angloz. & uix intelligebat. Maxime aut
 in his que ad mores hominū ptinebant. ex habundantia cordis sui tam sublimia
 eis pponerat tam pfecte exigebat ab eis ut durus uideretur sermo. intantū nō in
 telligebant q̄ dicebant. Rursum cū singillatim audiret eos cōfiteret sibi. & semet
 ipsos accusantes sup diuisis illusionib; cōmuniū humanaz cogitationū. quas nul
 lus in carne uiuēs homo penit' uitare potest. hoc potissimū fuit in quo luci illi
 ad tenebras illas uentio eē ñ potuit. scilic; qd homines inueniebat. q̄ in hac pte
 anglos estimabat. Anglicam enī magna ex parte degustans puritatē. & ex consci
 entia iam olim accepta a dō grē singularis. simple p̄dicans uniuē conuicium
 humane fragilitis. in temptationes seu inquinatiōes cogitationū harū nullū uirū
 religiosum posse incidē. ul si incidet. uere religiosum ñ estimabat. S; uiri uē reli
 giosi & pie prudentes. & in p̄dicatione ei uenerabant & que ñ capiebant. & in con
 fessionib; suis. lic; ad nouū stupent auctitū eo qd seminariū qdāam despatiois p̄
 ferre uideretur infirmis. tam uix sententiā bī Job nefas. ^{p̄dicatō} dicitur sermonib; scī. ñ ex
 cūsantes s; accusantes infirmitatē suam. i cōspectu ^{humani} dñi. in quo nemo ui
 uens iustificari potest in aspectu dñi. Vnde factū ē. ut fieret magist' magist'.
 pia humilitas disciploz. Cum enī ad nutū arguentis hūiliat' qui arguabat.
 cepit & spūali magistro adūsus fr̄s hūiles & subiectos zelus suus eē suscip
 tus. intm̄ ut ip̄e iam potius accusaret ignorantiam suā & defleret neces
 sitatem. qd silere ñ licet cum nesciret loqui. qd ñ tam alta ad hominē.
 quam indigna hominib; loquēdo ledet dñas auctitōz. qd tam scrupu
 lose p̄fectionem fr̄ib; simplicib; exigebat. in quo se ñclum inueniret ip
 se p̄fectum. Cogitabat namq; eos multo meliora & uiciniora saluti sue in si
 lentio suo meditari quam ab ip̄o audirent. deuotius & efficacius salutem
 suam opari. ex eius exemplo acciperent. ex p̄dicatiōē v̄ eius scandalizati poti'
 quam aliqd d̄cipe edificatiōis. Cumq; sup hoc uehementius t̄baretur & cō
 t̄staretur. & diuersē cogitationes ascendēt in cor eius. p̄ multos cogita
 tionū fluctus & cruciatus cordis. deceruit ab om̄ib; extiorib; ad intiora re
 collige se. ibi in sollicitudinē cordis & sacro silentiū contine. & p̄stolari dñm
 donec quocūq; modo m̄ie. sup hoc ei. reuelaret uoluntatē. Hec distulit m̄ia
 cū auxiliū in tempe oportu no paucis siquidē dieb; euolutis. uelut

in uisu noctis puerum cum quacdam claritate diuina astantem sibi. & mag-
na auctoritate precipiente loqui ^{huc illuc} quequid ei suggereret in apertioe oculi sui. &
nam non ipse est qui loqueret. s; sps scs qui loqueret in eo. Extunc mani-
festus in eo & p eum loquens sps sanctus. & sermonem ei potentiorē. & sensū
ei in scripturis habundantiorē suggerens in apertioe oculi sui. apud audito-
res grām ei quoq; adidē & auctoritatem & intellem sup egenū & paupem. pecca-
tozem penitentē et ueniam postulantem.

Cumq; iam aliquatenus didiciss; & int' hominē dūlarī & huāna age &
tolerare. iamq; int' frēs suos & cū eis inciperet frui fructib; cōsolationis
sue. pat' quoq; qui tōmī solus remanserāt. ueniens ad filios suos ap-
positus ē ad eos. Qui cum aliquantū tempus ibi fecisset. obiit in senectute
bona. Sorex quoq; eoz in sclo nupta. & sclo decita. cum in delicijs diuicijs et
delicijs scē pichtaret. tandē aliquādo inspirauit ei d's. ut frēs suos uisitarēt. Cū
q; ueniss; uisura uenabilem frēm suū. & ad eēt cum comitatu supbo & apparatū.
ille detestans & exēns eam tamqm̄ rēte diaboli ad capiendas animas. nullatenū
acquiescē uoluit exire ad uidentā eam. Quod audiens illa confusa & cōpucta
uehēmēt cum nullus ei frēm occurrē dignaret. cum a frē suo andrea ob uesti-
um apparatū publice stus argueret inuolutū. tota in lacrimis resoluta. &
si peccatrix sum inquit. p talibus xpc mortuus est. Quia enī peccatx suoz.
idcirco consiliū & colloquium requiro bonoz. Et si despicit frater m's carnē
mām. ne despiciat seru' d'i animā meam. Veniat p̄cipiat. quicqd p̄cepit pa-
ta sum facere. Hanc ḡ p̄missionē tenens exiit ad eam. cum frīb; suis frē
eius. & quia eam separē a uirō non potuit. p̄mo ei omne mūcti glām in
cultu uestium & in omīb; scē pompis & curiositatib; int' dixit. & sic eā
dimisit. Illa uero obedientissime parens p̄cepto recludit ad ipā. mutata re-
pente scdm̄ omnipotēciam dexte excelsi. Stupebant omīs adolecentulā no-
bilem delicatam. subita mutatione in habitu. in mēctio scē uitam clucē
hemiticam. instare uigilijs & ieiunijs. & p̄mūis orationib;. & ab omni sclo
se facē p̄sus alienam. Biennio sic iuxit. cum uirō suo. illo sane sclo maxi-
me anno clante dō honorem. nec temate ulterius p̄sumite templum sps sancti.
Qui & tandem iūte eius uictus p̄sūantie. libamq; a se dimittens iuxta ri-
tum ecclie. facultatem ei concessit seruendi dō cui se pbauit. Ina ū optata libta-
te potita. monastium Suleium cui sup̄ memmim' adiens. cū scimonialibus
inibi dño seruientib;. reliquū uite sue dō uouit. ubi tantam ei domin' grām
contulit scitatis. ut n̄ min' animo quam carne illoz p̄baret uirōz d'i ēē germa-
na. **C**um aut' nullus nouit claram Sallem Siharclius. oedmanclius eēt
inministum ad quod assūptus erat. & sedes Lingonensis uacaret ad quam o-
edmatio ipā respiciebat. querentib; frīb; quo eum oedmanclū ducēnt. cito
de p̄mo se optulit bona fama uenabil' cathalaunensium epi opi. natissim

9
illius magistri Svillini de Capellis. illucq; eum transmittendum diffinituor
ē. Sicq; factum est. Abiit autē Catalaunū. assumpto secum Eivodone monacho
quodam Cysticiense. Intrauit & in domū p̄dicti ep̄i. uenit excoeli coepit & moer
bundū. habitu quoq; despicabil. subsequente monacho seniore. & magnitu
dine & robore coepit eleganti? alius uidentibus. alius iridentibus. alius re
sicut erat interpretando ueniantibus. Cum autē quēret quis eorū abbas eēt. ep̄e
p̄mus oculos in eum aperies. agnouit suum dī. & suscepit eū sic seruus dei.
Cum enī p̄mo in puato colloquio om̄i meli' locutione p̄dentiam iuuenis ma
gis magisq; p̄cleret ueracitā loquenti. intellexit uir sapiens diuinā uisita
tionē in aduentu hospitis sui. Nec defuit hospitalitatis pia uisitatio. don
usq; ad familiarem fiduciam & libtatem loquenti p̄ducto colloqio. ad altu
trum iam melius eum d̄mclaret cōscia sua. qm̄ ūba ulla. Quid multa? Ex illa
die & ex illa hora. facti eorū unū & anima una in dño. nam ut sepe alt' hospite
deinceps haberet. & ip̄a eēt domus ep̄i Clareuall'. Clareuallensiu ū efficeret. nō so
la dom' ep̄i. sed & p̄ ipsum tota ciuitas Cathalaunēsis. Quin & Reimsis p̄uincia
& Gallia tota p̄ eum in deuotionem excitata est. & reuerentiam uiri dī. Ab illo
siquidem tanto ep̄o. ceti didicēunt suscipere & reuereri eum tamq̄ anglm̄ dī. ita
ut hui' tempis p̄sensisse in eo grām uideatur homo tante auctoritatis. sic affectus
erga ignotum monachum. & monachum tante humilitatis. **M**odico ū p̄t
tēpore transacto. cū eo usq; infirmitas abbas in guesderet iam n̄ nisi mors eius
aut omni morte quoz eius uita speret. ab ep̄o uisitatus est. Cumq; uiso eo ep̄e
se n̄ solum uite eius s; & sanitatis spem habe dicit. si consilio eius acquiescens. se
cunctum infirmitatis sue mochi aliquid corpi suo curam parer' impendit. ille ū
a rigore ul' usu consuetudinis sue minus facile flecti posset. p̄fectus ep̄e ad caplm̄
Cysticiense. **I**bi coram paup̄elis abbas qui conuehant. pontificali humilitate
& sacerdotali karitate toto coepe p̄stul' inira. p̄cū & obtinuit. ut toto anno uno
ibi inobedientiam t̄deretur. Quid enim tante humilitati. in tanta auctoritate ne
gari posset. Reuul' itaq; claram & uallem. ex claustra & t̄minos monastii. domūclāq;
unam ei fieri p̄cepit. ordinā & mandans in cibo ul' potu siue in aliquo eimochi
circa eum nullam ibi teneri ordinis distractionē. nullam de tota cura domus ad
eum referri sollicitudinē. s; sibi eum uisū ibi scdm̄ modum. ab eo p̄stitutū. Sodem
tempe & ego Claram & uallem ip̄m̄q; frequentare cepi. Quē cū ibi cum quodā abbe
uisitarem. in suo illo tugurio quale lepis & coepit publice fieri solet. Inueni autē
ex p̄cepto ut dictum est ep̄i & abbi. feriatū ab omni sollicitudine domus tam in
oci qm̄ extioei. uacantē deo & sibi. & quasi in deliciis paractylli exultantē. Ingressusq; re
gū illud cubicū. cū considiārem habitationē & habitatozem. tantā in dīn restor do
mus ip̄a inueiebat reuerentiā sui. ac si ingrederer ad altare dī. Tanta affectus sua
uitate circa hominē illum. tantoq; desiderio in paup̄tate illa & simplicitate coha
bitandi ei. ut si illa nichil optio die data fuisset. null' am optassem quā ibi eum

eo semp mane. ad seruentum ei. Cumq; & ipse uicissim nos cum gaudio suscepisset; et querebat quid ageret. quomodo ibi uideret. in suo illo gremio ardens nobis. optime ait: Ego cui actenus rationabiles homines obediebant. nullo dei iudicio irrationabili cui dam bestie datus sum ad obediendum. Dicebat autem de quodam homine rusticano et uano. nil prorsus sciente. ipseque ab infirmitate qua laborabat curatum se iactante. cui ad obediendum ab episcopo & abbatibus suis & fratribus. factus erat. Ibi cum eo manducantes. cum arbitramur hominem tam infirmum tantaque puicentie commissum sicut oportebat percurandum. & uidentem ei agente medico illo suo offerri cibos quos sanus quis uix per angustiam famis attingeret. uidebamus & tabescebamus. uix regulari silentio nos cohibente. quin illum quasi sacilegi & homicidam. ita & contumeliosum inuicem. Ipse autem in quibus fiebant identem cuncta summes. equae omnia approbabat. sic qui sensu corrupto & pene emortuo sapore nil discernebat. Nam & sartagine cruculam peritorem sibi oblatam. per butyro multis diebus noscitur comedisse. oleum bibisse tamquam aquam. & iuxta talia contingebant ei. Solam quippe aquam sibi sapere dicebat. eo quod cum eam sumeret. fauces & guttur ei refrigerabat. Si ergo tunc eum inueni & sic habitabat in illa solitudine sua uir ille dei. sed non erat solus cum quo erat deus. & custodia & solatio sanctorum angelorum. Quod & manifestis indicibus demonstratum est. Nocte enim quadam solito attentius orando. effudit super se animam suam. cum tenuit soporatus uoces audiuit tamquam transiens multitudinis copiose. singulans autem & easdem uoces plenius audiens. cellam in qua iacebat egredere & persequi abeuntes. Hanc per uiam aberat locus ad huc densis uerpungis situtectis habundans. sed nunc longe mutatus ab illo. Super hunc aliquandiu stabant uelut alternatis chori hinc inde transpositi. & uir sanctus audiebat & delectabatur. Cui tamen mysterium uisionis non prius agnouit. quam translatis post aliquos annos edificis monasterii eodem in loco potum oratorum cerneret. & uoces illas audiret. Mansi autem indignus ego cum eo paucis diebus. quoque oculos uidebam mirans quasi celos me uide uouos & terram. & antiquorum egyptiorum monachorum patrum nostrorum antiquorum semitas. & in eis nostris temporibus recentia uestigia. Sicut enim tunc temporibus Clareuallis uidere aurea scela. cum uiri uirtutis olim diuites in seculo & honorati. tunc in paupertate christi glantes. ecclesiam dei plantarent in sanguine suo. in labore & erumpnis. & in fame & in siti. in frigore & nuditate. in persecutionibus & contumeliis & angustiis multis. imitantem Clareualli eam quam hodie habet sufficientiam & pacem. Neque enim tam sibi quam christo & fratribus ibi deo seruicis uiuere estimantes. per nichilo habebant quicquid sibi deesset. dum relinquere post se quod illis sufficeret. & ad subsidium necessitatis & ad aliquam conscientiam uoluntarie per christo paupertatis. Primumque facie ab incognitis. claram uallem per descensum montis. Sed in ualibus eius cognoscebat. cum simplicitate & humilitate edificiorum. simplicitate et humilitate inhabitantium christi uallis uita loqueret. Denique in ualle illa plena hominibus in qua nemini otiosum esse licebat. omnibus laborantibus. & singulis eorum uiuere

10

ta occupatis. media die medie noctis. silentium a supuenientibus inueniebatur. p-
ter labor sonit. ut si fratres in laudibus dei occuparentur. Porro silentium ipse ordo et fa-
ma. tanta est apud seculares homines supuenientes sui faciebat reuerentiam. ut et ipse non
dicam sua vel ociosa. sed aliquot quod ad rem attineret ibi loqui uerent. Loci uero soli-
tudo inter opaca siluarum. et uicinos hinc inde montium. angustias in quo serui dei late-
bant. spelunca illam sancti Simeonis patris nostri quomodo representabat. in qua aliquando a pal-
tibus inuentus est. ut cuius imitabantur uitam. habitationis eius et ac solitudinis
formam habere. aliquando uident. Omnes quippe et multitudinem solitarii ibi erant. Sal-
lem namque illam plenam hominibus ut dictum est. ordinis ratione karitas ordina-
ta singulis solitariam faciebat. quia sic unus homo inordinatus et solus est. ipse sibi turba
est. sic ibi unitate spiritus et regularis lege silentium institutione hominum ordinata. solitu-
dine cordis sui singulis ordo ipse defendebat. Domibus uero et habitaculis simplicibus. in
inhabitantium personis erat. Panis non tam siccus quam triticeus uidebat. et duris firmis
laboribus uix de terra deserti illius stili productus. cetera quoque cibaria que uix erant a-
liquod saporis habentia propter quem famel seu amor dei faciebat. Sed et ipsum nouitum et
uocis simplicitas sibi tollebat. cum quod uenenum arbitretur. quidquam comedente ut cum de-
lectaret. recusarent dona dei propter gratiam quam in eis sentiebant. Cum enim circa omne ge-
nus carnalis tollerantie cum adiutorio gratie dei studium spiritualis partem in eis hoc effecisset.
ut plurima que homini in carne constituta. impossibilia plus uidebant. iam non solum
constantem pagerent et sine inuentione. sed et cum ingenti delectatione. ipsa delectatio
aliam in eis pepererat inuentionem. eo periculosiorum quo eam estimabant quam remotiorem
a carne. spiritu propinquiorum. Persuasum quippe habentes et cum testimonio conscientie sue
memorie fideliter commemoratum. inimicam esse anime omnem delectationem carnis. quod
carnem cum quolibet delectatione nutrire uideretur. fugiendum arbitrabant. Quasi
enim per aliam uiam reduci se putabant in regionem suam. cum per dulcedinem amo-
ris interioris amara equae ac dulcia delectabiliter edendo. delectabilius sibi uiuere
uident in hemo. quam plus uixissent in seculo. Cumque in hoc suspectam auertentem ha-
berent spiritualis partem cottidianam correptionem. quasi carni eorum plus quam spiritui de-
ferentem. aliquando ad iudicium episcopi qui forte tunc adlat res delata est. Superius ille po-
tens uero. sermonem aggressus ad eos. ad eum finem perduxit. ut omnem homi-
nem quicumque dona dei recusauit propter gratiam dei. inimicum esse gratie dei et spiritui sancto resistere
pronuntiaret. Adhuc siquidem hystoria de helyseo propheta. et filiis pharum cum eo in
desertis locis uitam heremiticam ducentibus. quomodo cum aliquando ad horam refec-
tionis uentum esset. amaritudo quecunque mortis in olla decoctionis eorum inuenta. per
litum dei et ministerium prophete. per infusionem farinule dulcorata est. Olla inquit illa pro-
phetica. olla uero nisi nisi amaritudinem habens. farina uero amaritudinem in dulcora-
tione dicens. gratia dei operans est in uobis. Sumite ergo secum et eum gratiarum actione. quod
cum naturaliter minus aptum fuerit uosibus humanis. ad hoc per gratiam dei uosibus est uosibus
aptum. ut utamini et comedatis. In quo si inobedientes et inelucti permanetis.

resistit spūi sancto. & gratie eius ingrati estis. Hec & fuit intempe illo sub a
be Bnharto & magist' eius in clarissima & carissima valle illa spūium sco
la studioz. h' feruor regulari discipline. omnia eo faciente & ordinante. & tab
naculum dō intus edificante sedm exemplar qd ei ostensum ē. cū in solitudi
ne Cysteriensi cū dō in nube habitaret. Et utinam p' ructūta hme ei' dūer
sationis cum hominib; postq̄m didicit aliter & consuevit homo cū homi
nib' esse. & intellige sup egenū & paupem. & patiento infirmitatib' hominū.
utinā se circa semetipm talem exhibuiss; q̄m ēca cetos. tam benignū tam
discretum tā sollicitū. Sed otinuo cum ab anue illius obedientie un
ciūlo solutus. & sui iuris effōs est. uelut arcus distentus ad p̄stinū rigorem.
& sicut torrens detentus & dimissus ad p̄os cursum consuetudinē reuēsus est.
quasi repetens a semetipō penas diuicule illi' quietis. & dampna laboris inter
missi. Videtis hoīem imbecilem & adhuc languidum conari & aggredi quoq;
uellet minus considerare qd poss; sollicitū p̄ omib;. que circa seipm negligentē.
omib; in omib' aliis obedientissimū. s; de seipō uix aliquanto seu karitati seu
potestati obedientē. Semp enī p̄ora sua nulla reputans. maiora moliebat.
ad non partentium corpi. ad studiū spūalib' robur addendū. corpus suū uariis
infirmitatib' p se attenuatū ieiuniis insup & uigiliis sine intermissione attento.
Orabat stans die noctuq; donec deficeret. donec genua eius infirmata a ieiunio.
& pedes eius a labore inflati. corp' sustinere n̄ possent. Multo tempe & quamdiu
occultū ēē potuit. cilicio ad carnem usul ē. ubi v' seui aduenit otinuo illū
abiciens. ad omnia se conuertit. Cibul eius cum pane lac ul' aqua decoctiois
leguminū ul' pulptel erant. quales infantib; fieri solēt. Ceta ul' ei' infirmitatē
non recipiebat. uel parsimoniae studio ipē recusabat. Vino si qm utebatur. ra
ro & uinis modico. cū magis aquam & infirmitati. siue & appetui compete te
taretur. Sic autē affectus & confectus a comuni fr̄m labore. seu diurno seu
nocturno. se uix aliquā pariebatur excusatiū. seu ab occupationib; & laborib'
ministri sui. Videbant enī & conūlationē ei' ^{hominū} medici. & mirabant. tantāq; uim
eū in seipō causabant inferre natē. ac si agnus ad aratru alligatus. arne coege
tur. Nam cum crebra illa corruptione stomachi p os indigeste cruditatē erup
tio. alius inciperet esse molestior. maxime autē in choro psallētū. n̄ tam ut eo col
lectas fr̄m deseruit. s; iuxta locum stationis sue. pcurato ac defosso in tra recepta
culo colocal illius. sic aliquādiu p ut potuit. necessitatē suam t̄nēgit. At v' ne
hoc quicq; pmissit intollerantia rei. t̄nē densū collocal desere. & seorsum secū habi
tare cōpulsus est. n̄ quantū siue collocatōis gr̄a. siue discipline claustris necessi
tate conuentū eū fr̄m aliquanto optebat intē. Et hec fuit t̄tis illa necessitas.
qua p̄mo scā illa fr̄mitas. sancte illius patnitatis iugi illius consortio. carere po
se coacta ē. In quo tolemus quidem & plangim' infirmitatis eius t̄stem effectū.
s; sancti desiderii & spūal feruoris affectū ueuam. Quamq; nec infirmitatis ei'

11
effectus usqueque plangendus sit & dolendus. Quis enim si uoluit sapientia
di p̄firma potius hominis illius tot tantaq; confunde foecia mundi huius.
Quid u aliquā p̄ qualibet infirmitate ei remansit infectū. qd̄ p̄ eum scdm̄ da
tam grām fieri opteret. Quis enim n̄ra etate q̄ntumuis robusti corporis & acca
te ualitudinis tanta aliquā fecit q̄nta iste fecit. & facit moribundus & langu
idus. ad honore d̄i. & sc̄e utilitatem ecclesie. Quantū postea nūmū hominū uer
bo & exēplo traxit de seclō. n̄ solum ad conuisionē. s; ad p̄fectionē. Quantas ex ei
p̄ totum xp̄ianū orbem cōstituit domos seu ciuitates refugii. ut quicq; pecca
uerint ad mortē. & etne mortis rei iudicati s̄iunt. reminiscant & conuertant ad
d̄nm. & confugiant ad eas. & saluent̄ in eis. Que scismata ecclesie n̄ seclauit. qual
n̄ confudit heres. quam pacem int̄ dissidentes ecclesias & p̄p̄os n̄ restituit. Et hec
quidem omnia s̄iūt. Ceterum que bona innum̄us hominib; singillatim p̄stitit
pro causa. p̄ p̄sona. p̄ loco. p̄ tempore. quis enūmet. Porro si nimietas in eo re
prehenditur sc̄i feruoris. habet certe apud p̄ias mentes excessus iste reuē
tiam suam. q̄ quecūq; sp̄u d̄i agunt. mult̄ reuēnt̄ in seruo d̄i rephende ni
miū istam nimietatē. Habo & facilem ap̄ homines excusationē. cum uix audeat
quisquā eum condēpnare. quē d̄s iustificat. tam multa tam sublimia cū eo &
per eū opando. felix cui reputat̄ solum ad culpam. qd̄ ceteri sibi p̄sumē solent ad
glām. fuerit aut̄ bono iuueni suspecta iuuent̄ sua. b̄s quippe qui semp̄ ē pa
uid̄. fuit aut̄ ei studiū tantā uirtutū plenitudinē quā habet ex grā aliqua &
laboris sui d̄scia cumulare. S; & uita eius que d̄ibus p̄ponebatur imitanda. ser
gah̄ continentie exemplo carere non debuit. In quo suus d̄i & si nimietate forsi
tan excessit. p̄us certe int̄ib; n̄ de nimietate. s; de feruore exemplū reliq̄o. Quid
aut̄ in hoc eum nitim̄ excusare. in quo ip̄e qui uertit oīa opa sua n̄ d̄finit̄ usq;
hodie se accusare. saclegū arguent̄ semetipm̄. qd̄ sicuti d̄i & fr̄m abstulit corpus
suum. dum indisereto feruore imbecille illud redidit. ac pene fr̄ile. S; conuolu
it de infirmitate. & firm̄ fortior & potens factus est. Virtus namq; d̄i uehementi i
infirmitate eius resurgens. extunc usq; hodie digniore quandā apud homines ei
efficit reuēntiam & in reuēntia auctoritatē. & in auctoritate obēntiam. Jam tē
ex eum ad opus & uirtutē p̄dicatōis diuinit̄ aptabat̄. ad qd̄ sicut sup̄ dictum ē. ex
uō mat̄ sue cum testimonio diuine reuelationis olim fuerat p̄signat̄. Nec tunc
tantūmodo. s; om̄i temp̄e d̄isionis & subiectionis & p̄lationis sue ip̄o ordinatē quo
& agente congo ordine ad hoc instituebat̄. & ignorans qd̄ de se fieret. n̄ solum mo
nastico. s; & om̄i ecclesiastico ordini in h̄ p̄parabat̄. Et p̄mū quidē cca resuscitādū.
in monastico ordine antiq̄ religionis feruore. p̄mitias iuuentutis sue deiecit.
exemplo & uō in uentū s̄m̄ int̄ septa monastū ad h̄ om̄i studio uacans. Post
modum aut̄ eū ad alium uite & conuersionis ordinē infirmitate corporis cogitur.
& sicut dictum est. necessitas infirmitatis & cetero necessitat̄. a cōmuni eum d̄satione
conuert̄ plus solito seq̄strer̄. h̄ p̄ma cepit se occasio. ut q̄ hominib; de seclō expositus

quoz iam ad eum multitudine magna confluebat. ipse et presentiam suam libius eis
ac leuentius comodat. ubi uix predicaret. Cumque longius aliquando a monast
io pro causis ecclesie communibus obedientia teneret. et quocumque ueniret. undecumque locut
us de deo silere non posset. et age que ei sunt non cessaret. sic in huius apud homines motu
it. ut ecclesia dei tam utili membro in corpore suo cepto uti ac quocumque optebat non
dissimularet. Sed licet a primo flore iuuentutis fructibus ipse semper habunda
uerit. ab hoc tamen tempore copiosius ei addita est sicut apostolus ait manifestatio spiritus ad u
tilitatem. Simo scilicet fecundior sapientie et scie cum gratia prophetie. et operationes uirtutum et diu
sarium opitulationes sanitarum. Quorum quedam in certa narratione didici qua fide
a fidelibus michi uiris assignata sunt eadem et ipse legentibus resigno.

Primo tempore aduentus eius ad claram vallem contigit Iosiptum quendam nobi
lem uirum. de castello proximo cui firmitas nomen est egrotare. Cumque ingre
cente subito egritudine obmutesceret. et iam mori incipiens sine uatico hic
abiret. cepunt hoc omnes magis affligi. tam ipse egrum filius aliter Iosiptus quam ipse
ceteri et amici. omnisque familia. quod sine confessione peccatorum et communionis sacre precepto
moreretur. uir honestus secundum seculum et honoratus magnifice. erat autem cognatus uiri dei se
cundum carnem. Cumque ad eum ueniret uenisset. rediens a monastio tunc fontem quod in
parochia katalanensi primum omnium ipse fundauit. diuitis ac ecclesiam quamdam
ex pro eodem infirmo obtulit hostiam salutarem. Eadem autem hora in se relictus homo
locutus est. et peccata sua cum lacrimis fatebatur. sicut diligenter phatum est. uel sanctus uir sa
crificium consummavit. ille quoque obmutuit sicut pul. Cum autem desideratus ipse ser
uus adesset. cum Gerharco fratre suo. et amelio Gaudrico ab amiel ipse obmutui roga
bat. ut pro eo oraret. Compassus autem tanto color. et confortatus in domino et in bonitate
et impotentia uirtutis eius et sancto spiritu reuelante sciens cur hoc illi accidisset. cum om
ni fiducia eis respondit. Scitis quanta mala fecit homo iste. quanta abstulit.
Reddat ablata. et consuetudines suas abneget. super pauperes uel usurpata tam ipse
quam filius et familia eius. et sano more morietur. Obstupuit omnis. ad tante promissi
nem fiducia. eo quod ignota hominibus. erat gratia diuinitus collata in uero dei. Ma
xime uel turbati et territi sunt qui cum eo ueniant. frater eius et amiel. Quid plu
ta. factum est quod precepit. et continuo secutum est quod promissit. Solutum est uinculum lingue
eius. confessus est peccata sua. cum gemitu et lacrimis. cum magna deuotione deuoluam
manus eius. et accepto uatico communionis sacre. rursum pactis omnibus que facere eo
optebat. sequenti nocte in spe in deum exspirauit. Rediebant et aliquando a patre et
obuiam habuit mulierem. paruulum filium in uentris deportante quem delonge attu
lat ad eum. ab utero matris habentem manum arida et brachium totum. Motus autem lacrimis
matris et precibus. iussit paruulum deponi. factaque oratione continuo signans puerum. et brachium
eius. dixit mulieri ut uocaret filium suum. Vocauit illa in tantum. et il
le accurrens. et utique brachio amplexatus est matrem suam. sanus factus ex ea hora. Erant autem
huiusmodi uiri fratres et filii spirituales. mirantes super his que audiebant et uidebant de eo.

12

Nec tam more carnalium in gl'am eleuabantur humanam: s; iuuenili eius eta-
tati & noue actiue conu'sationi sp'iali sollicitudine metuebant. In quo nimiru
zelo Gauderie auunculus ei & Guido ymogenit' fr'm ei' ceteris am' rebat'. ut ipos
tamqua' geminos q'sclam stimulos carnis sue ne gra'iu magnitudo eu' extolleret. ac
cepisse diu't' uidet'. Neq; enim parcebant ubi duriorib' exagitantel' tenam i'ccundi-
am eius: calumiantel' s; b'u gesta. signa om'ia adnichilantel'. & homine' mansuetissi-
mu' nichilq; d'ficientel'. frequent' usq; ad lacrimas impperi' & obp'teul' affligentel'. Sa-
rare solet venabilis epe' Lingonensis Gothefrid' sci' uiri & ymquinil' sanguine. & in conu-
satioe' socius. & ext'ie p' om'ia incliuidiu' comel'. p'mo miraclo qd' p' manu' eius fie-
ri uidit'. p'ctem g'manum eius affuisse Gvidone'. Erat enim eis t'nsitus p' castrum Sla-
thonil' in territorio senonu'. & iuuenis quida' cui' pedem fistula occupauat. p'dicti p'ul-
tantu' b'ndictione'. cu' m'ita supplicatoe' petebat. Signat' aut' statim dualuit. & p' pau-
cissimos dies re'g'ssi p' idem op'ictum. eum sanu' adq; incolumem inuenit'. Ceteru' sepe
dictus b'i uiri fiat'. ne ip'o quide' potat' competel' miraclo quo min' m'eparet eu' & pre-
suptiois arguet. qd' acq'uit tange' hominem. tanta siquide' caritate p' eo sollicitus e'. ut
ca idem temp' accidit'. ut auunc' ei' Gaudeu' qui & ip'e simili zelo eius man-
suetudine' sicut p'ctem duris m'epationib' obruebat. g'uillimul' febribus labora-
ret. Demu' inq'uescente' morbo. ip'a dolens magnitudie' sup'at'. atq; humili ob-
sec'ioe' compellat ut sui misereatur. & opem sibi ferat quam ceteris d'sueuit. At ille
cuius sp'e sup' mel' dulcis p'mu' lenit' b'uitq; d'memorans. e'bras sup' humore' obiuu-
gationes. & imponet' ei. ne forte eum hoc d'icet temptans. p'sistenti tam' manu' in-
ponit'. & febre' abe'de iubet. Nec mora ad impiu' ei' reliquit illum felix. exp-
tu' in semetip'o qd' in ceteris arguebat. Et is quidem Baldicus cu' in Clara Halle ali-
quatos pagos annos. fuerit sp'u' & totius boni emulatoe'. ex hac luce miguit. Qui
ante fere' unam horam mortis turbatus ad mouitum & toto corpe' tribuliter motus
infremuit. s; ad p'stina' statim serenitate' re'fusus. uultu placidissimo demoxp' exspira-
uit. Noluit aut' d'ns sollicitum ab'is animu' hui' rei cognicione' fraudari. Siquidem
p' aliquos dies idem Baldicus apparet ei in uisu noctis. cum o'ia erga se se p'spa e't
seiscitanti responderet. & in magna se g'tularet' felicitate locatum'. demu' interrogatus e'.
quidna' sibi uoluit tam acerba illa in morte. tamq; repentina comocio. Dicebat aut'
qd' duo sp'e nequam uelut in pueru' horrende' p'funditatis eum p'cipitare passeret.
unde tritus ita d'c'muit. s; b'eto petro accelerante. erect' nichil sensit' lesionis. Longu'
esset cuncta narrare. que sup' his qui ex hac uita discesserant. & eor' felicitate seu d'ne-
cessitate. diuina ei gra' reuelare ab ipsis uult' d'sueuit. Unum tamen d'ixim' qd'
ob fr'm comonitione' aliquociens ip'e com'erat. s; quida' bone intentionis. s; duri-
cor' erga ceteros fr'es conu'satois. & minus opatens quam debet'. in monastio de-
fectus est. Post paucos aut' dies. uiro d'i apparuit uultu lugubri. et habitu mi-
serabili. significans no' ad uotum sibi cuncta succedere. Interrogatus au'
quid sibi esset. quatuor lacertis se se t'litum querebatur. Ad qd' ubi

continuo impulsus est: & quasi precipitans expulsus a facie uiri dñi. Qui g̃
uius ingemiscens. p̃rgum ei clamauit. Precipio inquit tibi in nomine dñi.
ut qualiter tecum agatur. p̃ paucos dies in itinere innotescas. Et cū ad orationem p̃
eo. & oblationem hostie salutaris. aliquos & fr̃m quos ampliorē nouerat sc̃itatē.
eidem similiter subuicere monebat. Hec uero destitit. donec post aliquos dies sicut p̃ce
pat p̃alliam reuelationē cognita ei libatōe uiuit consolari.

Uir uenerabilissimus humbertus igniacensis postea cenobii edificator & primus pa
ter. in clara valle tam acriter morbo epilepsie laborabat. ut sepiet cadens. u
na die. demum crebro turbato & uix multorum manibus firmo colligatus. in lectulo
teneretur. Adueniens autem uenabilis abbas & sic inueniens uirum quem p̃ sua sc̃itate
speciali uenabat affectu. repletus est zelo. & ait. Quid facimus. Samus & orenus. Ut
autem oratorum ingressus flexit genua. predictus uir inter manus tenentium obdormiuit. Et
sequenti die dñica de manu eius sacramenta suscipiens. p̃fectam adeptus est sospitatem.
ut nichil tale unquam demoueri patetur. **C**irca hoc tempus in regno gallie & finitimis
regionibus famel inualuit. Siquidem usque ad annum illud. nunquam eis laboris sui anno
na suffecerat. Sed tunc quod p̃ messem collectam diligent omnes subputatis. uix usque ad
pascha sibi eam sufficere posse estimabant. Cum autem eme uellent. sup̃tus non inuenie
runt. quod longe carius solito uideretur. Itaque ab tempe quadragesimali. pauperum ad eos
maxima multitudo confluxit. Quibus erogantes fideliter quod habebant. dño benedicen
te. ex modica illa annona usque ad messem ipsi pariter. & qui sup̃ueniebant pauperes alac
ter sustentabant. **V**irum pauperem non longe a monasterio habitantem. uxor adultera
maleficus cruciabat. Sicut enim ei in ira & furore fuerat commata. egat p̃ malign
nal in cantationes. ut miser homo corruptis carnibus. non possit mori. nec uiuere p̃
nutretur. Sepius denique & uocis usum & sensum omnem corporis amittebat. itaque
reclibat. non ad uitam sed ad mortem proximam ei uelut reuocat. Adhuc tamen
tandem homo ad uirum dñi in monasterio demorantem. & ei t̃getia miserabiliter explicat.
Qui uehementer indignas antiqui hostis malitiam. tantum sibi in xp̃ianum usurpa
se. uocans duos de fratribus. ante sanctum altare hominem fecit deportari. ibique supposito ca
piti eius uasculo eucharistiam continere. in ipsius sacramenti uirtute a lesione xp̃iani
iubet demonem prohiberi. Semper est ut precepit. & miserum hominem p̃ tot ceteris fi
deli p̃fecta. p̃fecte restituit sanitati. **F**rat̃ Rubtus euicte sc̃i uiri monachus & sc̃m
carnem p̃pinquus. in adulescentia sua quorundam p̃suasione deceptus. Cluniacum se se co
tulerat. Venabilis autem pater postea quam aliquamdiu dissimulauit. eundem fratrem statuit
per epistolam reuocare. Quo dictante. uenabilis Gwillelmus riuallus postea primus abbas.
in membris scribens eandem epistolam excipiebat. Uant autem ambo pariter sub diuo lecte
tes. Ad dictandum quippe secreuissimam septa monasterium egressi fuerant. Subito autem inopina
tus ymbres erupit. & ille qui sebebat. sic ipso referente cliticum kartam deponere uoluit.
Ad quem pater sanctus. opus inquit dei est. sebe ne timeas. Scripsit ergo epistolam. in medio ym
bre sine ymbre. Cumque unclique plueret. kartam expositam uirtus operit karitati.

et que dictabat eplam. seculam quoq; pariter conser^{ua}bat. Et hec quidem epla. ob tam grande miracum i codice eplarum ei. a fratribus n̄ inuito p̄mo ē ordinata.

Agebatur sollempnitas quedam p̄cipua. et fiat aliquis que p̄ secreta culpa ab altaris sac̄ cōmunionē suspendat. notari timent. et ruborē non sustinet. ad manū eius cum cetis nimium p̄sumptuosus accessit. Intuitus autē eum. qm̄ causa latens erat. repellere hominē noluit. s; intimo corde orabat d̄m. ut de tanta p̄sumptōe melius aliquid ordinaret. Itaq; sumens homo eucharistiam. non potat ad int̄iora fice. et diu multūq; conatus. cū nullomodo p̄ualeret. anxius et t̄mēbū dul clausam in ore seruabat. Expleta itaq; hora orōnis sexta. pat̄m sc̄m t̄xit i partem. cuius perlib' aduoluit est cum multis lacrimis ei qd̄ paciebatur apuit. et ap̄to ore ip̄am quoq; eucharistiam ostendebat. Increpans autē eum ofitente absoluit. et ex eo sine difficultate recepit ch̄nica sac̄m̄ta. In minimis ^{etiam} rebus magna nouimus p̄ eum contigisse. Venat aliquando fūs niacū que ē ab̄bia una de p̄mis quā ip̄e edificauit. in laudunensi tritorio sita. Cumq; ibidem oratorii dēdicatione parātur. ita illud occupauit muscarū meretibil' multitudo. ut eoz sonit' impub'q; grauem nimis introeuntib' molestiam genaret. Nullo q̄ occurrente remedio. dixit sc̄s. excommunico eas. et mane om̄s parit' mortual inueniūt. Cumq; pauimentum omne opuissent. palis eicientes eas. ita tenuim basilicā mūdauerunt. Hoc autē celebre et tam notū fuit. ut int̄ uicinos q; quoz ad dēdicationē multitudo magna conuenit. muscarū fumiaceus maledictio in pabolam iūretur. **H**eo quoq; monastio cui carus locus nom̄ est. p̄ium quendam qui incessant' flebat et euulabat. uir sanctus osculo sanauit. Cum enī p̄ multos dies sine int̄missione plorans nullam p̄cipet consolationē. qd̄ genus morbi medici non ignorant. miserabiliter deficient tabescebat. Quē seorsum alloquens pat̄ sanctus. mor̄bat ut suoz confessionē faceret delictoz. facta autē confessione subito uultu serenās. petiit ab̄o patre osculum sibi dari. Accepitq; osculo ex ore sancti. i omni p̄tinuit pace quieuit. et lacrimarū fonte siccato. letus et incolumis est regressus ad p̄ria. **H**e eunte aliquando p̄ fratres aliquos ad laborem. filium claudum pat̄ obtulit. supplicans ut ei manum imponere dignaretur. Intumuerant enī mirū innotuos genua eius. Excusabat autē uir d̄i. dicens non se ēē illius iūti. a quo debent talia b̄nficia postulari. claudis reddere gressum. aplice n̄ sue ēē uirtutis. Sic tus tam patris instantia. signauit puerū ac dimisit. Qui ex hac hora conualuit. et int̄ paucos dies omni timore deposito. ab eozem itum patre cū multa gr̄ax actione reductus. incolumis oblatul est uirō d̄i.

Duerit aliqui chorul nobiliū militum clarauallens. ut sc̄m uideret albem. P̄pe autē erat sacrum quadagesime tempus. et illi om̄s fere iuues uel cediti militie selari. circubant querentes execrabiles illas nuntiāsal qual uulgo tometas uocant. Cepit itaq; ab eis petere paucos illos qui ante qd̄agesimam superat dies. ne armis int̄m utentur. Quib' obstinato animo

eius acquiescere monitis reuuentibus. Oficio ait in dño: qm̄ ip̄e michi da-
bit indulcias quas negastis. Et accessit fr̄e uerbet eisdē ceruiliam p̄ mari:
benedicens eam et dicens: ut portionē accipent animaz. Biberunt ḡ pariter:
quidā tam̄ in uiti p̄ amore sc̄li. metuentes eam quē postea sunt ex p̄i diu-
ne uirtutis affectum. Ut enī sunt monasteriū fores egressi. mutuis se se ce-
perunt in flammare sermonibz. quia eoz eoz ardens erat in eis. In sp̄uan-
te ḡ et currenre uelocit̄ uerbo ei. eadē hora et oīli auitus suos: sp̄uali
militie dextias dederunt. Quoz quidam ad huc militant dō. quidā aut̄

Quid aut̄ mirū quod deuotil̄ d̄ eū eo iā regnant carnis uinctil̄ absoluti.
hunc hominē colit̄ obsequiū maior etat. in cui deuotionē diuina v̄-
tus ip̄am quoq; in fantiā excitat. ex p̄tem ad huc ratioms et deuo-

tionis ignariā. Nozunt multi illustre iuuenē waltherū de monte mirabili:
cui patriū fuit iualther int̄ eos q̄s p̄ dixim̄ milites sacram in clauual
le militia p̄fessil̄ est. Hunc ḡ waltherū iuniorē cum ad huc in fantul̄
ēet. et n̄ dūm abortu suo mensē tēū expleuiss̄. mar̄ sua benedicendū ob-
tulit uirō c̄li. ḡm̄ulabunda et exultans quod in domo sua hospite mēre-
tur habē tam sanctum. Cumq; rur̄ di sicut semp̄ et in om̄i loco facē s̄ siueue-
rit. de salute et edificatiōe animaz ad circumpositos loquer̄. p̄dicti mar̄
in fantul̄ tenens in ḡmio. sedebat secus pedes ei. Accidit aut̄ ut int̄ loquēdū
aliquando manū p̄tendē. et apphendē eam conaret̄ infanculus. Adūit
tandē conat̄ patriū cum sepī id feciss̄. mirantibz; uniuersil̄ dat̄ ei facultatē
ut manū possit apphendē qm̄ optauit. Tum ū mirū admodum reuerenti-
a. altam manū suā supponens. aram tenens detulit eā ad os suum. et oscu-

latus est eam. Neq; id semel tantū. s; totiens faciens. q̄tens beatā manū te-
Non firmat̄ aliquando homo dī. et uelud riuulus flegmatis in **S**uē p̄missil̄ ē.
cessant̄ ab ei ore fluebat. Unde exhausto coepe usqueq; deficiens. paulomi-
nus ad extrema deductum. Conuenerunt itaq; fili et amici et uelud ad ex-
equial tanta patriū. et ego ip̄e in tercetos affui. quod me quoq; ei dignatō
in amicoz nūmō reputat̄. Cumq; extremū iam sp̄m̄ trahē uider̄. in ex-
cessu m̄tis sue an̄ r̄bunal dñi sibi uisus est p̄sentari. d̄stuit̄ et sathan ex ad-
ūto. im̄p̄bil̄ eum accusationibz; p̄ulans. Vbi ū ille om̄ia fuerat p̄secut̄. et uirō
dei plura fuit p̄te dicendum. nichil t̄it̄ aut̄ turbat̄ ait. Fateor ū sum dignus
ego. n̄ p̄p̄is possum m̄tal̄ obtinē regnū celoz. Ceterū duplici uirē optinent̄ illd̄
dñs m̄s. hereditate sc̄licz; patriū et merito passionis. alio ip̄e orent̄ alim̄ michi
donat̄. ex cui dono uirē illud in uendicans n̄ ostundoz. In hoc ḡ ḡstus inimic̄
guem̄ ille solut̄. et homo dei in se reuēsus ē. Burlus aut̄ uelud in litore quodā
posit̄. uidebat sibi nauē q̄ se transuehēt expectare. Cumq; appheuss̄ nauis
ad lit̄ festinabat in ḡredi. et illa cedens in p̄ungebat in aquā. Vlt̄ t̄io ita fa-
cient̄. tandē relicto eo nauis ibat et n̄ reuētebat. In tellexit aut̄ p̄tinus fidū

tempus sue migrationis ad eē. ad huc tamē crescebat dolor. eo utiq; magis molest. quo minus cum iam spes imminenti exitu solabat. Contigit autē ad uespascen- te iam die ut ceteris fr̄ib; iuxta consuetudinē accedentib; ad lectionē collationū. solus albas cum duobus sibi assistentib; remaneret in choro in quo iacebat. Cumq; ue- hementi affligeret. et sup iures dolor excreset. aduocans alim eeluob; uib; citius oratum ire. Excusante demiq; et dicente n̄ sum ego talis orator. obedientie auctorita- te compellit. Itē est et oratum. ad altaria que in eadem basilica erant tā. Primum in honore beate dei genitricis. duo circumposita. in honore beati laurentii mar- tyris. et beati benedicti albis. Eadem ḡ hora affuit ^{uirgo dei} beata uirgo duob; illis stipa- ta ministris. beato scilicet laurentio et beato benedicto. Ad erant autē in ea serenita- te et suauitate q̄ eos decebat. et tam manifeste ut ex ipō in introitu cellule p̄sonal quoq; discēret singlōz. Imponentesq; et manus et loca doloris atactu pulillimo lenientes. omēm p̄tinus egritudine depulerunt. Sicut enī ē uico flegmatis rui. et dolor

Sum autē et ego egritudine aliquando in domo nr̄a. et iam me **D**ominus abcessit. nimium fatigall; et actiuill; in longū nimium se p̄tendens egritudo. audi- ens hoc misit ad me fr̄em suū uirum bone memorie gerardum. mandans me uenire clarā ualle. spondens me cito i curandū aut moriturū. Ego ū quasi diuini- tul accepta uel oblata facultate. seu apud eum moriendi seu aliquandiu cum eo uiuendi. quoz quid tunc malūm ignoro. p̄fectul statim sum illuc. q̄muis cū ni- mio labore ac dolore. ubi factum ē m̄ qd̄ p̄missū fuerat. et fateor sic uolui. Reddi- ta ē m̄ quippe sanitas amagna et p̄culosa in firmitate. s; sensim et paulatim ui- res corpis redierunt. D̄s enim bone quid m̄ boni stultit in firmitat illa. ferie- ille. uacatio illa. ex p̄te ad qd̄ uolebam. Nam coopabatur necessitati mee toto illo tem- pe in firmitatis mee apud d̄m infirmitas ei. qua et tpe tunc tempis detinebatur. In firmitate autē ambo tota die desp̄uali physica anime ḡserēbam. de medicamentis uir- tutum ḡtia languozes uicioz. Itaq; tunc disseruit m̄ de cantico canticoz quantū temp̄ illud infirmitatis mee p̄misit moralit tantū. m̄ nullis altiorib; m̄ysteriis scripture ali. qz sic uolebam et sic petieram ab eo. Singl; sc̄ dieb; quecumq; su- per hoc audiebam. ne m̄ effuger̄ scripto allegabam. in quantū m̄ d̄s donabat. et memoria mea uiuabat. In quo cum benigne et sine in uictia exponeret m̄. et ḡ- municaret sententias in telligentie fr̄e. et sensus experientie sue. et multa do- cē nitēt in ex p̄tū. que n̄ n̄ experiendo discunt. et si intelligē n̄ poteram adhuc q̄ apponebant m̄. plus solito tamē intelligē me faciebat. quid ad ea itelligenda m̄ deēt. S; de his huc usq; dicta sufficiant. Cum autē in stante dn̄ica que septu- agesima denōiat. uespe ip̄a salbi dominicam ip̄am p̄cedenti iam tantū ḡualuissē et cōua- lerem. ut de lecto p̄me surgē et in tate possem et exire. cepi disponē de reditu nr̄o ad nr̄a. Quod ip̄e auditum om̄ino p̄hibuit. et usq; ad dominicam quī- quagesime omēm m̄ spem redit et conatū in d̄xit. Acqueui facile. cum qd̄ p̄cipiebat. uoluntas n̄ abnuet. et in firmitas requirē uidet. Cum autē ultra

dicam illam septuagesime a carnibus ^{quibus} ad diem illa ipso precipiente et necessitate
infirmittatis cogente uelcebar uelle abstinere. h^{ic} ipm phibuit. Super quo cu
n^{on} phibenti acquiescem. n^{on} rogante audirem. n^{on} obedirem precipienti. sic uespe illa saba
ti ab in uicem discessim. ille tacit^{us} ad syletozum. ego ad lectum. Et ecce infirmitatis
mee rabies rediit. quasi resumptis omnib^{us} uirib^{us} pristinis cu tanta uehe
mentia et ferocitate in uadens corripuit. tanq^{am} me malignitate tota nocte illa de
uastando cruciauit sup iures. ^{sup vultum} ut de uita despons uix saltim usq^{ue} ad diem ut uel
semel ad huc uero di loquer^{etur} credem me uicturum. Cumq^{ue} in dolore illo totam nocte
dixissem. summo mane accessit ille aduenit. n^{on} tam asserens quem solebat uultu
compacientis. s^{ed} quasi arguentis. Subridens tam^{en}. quid inquit hodie gmeditis.
Ego u^{ero} qui iam ipso tacente hestiam in obedi^{am} etillime in t^{em}ptabar causam est illi noc
turne afflictionis mee. quidq^{ue} inquam precipietis. Quiescite g^o ait. n^{on} moriemini
modo. Et abiit. Et quid dicam. Confestim et om^{nis} dolor abut. n^{on} quod fatigat^{us} illo
nocturno dolore meo tota die illa uix delecto surg^{er} p^{ro}ualui. Quis eni aut qualis
fuit dolor ille. Non recolo me simile aliquando fuisse p^{ro}pellum. In castano aut^{em} san
factus sum. iureseq^{ue} recepi. et paucis in t^{em}positis dieb^{us} cum benedictione et g^{ra} bona

Cumq^{ue} dilect^{us} deo et hominib^{us} bernard^{us} D^{ominus} boni hospital mei ad p^{ro}pa su reus.
in illa ualle sua et uicinis ciuitatib^{us} et regionib^{us} quas alic^{ui}ensium i
uile domestice cure ratio cogebat. tantis floret uirtutib^{us} et miraculis. cep^{it}
etiam seu g^{ra}uibus eccl^{esi}e necessitatib^{us}. seu caritate fr^{at}rum. seu obedientia maior^{um} ad
remotas pertiabi regionel. pacel despatal int^{er} dissidentes eccl^{esi}as et principes se
cli reformare. causas humano sensu et g^{ra}uio in t^{em}minabiles auxilio di paci
fice t^{em}minare. et uirtute poti^{us} fidei quam spu^u hui^{us} mundi demultis hui^{us}modi
impossibilib^{us} possibilia faciendo quasi montes transferendo. in oculis om^{niu}
mirabilis et uenabilis magis ac magis appare. Maxime u^{ero} in t^{em} in eo enutesce
cepit uirt^{us} p^{ro}dicacionis. ut dura eti^{am} corda auditor^{um} sepe ad g^{ra}uionem emolli
ret. uix aliquando domum uacu^{am} rediit. Post modum u^{ero} feliciter p^{ro}ficiente et
usu sermonis et exemplo g^{ra}uilationis. tere ubi dei in manu piscatoris di tam
copiosas piscium rationabilium multitudines cepit g^{ra}cludere ut de sing^{ulis} ei cap
turis nauicla dom^{us} illi impleri posse uideret. vnde factum est. ut in maiori
miraculo p^{ro} om^{niu} que in hac uita gessit miraculis. p^{ro} unum hominem languidum
et seminece tantummodo loqui ualentem. obscurum usq^{ue} ad illud temp^{us} illa uall^{is}
et re et noie clarauallit efficeret. diuine cuiusda claritatis lumⁱⁿ q^{ui} de summo q^{ui}da
apice uirtutum diffidens in deuera t^{em} et ex tunc apud ualle illa que p^{ro}
dicebat^{ur} uallis absynthialis et amara. stillare cepunt montes diu cecidit.
Que uacua fuit et sterilis ab omⁿⁱ bono cepit habundare sp^{iritu}ali frumito. et de roze
celi benedictionet^{us} dei in tantum pinguesce om^{nia} deserta ei. et multiplicata
gente magnificare leticiam. ut impletum in ea uideat quod olim p^{ro}pham
dictum est ad ciuitate u^{er}lm. Ad huc inq^{ue} dicent in aurib^{us} tui filii sterilitatis

tue. angustus est locus. fac longum ut habitem. et dice in corde tuo. Quis ge-
 nuit in istos. Ego sterilis et non pariens. et istos quis enutrit. Jam enim de locis
 angustioribus nulli domi claustralis habitationis nisi sine diuinis reuelationibus
 quibusdam translate in locum planiore et spatiosum magnifice ibi et amplifi-
 cate sunt. et ad huc multitudinem in habitantium ipse locus angustus est. Jam ordinis illi
 domi filie domi ipsi circa et ultra Alpes et maria deserta plurima impleuerunt. et
 adhuc sunt et cotidie conflunt. quibus locus querendus est. Et petunt undique fratres
 et mittunt. cum beatos se estimant reges gentium et principes ecclesiarum ciuitates et re-
 giones quecumque de domo illa et disciplina uiri dei subnum se aliquid gaudent
 adipisci. Quid dico. Vt homines usque ad barbaras nationes in quibus naturalis fe-
 ritas naturam quodam exiit humanam. religio hec perfecta est. ut peam bestie sal-
 ue homines sunt. et cum hominibus gulari assuete. discunt cantare domino cum
 cum nouum. Qua propter dei piscator non cessat laxare retia in capturam. et aliis ab-
 euntibus aliis succedentibus in locum eorum nunquam minuit seculi congregati-
 plenitudo. Hoc usque nunc egerunt. et cotidie agunt mirifice eius capture.
 cathalanensis. remensis. pisiacensis. moguntina. leodiensis. et aliarum non
 nullarum ciuitatum. Flandrie quoque germanie. ytalie. aqtanie. et aliarum regi-
 onum quecumque. quacumque necessitate surgit aliquando seu usque hodie attingit
 uirum dei uisitare. Coopante siquidem gratia spiritus sancti quocumque uadit plenus re-
 dit. et sua cum plenitudo ubique comitat. Nec dimittit suos quos a se trans-
 mittit. sed ubique sunt et ipse semper parua sollicitudine cum eis est. Et sicut
 ad locum unde exeunt flumina reuertunt. sic ad ipsum cotidie seu leta seu
 tristitia filiorum suorum. Sepe etiam sine omni relatione carnis et sanguinis pa-
 tris eius sollicitudini diuinitus in notescit. quod circa aliquos eorum longe a se
 distantes agerent. siquid eis prudendum si quod in eis emendandum sit. temp-
 rationes et excessus eorum. infirmitas et obitus eorum. et quarumlibet secularium
 tribulationum in cursu. Nam et presentium fratrum ceteris necessitatibus presentibus
 circa se fratribus sepe orationem in dicit. non nunquam etiam morientes in aliis locis ad
 ipsum accessisse noscunt. benedictionem eius et licentiam postulantes. pulsionem

Venerim aliquando. In agente huiusmodi obedientia mulloz et caritate munitis.
 ad eum. et dum loqueret ei in die et audiu quod sile non debeo. Adierat monachus
 quidam fusiensis. subito ad suos rediit. Cumque accepto responso super
 his per quibus uenit. iam ab eo recesserit. in spiritu et uirtute beate reuocans eum propha-
 di et nomine cuiusdam fratris de domo illa pro mullo. de occultis quibusdam me audiente
 mandauit ut corrigeret corrigendum. sin autem iudicium domini in proximo super se expectaret.
 Stupefactus ille. quis hec ei dixit inquisiuit. Quisquis inquit dixit mihi. tu uade et
 dic que ego dico tibi ne dissimulauit. ne te quoque in uoluarum pena peccati. Mirabar si-
 hoc. sed mirum in modum in simili causa multa mirabiliora de eo ^{narata} relata sunt. Guido namque
 fuit eius maior natus in fratre suos. cui gratitatis et uirtutis fuit uir. omnes sciunt

qui scire eum potuerunt. Hic cum simul alicubi eēnt et de huiusmodi loq̄rentur. et querēnt ab eo ego sicut iocunde ad amicos colloquutionis eē solebat. fabule inq̄ sunt que auditis. Cumq̄ suo more et solito studio uirtutes fratnas dep̄mēt. n̄m̄ nollet eē molestus. que inquit nescio n̄ dico uobis. s̄ unū narrābo quod scio et exp̄ sum. multa ei in oratione reuelari. Deinde narrauit m̄ qm̄ cum p̄mo melliflū a uia sp̄ualū apum aluearia. noua de se examina circumq̄q̄ p̄ferre. nouasq̄ ex eis domos ordinis sui edificare cepissent. petente et agente dño gualtho ep̄o. in ep̄atu cathaulanensi eam que tūm fontū dicitur struxerunt. Ad quam cū altatem cum monachis emisissent. dñm̄ rügerium uirum nobile sc̄m̄ sc̄dm̄. s̄ nobiliozem sc̄itate. et uirō quosdam similes forme cum eo. sp̄ualis pat̄ filios quos emisit n̄ dimisit. s̄ pat̄na sollicitudine et pia affectione cum eis erat. Vñ cum die quadam soli simul eēnt abbas et ip̄e cui reuelatione h̄ didici. et de fr̄ibz ip̄i ad altitūm loquerent. subito alii susprensus dicit aliquid soluto de eis corde suo sibi respondente. uade ait fr̄i suo ora peis. et quidq̄ de eis ostendit t̄ d̄s refer ad me. Ip̄e enim grauissima ualitudine ea hora laborans. in lectulo tenebat. Ad quod ille uehēm̄ expauescens. absit inq̄. non sum ego qui h̄ m̄ nouūm orare qui h̄ merentur impetrare. P̄seuerante tñ eo in sn̄a. irū ē et oratū. Orans q̄ p̄singlos inq̄ntum p̄ua liuit. p̄singlis effudit aiām suā. Tantaq̄ p̄singlos in orando p̄fusus ē suauitate et scientie. tantaq̄ impetrandi fiducia et om̄i gr̄a sp̄ualis consolationis. ut in om̄ibz c̄ta fide exauditum se exultaret sp̄e ei. exceptis duobz in quibz oratio titubauit. helitauit de uocio. fiducia defecit. Quod cum retulisset ad eū aq̄ nullus erat. ille statim p̄num

Abas aut̄ rogerius. Sciauit de illis duobz. qd̄ postea probauit euentus. et alii qui cum eo erant. ip̄i fuerunt q̄s uir dei aliquando de cathalaunsi traxerat ciuitate. de quibz uel in q̄b̄ etiā tunc simile fuerat factum. Cum enim ep̄i gr̄a cathalaunū frequentar̄. rediens aliquñ secum multitudinē copiosā nobilium et lictator̄. clericor̄ et laicor̄. Quibz ad huc in domo hospitiū demoran tibz. dum nouellal plantationes celestibz uiror̄ eloq̄is. supuenit portarius monachus. nuntians stephanū de uitrēio magistrū eor̄ ad eē. ad renuntiandū sc̄lo. et cum eis morandū. Quis alius de talis uiri aduentu n̄ exultasset uehēm̄. cum uallis illa huiusmodi fructu n̄ multum habundar̄ ad huc. Ip̄e ū reuelante sibi sp̄u sc̄o insidias sp̄ualis neq̄tie tacit̄ aliquantulum in gemiscens. erupit in uocē audientibz uniūs. Malignus aut̄ sp̄e huc eum adduxit. Solus uenit. solus reuert̄. Obstupuere om̄s. qui prī audito ei aduentu n̄ se cape p̄tericia. Veruntam̄ ne pusillos ad huc scandalizar̄ filios suos suscepit hominē. de p̄seuerantia a lūsq̄ uirtutum studiū studiose ḡmouit. et sciens et prudens om̄ia p̄mittentem nichil acturum. cum uē dñm̄ querentibz et p̄seuerantibus in cellam nouitior̄ p̄bandum in t̄misit. s̄ de om̄ibz que p̄dixat. nichil cecidit in t̄m̄. Vidit idem stephan̄ sic ḡfessus est. cum in cella nouitior̄ ad huc demoraret. manu lūm quendam puerū ab oratorio se extrahentē. Vbi nouem fere mensibz degēs

uouissime tandem defecit. et ut de eo p̄dictum fuerat sicut solus uenat sic solus re-
cessit. frustra est aut̄ et uisita inimici. et que nouicioz paruat in rima. de ip̄i po-

Priusq̄ acathalauno recedem̄ cum aliqū pat̄ s̄os. **I**n ruina illi ḡfirmati s̄e.
inde rediret frigore et uento tam ip̄e quā cum ip̄o erant grauius laborabant.
Cumq̄ p̄cedentibz multis qui tunc forte in comitatu ei erant. n̄ p̄angustia
frigoris ad eum adtendebz pene solus ip̄e sequer̄. ḡgigit equū unū eduobz qui cū
eo erant in caute dimissum euacū et excurrē p̄lanitiem late patentē. Quem cum
apphendē n̄ possent. et in tempest̄ aeris ad h̄ n̄ p̄mitter̄ uacare diuti. ozem̄ inquit.
Flexis genibz in oratione cum fr̄e qui cum eo erant. uix d̄nicam potant̄ expleu-
se orationē. cum ecce equus ille cum om̄i mansuetudine rediens substitit an̄ pedes

Qut acathalauno ad remensem p̄transē. **I**ctus. et redidit ē s̄sori suo.
am̄ ciuitate. ḡgigit aliqū dissentientibz archiep̄o et p̄lo remensi. ad regaliā
dos eos ad eē uirum d̄i. Cumq̄ in palacio ciuitatis eīdem cum iocleno suelli-
onis ep̄o ḡseculiz. et magna cleri plebilqz frequentia repleta domo de pace tractare-
tur. ecce coram om̄ibz misā mulier filiu suū plenum ut putabat̄ demone et offerēs
miam̄ p̄cabat. Si quide iam ea ip̄a die in surgens in matrē suam penē eam occidat.
et mur̄ effēs. et cec̄. et s̄urd̄ ap̄t̄ oclis n̄ uidebat. et stupentibz in eo sensibz om̄ibz.
etiā sine in intellectu p̄manebat. Compassus ū misē mat̄ quam maxime sensus do-
loris ei ex cruciabat. misero adolecenti blanchens et p̄ul manibz capd̄ eius et
faciem demulcens. alloq̄ eum cep̄ qm̄ etiam in matrē suā man̄ n̄rtete p̄sump-
suz scilicetari. Jue ū ad se reūs peccm̄ suū ḡtmuo recognouit. et deinceps em̄dare
repm̄tēs. in columnis mat̄ restituit̄ est. In monastio quoqz quod alpenle dicit̄
in t̄ cetos q̄ curam req̄rebant in firmos. uenit ad eum mulier que cadauco morbo
laborabat. Hec in ip̄a hora cum staret corā eo arepentino impetu mali illi corru-
t. apphensa manu eius ḡtmuo exerit eā. n̄ t̄m̄ in illa hora s̄ p̄ccē om̄ino curata ē ab in-

Ducilla lothoringie femina quide sedm̄ schm̄ nobilis s̄ ig. **I**firmitate sua.
nobiur̄ uictans. cum uidisset aliqū in sompnis hominē illum uirum dei
serpentel septem horribel de uic̄ ei manibz ip̄is extrahentē. postmodū ad
religiose uiuendum ḡmonitione ei et doct̄na ḡuila. usqz hodie se eē deq̄ septē de-

Nou ego eliciū quendam nicolaum noīe. sc̄lo pene de **I**monia eiecit ḡlatur.
spabili deditum. s̄ p̄ eū de sc̄lo libatim. Qui cū in clari ualle monastice ḡ
ūlationis habitū et ordinē suscepisset. uidens eol q̄ de sc̄lo illuc naufragio ḡfugant̄
naufragij sui dampna ḡtmul redimē lacrimis. idemqz ip̄e facē s̄ n̄ ualens uolens
p̄duricia cordis sui. rogabat eū cum magno cordis dolore. ut in petrarer sibi a dō
ḡtm̄ lacmaz. Oratur. tantamqz ei ḡtmuā impetratur ḡpunctionē cū grā lacmaz.
ut uix aliqū ultra in uenirent uult̄ ei in diuisa ḡmutari. uel oclū sine lacrimis. cū
p̄uam̄ irer̄ ut eum quibz loquer̄. **S**or sunt et tante qual in hunc modum au-
duum̄ et uelim̄ uirtutel. sanitatel. et circa diuisas hominū necessitates diuise opi-
tulationel. ut si om̄s uelim̄ ut ūbo uel scripto p̄munciare. tunc eā ne fastidiosus

in credulitate uel in credulis fastidium in ueniant genare. Aliquantum siquidem ad
huc eorum narrare uolenti plura se offerunt non solum de preterito sed et de presenti. que usque
hodie non desunt operari. In omnibus autem operibus suis quam purus ei sit oculus in reuentionis. ma-
nifeste denunciat corpus lucide ei operationis. Summos quippe honores ecclesiasticos et se-
cularium in his principum fauores quasi dignum eum persequentel iugiter. non iactant
respuendo sed religiose et rationabiliter declinando. quid in omni operatione sua semper
quesierit quo ambigerit manifeste declarat. Theodoranu. remus. clero eligente populo
acclamante in archiepiscopum nominatus est. cathalauni. lingonum in episcopum. et id ipsum in mul-
tis aliis ciuitatibus actum fuisse. si sensus ei aliqua spes esse potuisset. Cumque dignus
esset ut cogere. nescio quo iudicio dei et singularis reuerentia sanctitatis iam olim apud ho-
mines obtinuit. ne aliquando ad aliquid contra uoluntatem suam cogatur. Sed cum in
mundi huius fugit honorem. omnium honores quos utcumque fugit. non effugit auctoritatem. Dig-
num in conscientia omnium. qui in timore et amore dei timeat et amet. quo presente uicunque
fuit nihil quod iustitiam audeat. cui uicunque aliquid loquitur uel agit iusticia ab omnibus obediat.
Et hac fuit auctoritate ubiqueque necessarium est in ecclesia dei. cum obediencie uel carita-
tis urget necessitas. nullam refugit in amoditate laboris sui. Cui enim uoluntati tantum
derulit. cui consilio sic se humiliavit. omnis tam secularis quam ecclesiastice dignitatis altitudo.
Reges superbi. principes et tyranni. milites huius seculi. et raptores sic eum timeant et reue-
rent. ut uideat in eis completum quod in ewangelio legit dominus dixisse discipulis suis. Ecce de-
di uobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones et super omnem uirtutem minu-
ci. et nichil uobis nocebit. Porro in rebus spiritualibus et ubi spiritualia spiritualiter examinantur.
longe ei auctoritas alia est. Sicut enim dicit propheta de sanctis animalibus. quia cum
fuit uox super firmamentum quod imminabat capiti eorum. stabant et submittebant alas suas.
sic ubiqueque rebus spiritualibus quique loquente eo seu tractante stant cedendo precedenti. et se-
sub eius uel intelligentis submitunt sensus suos et in intelligentias suas. Testantur
scripta ei que uel ipse scripsit uel alii scripserunt. sic ex eius ore exepunt. tanta
sunt uirtutum illum semper usque hodie et apud dominum et apud homines commendant. sacre insignia
uirtutum. testimonia circumuallant sanctitatis. carissima sancti spiritus uultant. quodque
maius huius omnibus et difficilimum est in rebus humanis. Nec ei omnia sine in iudicia ad
esse uidentur. Compescit autem ab eo in iudicia quod omni in iudicia maior est in quantum nequa
cordis humani si sepe cessat homini inuide quo non potest aspirare. Sed et ipse omnem in
iudicia aut mortificare exemplo humilitatis. aut mutar in meli. puocatione cari-
tatis. aut si nequior est uel durior obruit pondere auctoritatis. Quis enim tam puca-
cil et affectuose parte hodie inuenit ad fouendam caritatem nisi non est ad puocandam uel non
tam ad quoscumque potest beneficere. ad omnes uenios. tantam huius gratiam ad amicos. pa-
tientiam ad inimicos. Si tamen ullum aliquem potuit habere inimicum. qui nulli aliquem
uoluit in uicari. Sic enim amicitia non est duorum est. non est in rebus duos amicos haberi potest.
sic non inimicorum duorum est inimicitia. Qui enim odit uel non diligit. diligentem se. non tam
inimicem quam iniquum est. Sed qui omnem diligens nullum aliquem inimicum habet uirtute sua. non

17
numq̄ tam̄ est qd̄ patiat̄ inimicantē s̄ gr̄tis iniquitate aliena. Caritas aut̄ q̄ totū eū
possidet. patiens ē benigna ē. sap̄ia uincens maliciā. patientia in patientiā. sup̄biā
humilitate. **Subscriptio opis p̄cedentis q̄ burcharthus ab̄s barthensis apposuit.**

Drescriptū opus uoluminis huius quo de uita sc̄ssimi uiri bernardi cla
reualis ab̄s. auenabili guillerimo sc̄i theoderici ab̄e q̄ script̄ est. usq̄
ad temp̄ sc̄ismatis ad iūsus innocentiū pp̄am. a pet̄ leonis q̄ flati digestū
ē q̄ gnoscit. fuit aut̄ p̄fatio fideli uiro specialis causa scribendi. amicitia
et familiaritas quibz uiro dei multo temp̄e quinet̄ erat. vnde et
tantā apud illū inueniāt gr̄am. ut uix al̄ magis in ueniret ad se
creta q̄municanda mutue dilectionis. ad sp̄ualū mysticor̄ q̄ferenda sac̄ sc̄a colloq̄ia.
Cui familiaritatis gr̄a ex eo p̄cipue usq̄ in p̄dit ad manifestationē. quia plures ep̄las
idem sc̄s scripsit ad illū. in q̄bz quantū sentit de illo manifeste liquet legentibz eas. Sc̄p̄
lit etiā ad ip̄m librum apologeticū. et al̄m de gr̄a et libero arbit̄o. fuit tūm eide guil
lerimo specialis ualentior gen̄al̄ causa scribendi. uidelicet utilitas toti ecclie di. ne eū
abscondit̄ ual̄ plenū thesaur̄o desiderabili. ip̄e q̄ thesaur̄ abscondit̄. vnde n̄ in m̄ito q̄ que
rit̄ qui exponi desiderat̄ dicens. thesaurus in uis et sap̄ia abscondita. que utilitas in u
tr̄isq̄. exponit̄ uite diuicias salutis. thesaurum desiderabilem. ne lateat in gleba qd̄ gle
ba ē. s̄ p̄ciosissima margarita. Accidit tūm ei q̄ desiderium suū. quia sicut in p̄fatione
sua ip̄e uereri se denunciat̄. p̄occupat̄ morte n̄ expleuit quantū animo q̄cepit illo
mandandum. Itaq̄ q̄ accedit ad lectionem opis huius. facile satis intelliget. a quanta p̄
fectione pius puer et religiosus bernardus. uelud al̄ benedict̄ p̄mordia q̄sionis fu
erit aggressus. qui et in uis matris sc̄ificationē uisus est accepisse. de qua q̄cepta sunt
p̄laga fure sc̄itatis illi uite parit̄ et doct̄ne. Sic refer̄t de illo numq̄ luxit uba matris
s̄ matris. ut cum lacte pie matris pietatē sugēt n̄ errozē. Sunt infantes qui pen
dentes ad uba matrum uultu turbulento et toruis oculis. p̄figunt quales sint fu
turi. Sunt et alii q̄ lactentes. lactantiū mammas pugnis et capitibz quasi furio
si q̄tundunt. At infans bernard̄ bone in dolis semp̄ exhibuit signa. De matris u
is cum illo exierunt iudicia bonitatis. facies gl̄osa. uult̄ placabilis. ocli columbi
ni. Quidquid fuit illi ad inditum bonitatis. ex dono natē. p̄donum gr̄tie
transiit in uirtutē. Infans nondum fans lingua fari uidebat gr̄a iam accepta. A
uultus a lacte transiens in puerum iam aliqd̄ maturū p̄tendebat. puerilia uim
transcendens. Quid ad oleseens. facē cep̄ in p̄scripto narrat̄ ope. ac deinceps usq̄
ad uirum p̄fectionis depingit̄ diligenti q̄rum sic iā dictū ē licuit optimo picto
ri s̄ p̄occupato. **Explicit lib̄ p̄mus. Prefatio bernardi bonenualis ab̄is in lectio**

Virorum illustrium gesta n̄ nulli scriptor̄ laudibz. **Libro eiusde uite.**
attollentes uerbis eam sollempnibz celebrarunt. quantū excel
lentis ingenii et discrete lingue potuerit conamina. Cumq̄ trac
tator et opus uinctis q̄plexibz pari sunt fedē q̄uigant. et ad p̄po
situm thema ut dictū ē ordinandū ingenii et eloquentia que

nerunt. p[ro]p[ter] actum ē et ad quietum tranquillumq[ue] directo cursu maria digne
ordinatēq[ue] disposita appulit. Vbi uero sublimitas negocii sub impuro artifice nau
fraga elidit scopulis. et succumbente sensu hebitudine tractatoris lassat p[re]sumpti
o. sero de correctione in uitam salutem. quia que in multos effusa sunt n[on] reuocari
possunt n[on] corrigi. et dissonantiam scripti et op[er]is uenusti eēt abiecti q[ui] emendari.
Nec ego mecum reputans et reuoluens omnino timeo ne sicut ip[s]e multoz in pru
dentie soleo in dignari. qui cum scientia et facinoria creant ad scribendum p[re]
cipites cum se uehēnt[er] emunxerunt eliciunt sanguinē. ita et ego siquod sup[er]
me est aggrediar. me ip[s]m derisioni exponam. Quis enim ego sum. q[ui] ad scri
benda gesta scilicet uiri bernardi clareuallis abb[atis] aspi[ci]t. qui n[ost]ris temp[or]ib[us]
religione singulari floruit et doct[ri]na. cui odor eximi uniu[er]sam repleuit eccl[esi]am.
cui g[ra]tia coopante d[omi]no signis et miraculis declarat. Quot in monasteriū ei uita
tos uiros quot rethores q[ui]t phyllosophos scilicet hui[us] scule miserunt ad g[ra]tulationē
theoricam et morel diuinos. Que n[on] ibi floruit disciplina. u[bi] erant examina
magist[ro]r[um]. et egregiū uiri exercitato in intellectu in signis. qui ad uitā d[omi]ni
studis in h[ab]entes multis g[ra]t[ia] auctozant[is] in uicē se ip[s]os edocent et accē
dunt. Quoz unanimis uniu[er]sitas cantat canticū graduum. et ascendens
cum iacob in summitate scale in decore suo deū uid[et] iudicante corona aspiciū.
Deuenerunt utiq[ue] uiri illi quib[us] nichil in aliqua g[ra]t[ia] de e[st] hunc labore allumē
et eoz eēt uenabili pat[er] in sculpe monūta. ut eēt eoz studio delectabil[is] pa
gina. quam quasi uiuentē tradent legendā discipulis. et esset ip[s]e solatio sec[un]
dum p[ro]fatis reliquiis sac[ra] corp[or]is et sermonis. s[ed] extrema emulari et q[ui] homines la
teant clareuallul[us] q[ui] s[er]uierit humilitat[is]. et p[ro]fite[re] in publicū auq[ue] sui iudicia ui
ri illi nobiles erubescunt. et q[ui]etozes eos facit q[ui] tempt[er] et abiectio q[ui] quelib[et]
oblato dignitatis. in qua s[er]p[er]fessio humilitatis p[ro]clitari uidet. Ob hui[us]
causas se se intra silentiū cardinal[is] retinentes. magis in sacco h[ab]ent q[ui] in
socco palatū delectant. n[on] iam in stilo s[ed] in cruce gl[ori]am querunt. In h[is] g[er]
it[er]is sic e[st] mod[us]. negocioz suoz sarcinas aliis libent[er] imponunt. Et nūc
sublato uenabilis memorie d[omi]no guillmo qui euicte uiri sancti gl[ori]a
p[ro]mordia fidelit[er] et deuote g[ra]t[ia] scripsit. ad meā exiguitatē hui[us] op[er]is de
uenit peticio. et in posuit in dilecte eccl[esi]e caritat[is] ut coquā pulmētū fi
lius p[ro]phaz. In quo si colloquuntidas misceuerō negligens sup[er]iecta ut g[ra]
do fatuula amaritudinē odierit helise. et excessus in sup[er]bie obediē bonitā
q[ui] donabit. *Explicit p[re]fatio. Inap[er] lib[er] scilicet uite s[an]cti bernardi clareuallensis abb[atis].*

Da tempestate honori papa cui in stituta adhuc nitent et
redolent. uia uniu[er]se carnis est in gressu. Nec moza in e
lectione dissidentib[us] cardinalib[us] et diuisa eccl[esi]a. plures nu
mo. et senozes g[ra]t[ia] uita q[ui] probales uiri uirtutū. p[re]sbi
ter diacones. epi. in nocentium elegerunt. cui uita

18
et fama et etas et scia digna summo sacerdotio habebat. At u' pars alia
in famel ausus uolentia n' ratione corroborans. petru' leonil ad huc
apicem aspumte fractulentis machinationibz seorsum et precipitanter
nominauit analetu'. et cetis renitentibz ordinauit. Qui u' in pte catho
lica erant. electum suu' sollempnit' ordinatu' collocarunt in cathedra. et
p' loca illa in quib' sessiones hnt ex antiq' consuetudine romani pontifices
circumduxerunt. et p'tempe honor' eligit' aplice affuit dignitati. Ex tunc sane
curia latanense palaciu' morabant. n' erat iam ei tuta in domibz. pp' mansio.
cum eos acerrime per multos in festarent. Ibi etia' resiste' elui n' ualentel. p'
sedatos sibi quosda' ex nobilib' romanis. ad temp' in turribz eoz receptacula
habuerunt. S; n' p'leuauit fidelitas. nam in breui aut ui aut formidine
temarie multitudinis aut p'cio corrupti sunt. Nam pet' tam p'pa genis
uirtute' ad hentu' sibi affinitate multitudine tanta erat. ut fere eum tota
ciuitas sequer' uel pecunia uel q'modis obligata. Congregauit sane opes in
numas tam exactionibz curie quam in legationu' negotiationibz. q's in ad
expectandas nundinas reseruauit. In super patru' cens' ampla q'gerie.
catenus sigillata in distributa in pplm. ad fas et nefas uenale plebe' ac
mauat. Quibz erogatis. donaria regum in ornamentis eccle. ab ipis e
uillit altaribz. Et cum calicel frange et crucifixo' aureos membrum
diuictu' ipi p'fami xani ul timent' uel erubescerent. quesiti sunt iudei
qui ad derisionem religionis n're sac' uasa et ymagines do' dicatas au
dauct' q'minueret. Igit' unusquisq' p'm suo scdm manus et mun' q' ducti ad
secul'. Sacramtis genalibz publice per uencliderunt assensu'. et in omem
sanguine' manu' exposuerunt et arma. et cotridamul q'gressibz parte' cum
in nocentio erant maledictis in sectabant' et gladius. Habue' q' seruu' di
q'siliu'. et quia ui humana se tueri n' potant cede' elegerunt. Et p'cu
ritu' clam nauigis de ore leonil et demanu' bestie p'ryberiu' in tyrrenu'
mare elapsi p'sp'is uentis carbasa in pelliculis cito in ptu p'isano fe
liciter appulerunt. Audito tanto uiror' aduentu. et cognita ca' p'p' q'
de urbe exierunt. gratulata e' p'isa. quod ad se romani nominis gla
transfere' . illis p'petue s' in fame in sculpentibz notam s' nois etiu' q' p'hemil
fame in scriptio pararet. Occurrunt q' iuri honorati q'sules. q' dnu' pape pe
dibz aduoluti gras agunt. q'el eol tanto dignos iudicallz honore. In
eoz eliget' urbe' quam p'pa dignaret' illustrare p'sentia. Tua e' inquit
ciuitas nos ppl's tu'. nris stipendius famulabim' r' immo ius tuos
vel publica quidq' ap' se repositu' hnt q'tant' exponet. Nichil dupli
curatis in p'isano in uenies. n' in adhebunt in resiliunt. in iu
rabunt in uiramenta dissoluent. Non thiat ppl's iste rapinis domes
ticis q' cedibz intestinis. No' e' gens nra domi audax. ext' meticolosa.

Nos nec sui sumi n̄ dñi. s̄ ḡciuel̄ et ḡfres honore in uice p̄uementel̄ n̄
sediciofis ausibz in uice p̄uocantes. .d omi mansuetudine utim̄. fori
tudine nr̄am hostes nr̄i sepe expiunt. Nos penus subactis et balearibz
in sulis subuigatis. tra maribz depuatis et discolis triumphantes re
ges eoz captiuos iunctis pilam dixim̄ de q̄z spolis et uaria supplecti
li. hodie in aduentu tuo ornant̄ opeta et platee. et letabunda ciuitas co
ronat̄. Post h̄m̄ uerba p̄lo obuia p̄cedente p̄m̄ num̄abili multitudme uix
patebat ad uenientibz uia s̄ pedetemptim̄ p̄cedentes desiderata sui copia
p̄spicientibz p̄ fenestral̄ turriū maris uirginibz et puulis cardinales p̄
bebant. et porrectis hinc inde benedictionibz usqz ad beate marie canonicā
domni p̄p̄ cū comitatu suo gl̄ole ^{deduct} et honorifice susceptus est.

Premissi añq̄ de urbe egderent̄ ad n̄o papa in gallias fuerant n̄
cū q̄ dissensionis et scismatis aper̄t̄ f̄i ordm̄ gallicane n̄ciarent
ecclie. et hortarent̄ ep̄os ut in uitione hui p̄sumptionis accingē
tur et dampnata p̄te scismata abscberent unitati. Necdum ad plenu tenore
opis in notuerat ep̄is. n̄ p̄uarū q̄sqz q̄modare p̄sumpsit assensū. don̄ collec
to stampis genali ouentu. in comune decerner̄. q̄ recipent. q̄ dampnarent
Necq̄ enī fr̄ancia cet̄is regionibz p̄cliuibz ad scismata alicū quibz p̄bur
dini susceptioe sedata est. n̄ malignoz acq̄euit erroribz. n̄ fabricata ^{scilicet} eccle.
nec uenata ip̄etri cathedra monstrū. n̄ et alibz in causis principalia au
cū eol̄ tr̄uer̄ edicta. ais genalibz uitalitatibz p̄uata q̄moda p̄tulert̄. nec
declinantes ip̄te p̄sonis detul̄e se causis. s̄ si q̄d optuit fortit̄ p̄secutionibz ob
uarunt. nec dampna n̄ exilia formidauer̄. Conuocato itaqz ap̄ stampas ḡci
lio. atqz s̄s̄ clareuall̄ bernard̄ sp̄cialit̄ ab ip̄o rege et p̄cipuis q̄bzqz pontificibz ac
ēlit̄. sic p̄ea facebat̄ n̄ medioc̄t̄ pauis et tremebund̄ aduent. p̄ichm̄ q̄ppe et pond̄
negociū n̄ ignorant. In uic̄ tam̄ gl̄olat̄ est eū dñs. ostendens ei in uisu noctis
eccliam magnā q̄cordit̄ in di laudibz genem̄. Und̄ sp̄auit pacē sine dubio p̄
uenturā. s̄ ū ad locū uentū ē celebr̄o p̄ri ieiunio p̄tibz ad dñm̄ fulis. cū de eodē
ūbo tractatum rex et ep̄i q̄sedissent. om̄iū unū q̄silū fuit. una s̄m̄ia. ut ne
gociū di famulo imponer̄. et ex ore ei tota causa pender̄. Qd̄ ille timens licz
et timens. monitis tam̄ uirōz fidelū acq̄escens suscepit. et diligēt̄ p̄secut̄
electionis ordinē. electoz m̄ta uitā et famā p̄oul electi. ap̄uit os suū et sp̄e
sanct̄ im̄ pleuit̄. Unus ḡ om̄iū ore locut̄ suscipiendū ab om̄ibz summū p̄
tificē in noctū nominauit. et tantū ē om̄s acclamar̄. Et decantatis ex more lau
dibz d̄o obediām deinceps polliciti. electioni innocenti om̄s p̄t̄ subscripserunt.
Intra dñs p̄ multis in p̄lis et in tuscia et ualū p̄uincis potestatiue depo
sitis. ualefacient̄ pilanis et gr̄as agens. in p̄uincā nauigio delat̄ ē. Co bur
gundiam tr̄ansiens. aurelianū p̄uenit. et occurrentibz ep̄is. arege p̄ussio
fr̄ancoz ludewico alact̄ et honorifice suscept̄ est. Inde agaufredo carnotēsi

epo magnay uirtutu uirto carnotu declucit. u. i. glos angloz rex henric cu mag
no ei epoz y pceru comitatu occurrit. Hinc q regē uenabilis albs ad eū pmissu
ad dixit. Quē uix psuasit in nocentiū recipe. ab epīs anglie penit dilluatum.
Cum enī omimodis recalcitrēt y retractaret. quid times ait. times peccm in
currē si obedias in nocentiō. Cogita inq̄ qm̄ de aliis peccis tuis respondeat dō.
istud in relinq̄. in me sit h peccm. Ad quod ūbū psuas rex ille tam potens. etiā
ext regnū dno pp̄ occurrit. usq̄ carnotū. Multa i dicta y facta sūt. multaq̄
ibi y sc̄aria y ecclāstica negocia diffinita. Reuēsi int̄m de ḡmania legati dñi
pp̄. tam epoz quā regis osensū y litas detulerūt y de p̄cationē publicā. ut ad eol
transiens suā eis desid̄tā exhibēt p̄sentia. Facile ē psuasi sunt eū recipe. quē cen
iam recepissent. S; detinuit eū dilectio y deuocio ecclē gallicane. y singl̄ y om̄s
iulitationē aplicā experebant. Pluistrata ḡ f̄m̄cia. remis y uocauit y caluū.
in quo multis ad honozē dī dispositis. regē ludewicū uiuente pr̄p philippo
fr̄e coronauit i regē y unxit. In om̄ib; hīs dñs pp̄ albam clauuallē ale separi n̄ pa
ciebat. S; cum cardinalib; reb; publicis assidebat. S; et p̄uatum quotiq̄ habe
bant negocia. iurū dei sc̄tū ḡsulebant. Ip̄e ū audita referēbat ad curiā. y opp̄
sūl p̄tencia exhibebat. Ḡ soluto y caluo. leodiū dñs papa romanoz regi occurrit.
Et honozifice qd̄ suscept̄ ē. h̄ uelocit̄ obumbrata est illa s̄mitas. Siq̄d̄ in p̄tine id̄
rex in stitit. temp̄ se habē reputans optimū. epoz s̄ restitui in uestituras. q̄s
ab ei p̄cessore impatore henrico p̄maximos quid̄ labores y multa p̄icta rōa
na ecclia uendigarat. Ad qd̄ ūbū expauē y expalluē romani. ḡu se se ap̄ leo
diū arbitrat̄ p̄ictū. q̄ declinauerūt rome. Nec ḡsūū sup̄petebat. don̄ murū
se opposuit. albs s̄os. Audact̄ em̄ resistens regi. ūbū malignū murū lib̄tate re
darguit. murū auctoritate y p̄scluit. Rediens aut̄ leodio. claramuallē dñs pp̄
se ip̄m uoluit uisitare. V̄ a paup̄ib; xpi n̄ pp̄a y uisō ornatis. n̄ deauratis angu
lis occerentib; h̄ pannolis agminib; scopulosam pauulantib; cruce. n̄ tumul
tuantiū classicoz romitruo. n̄ clamasa iubilatiōe. sup̄p̄lla modulatiōe affectuo
sissime suscept̄ ē. Flebant ep̄i. flebat ip̄e summ̄ pontifex. mirabant̄ y ḡregari
om̄s uū grauitatē. quod int̄m sollempni gaudio om̄iū ocl̄i humi defixi.
nūsq̄ uagabunda curiositate circūm̄tēnt. S; y p̄lois palpebr̄is ip̄i neminē
uident. y ab om̄ib; uident. Nichil in ecclā illa uidit romanū qd̄ cupet. nulla ibi
sup̄pellex eoz sollicitant̄ aspectū. nichil in oratorio n̄ nudos p̄ietes. Solus morib;
potat̄ in h̄are ambicio. n̄ dampnosa potat̄ fr̄ib; h̄uimodi p̄cla. cū manu n̄ posset
aspirata religio. Gaudebant om̄s in dño. et sollempnitas n̄ cibil̄ h̄ uirtutib; age
bat. panis i op̄e p̄ simla. p̄ careno sapa. p̄ uimbis olā. p̄ quib; lib; delicis legu
mina ponebant. Si forte piscis in uent̄ ē. dno pp̄ apposit̄ ē. y aspectu n̄ usu
in ḡmune p̄fect̄. In uidit diabl̄s. y suoz dī glam. quos tanta hospital̄ nobilitabat
p̄sentia fr̄e n̄ ualens. dum in choro alact̄ y deuote sp̄allerent. p̄sentib; y n̄ null̄
ex cardinalib; qui in auctu y i aspectu eoz delectabant. aliquos fr̄m horribili

panoze turbavit. Nam et unum peccatis occupat. blasphema quedam locutus est. di-
cite in quiens ego sum xpc. et alii plures truci et tremebundi ad beati patris uel
tigia confugerunt. At ille suis aduersos orate inquit. ac demceps sub silentio eos
qui turbati uidebant eduxit atque opesciuit. ut nequissimi ille qui uentum pira-
tis transire conabat in theatrum. et scolam in derisum. non uto putabat estimatorem
religiosorum hominum corrumpere possit. sed sepe et conat suos expuret in firmos.
Tanta siquid celitate omnia sunt seclata. ut personas illas que ipse astabant omni-
no latuerit quod acciderit. et maligni hostis uelociter in episcopatum. non modo scandalum quod
eis parabat in se nequiuere. sed ad illos noticiam rem puenire. factumque est aut
ex eo. ut diligenti sollicitudine ampliori cotidie se fratres munerent. et merito in numero
et possessionibus demceps cresceret clarauallis. et multiplicatis uentibus fere per omnem
latitudinem loci illi dilataret religio. ipse et abbas sanctus extunc amplius solito mundis cla-
ongal facere in gallis moras dominus ipse non potuit. sed sic in **S** reri signis.

S se et regem lotharium adixerunt romam ei occurrere. et in exercitu in lateranense pala-
tium deductus est. Multi et ex nobilibus romanis fideles ecclesie. cum honorifice susce-
perunt. uerum petrus leonius non ponens dominum adiutorem suum. sed sedatores stupidi malici-
a. iudiciozibus et tucioribus turribus manens. lotharium ludificauit uirtute. et in iudicium
suis aggressibus publicos. non solum securitatis sue fecit periculum. non causas et fluctus hostibus
dedit. sed tam liberum arbitrium eorum discursu machinis superioribus et obstaculis uariis in-
pediuit. uitaui et obstinatissime impatoris colloquium. non minus non blandum flex est
nec desistat suo consilio cuiuslibet persone admisit. Relicto ergo romae innocencio. alias impa-
toris dignus. Petrus uero post eius discessum. ebro mouens partem exclusus. fidelium cecidit in hi-
abat. In religens ergo in nocenti romam et eo tempore in fructulosa mora. ne presentia sua u-
li bestie rabie effugeret. rursum pilas reuocauit. ibique aggregatis tota occidentis episcopis aliisque
religiosis uiris. magne glorie synodum celebravit. Assuit per omnia et consilium et iudicium et distri-
tionibus omnibus abbas sanctus. et pendebatque ei reuerentia ab omnibus. et excubabant ante limina eius sa-
scelotes. non quod fuit sed multitudo in commune prohibet accessum. et alius egredientibus alii in-
bant. ita ut uir humilis uideretur. nichil solum de his honoribus arrogans. non esse in parte solitu-
dinis. sed in plenitudine potestatis. Actiones oculi longum est persequi. summa tamen in ex-
communicatione per. et irremediabili factorum eius deiectione consistit. et usque hodie sententia huius

S oluto oculi ad reconciliandos mediolanenses dominus ipse abbatem clarenallis qui uenit.
multis supplicationibus expeterunt. et guidonem pilanum et matheum albanensem
episcopum alate suo direxit. qui scilicet pamselmu in eadem urbe factum abluerent.
et ad unitatem ecclesie eos reuocarent. Abbas ergo cum predictis uiris quos ad domino ipse collega
acceperat addidit glorio et omnium consilio uirum uenabilem gausfredum carnotensem episcopum.
cui in nocentia et sinceritate in multis probauerit. et usque cardinalis bonum. ut tanto
adiutore negocium tanti ponderis fulciret. Transcens itaque apennino ubi au-
dierunt mediolanenses abbatem desideratum suis finibus propinquare. longe ac uitate ma-
liaribus septem omnes ei populus obuiat. nobiles ignobiles. equites. pedites. medicos.

partes. quasi decuitate migrarent. ipsos lares deserunt. et distinctis agmi-
 nibz in credibili reuerentia uirū dī suscipunt. Om̄s parit̄ delectant̄ aspec-
 tu: felices se estimant qui possunt frui auditu. Deosculant̄ pedes eī unū
 si. et licz hoc ille moleste acciperet. nulla potuit p̄nos et deuotos rōne q̄pescē. n̄
 la in r̄elictione repellē. vellificabant et p̄nos quos potant. de induit̄is eī. et ad
 morboz remedia depannoꝝ lacrimis auq̄ det̄hebant. om̄ia sc̄a iudicantes que
 ille tetigissz. et se sc̄ificari tactu eoz et usu. Precedentes itaq; et subsequētes letabū
 dil acclamationibz applaudebant abbi. et diu int̄ agminū sp̄illam̄ta deten-
 tum. tandē sollempni reddidē hospicio. Et cū tractatū eēt in publico in nego-
 cio p̄t̄ quod tam uir dī q̄ cardinales adueniant. oblita fortitudinis sue
 ciuitas om̄i ferocitate deposita. se ita abbi subicit. ut obedie eoz n̄ in q̄ge
 ille possz aptari uoce poete uisicls. Jussa sequi tā uelle m̄ q̄ posse necesse est.
 Pactatis om̄ibz reconciliata ecclia. firmatis int̄ plebes q̄cordie pactionibz. alia cepit
 nasci negotia. et in s̄amiente diablo et in q̄bdam corpibz debachanti. oppositū ē uexil-
 lum xpi. et inc̄panti uirō dī de obsessis artus supueniente eminentiore uirtute. et
 rita et tremebundi diffugere demonia. Et noua legatio n̄ romanū praḡma cum
 ferens. h̄ diuinis legibz fidei praḡma allegans. platis in mediū litris sanguine
 conscriptis. et bulla crucis imp̄ssis. que figurā auctoritate sua t̄stā et in f̄na s̄
 subdit et euat. In audita ē n̄ris tempibz tanta ppli fides tanta homine. ut. in t̄
 quos religiosa q̄tentio. cum signoz gl̄am ab̄s crudelitati eoz. illi ū sc̄itati ascribeant.
 et h̄ de eo indubitanter sentirent ut quidquid ad d̄no peteret in petieret.

Adducunt q̄ ad eum mulierem, om̄ibz notam quam septem annis in mund
 uexant̄ sp̄e. et postulabant supplices ut in noīe domini demoni imper su-
 gam. et mulieri sospitatem. Que ppli fides n̄ minima uerū dī in
 ḡtebat. et humilitate magistra consci s̄ in q̄sucta exp̄iri n̄ p̄sumebat. et in stante petici-
 one ppli erutescebat si caritati postulantiū obstinati resisteret. et uidebat ei qd̄ offenderet et
 om̄ipotentia ei. si diffidentia obnubilare uideret. si a fide ppli fides p̄pa dissentiret. Et tu-
 abar q̄ secū. et licz signa si fidelibz si op̄te asseret. aus suos sp̄u sc̄o ḡmittit. et orationi
 in cumbens celū elapsa uirtute sathanā in sp̄u fortitudinis inc̄pat et fugat. mu-
 lierem reddit in columem et q̄etam. Letant̄ qui aderant. et leuantes manū ad syclā. dō
 qui de excelso eos uisitauit gr̄as agunt. Auditū est h̄ ūbū et p̄bruit fama. et repente to-
 tam p̄culit urbem. p̄ccelas p̄tozia om̄ia. Conueniunt undiq; de uirō dī s̄mo habet̄ ūq;.
 dicit publice nichil ei impossibile eēt qd̄ ad d̄no postulet. et ad ei p̄ces aptas dei aures dicunt
 et credunt. et p̄dicunt et affirmant. Nec possunt aspectu ei et auditu ullom̄ saciari. utruū
 et alii implentia ei. alii don̄ exeat p̄foribz p̄stolant. Cellatū est ab officis et artibz. et tota ciui-
 tas in h̄ spectaculo suspensa manet. ḡcurrunt postulante benedicti. et religiose tetigisse eū sin-

Sexta die ad eccliam sc̄i am̄bsu diuina celebratur̄ myl̄te. In gl̄is salutarē uiderur.
 ria suus dī p̄cessit. V̄ expectante in nimia ppli multitudine. de t̄p̄a nullaz
 sollempnia dum clicis canentibz ip̄e secus altare sedet. puella ei puulanz

offerentes quam uentura in petri diabls uexabit. orant ut miselle subueniat. i diabolū in
ea debachantem elidat. Audita supplicatione altancū in tuū psonā frendentē dentibz i stridē
tem ut etiam in tuentibz eet horrozi. spallus ē etati. i uehementē anxietatis illi doluit.
Patenā g calicis in quo diuina celebratur erit mystia postulat. in qua digitis latice sup
fuso in tuā se orans i de domini uirtute gfidens. ori puelle salubre potum applicat. i corpi
ei stillam medicinale infundit. Nec mora q̄ uideret sathanas in fulionis illi plenitudine
uirtutem ferre n̄ potuit. h̄ urgente in trinsec̄ crucis antidoto festinante egrediens. uomitu loz
didillimo tremebundū erupit. Sic purgata psona diabolo pfugo i ofuso laudes debitas dō canit
ecclia. i post aclamationes letabundas alac̄ ppls idē donec diuina compleant mystia immo
bilis p̄seuāt. Subaspectu itaqz omnium in columis puella a lius domū reducit. i iux tadem
ap̄lo dimittit ad hospiciū iur dei reuertit. Nescio tām quo di iudicio ea tempestate in medio
lano iuxta illud ysare uibum. p̄lofi canabant at̄ ad alterum occurrēbant onocentauris
demonia. i effrenatis discursibz plurimos in festabant. nec erat q̄ in solentie eoz resistet.
cum diu sub anhelini salmate qui petri fautor existerat. sac̄dotes ei gentes. iugnes
siquāde. sc̄ficationes maledictē. altare pollutū. uam di in pplm puocallent. At ū in ad
uentu iuri di abdicatis anhelini p̄stigijs. i in ap̄lice sedis obedientiā sub innocēto reuo
cata ecclia. in pedita est illa demonū licentia. i cotidie dabat locum. i ad p̄cel iuri di dif
fugietur diabls. i si quando resistē conabat in ip̄o oflictu succumbens glosi pellebat. In
eoz q̄ uexabant mulier ^{est uerū uir} gundea cuius mediolanis i honorata quondam matua. ulqz
ad eccliam b̄i ambrosii amittis tracta est. In cui pectore pluribz annis sedat diabls. i
iam ita suffocauit eam. ut uisu i auditu i uibo priuata frendens dentibz. i linguam
in modum p̄mōla is elephantine p̄tendens. monstrū n̄ femina uidet. Sordida ei facies.
uult tr̄ibilis. flat̄ fetid. in habitatoris sathane colluua restabant. Hanc cum aspexit
set iur di. nouit in h̄entem i in uisūm diablm. nec facile egressurum de domo. quā
tanto possederit tempe. Conūis ḡ ad populūm cui in numia aderat multitudo. orare iu
bet attentā. i clicis i monachis secum iuxta altare oflissentibz mulierem ibidē uibz ofli
tū i teneri. Illa ū reluctans i iu diabolica n̄ naturali uirtute recalcitrans. ū sine auoz i
iuria arbem ip̄m pede p̄cussit. Quem diaboli ausum mansuete ille gtempnit. i ad expi
sionem n̄ in dignatione uē h̄ pacifica i humili supplicatiōe d̄m in uocat ad uitōrem. et
ad immolationem hostie salutaris accedit. Quociens tām eandem hostiam signat. toc
ens quoqz admulierem ofusus eodem crucis signo edito. sp̄m nequam ableta foris in
pugnat. Nam i ille malignus quociens adūis cum signum crucis in tendit. p̄cussū
se in dicans acrius seuit. i recalcitrans cont̄ stimulum quidnam tolet p̄dit in uir.
C̄xpleta aut̄ ch̄nica orōne. efficacius hostem aggredit̄ iur beatus. Patenam siquidē
calicis sacrum ch̄i cor̄p imponens. et mulieris capiti sup̄ ponens. talia loquebatur.
Adest inquit sp̄e tuus iudex. adest summa potestas. iam resiste si potes. Adest inquit
ille qui p̄nā salute passit̄ uenit. nunc in q̄ princeps mundi huī euat̄ foras. Hoc
illud cor̄p quod de uirginis cor̄pe sumptum est. quod in stipite crucis extensū ē.
quod in timulo iacuit quod amorte surrexit. q̄d iudicibz discipulis ascendit in celū.

In huius generis maiestatis terribili potestate: tibi spiritus maligne percipio: ut ab hac ancilla eius egrediens: contingat eam deinceps non presumas. Cumque eam in uirum delerens: et manens ultra non ualens afflictaret atrociter: tam magnam nunquam modicum tempus habens: rediens pariter sanctos ad altare fractionem hostie salutaris rite operuit: distindendamque in ipsam pacem ministris dedit: et festim pax et salus in regna redidit: ta est mulier: et iniquus ille uiuifica mystica quante sunt efficientie et uirtutis non confessione sed fuga coactus ostendit. Fugato diabolo mulier quam in tantorum sartagine tormentorum carnifex pestilens tanto tempore fixat: mentis sue composita effecta: redditis cum ratione sensibus: reuoluta in terra fauces lingua: deum confessa est gratias agens: et in terra curatores suum pedibus eius aduoluta est. Ingens pecelliam attollit clamor: omnis etas iubilat deo: personat cuncta: benedicit ab omnibus deis: excedit uenatio modum: et suum dei super hominem si dici fas est heretica caritate et

Audiebat hec que mediolanum fiebant: et per totam ytaliam iustas uenatur: nam uiri dei discurrebant opinio: et diuulgatur usque quod surrexisset propheta magnus potens in opere et limo: qui inuocato nomine christi in furiosos curaret: et obsessos a demonibus liberaret. Maxima quidem ei erat in curatio egritudinum gratia: sed in demonibus eliminandis frequentior operatio erat: quia copiosior uexatorum numerus: ad optata subsidia concurrebat: et maior operatio uirtutum minorum obscurat effectus. Jam uero per frequentiam populi qui amane usque ad uesperam foribus assidebat: oppressiones uulgi per corporis inbecillitate non ferens: ad fenestras domi procedens se eis conspicientium prebebat: et eleuata manu benedicebat eis: panes quoque et aquam deuehebant secum quibus benedictioni eius suppositis: domi ea per beneficia sacramentalium referrebant. Exuicinis sane castellis et uicis et urbibus multi ad iurum dei fluxerant: et communia tam aduenarum quam ciuium in mediolano erant studia prosequi sanctum: experere beneficium: audire uerbum: uidere signum: et doctrina et miraculis ultra quam credibile est delectabantur.

Plerumque in eos quidam ex suburbanis: qui puerum demoniacum adduxerat. Qui repente coram omnibus ad signum crucis quod iuxta sanctos edidit de bauli sui brachium ruit: et elis hinc quod mortuum sine ullo sensu immobitus ius est: neque uox neque uex neque aliter erat in eo: tantum eadem percordia exiguis ei superat uapor. Dant ergo certi locum ut possit pedes et ad iurum dei: semineis pueri baulus: et attonita multitudo tam mirabilis casus prestolat euentum. Ingressus ergo ad iurum dei homo et puerum stupidum nec aliquid sentiente ante pedes abbatis exposuit et ait. Puer iste domine pariter que ante tuos posui pedes: iam per tenuum a demonio acrimie uexatus est. Et quod tiens per ecclesiam in gradibus uel salubris exortationis aspexit: uel signum crucis ei inponit: uel habitator eius diabolus ostendit atrociter torquet. Dumque in cum certis ego personarum expectare: signum sancte crucis figurante te et extendente in ipsos manus: sacramentalium signorum uirtute exarctatus diabolus uehementi soluto

totus ad pueri uexationem se contulit. et sicut uides totum corp' eius occu-
pans fere uirtalem ei spm' includit. Sz et ipse puer cum audita eet gre quam
accepisti opinio. ex alioz curacionib' suam spans salute. rogauit me ut ad te eum
adducerem. Obsecro g' p'miam di. ut et laborib' meis qui in ei custodia opam dāp-
nosam et p'iosam inpendo. et miserie illi que tanta est quam ipse oculis p'bas. pro
et consueto affectu subuenias. et tabiem demonis si usqueq' p'cedere paciaris. Flebat
g' et lacrimis ora p'ius plentes quosq' g'monuit. ut om's parit' supplicarent.
Tunc uir di' ofide eol in m'ia di' iubens. baculo harundineo cui in m'iebat col-
lum pueri lenit' tangit. Sz et fr' ei gemulus uolens expiri que arustico dicta fue-
runt. latent' dorso ei signū scē crucis in p'ssu. Cuncte p'ri sine motu et sine sensu
nec uidens nec audiens ante pedes ab'is diu extens' pauimto hesill'. ad tactū
baculi et ad signum crucis in fremuit. et turbat' in gemuit. Iub' g' ab'is sup' p'p-
um lectum eum deponi. At ille quasi ex in uiria offens' reiecit se in pauimē-
tum. et stridebat dentib' et m'ordebat p'curatozem suum. et capillis eoz qui ade-
rant man' in uiriens. quo potat' conatu se ab eoz manib' abstrahere. et ab eis uix
teneri potat'. Lia inquit ab'is ad lect' nrm' eū reducite. Quante g' ab'is et fr'ib'z
in oratione p'statis. quasi ardentib' paleis que in lecto g'nebant' diabolis uer' totū
n' estuantis u' diuina appinquantē passionē clamorib'z testabat'. Iub' g' scs in os
patientis aquam benedictam in simeli. Quam ille p'cellis labiis et dentib' n' admittēs
uix tandem cuneo in fixo dissolvente p'ssura ueller noller int' fauces et guttur recep'.
Confestimq' ut penetrans scificatio ad int'iora descendat. quasi in fuso antidoto uel
maligna erupit. et uomitu sordidissimo quasi torrentis in pulsu festina p'cipitatioe
rotat'. cum ingenti otumelia demon exiuit. Repente qui uidebat' mortu' uiuit.
et de lecto ab'is quiet' et in columis surgens patrumq' suū amplexat'. deo
grās sanus sum inqt'. Om's om's agunt g'munū dō. et q' m' flebant' letantur.
total' clamor effundit'. uel int' gesta sup' tecta sollempnit' p'dicat'. tota ad spec-
taculum uenit' ciuitas. benedicit' dō. gaud'z p'p's. in ab'is tanni opis patre
ebriuantib' multal' idem scs. In uoc' plebis requiescit' estēs.

T manus imponens. et aquam benedictam porrigens ad bibendum. sa-
nitatem obtinuit. aridas man' et m'bra palati dissoluta tangens in colu-
mitati restituit. cecis et subm'itroz testimonio in eadem ciuitate ut uident. im' poli-
to signo crucis a patre luminū potent' obtinuit. P' idem temp' hospiciū albanū
epi quem dñs papa in eadem legationē et collegam dedit. grā tractandoz negoci-
oz inuenerat. et de his que in uincta erant agebant' ad in uicē. tunc repente u-
runt sup' eol adolescens quidam cui arida man' erat. et reuolta ad brachiū. et ad
uoluit pedib' ei supplicat' postulat' sanitatē. Iue alias occupat' benedixit quide
et abire p'cepit. et ne ampli' sibi molestiam faceret ubi solito seuiroz int'p'xit. Rece-
debat ille n' g'lecur' quod quesierat. cum uenabil' ep'e sub om'i c'leritate cum reg'
di iub' et manu arreptū tunc ab'is. Huc inqt' qui minime beneficiū g'lecur'

tibi ut discederet obediunt. tu ne claudas iusca mie. quin poti tu obedi i utu
 te obedientie me iubente astrict. fac quod postulat. largire qd petat. i ofidens in
 eius uirtute p quem ex petat sanitate postula et impetrabis. ut et tu de di munat
 et ille de optata glet salute. Ad pceptum epi abbs apphensa manu pui in uocant
 dominu i exaudiunt eu. i signo crucis eclito nerui q obriguerant extensi sunt.
 et caro quam assidens congelauit morib. recedente solpitate ignita mobilis facta e
 i flexibilis. dicto citi languidū diu membrū quauit. Ob stupuit epe tam repen
 tine uirtutis ammirans effectū. i mira extrane uenatioe iurū di coluit. i mi
 racloz illi ipe testis exstiter i relator. Coegit q abem ut secū ea nocte cenaret. Cui
 rei assensū iux etiā cum magna difficultate obtinuit. ea dum taxat rōne suauit.
 quod intolerabilis undiqz ppls expectaret. n sine piclo posse egdi uider. In cenādū
 uero pampsidem in q abbs sōs omedit epe ministro familiari suandam tradidit.
 i pcepit ut seorsū reditam cum omi diligentia custodiret. Si lapsū ex inde au
 quibz dieb epe idem uehementi februm ardore corripit. i recordat hominis
 di familiarem iuber accessi ministrum Discum inqt abbs que nux p tūdi
 consuandum huc aduehe ne cuncteris. Cumqz ille adtuliss. in funde in qz in
 eo aquam. i panis exiguas buccellas in cide. Quod cum factū eēt ofidens i dno
 et abbas se precib commendans omedit iurū. i abz ulla dilatione quauit.

Augebat aduentantiū numer. et mirifica opa ad se plos in uitabat.
 nec usquam iuro di dabat requies. dum exei lassitudine alij s qe
 rem pcurarent. Abuentibz occurrebant aduenientel. i succedant
 s beneficia mendicantes. In quos miles quidam in ulnis suis puellulā
 ad iurum di attulit. que ita exosam habebat lucem. ut semp clausis pal
 pebris etiam brachiū opponet oclis. n aliquomodo lucis aliq ptiela se ei in geret.
 duellebant ei aliqū brachia opposita uolent. et cū ei se lum in fundet clama
 bat i flebat. i erit ei claritas perueniatu. i lux uisā q acculeos ei cēbro in fi
 gebat. Benedicē in simtule iur di. i signū crucis faciens sup eā tēquillozē
 dimitat. et dū domū referret iurū apert oclōs. i pedes sine uectore reitit.
 Et ipō in loco mulieri a demonio uexate multis altantib apate mīaz idem
 sōs optinuit sanitate. Jam papiam aduenat. et fama uirtutū aduentū
 eius pcellat. et cum debito gaudio et apparatu tante gle iurū ciuitas
 letabunda suscepit. Et ne diu xpli desiderū dilatio suspendet. qui sicut
 mediolani mira facta audierat. signū ab eo optabat uide. aduenit p
 eum repente rusticus quidam qui de mediolano secut eum fuit. uxorem
 demonia cā secum ad ducens. quam ante pedes ei lacmabili uoce in trinscū
 prestans anxietates deposuit. Nec mora in contumeliā abbs pos misere
 mulieris diabolus locut est. i irridens suum di. non inquit de amacula
 mea hic me porculos edet. i brāscas deuozans repellet. Multa in hūc
 modum in iurum iacu. i labat conuicia. ut blasphemus puocatus.

2

+

im patienter ferret obprobria. et confunderet in presentia populi cum lacelli
ti se uideret et audiret in dignis sermonibus. Sed uir dei astucia ei in relli
gens. irrisorem irrisit. et ultionem non ipse expetens sed ad deum remittens.
ad ecclesiam sancti syri demoniacam duci precepit. Voluit quippe curacionis
illius gloriam dare martyri. et primicias operationum uirtuti ei ascribi. At uir
sanctus syrus ad hospitium remisit negocium. nec in ecclesia sua quippiam
sibi deferens. in tactum operi reduci uoluit ad abbatem. Reducit ergo mul
ier ad abbatem hospitium. garrante posuit ei diabolus ac dicente. Non me syrus
eiciet. non me expellet bernardus. ad hec siuis dei respondit. Nec syrus nec
bernardus te eiciet. sed dominus iesus christus. Et comis ad orationem. placite mul
ieris domino supplicabat. Tunc uero spiritus nequam uelud in priora inprobitate mutata.
quamlibens inquit egredietur ab hac amucula nisi in ea sentiens non molestiam
grauem. quamlibens egredietur sed non possit. Interrogat causam. quia nondum uolo
magnus dominus ait. Cui sanctus. Et quis est magnus dominus. Et ille. Ihesus na
zarenus. ad quem uir dei rursus. Vbi enim ibi uolui. aut si unquam eum uidisti.
Vidi inquit. Vbi nam eum uidisti. In gloria. Et tu in gloria fuisti. Tu quidem. Et
quomodo inde existi. Cum lucifero inquit. multi cecidimus. Hec autem omnia
uoce lugubri per os uetule loquebat. Respondente abbatem sancto numquam
non in illam gloriam redire uelles et restitui in gradum pristinum. Rursum
uoce mutata et miro modo cachumans. hoc inquit tardatum est. Et
nichil ultra locutus. orante attonit uirum dei nequissimus ille uictus abscellit.
et mulier se redidit quas potuit gratias egit. Reuertit ergo uir cum mul
iere et priuam totam in columbitati ei congaudens. expectantibus amicum
domini sue redidit. Letabantur qui ordinem rei geste audierant. Sed repente
gaudium uirum quia ubi domini sue lumina attingit rursus intrat dia
bolus. et in festior solito miseram discepit atrociter. Quod faceret ma
ritus. quo se uertit nesciebat. Cohabitare cum demoniaca molestissi
mum. relinquere impium uidebat. Surgit ergo et assumpta secum mul
iere rursus patriam reuertit. Vbi cum uirum dei non inuenisset. usque
cremonam persequitur abeunte. In quibus quid factum sit. et ut gratiam
inueniat lacrimabiliter deprecatur. Nec defuit pie petitioni abbas ele
mentia. sed precepit ut ecclesiam ciuitatis illi ingrediat et ante cor
pa martyrum orans expectet donec ipse sequatur. Itaque memor
premissi circa uocis crepusculum ceteris dormitum cunctis ipse uno tantum
persequente ecclesiam in gradum. et tota nocte illa orationi uacans. opti
nuit ad domino quod petebat. et in petra mulieri sanitate iuberet eam se
cure reuerti ad patriam. Sed cum illa reditum diaboli sic iam expta fuerat
formidaret. collo eius alligari carnulam. precepit hec uerba otine
tem. In nomine domini nostri ihesu christi precepit et demum. ne am mulierem hanc

Emetore

psimas contingere. Quod mandatum cum tanto timore suscepit diabolus ut mulieri regressu nunquam deinceps appropinquare presumpserit.

Sicut etiam in eadem civitate demoniacus quidam cui passio multos ad risum commovebat cum alii qui severioris animi erant clementissimo ei operarentur affectu. Hic ita latrabat: ut si audires nec videres plonam. canem esse. Hunc ad se adductum vir dei cum latente audisset in genuit: qui eo in latrabat quo solent percussus vel obrutus canes irasci: et ringere in percussiones. Sed et in presentia viri dei anhelans et latrans: solito acius turbabat. In epato itaque diabolo: et in virtute christi expulso: homini impat ut loquatur. Purgat homo inquit ecclesiam: interim sacramentis crucis signo se munit: audit evangelia: confitetur et orat: et cetera sane multa officia deo reddere et consecrat.

Cum secundo per mediolanum eodem anno patres sanctos transiret: oblata est ei demoniaca mulier. Nam eo tempore abierat: quo primum vir dei civitatem predictam sua illustravit presentia. Hanc possidebat demonium quod in ytalica in byberia lingua loquebatur: non satis enim utrumque bilinguis esset an duo: sui quisque sermonis ydionate nitens: sed tam prope in hec in illa sonabat: ut dices hic qui loquitur ligurice hispanis. Hec etiam genu passione et poblitio timore turbabat. Hec cum ad virum dei perducta fuisset saltu secundo scammum in quo sedebat in opinata celitate transiit. Reducta ex interrogata quid sibi vellet et saltus et fuga: et unde egrotanti et vetule tanta vires et velocitas advenisset: respondit hanc se agilitate ex presentia in esse diaboli: ut currentes comprehendere equos et eorum closo sine amuniculo insiliret. Hec in sequenti die dum in ecclesia divinis que ille celebrabat officium iniret: crudelissime et durissime vexata est coram omnibus. Compassus ab eis mulieri: iam sepe in talibus ex parte dei clementiam: impat diabolo ut recedat. Ille ad impium sui dei tremebundum evanuit.

Mulier vero non solum a vexatione sed etiam a viros contractione in more et alia multa in terra alpium constituit operat. In toto transiit. est vir dei: et diversa loca plurimum benefaciebat his qui in firmabant: illuminando cecos: erigendo debiles: curando febricitantes: maxime oppressos a diabolo diligentiori studio purgans: et que maligni fedantur spiritus pectora: templa deo acceptabilia consecrat. Multa in hunc virum plabilia et laude digna concurrunt. Et alii quod doctrina: alii mores: alii miracula mirantur. Ego quidem congruum his omnibus honorem deferere: sed pro omnibus quantum in me est hoc sublimi hoc propensius predicare: quod cum esset uas electionis et nomen christi coram gentibus et regibus ferret intrepidus: cum obedirent ei principes mundi et ad

nurum eius in omni natione starent epi. cum ipsa romana ecclesia singula
in privilegio eius ueniret consilia. et quasi generali legatione concessa
subiecisset ei gentes et regna. cum etiam quod glorius iudicat dicta ei
et uerba confirmarent miraculis. nunquam excessit. nunquam in mirabilibus
supra se ambulauit. sed de se semper humiliter sciens uenabilius opum
non se auctorem credidit sed ministrum. et cum esset omnium iudicio summus.
suo sed iudicio constituit in finis. Solum deo quicquid fecit ascripsit. im-
mo se nichil boni aut uelle aut posse nisi in spirante et operante deo et
dixit et sensit. Sed aduenit uis diuina in tempore accepto et in die sa-
lutaris. legregans in euglium seruum suum cuius humilitatem respexit.
cuius animam spe seorsum ornauit. et quia sinceritatem ei nulla macula
uit duplicitas. nec intrinsecebat bonum ei quolibet consparatio fal-
sitaris. in loco suo idem spe manebat immobilis. Qui ut semper
splendidiore esset ac puriore. corticie in fornace probabat. et ne quid
ei rubiginis obriperet. crebris malleorum ictibus in in cude tundebat.
Flagellabat et arguebat non ad penam perimere. sed ad gloriam puritu-
te. Numquam ei defuit stimulus eruditio. et cum sciret uirtutem
in infirmitate profici. sufficientem sibi in se experiebat gratiam. quod uidet suol
omnes quantumcumque extra ordinarios motus luna uel cotidiane abradit.
Erant quidem caro in forma sed spe prompta. et quia in corpore delectari non
poterat totus delectabatur in domino. non aliqua se huius ambitione pullabat
qui solis celestibus in habitabat. Quod ecclesie destitute pastores eum sibi in
episcopum elegerunt. Elegit eum domestica lingonensis ecclesia. elegit cha-
thalaunensis in terra ytaliam ciuitas ianuentis. et mediolanum metropo-
lis ligurum hunc optauerunt et magistrum et pastorem. Remis nobi-
lissima francie ciuitas. sed belgice prouincie caput eum diuinatione am-
buit. Omnibus huius uocationibus postpositis non sollicitauit animam eum
honoris oblatum. non motus est per eum ut in clinaret se ad gloriam. nec ma-
gis eum delectabat thyra et anulus. quam rastrum et sarculus. Pe-
tentibus se non aliquando negauit non concessit. sed dicebat eis se non esse su-
um. et quod obediens iuberetur facturum ut seruum. diebat autem se uenisse
non ministrari sed ministrare. et ab ministri seruitute cui obligatus erat
nisi firmi uoluntate non posse absolui. Que res cum referret ad fratres
respondebant. Nos omnibus que possidebam uendimus. in uentam pro-
ciolam margaritam comparauimus. ad patrimonium distracta redire
non possumus. Quod si pecuniam et appatatum nobis preceperit. et sub-
stantiam et margarita priuati fuerimus. expectationi nostre ma-
le prorsum est. si oleo nostro effuso clausis ianuis sicut fatui melle-
mus. Prudant enim sibi ex consilio scilicet fratres et dominus pape aue-

qđ petebant

toritate muniti erant. ne quis gaudium suum tollere posset ab eis. et aliorum
 consolatio fieret eis tribulatio. et eorum inopia aliorum plenitudine cumu-
 laret. Huius aliusque rationibus serui dei expugnauerunt pettores. et
 iam divulgatum ubique erat abbatem sic statutum ad in ecclesia. sicut in
 hebreorum populo moyses fuit. qui cum non esset pontifex aaron tamen iuxit
 et sacravit pontifice. et de dispositionibus ei tota leuitica omni tempe-
 ram alpem transcendat. et descendebant ad eum de **Sucessio** paruit.
Summis rupibus pastores et armentarii et agreste hominum genus.
 et clamabant a longe benedictionem petentes. et reptabant per fauces mo-
 tum regredientes ad cauas suas. colloquentes ad inuicem et gauden-
 tes quod sanctum domini uiderent. et manu eius super se extensa optate
 benedictionis gratiam accepissent. Tandem crisopolim ueniens usque lin-
 gonas sollempniter deducit. circa quos fines fratres ei clarauallenses occu-
 runt. Prout genibus surgunt ad oscula. et uicissim ei colloquentes cla-
 ramuallem eum adducunt alacriter. Assunt fratres congregati in unum. et
 mira deuotione dilectum patrem suscipiunt. Agitur sine tumultu cum
 omni grauitate leticia. facies quidem purior hilaritate dissimulare non
 poterat. sed castigat actionum et locutionum modum metas proprias non trans-
 diebat. et cohibebant se affectiones ipse ne quod agerent in quo dissolutionis
 nota religionis maturitatem offenderet. In tanta abbatis moza nichil
 in claraualle potius diabolus rex. nichil in terram rubiginis sue me-
 ris affricuit mentibus. nec aliqua parte domus dei super petram fundata
 mota est. Ita opus suum absens suus dei corpe. presens spiritu. orationum in-
 stantia numerat et solidat. ut non ruina aliqua in tantis constructio-
 nibus dehisce uideret. In ille in aduentu eius lites obsuatae sunt. non odia emut-
 ta in presentia iudicis eripunt. Nichil uniuerses aduersus priores de austeri-
 ta uel dicitia. nichil priores aduersus uniuerses de dissolutione aliqua
 uel remissione causati sunt. Integer uniuersorum stat. consors societas. me-
 ra unitas. omnis uniuersorum in domo dei. in pace et scimonia in uenti fr-
 ascendentel scalam iacob et festinantel ad inuicem dei cui delectabi-
 lis aspectus in superioribus eminebat. Abbas itaque uidens sathanan sicut fulgur
 cadentem de celo eo humilior et subiectior deo erat quo intelligebat deli-
 deris suis dominum ad esse spiritum. Nec de his in se gloriabat quod subiciebant ei
 demonia. quoniam potius gaudebat quod nomina fratrum suorum scripta esse uidebat
 in celo. quorum unanimitas se in maculata ab his seculo custodiret. Adierat
 in consiliis ei uenabiles fratres sui de quibus supra fecimus mentionem. adie-
 rat gothfridus prior ecclesie eiusdem propinquus ei carne et spiritu. uir sapiens
 et constans. qui etiam religionis et prudentie merito postea in ecclesia li-
 gonensi factus episcopus. et sanctitatis formam retinens. et dignitatis in qua

J

est honorem sublimat non minuens. usque hodie in gradient et egredient
laudabiliter perseverat. Hic et alii plures prouidi uiri de communi utilita
te solliciti. iurum dei cuius uisatio in celis erat aliquando descendere compellebat.
et in dicebant ei que domus necessitas exigebat. In sinuant itaque ei locum an
gustum et in commodum in quo consecretur nec capacem tante multitudinis.
et cum cotidie caruatum aduentantium numerus augetur. non posse eos in tanta co
structas recipi officinas. et uix oratorum solis sufficere monachis. Ad dunt etiam
se considerasse in feruis aptam planiciem et oportunitatem fluminis quod
in finem uabit. ibique locum esse spaciosum ad omnia que ad monasterium neces
sitates conueniunt. ad praedia. ad colonas. ad uirgulta. et iuncas. et
si ex una parte silue uideatur esse clausura. facile huius parietibus lapideis quorum
in gens est ibi copia posse suppleri. In primis uix dei non accieuit consi
lio. Uideret inquit. quod multis expensis et sudoribus domus ista parata est.
sublimis est ecclesia. domus lapidee consummate sunt. aqueductus cum mag
nis sumptibus plingulas officinas traducti. Si enim hec omnia confregerim. po
terunt homines scilicet male de nobis sentire quod aut faciles sumus aut muta
biles. aut nimie quas tantum non habemus diuicias nos faciunt in sanitate.
Cumque tristissimum sit nobis penes nos pecunias non habere. ubi euangelico uo
bil dico quia edificaturo turrim futuri opus necesse est supputare ex
pensas. Alioquin cum cepit et defecit. dicit ei homo fati cepit edificare
et non potuit consummare. Ad hoc fratres respondent. Si consummatis huius
ad monasterium pertinentibus habitaculis cellarum. mitte deus. Nare posset sen
tencia. et cessandum ab operibus rationalibus censura. Nunc uero cum coti
diane gregem suum deus multiplicet. aut repellendi sunt quos mittit.
aut prudentia mansio in qua suscipiant. Nec dubium est qui parat man
siones. quoniam parat mansiones. Absit autem ut per difficultate sumptuum
confusionis huius in curram discrimina. Audiens hoc abbas fide eorum
et caritate delectatus et aliquando tantum consilium acquirere. et plurimum tamen
super his pro ad deum precibus fufus non nullis quoque reuelationibus postensis.
Gausi sunt fratres. ubi effusum est uerbum in publicum. Audiuit huius scilicet
memorie nobilissimus princeps theobaldus et multa in sumptibus dedit. et
amphioza sibi pondit subsidia. Audierunt episcopi regionum et uiri in chi
ri et negotiatores terre. et hylari animo sine exactore ultro ad opus dei copi
osa contulerunt suffragia. Habundantibus sumptibus conductis sel
timant operibus ipsi fratres per omnia in cumbabant operibus. Alii cedebant lig
na. alii conquadrabant lapides. alii muros struebant. alii funda
bant ecclesiam. alii diffusis limitibus pariebant flumini et extollebant
saltus aquarum. ad molas fullones et pistores et coriarii et fabri atque ar
tifices aptabant suis operibus congruas machinas. ut scaturiret et p

diver uicunq op est in omni domo subdaneis canari dedit unum
 ultra ebulliens. et demum ogruul ministul pomis officinal capletis. p
 gata domo ad cardinale alueu reuente que diffusa fuerant et flum
 priam reddent qntitate. In opmata celitate o summa sunt mudi totu
 monastiu ambitu spaciosissime o plectentes: Sur rex domi: et est aiam
 uiuentu atq motabile nup nata eccla in breui pfecte et creuit.

Dabozabat ea tempestate subscrituratos epistione tou burdega
 lensis ecclia. et non erat in aquitania qui posset resistere pri
 api. cui animam in durauat ds. qui annuente gurgio en
 golimensi epo. et in illante cor ei dissensionis semina fact erat sed
 matis defensor et auctor. Quicunq susceptioni. petri leonis n sub
 scribebant psecutionib; expositi. alii dampni alii pscriptiombus
 multabant. alii appil sedib; pulsi exulare compellebant. sublabat
 in aurib; comitil iui ebriis pualionib; quasi spens antiqui uetate
 ille. qui diu in pta; iui sedis aplice fuit legatus. et nunc amagile
 tu tanto delectus. n potat se pari sue solius ecclie epin. qua se ui
 dent tota aquitanie principē et magistrū. Crubelcebat eni ad p
 mam domū redire cui potentatui et turo mox et burdegalen
 sil et anleulis puincia subdite fuerat et quidq; a collib; hebreoz
 usq; ad ligerim o plectit et claudit ocean paruerat ei impio. Co
 suetus pdari puincias. et sub titulo iusticie de causis emerge
 tib; face questu. in finitas aggrauat pecunias que erant s in y
 dolum et in apostasie simulacru. Videns itaq; pille s exactionum
 auctoritatem et solam domū que nup multis sapata clamozib;
 iam carebat erarus. in patienter ferens q; man eius n im pleret
 munib; homo spentine astucie et festinato ad petrum leonis in
 sit. ut ei legationem concederet et ipse ei fidelitate iurata obediret.
 in super principē tce et quoscumq; poss; ad eius impuū iclinare.
 Gaius homo q; pditionis locū in q; dilatar; maliciam suā se i ue
 nisse putabat. cito annuit et libent. et in astipulationē erroris
 gilone tusculanū cartanalem epin qui solus de romanis cū per
 portuensi epo. ei ad helat ceter delegauit. Porro gurgidus qui pri
 se mutilatū dolebat resumpsit cornua. et de in ceps cep securice
 et audatioz appare. Nam et qd an n fecat publice mitt. ut ipa
 sacri officia insignia amphiocē ei reuentia in ppos uendicarent.
 Aggchit g; comitē multis pecuniis in uadit aiam eius rati
 onib; uenenatis. et hominē pmpuū facile seducit et corrump.
 In primis ab urbe pietauensi guillelhm epē. uir honest. homo
 catholicus. in societate et defensione uniuersalis ecclie stabili s.

pedebat

inolen^{te} q^{ue} pellit. et a guaraldo et cardinali adiutore suo. q^{ui} petru^m
abdicabat dampnat. Cum et alie familiares cause. p^{er} q^uib^{us} ei amulto
temp^{ore} comel. in sens^u data occasioe libentissime p^{er}sequit^{ur} eu^m et ab iu
rat. vltim^{us} est ta^m guaraldo quam comiti. ut ad s^{er}uacione^m p^{ar}ti^s
sue sine moza p^{er}ictam carent ep^{iscopu}m. et in uenerunt hominem
ambrosiu^m nobilem quib^{us} gene^{re} h^{ab}et de genem fide. quem ut gen^{er} suum
cu^m eo in causa ponent quibusdam ex clericis consentientib^{us} elegerunt.
et p^{ro}phanal ei inponentes man^{us}. execrabile capud ei n^{on} tam uixerunt
quam contaminauerunt. Simile huic monstru^m in lemouicensi
eccl^{esi}a u^{er}o struxerunt. tamnulum quenda^m dorothensem abdem.
quem n^{on} multo p^{ri}us ultio diuina secuta est. et cadens resupinus d^{ec}
equo in uia plana uno tm lapide uulore q^{ui} ad h^{ic} erat relict^{us} in fixo
uolens h^{ab}et et huimodis capiti ei. et quassato o^{mn}ib^{us} exspirauit.
Aur uenabilis gausfredus ornontensis ep^{iscopu}s. cui a papa
innocentio agranie legatio fuit comm^{is}sata uehement^{er} in
dolu^{it}. et succurrandum p^{ro}curanti eccl^{esi}e postpositis aliis negociis
sine ulla dilacione decuit. Abdem q^{ui} clareuallensem petro et obsec^{at}.
ut s^{ed} aduina mala eliminanda succurrat. Assensit uir di^{us} et se in
p^{ri}mo congregatione^m monachoz in britannia in locu^m que^m uicta
namnetu^m comitissa uimengardis parauit ducturu^m in timat. et
p^{ro}mittit disposita illa domo scdm gen^{er} et species suas. se cu^m eo in a
quitania p^{er}fecturu^m. Ibant q^{ui} simul. et ne multis ambagib^{us} utar. si
mul namnetu^m uenerunt. Erat au^{tem} in regione illa mulier mulier.
que a quodam petulante diablo uexabat. apparuit au^{tem} ei lasciuus il
le diabolus in specie militis male pulcher aspectu^m. et in amore suu^m
in tul^{us} suggestione latenti extra locutione blandienti. animu^m eu^m
salacit^{er} in clinauit. Cumq^{ue} assensum mulieris optinuisset. expa
sit brachus. pedes ei sup^{er} unam manu^m suaz posuit. alta u^{er}o manu^m
capud eius opuit. sibiq^{ue} eam signo. hui^{us} fedelis dotauit. Iua q^{ui}
uirum habuit strennu^m milite^m. h^{ab}et hui^{us} execrabili omⁿⁱcu^m p^{ro}ful igna
rum. Abutebat q^{ui} ea etiam in eode^m lecto. cubante marito. in uulibi
liter ille in purillimus adult^{er}. et in edibili uexabat libidine.
Sex annis tantu^m latuit malu^m. nec detexit mulier p^{er}clita tanta c^o
minus probitam. Septimo u^{er}o anno confusa. in se ip^{sa} et expauit.
tum p^{ro}pt^{er} colluuioune^m tam otinue turpitudinis tum p^{ro}pt^{er} timore^m di.
cui iudicio singlis momentis timebat ir^{re}pti et dampnari. Confu
git ad sacerdotes. et piaculum confiter. P^{ro}agrat loca sc^{ri}pta. et sc^{ri}ptoz im
plorat suffragia. s^{ed} nulla ei confessio. nulla ei oratio. nulla elemosi
naz largitio suffragat. Cotidie ut p^{ro}ci. et in p^{ro}pt^{er}u^m ademone

in festat. Venitq; soelus tantum effusū est. Quo audito et cognito mari-
 to. contubiniū eius exerat. In terra ad locum p̄dictū uir dī cū comita-
 tu suo aduenat. cui ut adiuu aduentū in felix mulier se ad pedes
 eius tmebundā p̄ccit. Ap̄it ei lacrimī p̄fusa passionē horribile et lu-
 dificationem in ueteritatem. et qd̄ nichil ei p̄fecissent quecumq; fecisset.
 sibi ap̄stiteris impata. Addit s̄ ab opp̄sore suo aduentū eius p̄dic-
 tum. et minacit ei iudicū ne an̄ eius ueniret p̄sentia. qz nichil ei
 p̄desset. et ip̄e recedente abbe qui suat amator. crudelissimū fieret ei p̄-
 secutor. Audiens hec uir dī blandis uerbis consolatur mulierē. et de ce-
 lo promittens auxiliū. p̄cepit ut die altā iam enī nox instabat con-
 fidens in dño reuertat. Reuēta mane cum uiro dī blasphemias et mi-
 nas quas eade nocte ab in cubo eius audierat retuliss̄. ne curēs in q̄t
 uir dei minas eius. s̄ uade et tolle baculū hunc nr̄m et pone in lec-
 to tuo. et si quid pot̄ agat. Eḡit mulier quod iussim suat. et recubāt
 in lecto suo signo crucial munita. iuxta se baculum ponit. Ad est ille o-
 timo. s̄ ad consuetum opus n̄ ad ip̄m cubile p̄sumit accedē. minacit
 tam acrimie quod discedente uiro dī ip̄e iei supplicia reuertet.

In stabat dies dominica. et uoluit uir dī p̄dictum ep̄i pplm in ec-
 clesiam accersiri. Cumq; ip̄a die maximus p̄pls ad eccliam ueniss̄.
 in t̄ nullaz sollempnia. comitantib; ep̄is gausfredo carnotensi et
 brictio namnetensi. ip̄e ad umbonē ascendit. et ut om̄s qui in ec-
 clesia erant accensas candelas in manib; teneant locutus edicit.
 Quod et ip̄e cum ep̄is et clericis faciens. in auditos diaboli ausus
 publice ap̄it. et fornicatorem sp̄m qui in tam horrenda in q̄nam
 ta etiam contra naturā exarsent. cum om̄iū fidelū qui aduenit
 subscriptione anathematizat. et auctoritate xp̄i tam ad illam q̄
 ad om̄s mulieres deinceps iudicet accessum. Extinctis itaq; sacra-
 mentalib; luminib; ual̄ extincta ē tota uirtus deinceps diaboli. et
 mulieri post confessionē om̄niantū nunq; postea apparuit īmic.

Ris ita pariat. simul et ab s̄ irreflexibilyt eliminatus est.
 bas et legat in ḡduintur aquitaniā. Interim guarodus al-
 sensu comitis burgalensem archiep̄atum occupauat. et
 simul burdegalensem et engolismensē detinebat eccliam. s̄ ef-
 fluentib; pecuniis quas in assensator manū in iecerat. et magis
 ac magis cognita ueritate iam defluebant ab eo subsidia p̄ncipi.
 et perfidie ei timebant fieri defensores. Morabatur itaq; in loci
 illis in quib; securiorem se putabat. nec iam facile publicis se cō-
 uentib; p̄sentabat. Ut enim pri gesta breuit̄ reuertam̄ ubi p̄m̄y
 cepit audiri qd̄ aduersus eccliam cli guarodus ille machinaret

ab in nocentio papa adhuc in galliis demorante. multi sunt abbs nri
clareuallensis et iollensis uenabilis epe suessionensis. et pictauii usq
uenetunt. ut tam ipm quam pdictum principē conuenirent. At ille
iam eodem eodem principe persuaso in pudent in ecclesia catholicam ac se
pcedebat conuicia iaculari. et pollicita prius in nocentio subtrahē obedi
entiam. anacletū suū electū dignū. et quicumq; ei n̄ obedirent. erroneos
et acephalos. Unde factū est ut armati et armati in in saniam clia. pub
lice ex ea die persecutionem catholicis in tentarent. Prius tam quam
abunitate se ipos talit' pcedissent. obrulat abbs los in eoz ecclā sacri
ficium dō. Post cuius discessum. decanus ecclē euidem in quo mysti
a celebrabat impie quicq; s; n̄ in pūne confregit. Siquidem post bre
ue tempus pcellus adō cum animā exalaret domū in qua moriebatur
plenam uicit demonibz. et se ademonio uigulari clamitans. cutellū
a circumstantibz postulauit. quem in mergerz gutturi suo. ut extracto
demone uiuerz. S; diabolus cui datus erat eū int' hec ūba extinxit. et
pestilentē animam in in feruū dimerit. Archipresbit' quoq; qui petri
in ualoris pictauiensis ecclē sinodum denuntiavit. quos ad conue
ntum perfidie in uitalat ad diablo corrept' ē. S; et in alios multos qui i
scismate illo feruente extiterant man' diuina manifestam exueuat
ultionem. Propter hec et alia huiusmodi an̄ homines confimdi cepit gi
rardus. et timens opponi s; que negari n̄ potant conuentus publi
cos euitabat. Significatū est in terim comiti puros illustres. qui
ad eum securi audebant accede. quod abbs clareuallensis et eps car
notensis aliq; epi et religiosi uiri colloquiū ei expererent. quoz e
rat studiu ut secum de pace ecclē et de malo remouendo tractarent.
Psuasimq; est illi ne tantoz deuitat'. quia potat fieri ut communi
cato cum eis consilio et facile eēt quod modo putabat' difficile. et
et quod uidebatur in possibile repentino puentu possibile redder.
Itaq; apud primatū hinc inde conueniunt. in primis de diuisione
ecclē et de scissura et obstinatione que in fia aipel in sola aqutania
quali nebule corruptele conlectant. multis modis et rationibz asu
di comiti in timatum est quod ecclia una ē. et quicq; extra eam est
quali extra archam. iudicio. negesse est et diu. Adducta quoq; ex
empla claram et abiron. quos tra scismatis reatu absorbit uiuos nec tū
to malo uindictam di alicm defuisse monstratū. His auditis come
expte sano usus est consilio. et respondit se in obedientiā in nocentio
pape posse se dare consensum. s; in restitutionē epoz quos de sedibu
suis expulat. nulla ratione in clia. quō in placabil' eum offendat.
et inuenerat se nullo tempe eoz aliqū pacem suscepturū. Diu pnt

calicem

colloquium

27
muntios praectus est sermo. et dum uicissim ubi se mutuo occupant.
uir di efficaciora arma arripens. ad altare scm oblatum et supplicatum
accedit. Intrauerant eccliam quibus licebat diuinis in ree mysteriis. comes
sustinebat pforibus. Pactis g consecrationibus et pace data et diffusa p pfm.
uir di n se agens ut homine. corpus dñi sup patenam ponens ignea facie et
flammeris oculis n supplicans s minax foris egredit. et ubi tribulibus aggre
ditur ducem. Rogatum te inquit. et spreuisti nos. Supplicauit t in al
tero quem iam tecu habuim conuentu seruoꝝ di an te adunata multi
tudo. et contempisti. Ecce ad te pcessit filius uirginis qui e capud et
dñs ecclie. quem tu psequeris. ad est iudex tuus in cui manus ula
tua anima deueniet. Numquid et ipm spnel. numquid et ipm sic
seruos eius contempnel. Lacrimabant uniuersi. et orationibus in tenti
prestolabant exitum rei. et omium suspena expectatio nescio qd
diuinu fieri celis expectabat. Videns comes abem in spu uehementi p
cedente. et sacratissimu dñi corpus ferentem manibus expauit et diri
guit. membrisque tremebundis metu et dissolutis qi amens solo pro
uoluit. Cleuatus amulibus rurs in facie ruit. nec quicq alicui loqul
aut in tendens in aliquem. saluus p barbam defluentibus cum pfundis
efflans gemitibus epulenti uidebat. Tunc uir di ppi accessit. et pe
de pulsans achue surge iubet et p stare sup pedes. et di audire sente
tiam. Presens est inquit picta uens epc quem ab eccla sua expulisti.
uade et reconciliare ei et in osculo sco pacis cu eo unguo fedla. et ipe ad
sedem sua eu reducito. et satisfaciens do redde p contumelia glam.
et in uniuerso principatu tuo diuisos et discordes ad caritatis reuo
ca unitate. Subde in nocentio pape. et sicut ei omis obedit eccla. tu
quoq electo a do tanto pare pontifici. Audiens h comes. auctoritate
spis sci et scoꝝ sacramentoz p sentia uict. n audebat responde n potat.
s statim occurrit et in osculo pacis recepit epm. et eade qsta cu ad
uirauerat manu. cum toti exultatione ciuitatq ad ppam sede redit.
S; et deinceps abbs cum comite iam familiari et suau loquebatur.
et patre eum monuit ne ad tam impios et temerarios aus ultra
exurgeret di patientia irrueret in tantis flagitiis. nec pacem facta.
in aliquo uiolaret. Pace itaq omi aquitane reddita solus guard
persequerat in malis s n multo post adueniente die ut in domo sua
misabiliter extinctus e. Et cum dicat scriptura est peccatum ad mor
tem p eo n dico ut roget quis in penitens et subito mortuus est su
confessione et uatico de corpore egredientem spm diabolo reddidit.
cuius minist usq in fine extiterat. Corpus ei anepotibus suis quo
in eccla illa honoribus sublimauerat in uentum enormit in lecto +

H

Va ab innocentio papa adhuc in gallis demorante. missi sunt abbas nost-
clarenvallensis et iosten' venabil' episcopus suesionensis. et pictaviu' usque ue-
nerunt. ut tam ipsum quam predictum principem venirent. At ille iam eodem
principi persuaso impudenter ecclesiam catholicam a qua se precipue conuicia
iaculari. et pollicita prius innocencio obediunt. anacletum suum electum dig-
ni. et quicumque ei non obedirent. erroneos et acephalos. Unde factum est. ut ani-
mati et armati insanae clerici. publice ex ea die persecutione catholicis
intentarent. Prius tamen quam ab unitate se ipsos taliter precipuissent. obtulerat
abbas sancti ieorum ecclesia sacrificium deo. Post cuius discessum. decan' eisdem ecclesie
calicem in quo diuina missa celebrabat. ipse quidem sed non ipse contigit.
Siquidem per breue tempus percussus a deo. cum animam exalaret. domum in qua
morebat plena uidit demonibus. et se a demone iugulari clamitans.
cultellum acutissimum postulabat. quem immergeret gutturi suo. ut extracto
demone uiueret. Sed diabolus cui datus erat cum iter hec uerba extinxit. et
pestilentem animam in infernum dimisit. Archiepiscopus quoque sancti petri inualoris picta-
uensis ecclesie synodum denunciavit. coram ipso quod ad conuentum perfidie iura-
bat. a diabolo correptus est. Sed et in alios multos qui in scismate eodem feruenter
extiterant. manus diuina manifesta exercuerat ultione. Per hanc et alia
huiusmodi animi homines confundi cepit gerardus. et timentis opponi sibi que nega-
ri non poterant. gentes publicos euebat. Significatum est iterum comiti
puros illustres. qui ad eum securi audebant accedere. quod abbas clarenuallesis
et episcopus carnotensis. alique episcopi et religiosi uiri. colloquium ei expe-
terent. quorum erat studium. ut secum de pace ecclesie. et demum remouendo tractarent. Per
suasioneque est illi ne tantorum deuotaret colloquium. quia poterat fieri. ut communi-
catorum cum eis consilio. et facile esset quod in putabat impossibile difficile. et quod uidebat
impossibile. repentino puentu possibile redderet. Itaque apud pertinacium
hinc inde ueniunt. in primis de diuisione ecclesie. et de scismate et obstinatione
quod infra alpes in sola aquitania quasi nebulae corruptela sederat. multis modis
et rationibus a seruis dei comiti iuratum est. quod ecclesia una est. et quicquid extra eam
est quasi extra archam. iudicio dei necesse est et dilui. Adducta quoque exempla dathan
et abiron quos reatu scismatis terra uiuos absorbit. nec tanto malo uin-
dicta dei aliquando defuisse monstratum. Huius dictis auditis comes ex parte
sano usus est consilio. et respondit se inobedienciam innocencii pape posse se
dare consensum. sed in restitutione episcoporum quos de sedibus suis expulerat. nulla ra-
tione induci. quam implacabiliter eum offendant. et iurauerat se nullo tempore
eorum pacem aliquando suscipiturum. Dum periternuncios tractatus est sermo. et dum
uicissim uerbis se mutuo occupant. uir dei efficaciora arma corripit.
ad altare sancti oblatum et supplicatus accedit. Intrauerant etiam quibus
lucebat diuinitus iterum misterium. comes sustinebat per foribus. Per autem consuetu-
dinem. et pace data et diffusa per populum. uir dei iam se non agens ut hominem.

corp' dñi sup patenā ponens. ignea facie ⁊ flammis oculis. n̄ supplicans s; minax
 fous egelitur. ⁊ ubi tribulib; agg'dit' ducē. Rogauim' te iquit. ⁊ spreuisti nos.
 Supplicauit t̄ i alto quē iam tē habuim' guentu seruoꝝ dñi an̄ te adunata mul
 tudo. ⁊ g'replisti. Ecce ad te p'cessit fili' u'gims. qui ē cap' ⁊ dñs ecclie q' tu p'sequir'.
 Ad est iudex tuus. inc' man' illa tua aīa d'ueniet. Numquid ⁊ ipm' spnes. Jūgd ⁊ ipm'
 sic seruos ei' cōtempnet. Lacimabant uniu'si. ⁊ orōnib; intenti. p'stolabant exitū
 rei. ⁊ omniū suspenſa expectatio. nescio qd' diuinū fieri celis expectabat. Videns co
 mes. albem i spū uehementi pcedente. ⁊ factissimū corp' dñi ferente imanib' expau
 ⁊ dirigit. menb; q; tremebundis metu. ⁊ dissolutis. q' amēs solo puoluit. Venat'
 amilitib'. rurs' in facie ruit. nec q'cqm' alicui loquēs. aut itendens i aliq' saluis
 p'barbā defluentib'. cū p'fundis eflans gemitib; epilentic' uidebat. Tunc uir di' p'p'
 accessit. ⁊ pede pulsans a cliuem surgē ub; ⁊ p'stare sup pedes. ⁊ di' audire sententiā.
 Presens est iquit pictauēsis ep'e quē ab ecclia sua expulisti. uade ⁊ reconciliare ei. et
 i osculo scō pacis cū eo iungito federa. ⁊ ip'e ad sedem suā eū reducat. ⁊ satisfaciens deo.
 redde p'gtumelia glām. ⁊ i uniu'so p'ncipatu tuo diuisos ⁊ discordes. ad karitati s
 reuoca unitatē. Subdere i nocentio pape. ⁊ sic ei oīs obedit ecclia. tu q; electo a deo.
 tanto pare pontifici. Audies hec comes auctoritate sp'e sc'i. ⁊ scōꝝ sacramentoz p'secia
 uict'. nec audebat responde' n̄ potat. s; statim occurrit. ⁊ i osculo pacis recep' ep'm. ⁊ eadē
 q' eū ab iurauat manu. cū toti exultatiōe ciuitatis. ad p'p'am sedem reduxit. S; ⁊ dem
 cept' abbs cū comite familiari ⁊ suau' loquebat. ⁊ patre monuit eū. ne ad tam i
 p'os ⁊ remariol' aus' ult' exurgeret. ne dei pacienciā itant' irritaret flagitū. ne
 pacē datā maliq' uiolaret. Pace itaq; omi aq'tanie reddita. sol' girard' p'seuar
 i malis. s; n̄ multo p' aduemente die ire. i domo sua misabil' exunctus est.
 Et cū dicat sc'ptura ē p'ccm. ad mortē. p'eo n̄ dico ut roget q's. i penitēs ⁊ subito
 mortū ē. sine g'fessioe ⁊ uatico. s' corpe eg'diente sp'm diab'lo reddid'. cui' minist'
 usq; i fine exiit. ~~Corp' ei' anepotib; suis q's i ecclia illa honorib; sublimauat.~~
et iuentū enormit' electo suo tumidū. i basilica quadā humanū ē. s; p'ea a gau
 fredo carnotēsi ep'o sedis aplice legato in extractū ē. ahasq; p'ectū. Nepotes
 q; ei' ab eadē ecclia p'ea eliminati s't. ⁊ omis p'geniel' ⁊ plantatio a radice au'illa
 p'ertā regna tanti iudici cūferens q'rimonia exulauit. Tanto g' malo obru
 to. ⁊ scismate guardi redacto i anetel'. uir di' cū magno gaudio claravalle
 reu'tit. Assunt frēs cūfusi pedib' ei' grās agūt deo. q' bonis inuic' feliciores
 puent' accumulāt. ⁊ ubiq; alt'is sui humilitatē gl'ificat ⁊ exaltat. Nactus
 v' uir di' aliqd' q'entis temp'. alius se negociis occupauit. q' secedens i casula pi
 sacul' torq'bz cūmterā. sol' meditatioib; diuinis uacare disponit. ⁊ repete
 occurrūt ei i diuisorio humili q' ad p'sepe dñi g'sistenti amatoria cātica. et
 spūaliū fercula nuptiaz. Quatuor qd' spons' specios' forma p'filiū hominū. i que
 ⁊ angli p'spice' desidant. fusca' adamauit sponsa. ⁊ discoloratā a sole tanto
 extollat p'onio. ut dicit eā totā formosā. nec nullā i ea maculā eē. Ipsa q; spōsa
 dilectioe' languē' mutat. ⁊ iquit diligent' q' sit illa karitas. cui' ofesa dul

ciora sūt uino. ad quoz dlibationē tanto affectu aīa ipacient' anhelat. **S**ymq; spons' multis laudib' sponsā attollat. nō tam iōmib' plenā ei sui copiā pbeat. n̄ usq; ad plenitudinē sacietatis se sponse d'lidanti cōcedat. **Q**uesit' aliqñ non iueniat. et post longos circuit' rept' teneat ne fugiat. **M**ulto tempe i hax rerū meditatōe aīam suā effudit. et multiplicat' hec exponens. quū i se pfect' q' cotidie i illis epulabat' deliciis. quū in nob' q' illi' benedictiōis reliq;as i scripta seruauit. manifestū ē legentib' eam.

Hrea uirū dei litē aplice uocant. et ut assit laboranti ecclie. supplicat' cardinales. **I**ntimitunt' studia. z q' in gramma erāt. inipolant' discursib' resumunt'. **N**ulla uocatio sup' ē. **S**eruiū dī aut orat' aut meditat'. aut legit' aut gionat'. **V**idens g' excusationes frustra expendi. u' necesse obedire mandatis. quocato' amultis p'ib' frēs diu pfundiq; suspirant'. affat'. **V**idetur frēs. i quantis t'bulationib' laboret ecclia. **P**ars q'dem petri z i'ralia z i aquitania. auctore deo elisa iā nō partit. s; oboortit. **N**asati sūt in his regionib' scismatis defensores. **R**ome magna ps nobiliū innocentiū sequit'. et fauent ei multi fidelū. q' tam temarie multitudinis ipetū formidantel'. n̄ audent publice g'fici. que innocencio firmare g'sentū. **C**onuitatol' h' pet' hoīes p'dit' q's corrup' pecunia. et munitionib' eoz occupat'. n̄ symonis pet' fide. s; symonis magi representat' p'stigia. **C**ont' unā gentē occidentē edomita' sup' ē lucta. **O**ranti b' uob' z iubilantib' iericho ruet. z cū extendit' cū moyse man' amalech uict' au fugiet. **J**osue pugnāt'. et ut ad g'simationē uictorie dies sufficiat p'telata. soli uer' ster n̄ tā orat' q' inpat'. z met' fidel' tā solis obediām qm d' hoste p'strato uictoria.

Job g' pugnātib' uos ferte p'sidiū. z auxiliū d' celo supplicib' animis iplozate. **A**gite que agitis. z state i g'radu q' statis. **I**hcer n̄ uobis g'scu sitis. iudicio tam uro nō uos estimet' iustos. q'a sol' d's q's iustificat' iudicat. z p'fectissim' q'sq; iudicū diuini distētū exām ignorat. **J**udicari aū ab humano die n̄ multū curētis. neq; uita p'pa neq; aliena iudicia apbantel'. **S**ub timore dī sic state: ut n̄ uos que p'ia iudicantel' aliquādo extollamini. n̄ alioz curantel' iudicia excidat' in uigal'. **S**ingla v' p'frequentel'. uos seruos i'utiles reputetis. **C**undū aū ē q' uos obedia uocat. z h' dom' patnitare z uiri custodia dō p' hūc labore assumim' g'fidentes de ei' clemēcia. tradim' z g'mdam'. **H**ec dicens z benedicēs flentib' uniu'is discessit. z cū multa reuēcia ubiq; suscept'. demū romā puenit. **I**nc' aduentu tā domni' papa q' frēs letati s'. z g'municat' ē eo g'silus sedm' rerū puent' z statū causaz. **A**lbas alias i op' aggredit'. nec i curtib' n̄ i equis spem ponent'. s; colloq'a quozdā suscipiens. sciscitat' q' sit eoz facultas z q' fautoz animi. utrū errore an malicia seducti. tantū scel' p'rahant' z p'telent'. **I**ntellig' exsecrētis clerū q' cū pet' erat de statu suo sollicitū. scire q'dem p'ccm s; n̄ audere reuerti. ne p'petua notat' ifamia. uilis it' cetos haberet'. et malle subumbra hone statis iterim ee. sic. qm' expelli a sedib' suis z publice iudicati exponi. **C**oz q' de pet' p'lapia erāt h' erat responsio. qz iā credi eis anemine. poss; si d'mē braret gen' suū. z eū reliquent' q' cognatiōis sue caput eet z d'ns.

29

Ceteri iuramento fidelitatis excusabant perfidiam: nisi aliquis ex sana conscientia parti illi conferret suffragia. Denuntiabat itaque eis abbas colligationes impietatis esse profanas et sacrilegas: conspirationes legibus et canonibus condemnatas iuramentis non posse muniti: non debere non posse vitatis sacramenta in datio suffragari. In sanitate autem eos qui rem illicitam sacramenti pacto consistere estimant: cum opteat extra ordinarias pactiones quocumque religioni obtentu sanctitas reuocari in irritum: et auctoritate diuina absolui. Auditis his aliisque uiri dei sermonibus: defluebant a petro: et cotidie partem uiri dissociatis agminibus uincula rumpebant: ipsius quoque petri animus tabescebat quia cotidie se minus in nocentium uero crescere minime dubitabat. Defecerat pecunie stabuat curie amplitudo: aruerant ministeria domus: rarum mensam eius frequentabat conuiuia: delitiae in plebeia commutate: cultus obsequentium uetustate obscurus: macer et acuti stipendarum: erit alieno ipsi: et tota domus effigies pallida dissona tercia rex sicilie rogerus qui solus mutationem primam iudicabant: ex principibus iam obedire pape in nocentio detrectabat: ad eum militum epulas: petens ut henricum cancellarium suum et abbatem clareuallensem ad se mitteret: nichilominus a petro leonis idem petens ut petrum de pisanum a suo latere delegaret. Dicebat autem se huius dissensionis que iam diu in diuauerat uel le scire originem: et cognita ueritate aut corrigere errorem aut sanare sententiam. Scribebat autem in dolo: sed audierat petrum pisanum eloquentissimum esse: et in legum et in canonum scientia nulli secundum: putabatque si eloquentie eius in publico consistorio audientia preberet: declamationibus rethoricis simplicitatem abbas posse obrui: et silentium eius uerborum et pondere rationum imponi. Ne diu morer uenit pars utraque salernum: sed militauerat ultio et puenerat tanti sceleris machinamentum. Parato namque ad bellum innumabili exercitu aduersus rannulfum ducem: idem rex in campum armatas perduxit acies: cum subito uiso duce audacter obuiam procedente territus fugit: effusumque exercitum prode et cedibus exposuit: et in numeris militibus captis et infectis in uitis ducem ditauit opibus: et gloria sublimabat. Que quidem ei omnia iuxta uerbum uiri dei contigant. Cum enim primus eorum qui uocati fuerant abbas adueniens regem in castris positum in uenisset: per

multos dies uicinas acies ne omittent impediunt. et denū
cians regi quia si conflictum in ieris. uictus et confusus ab
ibis. Nouissime uero cum eiusdem regis plurimum creuisset ex
exercitus. ignorans quod non in multitudine foret euentus bel
li. uirum sanū querentem ea que pacis erant ultra audire
contempsit. At ille ducem rannulfum et catholicorum aciem
uicibus potentibus adhortatus. sicut regi fugam. sic uis polli
cebat uictoriam. Cumque ad proximam uillam declinasset et i
staret orationi. repente fugientium et sequentium clamor audi
tur. Siquidem per eundem locum. fugientem regis exercitum.
rannulfus persequēbatur. Egillus itaque frater quidam ex his qui cum
abbe erant unus ex militibus occurrit. et quid accidisset interroga
bat. At ille siquidem luttas nouerat. uidi inquit impium
super exaltatum et eleuatum sic octol libani et transiui et ec
ce non erat. Nec mora dux ipse secutus ut monachum uidit
sicut erat armatus equo dissiliit. et pedibus ei aduoluit gratias in
quit ago deo et fidei seruo ei quia non in uicibus uicibus sed ei fidei
collata huius uictoria est. iterumque in silens equo hostes in seque
bat. Nec tamen hac plaga sibi in ducta oculis correctus est animi
regis nec detinuit procella quam conglomerat prope in
elatio. sed post fugam reuersus qui euasit simulans alacritate
tem regio se ornatu attollens stipata militibus curia utramque
partem iubet accessiri. et prius in structo petro et multarum promissi
onum auctoritate accenso de cause sue rationibus uicibus eloqui.
Prior petrus electionem domini sui canonicam asserit. et uerba sua
multis canonum assertionibus munit. At uero uir dei non in sermo
ne sed in uirtute regnum dei intelligens esse. scio inquit petre
uirum te sapientem et luttatum esse. et unnam sanior pars et ho
nestiora te occupassent negocia. Utinam te patronum felicior causa
optineret. et sine dubio rationabilia allegante nulla posset impe
dire facundia. Et nos quidem agricolae et questuarii. sepius laboribus
quam pragmaticis aduocationibus assueti. si causa fidei non esset in
stitutum silentium tenerem. Nunc autem cogit nos caritas eloqui.
qui tunicam domini quam in tempe passionis nec ethnicus presumpsit
scinde nec iudeus. fauore domini rugero petrus leonis lacat et di
rumpit. Una est fides. unus dominus. unum baptisma. Nos neque duos
dominos nec geminam fidem. nec duo baptisma nouimus. Ut ab an
tiquis ordinar. una archa tempe diluuii fuit. In hac octo anime
ceteris omnibus peruenit. et quodque extra archam in uen

ti sunt pierunt. Archa hanc typum eccle tenet nemo sit qui
 ambigat. Archa alia nuper fabricata e et cum sint due altam ne
 cesse e aduerram ee et in pfundum dimergi. Archa quam regit
 petrus si ex dlo est. necesse e ut archa quam regit in nocentius obru
 atur. Pibit g orientalis eccle. pibit g occidentis totus. pibit francia.
 pibit gmania. hiberi et angli et barbara regna in pfundum pela
 gi dimergent. Religio camaldrensis et cartusienfis et cluniacen
 sis et cisterciensis et pmonstiacensis. aliaq in numabilia seruoꝝ et an
 cillaz di collegia. necesse est ut sub uno turbine corruant in abyf
 sum. Epōs et abes et reliquos eccle pncipes. colla pncipi mo
 la asinaria alligata pelagus uozax excipiet. Solus ex pncipib
 mundi archam petri in nauit iste rugerus. et cetis omibz ene
 catif solus ipe saluabit. Absit ut totius mundi religio peat. et
 ambitio petri cuius uita palam e qui extiterit regnu celoz obti
 neat. Ad hec uba n ultra potant se qui pntes aderant gnerere.
 s; abhominati sunt et uitam petri et causam. abis alit tenens
 manum petri eleuauit eum simul et ipe surrexit. tuciozem
 in quens si m credas archam in nauim. Et sicut iam pridem
 mente concepat. salutaribz illum monuit aggrediens coopante
 gra di pntis pfluasit. ut ad urbem regdiens in nocentio pape
 reconciliaret. Soluta concione rex nondum uoluit obedire. quia
 sa petri parmoniu qd in cassinensi et beneuentana pincia est
 amplissimu cupidul occupauerat. putabatq huimodi suspen
 sionibz aliqua extorquere priuilegia. p que in ius pprum de
 in cept s stabi lueret hereditas. Sic hodie uisum saluatorem
 otemptit. et quem desiderauit absentem otemptit pntem.
 Sz omipe ds caritate quam accepit a patre dedit hominibz.
 et contemptentes se facit in gloriof. et erigit in sublimie humiliat
 tol. Igitur circa curatione cuiusdam uiri nobilis et in urbe salerni
 tana notissimi. succumbentibz medicis quoz ibi pncipue ars iugit
 et studium. eidem uiro de medicoz auxilio despanti. nocte qdam
 plompniu apparens. in timauit ad uenisse salernu uiru scm.
 et in curationibz efficacem. Hunc in quere uiber. et de ma
 nuu eius lauacro bide. Quesiuit in uenit. aquam petur bibit
 conualuit. Hoc ubum p totam urbem diuulgatum e. ad au
 res regis et pcerum ei peruenit. Cum omnium igit populoz fa
 uoze solo rege in malitia pmanente abas romam reuertitur.
 pdictum u pilanum petrum et quosdam alios reconciliat eccle
 et in nocentio pape confederat.

Aduenerat temp^{us} in quo completa amorrei malitia.
angl's pcutiens gladium iam uibrabat. et ptransiens do
mos quaz supliminaria sanguis agni im buerat ad domo
petri leonis ueniens salutare in ea n̄ reperit signū. Percussit q̄ mi
serum. n̄ tam uico defungit. s̄ dat p̄dium penitentie locus. Ille
patientia dī ab utro. et in peccato suo morit despat. Miserabili pō
pa corp̄ eius effert. cadauer eius in latebris sepelit. et usq; hodie
fouea illa acatholicis ignorat. Atam̄ pars ip̄i papam s̄ p̄ illo al
terum statuerunt. n̄ tam exptinacia scismatis quam optum̄ p
aliquam tempus moram pape innocencio reconciliarent. Quod
sine mora p̄manum serui sui x̄ effecit. Nam et ip̄e ridiculus
pontifex petri leonis heres ad eundem iurum dī nocte se ḡtulit.
et ille eum nudatum quidem usurpatis in signib; ad dñm in no
centū pedes ad duxit. Quo facto ciuitas gratulabunda letatur.
in nocencio pape ecclā reddidit. romanus p̄ls ut pastore et dominū
in nocentiū ueniat. Ab̄s clareuallus in mira reuerentia habet ab oib;
auctor pacis et pat̄ p̄te p̄dicat. Pcedentem uiri nobiles p̄sequunt.
acclamat p̄ls. matrone secunt. et om̄s ei p̄mpto animo obsecrūt.
s; quamdiu ille glam̄ colauit. quamdiu pace fruit ē. post tam
diu ^{diu} ^{diu} laborem. Nec diem p̄ anno recipere acquieuit. Sedatis
om̄ib; et compositis. uix quinq; dies teneri potuit qui septē
annis et ultra p̄ eadem resarcienda scissione iudauit. Exeun
ti aut̄ uniuersis p̄ls. lacrimant̄ post eū. et se ab eo postulat
benedicti. et orationi ei cum omni se deuotione q̄ mendant.
Accepta q̄ ab innocencio licentia. confirmata pace uir dī re
gredit. et maximum domi reportans gaudium a trib; cum
gr̄az actione deuote suscipit. In tercia rome innocenti po
testatiue disponit agenda. utridiq; uisitatores occurrunt.
Alii cum negociis. alii tantum gr̄a q̄ gaudendi adueniūt.
p̄celliones p̄ccas sollempnit̄ celebrant. depositis armis
ad audiendum iūbum dñi plebes accurrunt. Post multi
farias egestates. ciuitas in breui opulenta refloret. Que
discordie temp̄e distracta fuerant. pax solidata reducit et
reuocat. arant̄ solitudines et deserta pinguescunt. Req̄
escunt singuli sub uite et ficulnea sua. nocturne silent excu
bie. et aptis ianuis om̄is timor excludit. Dato temp̄e in nocē
tiul ecclē ruinas restaurat. recolligit exules. ecclis antiqua s̄
uicia depopulatas colonias expullis restituit. et in sup̄ dona q̄
gr̄ua largit p̄ singlos. Monasteriū etiam apud aquas salui

scuere

31
as in sancti anastasi martiris honore constituit: quod quidem
ibi prius fuerat. h. hoc tempore sola ecclesia deerat habitator. Con-
structis & cenobialibus mansionibus et reformata ecclesia. assignatis
etiam alimonias domi agris et vineis. a claraualle abbem et con-
uentum frim sibi mitti domni papa uoluit et obtinuit. Mittitur
& bernhardus pilane olim ecclesie uicedomin et religiosi cum eo frs.
qui scdm beati benedicti regulam in eodem loco dno deseruaret.
Cito pfecta illa plantatio. et associatis s. iuris in digenis. seruo-
rum di multiplicat est numerus. et pingua congrua nutime-
tis in colume et multiplex in breui pdixere pecculu.

Abas sanctus ad studia sua reuersus. dilectum amplectitur
epithalamium. Eduis etiam regionibus odore religio-
nis illi ubiq; diffuso. frs ad fundanda monasteria
in uitant. Fundata quoq; et statuta se ditioni eius subiciunt.
et artiozis in eunt regla discipline. S. et diuisar regionu
ciuitates. ex hoc collegio meruere epos. In primis roma sumo
ornat pontifice. Preuente stephanu habuit. rocul modestie
uirum. Ostia uirum magnu hygone. In ipa quoq; romana
curia. henric et bnard alt pbr alt diaconus ordinati sunt
cardinales. Prope urbem romam nepa subhobto refloruit.
In tuscia p hie natalis gra soli et magnum eccle lum effulsit. *Salceum*
Citra alpes lauseme dat e ameds. Seduno garin. lingonis
godfridus. antiodoro alamus. nanteris bnard. beluaci hen-
ricus. tornaco geroldus. eboraco henric. In hybna duo epi.
re et noie xpiani. In alemannia ciuitate curia algoth sapia
etate et gra reuend. hec luminaria declaraualle assumpta.
fulgore puro pdictas urbes sua illustuere plentia. et pas-
toralis officii elucidantes glam. exemplum cetis epis fao-
ti sunt doctrine et uite. et in altitudine sua semp humi-
les extiterunt. Defuncto siquid in nocentio papa. et successozib;
eius celestino et lucio quam uelocit glummatas. bnardus quem
prius apud scm anastasium dixim abbem diuatum. papa urbis
efficit. Hic sedicione orta in iplo puluerem pedum in litigantes ex-
cussit. et relictis eis in franciam uenit. Cumq; rome se omederet
ac morderent. et ad inuicem glumerent. expectauit in pace don
fatigati gluctib et dampnis afflicti. eius plentiam cupent et op-
tarent. Qui in terim renus celebto oculo. clarauallem humi-
lit uisitat. et glam pontificat romani pauperum replentat
aspectib;. Quant omis in tanta altitudine humilitatem i mo-

A

bilem. et in tam excellenti culmine posita sc̄i p̄manē uirtutē
ut altitudini sociata humilitas possit extius splendeat. et p̄ u
tute nequaquā in t̄ius in anescat. Adherēbat carni ei lancea tunica.
et dieb; ac noctib; cuculla induit. sic ibat sic cubabat. In t̄ habitu
monachi retinens. et se pontificem et morib; exhibebat et uestib;
rem difficilem agens diuīaz in uno homine p̄petatem p̄sonarum.
Segmentata ei circumferēbant puluīaria lectus ei pallus optus.
sup̄ ambiebat cortina purpurea. s; si reuolueret opimenta in ue
nires sup̄iectis lanceis oplola stramina. et paleas conglobatas.
Homo in facie d̄s in corde uidz. ip̄e ū bona coram d̄o et hominib;
p̄uidebat. Alloquit̄ fr̄s n̄ sine lacrimis miscens sermonib; awo
la a corde suspiria. hortat̄ et consolat̄. et se int̄ eos fr̄em et socium
n̄ d̄m̄ exhib; uel magistrum. Cumq; ibi morari diuī n̄ pat̄et.
magna eum p̄sequel̄ comitantū multitudo. salutatis fr̄ib;
ū in ualiam dirigens abscedit et ad urbem peruenit.

Scripsit ad eundem papam uir sc̄s librum multe subtili
tatis in quo acutissima in dagine tam ea que circa eum
quamq; in fr̄a sunt p̄sequens. etiam ad ea q̄ sup̄ ip̄m
sunt ascendens. tanta de natura diuina disseruit. ut uideat̄
in t̄io celo assumpt̄ audisse quedam ūba que n̄ licet homini loq;
et regem in decore suo uidisse. In his que infra sunt et que c̄ca
ip̄m sunt. moȳ societas. nature equalitas. officioꝝ distantia. 9
fidatio m̄itoꝝ. diuīdicatio p̄uēctiū subtilissime distinguunt.
et singul̄ in suo genē sui agnitio intimat. In his que sup̄ hōmē
sunt. specular̄ celestia. n̄ eo m̄ quo angli qui semp̄ adherent deo
confiderant. s; eo m̄ q̄ potest homo puri animi et mentis sincere.
diuina otingē et oformare ierarchie celesti sac̄docum tempale.
Cum enim in celesti militia constet alios alius p̄ncipari. et inuis
teriales sp̄e ad nutum sup̄ioꝝ potestatiū ad diuīsa officia delegari.
quidam uicini assistentes ab ip̄o accipiunt. que uel alius p̄ agen
da uel in telligenda in sinuant. Cumq; exigat homo p̄positure
sue reuerentiā exhiberi ad honorem summe potestatis cuncta re
ferri necesse ē. qz cum sit subdit̄ homini homo p̄ sp̄ū sp̄e. subdi
maxime optet d̄o de cui mune ista dat̄ p̄latio. et quo docente fit
ut pateat homini tam cognitio sui quam p̄fidem et spem ad
diuine contemplationis p̄modo dato in dulta accessio. Dictabat̄
uir d̄i et n̄ numq; scribebat in tabulis. nec patiebat̄ p̄tē s; i
spirata diuine. sedabat̄ lites eccl̄az et appellationes in p̄tu
nal qual̄ int̄ se clerici discordes ocurabant. blando spiramine

component et ipso in episcopo redibat tranquillitas. et dum melcen
 ribz pcellis qui seditiosi an eum uenerant et bile diffuso scaturien
 dberit ei pomibz comel. O tel declamationibz reuertebant pacifica.
Atheobald. et dilectionem beneficiis psecut se et sua in subli
 dia clareuallil exposuit. et in manibz abis posuit animā
 suam. deposita al titudine principali se int seruos di sumi ex
 ibens n dnm. uti ut ad omnia quecuqz domi illi in sima
 impallent. Emebat s fundol. q struebat domos. abba
 rius nouis pbebat in pen sal. et ubicumqz suu dei ex
 tendissent ppagines delegabat pecunias n unam domum sic
 salamon in iherosolimis statuens h ubicumqz hui scematis q se
 dissent plone satagebat eis ministeria necessaria q x intril p
 senti faceret mansione. Sz h in arbitrio iuri dei posuit. ut qb
 cumqz egentibz eo mandante ad op di sumpt pberet. Videns g
 abis pmpum principis animu pietatem pietate accendit. et
 maxime quide domesticis fidei uoluit eum ee obnoxu. et in
 mortalia templa fundare q siluit. q elemosinas ea sagacitate
 dispone. ut semp fructificantes rediuuul q renascentibz accessi
 onibz nouas semp elemosinas pcurarent. Deinde egenis quos
 hac atqz illac q uespe pungentes stimuli pauprtatis exaguant.
 omnimodis docuit misereri. aliis in dnm ita aliis alimta largiri.
 Oniuit et suggellit ut ple ipm xenodochia uilitaret n hoz
 reret aspectus languentiu. quia in hoc duplicaret clementie
 bonum si et uideret et foueret si q solaret et reficeret. humilia
 re paupes oppllozes. defende pupillum q uiduam. misereri q
 commodare. sermone in iudicio dispone. puidet quere eccle.
 rationem gladiu intellige. q elementariu instruxit summa
 officiu principalis intimans ei. et h a principe exquiri ex debito.
 ut laudi bonoz et uindicta maloz intendat. Hec et alia hui
 modi salubria monita homo rationabilis reuerent accipiens.
 luxum curie et fastum altitudinis in humilitate et honesta
 tem q uertit. nec erat qui in ei p sentia auderet aliquid in decens
 uel age uel loqui. Sz in h etiam ei place studentes. siue ficto siue pu
 ro animo ea in quib dnm suum delectari uidebant ipi sepi ficti
 tabant. In tducebant g ad eum qui familiari assidebant paupel
 calumpniam patientes. nunciabant languentes in plateis iacen
 tes et quoscumqz in amaritudine et miseria qstruitos. et ipe ob
 lata sibi occasione clementie letabat. et ampliori gra amplecte
 bat. quos de huimodi rebus uidebat sollicitos. Veniqz religiosos

uirōs de p̄monstratensi ordine euocatos elemosine sue p̄posuit.
ad quoz curam spectabat circuire castella et uicos in quibz ip̄e ma
neret. et de menta p̄pa languentes et leprosol om̄s qui ibi manebat
quamdiu in illis locis eēt habundantē refici iussit. s; et aliis pro
peribz largas et congruas p̄sonis elemosinas siue in cibis siue in
uestibz eoz ministerio donari in stituit. Et illō quidem tantum
in domo sua uoluit dominari. ut p̄ testatue p̄uicuis et
pistoribz et cocis et reliquis ministerialibz que uellent
iuberent. que placerent tollerent. nec eēt qui a
liquid phibe auderet. uel refre ad comitem si in aliq̄ pdigi in
derentur. Hu duo quos p̄dixi timētes d̄m et comiti placē uolen
tes et d̄o. nec magnificentia principis in miruebant qui ca
ritatis plenitudinem de suis impleri p̄parat. n̄ d̄o in grati eē
uolebant. si in uenirent delidēs et auari. ubi eos p̄mptos et ex
pedites dispensatores eē tam uoluntas d̄i quam principis suffi
cient bonitas in unxiss. Era t̄ p̄tea hoz officio deputatum.
ut monachis et religiosis iuris quos ad curiam diuisa mitte
bant negocia hospicia prouiderent. et de penū et horreo comitis
ministrare necessaria. Circumferēbant etiam rigente bruna
aptatis sarcinis paupum in dumenta. et pelles et birros et cal
ciamenta. in quibz n̄ arungia de erat que p̄uicos in digis ero
gabant. Nullum in comitatu illo clemētie de erat opus. ad
p̄tum illum om̄s naufragi. om̄s tutum habebant refugū.
Tempibz famis n̄ sicut pharaō frumēta uendidit p̄plo. nec
in seruitutem s; erogatis annonīs subiecit egyptum. s; albe
scō quasi aitō ioseph diuino re usus et siluatio. grati egeni
aperuit horrea. nec exhaussit pecunia p̄p̄m. n̄ astu circum
uenit afflictos. nec re publica ad se translata puatos in t̄
ra cumulauit thesauros. s; in celo potius thesaurizans s;
in fatigabilis distributoz cum magna alacritate et pecu
nias distribuit et annonā. Nec defuit uiro in hianti celestibz
magno pondis et horrendi temptatio. s; aggr̄llus ē eum tā
rex quam principel et omota ē et q̄muit t̄ra. et quasi uat eēt
ei d̄s rapinis incendis fere om̄ia ad eum p̄mentia de popula
toribz exposita erant. et opuit faciem t̄re regis exeret. et passi
om̄ia uastabant. Nec erat ei tutum resistē uel obuare p̄secu
toribz. quia et sui deseruerant eum in quifeste infestantes. et
qui remanserant in in sidus n̄ ad subdia erant. et erant un
diq; angustie grauel. quia n̄ domi sibi cauere n̄ erit potant con

grua sibi puidete cum omnino qui sui eent nesciret. et tam deprecia
 refugaz quam de duplicitate filioz p's distider. In hac angustias suis
 ad dominu de celo quesuit auxiliu. et accito iuro di cui osilio maxime
 utebar n despans de mia di. h ex eius responso accepit ut intelliget quia
 flagellat ds omem filiu quem recipit. et huimodi correccionel uel pur
 gant uel pbant amma i glouolozem fuisse iob cum sedet in sterqumio.
 quam fuisz cum circumstante exatu sedisz ulesus in solio. Ostendit
 ei iur ses salomonē p'calle in ocio. et abulum bono patil defluxille
 in uitia. cum dauid pat ei absolon filio psequente i uniuilo irle ad
 usus cum animato pmanisiz in gra. In timauit i quomodo ipm sa
 thomas colaphizauit aplm. in qua tribulatione immobilit p'leuerant
 illud meruit audire qz iur i infirmitate p'ficiat. i quia in p'senti vi
 ta segnozel nos faciunt p'spa quam et circumspetiozel aduersa.
 Hec audiens uenabil' comel magnifice animat. duo in m'si pondis
 i m'ri opis uasa aurea in quibz p'ciosissime gemme habebant in ely
 se. que in sollempnitate corone sue rex angloz henricus auuncius
 suus ad ostatione diuiciaz suaz et gle sue in m'sa coram se habere osue
 rat. sub omni celitate p'ferri uellit in mediu. i a corde suo delectatioeqz
 auellens. gemmas aretinacis suis abstrahi uellit. et aurū o frin
 gi p'cepit ut uendert. et de p'cio eoz dilecta dno sup aurū i topara
 on tabnacla fundarent. Nec desistebar amalech ab infestatione isrl.
 s moyses eleuatis in celum manibz potit e uictoria. i retrahentibz
 se hostibz atqz ses sequent' sollicit. clamantibz ad dnm i domi plozan
 tibz frubz irupit in aciel i in tempe iracundie ses e reconciliatio.
 i allegationibz diuinis inturrentibz detumueret p'celle. i reuila
 e m' regem i principē tranquillitatis i pacis desiderata serenitas.

In numeris quid signis i mi *Explicit liber secundus. Incipit tertius.*
 iacul ut orbis opit uniu's. fidelem familiam ds b'nardum clare
 uallensem glorificauit abtem. sic glos semp in scis suul i in sua
 mirabil' est maiestate. Ceterm sicut malachiam idem g'ndat. pri
 mum maximūqz miraculm qd exhibuit ipe fuit. Seren' uirtu. mo
 destus habitu. circumspet' in u'bil. in ope timorat. in sac me
 ditatione assiduus. in orione deuot. i sicut alios ipe monebat
 crebra siquidem experientia p' suasis. de omi re magis fidens orio.
 quam in dultie ipe uel labori. Magnanm in fide. longanm in spe.
 p'fectus in caritate. summys in humilitate. p'cipu pietate. In gli
 l'us puidus. in negociis efficax. nunq tam minus quam in ocio
 ociosus. iocundus in obpba. in r obsequia ueracundus. Suauis
 moribz. miris ses. miraculis glos. plen' deniqz uirtute i sapia. i gra

111.

apud dñm ⁊ apud homines. Cui scē anime adiutoriu simile s̄ fecat
d's. ⁊ speciali puentum benedictione corp aptauat. Apparebat in
carne ei grā quedam spūalis tam poti' quam carnalis. in vultu
claritas p̄fulgebat n̄ terrena utiq; s̄ celestis. in oculis anglica
quedam puritas. ⁊ columbina simplicitas radiabat. Tanta e
rat in teriorul hominis eius pulcritudo. ut eidentib; quibdam in di
cuis foras erūperet. ⁊ de cumulo in tne puritatis ⁊ grē copiose
p̄fus homo quoq; extior uideret. Corp omē tenuissimū ⁊ sine cr
nib; erat ipā quoq; subtilissima cutis in genis modice rubens. Ilo
nimirū qd̄ colorul in erat naturalis. assidua meditatio ⁊ studiū
compunctionis attraxerat. Cesariel ex flano colorabat ⁊ candido. lin
ba subrufa. circa finem uite ei resp̄sa canis. Statura mediocritatis
honestat. longitudini tam uicinior apparebat. Alias an̄ thesaurul
iste in uase fictili erat. s̄to penit' ⁊ undiq; squallato. Laborabat si
quidem caro ei multiplicib; in firmitatū in q̄modis. ut in eis uirt'
animi p̄ficet. Quaz piculosior quid in meatu gutturis artissimi. nil
penit' siccum vix solidum aliquid admittentis. molestior erat defec
tul stomachi uiscerumq; corruptio. he s̄tinue. p̄t alias sepi' i cadetel.
Summū ei studiū fugē ammutationē. ⁊ tanq; unū se se agē cetoz.
At p̄lequebat gla fugitante. sic eregione captantel se se alios fugē
s̄lueuit. Pūbiū utō ei in ore s̄quentē semp in corde. qui h̄ facit qd̄ nemo
mirant' om̄s. Quo nimirū in tuitu uitā reglamq; om̄inē ampli e
mulabat. nil in suis actib; p̄ferent' obluantie singlaris. Ob; deniq;
⁊ cilicū qd̄ plurib; annis gestauerat occulte. pone maluit q̄ frē ut
sceret. minus illum late uelle q̄testant' qui cū cetis eidem p̄fessionis
s̄ om̄unia n̄ sectat. In ipis tam om̄inib; erat illi singlaris puritas.
⁊ deuocio n̄ om̄inis. Nichi negliens. ⁊ minima quoq; cū studio
⁊ intentione tractabat. ⁊ ipā liquid' experientia diffinitē solit' sa
pientem cui quoq; res sapiunt put sunt. Ap̄mil fere annis sic eua
sit ulecebrat' gule. ut ipā quoq; sapor discretionē ex magna p̄te p̄
didit. Quociens pia ministrantiū sibi fraude decept'. liquecel pa
lul alios sumpsit. Nam ⁊ oleum s̄ perrorem aliqñ p̄pinatū bibit.
⁊ penit' ignorauit. Nec pri' id cognitū quam supuēmens quida
labia ei miraret' in uncta. Cib; eius buccella panis in aq; calida
primū emolliti. cum exiguis sorbitunculis erat. Hodie ille qd̄
s̄ medicā eius p̄tem crudam reice stomach' neq; illi foret in cibo uo
luptas. quem sumē perichm. sūptum tenē dolor. reice miseria.
Sic nimirū fidelis suo uix desiderū cordis sui dispensatio supra
p̄uiderat. ut ne fruct' ei de cet abstinente singlaris. ⁊ odiosam

ammutacione declinaret subumbra necessitatis. De uno quide aliquo
 nob ipse dicebat. deo monachū quū sume opter. sic gustare illud ne ex
 inalle calice notaret. Qd sic ipse seruabat. quotiens s unū paciebat ap
 pon. ut n in post unū potū s p totū qualecumq prandū. suū ual
 culū in quo ei ppinabat. uix aliquū uidet min plenū amfula reptari.
 Min quide stare potat. s erat sedens pene uigil. rarissime mouebat.
 quotiens se subthe negociis potat aut orans. aut legens. aut scribens.
 aut in sistent doctrine frim edificationi. aut in sac meditatione p sistent.
 In quo nimirū studio spūali obtinuat grām singlarē. ut n redū
 in illo n difficultatē aliquā sustinet. libe secū. habitans i de am
 bulans in latitudine cordis sui. et ibidem exhibens x ut monē ali
 os ipse solebat cenaculum grande strati. Omnis ei ad meditandū hora
 breuis. loc omnis agrū erat. frequent tam us sic affectē diuino ur
 gente metu. immo regente spū. studiū h lucris ubiorib; postpo
 uebat. doct querē n qd s erat s qd utile multis. Alioquin in aliq
 oetu hominū ul tumultu. n ei intentionē causa depolcet. tota
 facultate animū colligens. in tiori qdam q uq; ipse s ecumfere
 bat solitudine fruebat. nil prs adtendens qd sonaret ul appa
 ret extius. Cum iam di famulus annos aliqd in claraualle pe
 gill; subit animū ei ut sem hvgonē nepolitanū epm i kartu
 sienses frs deuocionis grā uisitaret. Quem pdict epē tam g
 tant i tam reuēt suscep. diuinā intelligens in eadem hospiti
 uisitatioē p s entia. ut p s iat soloten adoraret. videns aut ser
 uis x epm etate grandē. celebrem opinione. scitate i spicu
 um. coram se p cidentē uehēmē expauit. i ipse quoq; p r cor
 ruens an eū ita demū suscept ē in osclo pacis. Humilitatem
 suam tanti uiri uenatione i susam. n sine graui gemitu cā
 bat. In cui pectore singlarē exeo tempe obtinuit locū. ut fie
 erent deinceps duo illi filii splendoris. cor unū i anima una.
 i se inuicem fruent in x. Sicut enī regina saba de salomone res
 tat. utq; in alto longe ampli quā fama uigasset in uenisse g
 tulabat. Cartusie quoq; auro reuētissimo guidone pore i a
 cetis frib; eodem affectu i eadē uenatioē suscept ē suus dī exul
 tantib; illis in gaudio. quia quale eum p eplam pri nouant.
 talem in uenerē i p s entem. Cetm cum in reliquis omib;
 edificarent. unū fuit qd porē cartusienē aliquē mouit.
 stratura uidelic; animalis cui idem uir uenabilis in sidebat
 minus neglecta. min pferens paupertatē. Nec silentio p s iit
 emulatoz uirtutis qd mente accepit. h locut um efrīb; aliq

tenuit. sup h moueri se se ofessus ē ⁊ mirari. Cumq; ille ad patrem
sanctum qd audierat retulisset. n̄ min⁹ ip̄e mirat⁹ qualis ēēt strata
quēbat. qd̄ ita scilicet a clauualle cartusiam usq; uenisset. ut numq;
eam uidisset numq; asidisset. ⁊ usq; in horam illā q̄lis ēēt oīno nesciret.
Necq; enī suū erat animal uid⁹. s; aq̄dam monacho cluniacensi au
culo suo ⁊ in sua uicinia demoranti suat omodatū. ⁊ erat sic stue
s̄ ille solebat. Qd̄ ūbum supdictus por audiens in eo potissimū
mirabat⁹ q; sic ille dī famulus fous oculos circumcidisset. int̄ ani
mū occupasset. ut qd̄ ip̄e p̄mo offendat uisu. h̄ ille tanti uisus spa
cio n̄ uidisset. n̄ q̄. dasset oīno. Jux lacū ⁊ nausanenū tocī diei
itinē p̄gens penit̄ cū n̄ uidit. aut se uidē n̄ uidit. Cum enī uelpe
facto de eodem lacu int̄ se locū loqueret. interrogabat colū iac̄ ille
ēēt. ⁊ mirari sunt uniuersi. Desiderauit tam̄ ab inicio oīmōdis sb̄
thē se negociū ⁊ nusq; egdi. s; in monastio reside. Qd̄ ex p̄mod⁹ ex de
fectu corpis occasione in uenisse se reputans optuna. aliquā statu
it ⁊ aliquā tenuit. don̄ illum exire coegit necessitas ecclē dī ⁊ sū
mi pontificis atq; oīmū ab̄m sui ordinis uisio. quib; p̄oīa
tamq; part; deferebat ip̄e oīmū part;. Ex quoq; ⁊ mandato p̄t̄ cu
cullam ⁊ tunicā lanceo panno in modū clamidis decurtate ⁊ pa
leo simili utebat. int̄ tantol languores corpis ⁊ labores nullis ūq;
uti pellib; accrescent. In uestib; ei paup̄tas semp placuit. sordel nūq;
Nimirū animi fore indices aiebat. aut negligentis aut in am̄ apd̄
se glantis. aut fous glam affectantis humanā. In cellis ei ⁊ habit
oīm̄ modest⁹ ⁊ disciplinat⁹. p̄ferens humilitatē. redolens pietatem.
exibens grām. exigens reuentiā. solo uisu letificans ⁊ edificans in
tuentes. Verisū dicim⁹ qd̄ ex ore ei frequent̄ audiuim⁹. dum chachi
nos religiosoz hominū miraret. n̄ meminisse se ap̄m̄ annis sue
quisionis aliquā se risisse. ut p̄t̄ ad ridendum q; ad rep̄mendū
s̄ uim face optet. ⁊ risu suo magis stimulum adhibē q; frenum.
Vocem in in ualido corpe illi ualidā satis in intelligibilem q; stulat.
qui in op̄ pdicationis segregauit illum exuto matris sue. Sino
ei quotiens optuna inueniebat occasio ad quascumq; p̄sonas de e
dificatiōe animaz. p̄t̄ tam̄ singloz in intelligentiā mores studia
nouat. quib;q; auditorib; agruent̄ habebat. Sic rusticanis pleb;
loquebat ac si semp in rure natus. sic cetis quib;q; genib; hoū
uelud si oīm̄ in uestigandi eoz opib; opam impendisset. Littat
apd̄ eruditos. apud simplices simplex. apud sp̄iales uiros p̄
fectionis ⁊ sapientie affluens documentis. oīm; se coaptabat.
oīm̄ iuctace x. Caut⁹ erat artificiosissime obseruare. qd̄ ad papam

Orwe.

eugenium scribens de sui cordis plenitudine eructavit. Nuge si inci-
 cidant in idu inquit ferende fortassis. referende nung. in tuenien-
 dum caute i prudent nugacitati. Prumpendu sane in seruu qd n
 m utitur s; libent audiant. ut sup sedent ociosis. Quam n placabi-
 lem i psualibile quaq; eruditā linguā ei dedit d; ut sciret que i qu
 debet pfre smone. quib; uidelic; solatio ul' oblectio quib; exhortatio
 congruet aut in cpatio. nosse poterit aliquen qui ipi legert scripta.
 i si longe min abest qui vlti oul ei sepi audierunt. Siquid distula e-
 rat grā in labus ei ut ignitum eidem eloquiū uchemt. ut n posset
 ipi quide stulul erimi lic; totam illam dulcedine totū regne suozē.
 Mel i lac sublingua ei i nichilomin ore ei ignea lex. uix aliud can-
 tia canticoz. Sicut uita coccinea labia tua. i eloquiū tu n dulce. Inde
 erat qd gmanias i pplis loquens miro audiebat affectu. et ex smone
 eius que in tellige ut pote altius lingue homines n ualebant. magis q
 exptillimi cuilib; pēu loquentis in tptis in tellecta locutioē edificari
 illoz deuotio uidebat. i uboz ei magis sentire uirtutē. Cui rei cta
 pbatio tunsio ptoz erat. et effusio lacmaz. Vtebat sane scriptis tā li-
 be commodiq; ut n tam illas seq quā pcedē edet. i duce ipe q uellet.
 auctozem eaz ducem spm sequens. Quem nimirū ut in medio ec-
 clesie apiret os eius. sic spū d; impleuat sapie i intellect. ut secu-
 dum q in libro iob legit p fūda quoq; flumioz scrutaret i abscon-
 dita pferret in lucē. Nam i confessus ē aliquotiens s meditati aut
 oranti. Sacram omēm uelud suble positam i expositam apparu-
 ille scriptam. Cetm quam gratis ewangelizauit quis digne pdicet.
 quis digne ammuret. Quinul fore edidit nullas s ab auditorib; tu-
 sitozias petē facultates. n oblatal sepi refutaret. sepi ecclesiastic dig-
 nitates. Parum illi fuit nulla querē stipendia militante. ne in
 signia quide acquieuit accipe. Deniq; uelud ait dauid pcellurū
 ad bellum. bellica arma s grauiora causat ē utpote quib; mul-
 tol suo pseram tempe enet pgrauari. i in simplicitate sua glori-
 triumphabat. Tantam enī ei grām iurē diuina otulat. ut licet
 abiectul eēt in domo di uberi tam fructificaret in ea. q; alii quilib;
 in sublime porrecti. ampli; lucet illustaret eccliam di uelud sub de-
 modio sue humilitatis. quam ceti sup candelab; stituti. Nimi-
 rum quo humilior eo semp utilior fuit iplo di in omi doctrina
 salutari. in quo tam noluit unq; tenē locum doctozis. Beatus
 plane. qui sic ipe de quodam scoz ait. legem dilexit i cathedra
 n affectauit. Quam felici siquid in uirtutū cathedra sedere
 meruit dum noluit sedē in cathedris dignitatū. Deniq; sicut

iustus et fortis in predicatione evangelica laboravit. sic prudens
et temperans cavet semper ab ecclesiastica prelatione. Nec enim gratum ac
numquam renuit. sed frequentius ad maximos electos honores pervenit egit di-
vina et cooperante gratia ne aliquando cogatur. Moyses quidem sacerdos pontificum
cessit aaron fratri suo. sed lingue erat impedimento. Bernardum nostrum
non ab opere evangelice necessitas aliqua. sed sola humilitas ab honore solo re-
vocavit. Merito proinde apud dominum et homines obtinuit gratiam singularem.
qui non in sine sumptu verum et sine gradu dignitatis. non autem sine
fructu fructus salutis evangelium posuit. et pro deo semper prode studio
ut nunquam prece sustinuit. Raro tamen non ad loca prima ut predicaret
exiit. sed quotiens cum necessitas aliqua traheret seminabat super
omnes aegros. et publice et privatim annuntians verbum dei. Quod tamen ex
mandato summi pontificis actitabat. ad nutum quoque presulum
ceterorum ubicumque eorum aliquando et rigillatim ad eum similiter facebat. Nimirum
quanto maior erat humilians se in omnibus. eo magis sacerdotibus
omnibus debebat. quo pleni in se haberent que ministris et reverenti-
a debent. Nec tacendum quod explicatione eius in iherosolimitam
grave contra eum quorundam hominum vel simplicitas vel ma-
lignitas scandalum sumpsit. cum tristior sequeret effectus.
Quod tamen verbum dicere possumus. ab eo quidem initium non sumpsisse.
Cum enim multorum iam animos permovisset audita necessitas. a
rege francorum semel et iterum papa expectat apostolicas et litteras. hunc monuit non
sic acquiescere super hoc loqui vel consilium dare. donec ipsi tandem summi
pontificis generalem epistolam visisset ab eo et tamquam romane ecclesie li-
gua exponere ipsi atque principibus. Cuius epistole tenor fuit. ut impe-
nitentiam et remissionem peccatorum iterum arripet. aut libari fratribus aut
suis pro suis animalibus posituri. Nec et huiusmodi super hoc poterant uer-
ba dici. sed dicendum potius id quod potius fuit. Evident enim hoc
verbum predicavit. domino cooperante et sermonem confirmante sequen-
tibus signis. Sed quantis et multiplicibus signis. quanta vel numera-
re ne dum narrare difficile foret. Nam et eodem tempore scribi cep-
ant. sed ipsa demum scriptorum numerositas scribendorum et materia su-
peravit auctorem. Nimirum cum aliquando una die viginti seu etiam
plures ab incommodis variis sanarentur. nec facile ab huiusmodi di-
et illa uacaret. Venique plures eo tempore et pro serui sui tactum et oratio-
nem ex ipsis in matrem utris cecos uide. claudos ambulare. aridos
convalescere. surdos fecit audire et mutos loqui. mirabilis resti-
tuente gratia quod nunquam prestitum fuerat a natura. Nec tamen ex illa
punctione orientalis ecclesie libari. sed celestis letari meruit et im-

pleri. Quod si placuit dō tali occasione plurimoz quidē eripē si n̄
 orientaliū corpa apaganis. occidentaliū a peccatis. animas quis au
 deat illi dicē quid fecisti sic. Aut q̄s recte sapiens illoz sortem n̄ magi
 doleat qui ad priora ul' peiora forte poribz scela redierunt. quam e
 oz mortem qui in fructibz penitentie purgatas uarus tribulatioibz
 animas x̄ reddiderunt. Alioquin quamlibz dicant egiptū. dicant si
 lu tenebrāz. qui ueritatem n̄ uidē ualeant n̄ pferre. callide edux
 eos ut inficeret indesto. patient' colat saluator' opprobriū quod tan
 taz animaz salute compensat. Meminit hui' uerbi ip̄e quoqz uenā
 bilis pat' in t̄ ceta dicens. Si necesse sit unū fieri eduobz. malo in
 nos murmur' hominū quā in dñm eē. Bonum m̄ si dignet me
 uti p̄ clipeo. Libens excipio in me detentū linguas maledicas.
 ⁊ uenēuata spicula blasphemoz. ut n̄ ad ip̄m pueniant. Non re
 cuso in glouis fieri. ut n̄ ueruat in inglam dī. Hec quidem ille.
 in libro de consōdatione scdo. Accidit aut' ut p̄mum de eidem excu
 dissipatione lamentabilis in trā gallias in sonuerat rumor. ut
 illuminandum dī famulo filiū cecum offerens pat'. multū p̄cibz
 uincēt excusantem. Et imponens scs p̄uero manū orabat ad do
 minum. quatin' si ab eo ūbum p̄dicationis illius erigat. si p̄dicā
 ti sp̄e eius affuerat in illius illuminatione ostendē dignaretur.
 Dum ū post orationem orationis p̄stolaret effectum. quid factū
 sum ait puer. Video enim. Atollit ylico clamor altantiū. plu
 res enī n̄ modo cūtibz uerum ⁊ esclarib' aderant. qui ut p̄terum
 uiderunt uidentē. multiplicat' consolati dō grās referēbant. Idē
 etiam iocunde satis credim' osidasse n̄ nullos. quod eadē ebdomā da
 qua felicissima eī anima acarne soluta ē. ecclā ierosolimitana
 magnifice satis diuino fuerit munē osolata. sic sepi' illū uox
 erant p̄misille. Siquidē capta ē u. Ia ascalon munitissima pau
 cil' asca cūitate miliaris distans. et piclose instans calcaneo
 eius. Adūsul hanc quinquaginta annis ⁊ amplū laborantes in
 ⁊ chil p̄fecant xp̄iani. nam ⁊ tunc n̄ humana uirtute capta ē
 s̄ diuina. Nec congruum ip̄i nūc in t̄serē ūba. que eodem sc̄p
 serat anno. ad uirum optimū andrēā militem templi tūc.
 ministrum n̄c ⁊ magistrum militie templi. qui ip̄i scdm car
 nem auunculus erat. De principibz nr̄is ait. In t̄ra dñi nichil
 boni fecerunt. in suis ad quas redierunt in crechibilem exerce
 malitiā. ⁊ n̄ compatiunt sup' conitione ioseph. Confidimus aut'
 quia n̄ repellat dominū plebem suā. ⁊ hereditatē suam n̄ delinqt.
 Porro dextā domini faciet uirtutē. ⁊ brachiū suū auxiliabit

ei: ut cognoscant om̄s quia bonū est sperare in dño quā sperare in p̄n-
cibz. Et de his acten̄. Jam et illud p̄r posteros memorandū quam multi-
plicat̄ ecclē scē uiri dī doctrina p̄fuit. in katholicorū moribz corrigendi
in salmatariorū furoribz reprimendis. in hereticorū erroribz confutandis.
Siquidem p̄r eos quos docuit sobrie et iuste et pie uiuere in h̄ sclo qm̄
tot etia perfecti ualedicē sclo persuasit. uel ex hoc liquet quod n̄ cessa-
uit quamdiu iuxta deserti sc̄i. sc̄i desertorū implens. Cuius muni-
terio uidet̄ p̄pheticum illud q̄ corporat̄ exiberi. Posuit desertum in stag-
na aquarū. et collocauit illic esurientes et constituerunt ciuitatē habi-
tationis. Et seminauerunt agrorū. et plantauerunt uineas. et fecerunt
fructum natiuitatis. et benedixit eis et multiplicati s̄t nimis. et
umentia eorū n̄ minorauit. Sane in diebz salmatis gen̄alis quā
fidelit̄ suus dñi stetit in contractione in conspectu ei ut auct̄ et
tam ei. quā efficacit̄ stetit et placauit et cessauit quassatio. quā de-
niq; in tempe uis euidens factus est reconciliatio. n̄ in p̄sequendum.
Suffice interim potest. si ip̄i sup̄ h̄ scribentis ad eū innocentū pape v̄-
ba ponant. Quam firma aut p̄suetantiq; constantia causam b̄i petri
et scē marie tue romane ecclē. in candescēte pet̄ leonū salmate feruor
tue religionis et d̄sctionis suscepit defendendā. et se murū in expug-
nabilem p̄ domo dī opponens. animos regum et p̄ncipū et aliarū tam
ecclasticorū qm̄ sc̄larū p̄sonarū ad katholicę ecclē unitatē ac b̄i petri
ac nr̄am obedientiā. frequentibz argum̄tis et rōne munitis in ducē
laborauit. magna que ecclē dī in uobis p̄uenit utilitas manifestat.
In quibz aut̄ p̄fide quam magnifice egit suus fidelis et prudens. bre-
uit̄ in diebz illis petrus ab elardus magist̄. Quir̄ annectendū.
in signis et celebrim̄is opinione scē. s̄ de fide p̄fide dogmati-
rans. Cui cum grauissimis plena blasphemus uolitare
indiq; scripta cepissent. p̄ fa- nas nouitates uocū et sensuū exe-
crati. uiri eruditi atq; fideles ad hominē dī retulerunt. Qui ni-
mirū sc̄m solita bonitate et benignitate desidans errorem corrigi
et hominē n̄ confundi. secreta illū ammonitiōe conuenit. Cum q̄-
etiam tam modeste tamq; rōnabiliter egit. ut ille quoq; compūct̄
ad ip̄i arbitriū correcturū se p̄mitteret uniuersa. Ceterum cum iā
recessisset ab eo. petrus idē os illius stimulat̄ iniquus. et in genu suū
iuribz plurimorū exercitio disputandi in felicit̄ fidens. resiliit
apposito saniori. Expetens deniq; senonensem metropolitā qd̄ in ei
ecclā celebrandū foret in primo grande conciliū. clareuallensē cau-
satur̄ arbem suū in occulto detrahē libris. Additq; paratū se eē in
publico sua defendē scripta. rogans ut p̄dictus abbas dicturus

F

Fuit in diebz illis petrus ab elardus magist̄. Quir̄ annectendū.
in signis et celebrim̄is opinione scē. s̄ de fide p̄fide dogmati-
rans. Cui cum grauissimis plena blasphemus uolitare
indiq; scripta cepissent. p̄ fa- nas nouitates uocū et sensuū exe-
crati. uiri eruditi atq; fideles ad hominē dī retulerunt. Qui ni-
mirū sc̄m solita bonitate et benignitate desidans errorem corrigi
et hominē n̄ confundi. secreta illū ammonitiōe conuenit. Cum q̄-
etiam tam modeste tamq; rōnabiliter egit. ut ille quoq; compūct̄
ad ip̄i arbitriū correcturū se p̄mitteret uniuersa. Ceterum cum iā
recessisset ab eo. petrus idē os illius stimulat̄ iniquus. et in genu suū
iuribz plurimorū exercitio disputandi in felicit̄ fidens. resiliit
apposito saniori. Expetens deniq; senonensem metropolitā qd̄ in ei
ecclā celebrandū foret in primo grande conciliū. clareuallensē cau-
satur̄ arbem suū in occulto detrahē libris. Additq; paratū se eē in
publico sua defendē scripta. rogans ut p̄dictus abbas dicturus

37
si quid haberet ad conciliū uocaret. Factum est ut postulauit. sed
uocatus abbas penitus uenire recusauit. suū h̄c̄ renuncians. Postea
tam magnorum uirorum monitis flexus. ne uidelicet ex ipsius absentia et
scandalū populo. et cornua crescant aduersario. demū p̄ge acquieuit. tristis
quidem n̄ sine lacrimis annuens. sic in ep̄la ad innocentium papam
testatur ip̄e ubi plenū lucidū negotiū om̄ne p̄sequit. Assuit dies et ec-
cl̄a copiosa conuenit. ubi ad famulo pet̄ illius in mediū scripta pla-
ta sunt. et erroris capita designata. Demū uero optio data ē. aut su-
a t̄ negandi aut errorem humilit̄ corrigendi. aut respondendi si pos-
set obiciendis. et rationibus parit̄ et sc̄oz testimonis patrum. At ille n̄
uolens resipiscere n̄ ualens resistere sapient̄ et sp̄i qui loq̄bat. ut temp̄ redimeret
sedem ap̄licam appellauit. Sed et postea ab egregio illo catholice fidei ad-
uocato monit̄. ut uel iam sciens in p̄sonā suā nichil agendū. respon-
deret tam libere tam secure. audiendū tantū et ferendū in om̄i patientia. n̄
sententia aliq̄ ferendū. h̄ quoq̄ om̄imodis recusauit. Nam et confess̄
postea suus qd̄ ea hora maxima quid ex parte memoria ei turbata
fuit. ratio caligauit. et interior sensus. Nichilominū tantū que que-
nat dimisit hominē. multauit abhominatōne. ap̄sona abstinent̄.
et dogmata p̄ua cōdemnans. Quando uero petrus ille refugium inue-
nit in sede pet̄. tam longe dissidens a fide pet̄. Et ip̄m ḡ auctore
eadem sententia cum erroribus suis ap̄lic̄ p̄sul inuoluens hereticumq̄ denun-
tians. scripta in cendio. scriptorem silentio condempnauit.

Fuit item giselbertus quem cognominauerunt porratam pictauoz
ep̄c̄. in sacris litteris plurimū exercitatus. sed sublimiora se in ip̄e
scrutat ad insipientiam. Siquid descē trinitatis unitate et di-
uinitatis simplicitate n̄ simplicit̄ sentiens. n̄ fidelit̄ scribens. disci-
pulis suis panes ponebat absconditos. furtiuas p̄pinabat aquas.
nec facile quid sciret immo quantum deliraret p̄sonis autenticis fa-
tebat. Timebat enī quod apud senonas petrum ei dixisse ferunt.
n̄ tua res agit. pariet̄ cū primū ardet. Nouissime tunc cū iam fi-
deliū sup̄ h̄ in ualescet scandalū. cresceret murmur. uocat ad medi-
um est et librum tractat̄ uisus. quem in blasphemis emuerat gues-
quidem. sed uerborum quodam in uolucris circumseptas. Igitur in concilio qd̄
in urbe romoz papa uenabilis eugenius celebrauit. egit cominus ad-
uersus hunc giselbertum eccl̄e sue suo tempore singularis aduersarius
nardus. primo quid totum quod ille uerborum cauillationibus occultare ni-
tebat eliciens. deinde uero tam suis rationibus. quam sc̄oz testimonis
biduana disputatione redarguens. considerans sane n̄ nullos ex
his qui p̄sidebant iam quidem animaduerentes blasphemiam in doctrina

ad huc tam audentes in iuria apostolica. accensus est celo. et domestica est ecclesia
conuocat seorsum gallicana. Comuni denique consilio a patribus decem prouin-
ciarum aliis autem episcopis et abbatibus plurimis. dictante uero dei nouis dogmatibus
opponit symbolum nouum. Cui et subscribunt nomina singulorum. ut eorum uide-
licet omnium sicut irrefragabilis. sic irrefragabilis uetus ceteris innotescat.
Ita demum apostolico iudicio et auctoritate uniuersalis ecclesie error ille dampnat.
episcopus giselbertus an eadem dampnationi consentiat interrogatur. consentiens publiceque
refutans que prius scripserat et affirmauerat. in indulgentiam ipse sequitur.
et maxime quod ab initio cautus fuisset ea lege eandem in greci disceptatione.
ut promitteret sine ulla se se obstinatione peccate se arbitrio correcturum libere
suam opinionem. In partibus tolosanis henricus quidam olim monachus et apo-
stata uilis pessime uite. principalissime doctrine. uerbis persuasibilibus gentis illi
occupauerat leuitatem. et ut praedixit apostolus de quibusdam in hypocritis loquens in
daturus. factis uerbis de eis negociabatur. Erat autem hostis ecclesie manifestus. irreue-
rent ecclesiasticis derogans sacramentis. pariterque ministris. Nec mediocriter in ea
iam malignitate profecerat. Sicut enim de eo scribens papa uenerabilis ad princi-
pem tolosanum inter cetera ait. passim in ueniebant iam ecclesie sine plebibus.
plebes sine sacerdotibus. sacerdotes sine debita reuerentia. sine christo denique christiani.
Paruulis christianorum christi uita in tecludebat. dum baptismi gratia negabatur.
Ridebant orationes oblationesque pro mortuis. seorsum in uocationes. sacerdotum ex-
communicationes. fidelium peregrinationes. basilicarum edificationes. dies sol-
lemniu uacationes. crismatis et olei consecrationes. et omnes denique in stituti-
ones ecclesiastice spernebant. Hac necessitate uix seorsum arripuit. ab ecclesia re-
gionis illi sepius iam ante rogatur. et tunc demum aruentissimo alberico osti-
ensi episcopo et legato sedis apostolice persuasus perit et deductus. Veniens autem cum in cre-
dibili deuotione susceptus est apostolice sedis. ac si de celo angelus uenisset. Nec mora
facere potuit apud eos quod irruentium turbas repugnare nemo qui posset.
tanta erat frequentia diebus ac noctibus ad uentantium benedictionem ex-
petentium. flagitantium opem. Predicauit tamen in ciuitate tolosa pau-
quod dies. et in ceteris que miser ille frequentissimam amplam et grauiam infeci-
set multos in fide simplices instruens. nutantes roborans. errantes
reuocans. subuersos repans. subuersores et obstinatos auctoritate sua pro-
mens et opprimens. ut non dico resiste. sed ne assiste quid et appareat persua-
meur. Certum et si tunc fugit henricus ille et latuit. ita tamen impedire se
uix ei et semite circumsepte. ut uix aliquam postea tunc tandem captus
et cathenatus episcopo traditur. In quo tunc plurimus et signis in seruo suo glo-
rificatus est deus. aliorum corda ab erroribus impius reuocans. aliorum corpora a
languoribus uariis sanans. Est locus in regione eadem sarlatum nomen
est illi. ubi sermone completo plurimos ad benedicendum pannel sic uique si

38
echar dī famulo offerrebat. Quos ille eleuata manu ⁊ signo crucis edi-
to in dī noīe benedicens. mī inquit scietis uerā ēē que anobil. falsa q̄
abbētis suadent. si in firmi urī gustatis panib; istis adepti fiunt sol-
pūtatē. Timens aut̄ uenabilis ep̄s carnotensū magni ille gaudred
liquidem p̄sens. erat ⁊ primū iuro dī si bona inquit fide sump-
serint sanabūt. Cui pat̄ ses de domini uirtute ni hesitans
n̄ h̄ ego dixim̄ ait. h̄ qui gustauit uere sanabunt. ut p̄inde uero
nos ⁊ ueraces nuntios dī cognoscant. Tam ingens multitudo languē-
tū gustato eodem pane conualuit. ut p̄ totam puincia uibum h̄
diuulgaret. et uir ses p̄ loca uicina regrediens obocursus intollabi-

Elebrimū sane miraculū. Quod declinavit ⁊ timuit illo ire.
quod p̄ famulū suū in p̄tib; tolosanis ⁊ exhibuit. paralyticū
dam gl̄ia curatio fuit. Hunc in domo reglarū clicoz sc̄i sat-
nini quoz un̄ ip̄e erat ad p̄tione ab̄is ⁊ fr̄m uisitans ho dī moy-
bundū inuenit hominē. qui extremū sp̄m th̄e uidet. Consolat
taq; miserū ⁊ data benedictione egrediens. sic postea ōfessus ē loq̄bat
in corde suo fidelis seruus ad dominū tam fiduciale quam fidelit̄ di-
cens. Quid expectas dñe d̄s. Genatio h̄ signa querit. Alioquin min
apud eos nr̄is p̄ficiam̄ ubi. n̄ abste ōfirmata fiunt sequentib; sig-
nis. Eadem hora exiit paralyticus de grabato. ⁊ accurrens secut̄ ⁊ ōse-
cutus ē eū. sacra uestigia qua debuit deuotione amplexat̄. Cui su-
bito p̄cedenti obuians ex gaudēti un̄ expauit ⁊ declinavit. siquidē
fantasma putabat. Quando enī cum delectulo eḡet surge potuisse.
Egressam magis a corpe ei animā fantasmate s̄ apparuisse arbit-
tus aufugit. h̄ ip̄a demū tam ei q̄ cetis rei uitas fidem fecit. Eḡit
exinde sermo int̄ fr̄s. currit ad spectaculum tam iocundū. ip̄e t̄ in
t̄ primos accurr̄it ep̄s ⁊ legat̄. inde p̄ḡit ad eccl̄am eo ip̄o qui qua-
luerat p̄eunte. ⁊ conclamante in laudes dī eodem parit̄ ⁊ concinēte.
rui undiq; ppl̄s ⁊ benedic̄t̄ x̄. triumphat̄ fidel̄. infidelis ōfundit̄.
exultat̄ pietas ⁊ impietas ōtabelat̄. Porro uir dī cellam n̄ manebat
in gressus diligēt̄ obseruari om̄s adit̄. obserari ianuas uib; ne q̄s
pareat accessus ppl̄o ōcurrenti. Sane il quid̄ b̄nard̄ qui san̄ fr̄s ē h̄
enī clico nom̄ erat. corporali beneficio n̄ in grat̄. magis sollicit̄ p̄me-
dio sp̄ali secut̄ ē seruū x̄pi. monasticū in claraualle ordinē p̄fitens.
habitū suscepit. A quo t̄ nullus ad p̄tel iterum tolosanas ⁊ ab̄is ibi
constitutus hocieq; monastio p̄est. quod uanis aque uocatur. Cum
aū p̄ totū ab eadem puincia reditum uiri sc̄i magis maḡq; signa
ēb̄rescent̄ ⁊ multiplicarent̄ in dies. n̄ p̄reundum quidnam ip̄e t̄
h̄ animi geret̄. q̄ a x̄ humilitatē cordis ⁊ mansuetudinē didicisset.

Disputans enim secum in cogitationibus suis. et ex ipa demum locutus habundantia cordis sui. domesticis et religiosis quibusdam fratribus aiebat. Plurimum mirorum quidnam et haec miracula uelint. aut quid uisum sit deo talia adituare potest. Nichil in iudeorum in sacris paginis super haec genera signorum. Siquidem facta sunt aliquando signa per sanctos homines et perfectos. facta sunt et per perfectos. Ego in perfectionis gloria sum non in fictionis. Scio enim non sanctorum michi suppetere miracula que miraculis illustrent. Quod autem non adeorum sortem me potius quam uirtute mutal in nomine domini operantur et adhaerent. Hec et huiusmodi cetera secutusque cum uiris sapientibus querebat. Nouissime autem opportunum sibi uis exitum reperisse. scio inquit huiusmodi signa non ad salutem unius sed ad multorum spectare salutem. non deum in homine per quem talia operatur perfectione consistere sed opinionem. ut in eo commendet hominibus que illi credit in eum uirtute. Neque enim per se sunt haec per quos fiunt. sed per eos magis qui uident illa uel sciunt. Nec eo fine per eos dominus operatur ut ipsos perbeat ceteris sanctiores. sed ut ceteros magis amatores et emulatores faciat sanctorum. Nichil ergo in signis istis. quicquid meae uel fame. magis quam uirtute nouerim exhiberi. non ad meam fieri commendationem. sed ad commendationem potius aliorum. Satis nimirum huius uiri mirabitur animus. quod quis haec diligentem considerationem pensauerit. non potest reputari estimatores quilibet fidelis signa atque prodigia mirabiliter operari. quam prope talia in scripturis. Sibi quoque non minus utile iudicabit imitandos eius affectus quam mirandos affectus. imo in signa quam optima signa agnoscere. Sed ad haec quis idoneus. non huiusmodi siquid prope uiri de pari fide puritas suauitasque considerant. tantum quid utraque mirabilis. sed mirabilior utriusque complexio. Inde nimirum tam singulariter in unum hominem totius orbis uota percurrerant. quod puritatem suauitatem amabilem faceret. suauitatem puritatem acceptabilem. ut difficile fuerit estimare gratie uel an reuerentiae amplius obtineret. Quis enim tam rigide considerationis. qui clareuallensem non reuereret altem. Quis tam dissolutus. qui non erga eundem afficeret. Dulcissimus enim affectibus plenus prope ipse gerbat. sed quam libere eos quotiens causa posceret cohercebat. humanissimum in affectione. magis tamen fortis in fide. Et ut breue aliquid huius rei proferamus exemplum. sicut ipse quoque testatur in simone super cantica uicesimo sexto sicis oculis germani sui. in germani tam necessarium tamque dilectum uidelicet gerardi celebrauit exequias. sicis oculis corpus eius fudit sepulture. ne affectus fidem uincere uideret. Nam extraneum quemlibet. uix aut nunquam sine lacrimis sepeliunt. Talem est illum ubi proinde fructificaturum manus diuina formauerat. ut austeritatem suauitas morum tolleret. auctoritatem sanctas seruaret. Cui enim uel tanta benignitas esset oneri. uel tanta bonitas esset honori. Legimus de salomone quod omnis terra desiderauerat uirtutem eius uide. Grande proconium. sed forsitan in hac parte non

min' quam salomon hic. Neq; eni' satis credibile est salomonē illū in
 omī glā sua tam uniuersalē orbis obtinisse fauorē. q; in sua humi-
 litate. Immo v' difficile omnino uider' ex hystozis aliquib; in uentre homi-
 nem unū q; uisante adhuc cū hominib; in uniuersa rā tam celebre & a-
 mabile optinuisse nom'. a solis ortu & occasu ab aquilone & mari. Vt em̄
 illas memozen puincias ex quib; usq; hodie monimta cūtoza sup' ee nos-
 cunt. et in ecclā orientali & apud solos occiduos hūb' nioz. & ameridie ī
 remotissimis finib; hyspaniaz. & ab aq; lone in i' suis q; pcul sunt datie
 suetiq; celebrima fiur. crebras undiq; recu- piebat eplās & red-
 debat. Undiq; ei xenia mittebant. undiq; eius benedictio pe-
 tebat. Postremo quasi uitis habundantissima ei opinio suos undi-
 q; palmites ppaganit. excepto quod in rā ierosolimitanā qmuis
 locul' eet arēge parat'. ob in cursu n' acq; uerit mite fr̄s suos. Neq;
 n' ep̄c ule in agrum aliq; usurpasse uider'. qui p' sacrū ei obitū dum
 fr̄s solaret. int' cetā quoq; h' in ipi' psecut' est laudem. quia in omē rā
 exiuit sonus ei'. & in fines orbis rē ūba illi'. vincebat tam sublimitatē
 noīs humilitas cordis. n' tantū potat eum tot' mund' erigē. q' se ip̄e dei
 cē solus. Summ' reputabat' ab omib;. in finū ip̄e reputant' & quem s'
 om̄s. ip̄e se nemini p'ferebat. Deniq; sicut nobis sepi' ip̄e faretat. int'
 summos quosq; honores & fauores pploz ul' sublimū psonaz. alim sibi
 mutuat' honore uidebat. Neq; potius reputabat' absentem. uelud qd'
 dam sompniū suspicāt. Vbi v' simpliciorez ei fr̄s ut assoler fiducialui
 loquerent. & amica semp licet humilitate fr̄u. in se inuenisse gau-
 debat. & in p'pam redisse psonā. In nata ei apuero uerecundia. usq;
 ad diem p'leuauit extremū. Inde erat qd' licet tam magnū eet & excels'
 in uerbo glē. nunq; tam sic sepe audiuim' eum p'stantē. in humili q'
 liber ceti sine metu & reuētia ūbum fecit. tacē magis desiderans. nisi
 glōie p'pe stimulus urget. amore dī & caritate fraternā.

Pacientiam eius maxime quidem flagellis dñicis exatata nouim'
 & pbatam. que nimirū ab ip̄o sue q; uisionis initio usq; ad diem
 sacre depositionis tanta sustinuit. ut uita ei his qui nouerant n' n'
 quedam mortis p'elatio uider'. Cetim q' homines quoq; & si rarioz ei oc-
 casio minora forsitan patientie potuit experimenta p'itare. dicendū tam
 uel b'uit ne hui' quid apparuisse cū uirtutis in munē. & quia gen' hoc
 patientie solit' erat dice' triptitū uidelic; ad ūboz iniuriā. ad dampna
 rerum. ad corpis lesionē. de singlis saltem ponam' singla exempla.
 que interim nobis occurrunt. Scripserat aliqui' dī famulus ad ep̄m
 aliquem de curia & de q; silio regis. monens eū sup' quibda' ūbil' regi sua
 dēre. & q; silere meliora. At ille uehementissime exacbat' amarissimā ei

H

P

reddidit eplam. dicens in ipa salutatione pma salute in spm blasphemie. tamqz iudicis uir scs qd horroz e dice exblasphemie. illa scrip
sull. quod ubum mansuetillim x suus memor dnice responsionis ego de
moniu n habeo. sic hodieqz extans eius epla gnyet. minime quid ait spm
blasphemie habe me credo sz n maledixille cuqz aut maledice uelle me
scio. psertim pncipi ppli mei. Nec min postea caru n min famulare eun
dem epm habuit. sz eulogiū uis pdictū sic fuit quasi n dictum.

Abs farsensis quentum frim a claraualle uocauit monastiu e
il edificatū sz roman impediuit antistes. i sibi tollens col
in loco alto ordinauit. vnde plurimū dolens pdict uir ue
magnus et magne deuotionis. collectam pecunia sexcentaz fere marcarz
argenti deposuit subcirographo. quas ad di homine ueniens obtulit ei.
rogans ut q n meruerat impijz suis. uel at alpel nouū exinde cenobium
gder. Nullum ē p argento. i totum fore amillū. Nec respondit a
liud homo di cū ei nunciaret. q benedict ds qui nobis pepit ab onē.

Tam i uis inquit qui abstulere leui in indulgendum sunt enī romani.
i pecunia uidebat in manus. ac uehemens fuit ipa temptatio. Gratula
ri i glueuat decem circit monastia. uel edificandis monastis loca agru
a numerans. fraudulenti sz i uolenti ablata. dum grende nollet. i mag eū

Temens aliquā claraualle clie quida uinci q uince delectaret.
ex his qs regulares canonicos uocant. in pte sacri in stabat ut
in monachum reciper. Suadente patre sco ut ad suam reuēter
eccliam n acquiescente recipe eū. ut quid g ait ue in libris tuis pfecti
onem tant ope omidasti. si eam desidanti opem rennuius exhibere. Et
maligno spū iracundie uehementi instigat. sic postmod euiden apparuit.
iam inquit si illos tenerem discipem libros. Cui uir dñi puto ait. in
nullo eoz legisti n posse te in tuo claustrō ee pfectū. Mox correptionē
n loco mutationē. si bene memini. in omibz libris omendau. Tu
uero impetu faciens homo uelud insan in eū. pcussit maxilla eius.
idqz tam guit ut succeder statim rubor ictui. tumor rubori. Jam qui
aderant in sacrilegum in uolabant. sz puenit eos suus dñi. clamans
i adiurans pnom x nullaten eum tangē. sz educe caute i ei curam ha
be ne ab aliquo uel in aliq ledet. Qd tam districte pcepit ut miser
ille timens i tremens absqz omi iniuria eductus sit i deductu.

Quid in libertate spe di famulus excellent enituit. cum humi
litate i mansuetudine tam. ut quodam uidet i uereri nemine
i omem homine reuereri. In epatione rariul utebat. moniti
potius i obsecrationibz agens. Quam v inuit i n ex corde amaritudie
uerbum pferet amay. exco maxime aiadutebat. qd p facile cmodi

a

h
e

canonici reglar
passit viz dei.

h
e

e

40
in petum cohibet. Siquidem mirabat hominum improbitatem. quod aliquando forte
turbatos excusatione quamlibet rationabilem. satisfactione quibus humili-
lem admittit grauat. quod ipsa sue turbationis passio miseris sic delectet
ut oderint omne remedium. ut obtineant aures. claudant oculos. obiciant
manus. et omnimodis satagant. ne semel orta quocumque sedari ualeat et
sanari. Cuius tamen obuiatione non minus facile aliquando opescebat grauis
et turbulenta responsio quam humilis et modesta. ut ab aliquibus proinde dicitur
cedenti in silite. cedere resistenti. Dicebat enim ubi resonat utriusque modestia
dulce esse colloquium. ubi uel ex parte altera utile. uel ex altera perniciosum. Sed
enim hinc inde duricia sonat in uirtutum est non correctio. non disciplina hinc
et illinc. ut deceat magis interim dissimulare platum. et quocumque sanata
utilius castigare subiectos. aut esse si res exigit ita obsistere et silium sa-
pientis. quia non corrigit uerbis. Loquitur ipse de incipationibus minus utiliter
minus patienter acceptis. in Simone super cantica canticorum quadragesimo
secundo. inter cetera dicens. Utinam neminem obuiare necesse sit. hoc enim
melius. Sed quomodo in multis ostendimus omnes. in tace non licet cui ex officio in-
cumbit peccantes arguere. magis autem urget caritas. Quod si arguere
et fecerit quod meum est illa autem procedens in conspectu minime quod suum est fatiat.
neque ad quod mihi illam. Sed reuertatur ad me uacua tamquam iaculum feriens et re-
siliens. quid me animi tunc habere putatis fratres mei. Nonne angor. uine
torqueor. Et ut in usurpem aliquid ex uobis magistrum quia de sapientia non pos-
sum. prius coartor et uobis et quid eligam nescio. placeat ne in me eo quod locu-
tus sum quomodo quod debui feci. an penitentiam agere super uerbo meo. quia quod uo-
lui non recepi. Et infra. Dicat forsitan in quod bonum meum ad me reuertatur. et
quia liberaui animam meam et mundus sum a sanguine hominis. cui an-
nuntiaui et locutus sum ut auertat a uia sua mala et uiuet. Sed et si in-
numera talia addas me tamen minime ista consolabuntur mortem filii inuenientem.
quali uero meam uia reprehensione liberatione quesierim et non magis illi. Quae
enim mater et si omnem quam potuit curam et diligentiam egrotanti filio
adhibuisse se sciat. si demum se frustratam uidet et omnes labores suos esse
penitus inefficaces illo nichilominus moriente. propterea unquam aletibus rem-
pabit. Et hoc actum. Decetero tantum emulatores erat mansuetudinis et pacis.
ut si forte impudens quisque petitor durius extorsisset anegante responsum
aut facile deinceps cum eadem repulsa dimitteret inanis. Siquid uel
naturaliter ut ferebat oderat omne scandalum. et grauam cuiuslibet homi-
nis sustinere admodum graue. non sentire impossibile erat. Adeo neminem
spreuit. nullius hominis scandalum propeudit. et si ueritatem
di iusticiamque protulit. Nam et quotiens opteret notios aliquorum uel rep-
hendere actus. uel impedire conatus tamen solidate fiebat ut habundat

uestigis

ip̄i quoq; lesi uident̄ haberent unde s̄ peis satisfacēt in cogitationib; sui.
Sane uicimus ex ip̄is quoq; n̄ nullos de quib; id min̄ uidebat̄ posse spe
rari. ampliori deuotione eius postmodū uel obsequiis desuisse. uel 7̄ adheſi
se. Dicit̄ tam̄ 7̄ inuidos habuisse. ut habet̄ mitum ex eis. Cet̄m tam̄ singla
rit̄ eminebat̄ gl̄a nominis eius. ut pestis illa magis desperatione q̄ luo
re tabesceret 7̄ timeret agnosci. Quin̄ 7̄ humilitate eius 7̄ mansuetudine
uincebat̄. beneficis suffocabat̄. obruebat̄ obsequiis. Nimirum doctus
erat in bono uincē malum. sicut ad quosdam fr̄s scribens int̄ cetera ait.
Adherebo uobis 7̄ si nolitis adhebo. 7̄ si nolim ip̄e. In uita p̄stabo. in ḡn̄
aditiam. honozabo 7̄ ḡtempnentel me. vsq; ad̄ siquid om̄s homines
ḡmano amplectebat̄ affectu. ut eoz scādalo sicut fateri ip̄e solebat̄ ḡu
irēt. quib; nullam lesionē scandali uider̄ p̄buisse. Plus enī p̄ssimum
pectus gratuitū alii affligebat̄ scandalū. q̄ ip̄e immunitat̄ gl̄ie sola
bat̄. Siquid̄ min̄ sp̄abat̄ posse sanari. quod unde p̄cedet̄ n̄ uidebat̄.
magnum s̄ eregione solatiū fore p̄hibens quotiens in ueniret vnd̄ sati
face poss; ul̄ homini ple. uel homine n̄ sine occasione turbato. Erga oū
quid̄ hominū sp̄uale ḡmodum. in ḡmodumue ampli afficiebat̄. 7̄ sum
mum ei desiderū. summū gaudū. erat animaz fruct̄. ḡulio peccoz. Et
corpeas tam̄ quozlib; hominū necessitates p̄ssimo miserabat̄ affectu. Cui
erat humanitas ut n̄ in hominib; s̄ irrationabilib; 7̄ animalib; aui; opa
tēt 7̄ feris. n̄ ḡpatientia de erat uirtutis effectus. Contigit enī aliquoti
ens ut it̄ agens fugitantē 7̄ ut uidebat̄ p̄tinus capiendam. ul̄ lep̄scula
a canib;. l̄ auiculam ab accipitrib;. signo crucis educto mirabiliter libar;. di
cētq; sequentib; frustra sese conari. nec ullaten̄ se se p̄sente eimodi exerce
posse rapinam. Hec nos quid̄ de sacris morib; patris nr̄i. p̄modulo
nr̄o subbreuitate p̄struxim. Cet̄m longe eminenti in suis ille libris
apparet. 7̄ ex libris ip̄is in notescit. In quib; ita suam ex̄p̄sisse uidet̄ 7̄
magine et exhibuisse speculum quiddam sui. ut illd̄ quoq; amblianiū mi
ro illi posse uideat̄ aptari. Laude ip̄e se sonet. 7̄ laureat̄ sp̄u scriptis co
ronet̄ suis. Siquis enī desiderat̄ quam sollicit̄ ab initio sui ip̄i diuicator
7̄ scrutator extitit. p̄mū op̄ illi de gradib; humilitatis inspiciat. Inde si
querit̄ pie mentis religiosa deuotio. transeundum ad omelias in laudib; v̄
ginis maris. 7̄ illū quem diligendo dō edidit librum. Si feruens ḡtia
suoꝝ uel alioꝝ uita zelus. legat̄ is quem apologeticum vocant. Si uigil
in zelo eodem 7̄ circumspecta dilectio. de p̄cepto 7̄ dispensatione disserens au
diat̄. Quam v̄ fidelis cuiuslib; pie ḡuilationis ḡmdator fuit 7̄ adiutor.
exhortari admilites templi s̄mo declarat. Quam n̄ in ḡrat̄ gr̄e dei.
ex his liquet q̄ de gr̄a 7̄ libo arbit̄o tam fidelit̄ quam subtilit̄ disputa
uit. Quam liber in uoce q̄ disert̄ 7̄ in rex sup̄ioꝝ p̄t̄ in ferioꝝq; scientia

41
locuplet: in his que ad papam eugenium de solidatione scripsit. diligens solidator agnosceret. Quam deuotissimum predicatorem aliene scitatis: tam diligentem episcopi sancti malachie uitam persecutus ostendit. Nam in simonibus super cantica et mysticorum inuenigatores et mores edificatores innotescit. In epistolis quas ad diuersas personas obnegotia diuisa dictauit prudens lector aduertet. quod suorum spiritus iusticiam omnem dilexerit: omnem eque dedit in iusticiam. fidelis etenim suus et non querebat aliquod suum: quod quod tam erat et sic curabat ut suum. Que enim scelera non arguit: que odia non extirpat: que scandala non persecuit: que scismata non resarciunt: que hereses non extirpauit. Quid uero sanctum quid honestum. quod pudicum quod amabile quod bone fame quod uirtutis aut laudabilis discipline. suis ortum in quibus regione diebus non roborauit auctoritas. non fouit caritas. diligentia non promouit. Quid autem promotum dilatarum amplius non optauit. quod forte plerumque non totis precibus et temporibus egit ut repararet. Quis malitiam quocumque disponens eius relictum et auctoritatem non timuit. quis proponens quocumque bonum ei si potuit non consuluit scitatem non solidauit fauorem. opem non flagitauit. Quis ad sacrum ieiunium pectore habitantis templum diuinitatis de quocumque tribulatione clamans accessit. et inefficaciter laborauit. Mestus ab eo solatiu. afflictus auxiliu. consiliu anxius. et remediū. pauperum subsidium reprobabat. Ita se se omnium fecerunt suum: ac si totus generis orbi. ita tamen libere ex omnibus scientie sue sollicitudinem gerens. tamquam soli deditur cure et custodie cordis sui. Equidem diuisiones gratiarum commendans apostolus. et si quis diligenter querat inueniet diuisos ab initio dei famulos in diuisis emisse numeribus. Legimus enim uiros in fide magnificos multiplicibus claruisse miraculis: alios spiritum habuisse propheticum: et futura que presentia occulta uelud sub oculis posita mirabiliter agnouisse. Alios nichilominus antiquorum litterarum prestanti grauiora abstinentie deditos. parsimoniam coluisse. alios in humilitatis proposito scriptis dignitatibus huius seculi auctori seculi plurimum placuisse. alios in doctrina ubi ad salutem scientiam plurimos erudisse. ut secundum promissionem scripture sacre luceant quasi stelle in perpetuas eternitates. Alii quoque in edificandis cenobibus laborantes. amplificauerunt nomen scitatis. Alii in sedandis scandalis et turbationibus huius seculi. promouendis negociis ecclesie dei efficaciter occupati in actione. alii in sacris meditationibus spiritualiter feruati sublimiter in contemplatione fuerunt. Quid horum nostro uidebitur defuisse bernardo. Immo quid horum in eo tam in signis non fuit. ut ad commendationem satis esset et si ceterorum aliquid non adesset. Nam et si multiplicibus ecclesia sui temporis tam in super memoratis negotiis. quam in aliis pluribus eius actionis utilitatem meruit experiri. magnifice tamen et gratia contemplationis in eo tam exultationibus et reuelationibus domini. quam exscriptis suis que spiritualibus euberant sensibus et lucebat. Porro monasteriorum fructus que per eum dominus ordinauit. tam

copiosus et euidentis humanis se se ingerit oculis. ut nullis litis egeat et
mendari. Magnum autem ex ipa quae eorum de multitudine cenobiorum. omnis de
inceps generatio etiam capere potuit documentum. quantos collegerit adseruitum
christi qui tam multos undique propagauit. Quod ad reliqua spectat de humilitate
eius et dignitatibus refutatis. et detenuissimo uictu super persecuti. ex his quae
que ad prophetiam pertinent ostensionemque uirtutum sub alio quod principio curavi
mus annotare per pauca de multis. *Explicit liber tertius. Incipit quartus.*

Sicut sermone super cantica canticorum uicelimo quarto suus do
mini Bernardus clareuallensis gratulatur et gratias agit illi. tunc
quidem reditum suum ab urbe clémentiorum ecclesio respexit oculis.
serenior tandem uultu arrisit. quod quiescens rabies leonina.
accepisset sine malitia. recepisset ecclesiam pacem. Tanta uero exul
tatione ecclesia illum gallicana recepit. ut non minorem de suo reditu ui
deret exuberantem. quam de pace redidita nuntiare leticiam. Unde et mirari
ipse sepius causari. quod dum est per tam graues frequentias hominum et tu
multum uelud ab exordio ualefaciendum seculo iudicatur. et tamquam de nouo ad
horrendum sacre propositum consolationis. tunc potissimum uiciorum suscipere
gaudus obsequiis coleret. Rediens autem pariter se ab urbe et seorum apud mirumque
corpibus xenia secum tulit preciosa. haurit medicum hunc sui reputans fructum
laboris esse. In tempore uero cesarii dentem quoniam recepit memorandum. Cum enim
integrum et predicti maris corpus greci monachi in quorum basilica reposi
tum est exhiberent. ut tolleretur inde quod uellet. dari se petiit dentem unum. Fru
stra uero aliquamdiu fratres qui cum eo ueniant laborantes. gressum se there
penit non ualebant. fractis enim duobus cunctis aut tribus quae applicuerant.
nichilominus adhuc dens ille immobilis permanebat. Tum ille orandum
nobis ait. Nec enim habere possum nisi maris ipse concedat. facta denique oratione.
reuerentem accedens. in edibulum facilitate tulit duobus digitis. quod frater

Fratres autem ierosolimitani tempore anni moueri non poterat instrumentis.
plurimae fidelis militie professorum. cum nouam eo tempore habere domum
in urbe cepissent. redeunte predicto suo patre specialique patrio.
tunicam eius per uicinia benedictione suabant. Apud quos eodem
anno sacerdos quidam grauissima febre correptus. desperauit egredere.
ut autem omnino uisus est defecisse. et deuenisse ad extrema. portari se in ora
torium et predictam beati uiri super ponere tunicam fecit. in sola positus ex
pectatione exit mortalium. Cum subito raptus in quendam maris excessum
ac uelut iam carne solutus. uide se uisus est corpus suum eodem quod
iacebat in loco exanime. iam circumdatus multitudinem sacerdotum.
apud tenentium libros. et celebrantium ex more exequias sollemp
nes. Cum subito in uultu habituque predicti patris reuerenda quodam

persona p̄diens exaltari manu illis ut tacerent p̄t̄ uoce p̄hibens. ne mor-
tuum reputarent. cui uitam clareuallensi abb̄i donauit d̄s. Confes-
tim deniq; ad se rediens sanū se reperit. i qd̄ uidat fr̄ib; indicauit. Qui
quidem ut a fidelib; iuris nup̄ accepim. hodieq; sup̄stel i impi; aq̄ta-
nie degens. beneficiū qd̄ accepit sedule s̄fitef. impi; p̄comio cui m̄to ui-
uat. Siquis h̄ nimis mirat. aiadūtat de sc̄o nicolao eximium q̄bz deco-
ratus est miracis. in natale ei annua omemoratione tamq̄ eximū q̄
n̄dari. qd̄ imp̄tozem ostantū abintitu quozdam longe ostitutus
p̄uulum de flexit. Nec illud dissimile est quod annectimur.

Abas gerardus p̄ximū clareualli monasteriū qd̄ mores dicit
regens. testatus est nobis aliquando uidisse se psallenti fr̄m
circuire choros. i sicut frequent̄ agebat excitare torpentes.
ita ut affectuosius i uirū psallēt quod reliquum fuit uigiliay.
Cumq; die sequenti apud eum familiarit̄ causaret. tardiū illum q̄ o-
p̄tuerat ea nocte uisitasse psallentes. ego aut nocturnis horis corpeo
grauit̄ occupabar in omodo. quem tamdiū spectass; obtutu. circū
eunte utriūq; choz i dormitantes quosq; ut ōlueuat excitantem.

q̄ qd̄ n̄ potuit corp̄
sp̄e fec̄. Exp̄auer̄ ille
audies n̄ affuisse i
corp̄.

Pd multoz aurel famam edim̄ puenisse uiri uenabilis guillel-
mi. qui olim montis pessulani d̄ns. n̄c uer̄ x̄ paup̄ i humi-
li monachus. degit in cenobio q̄ grandis silua uocat. I p̄ius
relatione didicim̄ qd̄ dicturi sum. sicut abel ore cui ōrigat se accepit
se dicebat. In ciuitate accitanoz q̄ metropolis ē i ascone. miles quidā
infirmabat. Cuius cum in florel corporis p̄tel arenib; i deorsū morb̄
seuens occupass;. multal diebz lectulo accubans. n̄ modica p̄te p̄mor-
tuus. Conpunctus deniq; i ḡs̄ de m̄ia di. ad serūū ei cui circumq; q̄
tam celebris sese uirtutū fama diffudat. quocumq; labore se p̄cep̄
deportari. Jam p̄diel aliq̄ p̄cellat. p̄fecatq; n̄ min̄ in fide i deuoti-
one quam in itine ip̄o. cum milatus hominē mirabunt̄ satis i
infirmitati ei subuenire dignat̄ ē i p̄ce satisfactioni. Occurren-
tē quidā in uia. q̄s nam eet i q̄ tender; in q̄siuit. Acceptaq; ignis
ei necessitate. ego ait expte uir̄ sc̄i p̄cipio t̄ ut reūtaris. sciens qd̄ i
domum uenis san̄ eris. p̄suasit hominē ut edet. cui nimirū dispo-
sitione om̄ia gerebant. Rediensq; paulatim recepit eam q̄ s̄ pro-
missa fuat m̄iam. ut n̄ p̄ri domū p̄tinget. q̄ plenarie donū pa-

Hngloz quoq; regina mathildis tantū huic p̄t̄ sospitatis.
famulo di exiuit aliq̄n̄ deuotionis affectū. ut uenienti bono-
miam ex̄ urbem cum p̄lo pedes occurrēt. grauida tam̄ ip̄a
multūq; iam grauis. Que post dies aliq̄ ut pariendi temp̄ ad-
uenit tam grauit̄ ē affecta. ut tam ip̄a q̄ dom̄ om̄is de uita ei

penit' desperarent. iamq; omni reliq; suppellectili paupib; & ecclesijs delegata. uel
tis & regia pararet inq; sepeliret. tamq; p'm mortura. Cum subito recorda
ta hominis di & nom' illi inuocans plena fide. in ipa p'm inuocatione.
sine p'clo p'tum edidit desparū. Nec distulit legatum destinare fidelem p
quem grās ager celi subuentozi. ipm sic natū puerū n̄ in m'ro narū ei
apellans. Verū q̄ q̄rens uū tale aliqd origib; audire. n̄ min' humilit' quā
iocunde refutans dice' q̄sueat. hoc enī m̄ sic imputandū. sic ei q̄ q̄sa oīno
n̄ monastio cui nom' ē belleuallis ppe urbem crispolim. ho. n̄ fuit.
mo quidam a demone uerabat. mira eo instigante faciens mira loquens.
Post multas q̄ orationes fr̄m cum impbe satis p'sister' illa nequicia spūa
lis. recordat' ē uenabilis loci illi ab's hodieq; sup'ites. habē se stolam q̄ ali
quamdiu beat' pat' usul suat in oblatione hostie salutaris. Nec cunctat'
tulit p'tm arma potentia dō. fiducialitq; aggressus ē inimicum. Vix
lum attingat cellule in q̄ miser homo iacebat. cum subito malign' ille
horridis uocib; uictum se p'fitens. en inquit egredior recedo p'tm. manē
ultra n̄ possum. Respondente aut' ab'e p' nom' dñi & ipi' beati uiri m'itū
cui hec stola fuit p'cipio exi citi ne moreris. q̄tinuo demon fugat' abho
mine. homo libat' ē a demone. Quis ait p'iclose forsitan exultat' usq; a
dō s̄ sp̄e eē subiectos. ut cedent' & absenti. Verum ille ab'e ip̄o nuncian
te nul' motus. magisq; sublannās eos q̄s uidebat magna sup' h' animi
ratione moui. h' eadem ūba respondit. Quidm facile nos duo p'ualius
sem' inunū. Leuit' illum eicē potuit d's. p'sertim cum ego ut dicitis
soci' ei datus sum & adiutor. Huimodi nempe responsis. in hūimodi
rebus sepi' utebat'. Nouat' siquidem uerus & uerax n̄ ostentator s̄ enu
lator humilitatis. efficacit' d'ssuaderi posse hominib; qd̄ stupebant obliq;
quadam & artificiosa obiectione. q̄ apta excusatione. que humilitate
magis p'dicabilem p'ferendo estimationē n̄ minueret hominū s̄ auger'.
Vnde quodam loco ex p'pa loquens experientia. uerus inquit humilis uil'
uit reputari n̄ humilis p'dicari. illud quoq; notissimū fuit. quod adhuc
in carne degens. apparens aut' in spū ciuidam fr̄i. obit' sui p'nuntiauit
diem. Infirmabat' nouitius quidam fr̄ in claraualle. bone q̄sationis
& bone indolis adolescens. Nec longe aberat dies qua post annuam ex
more p'uationem nouum indueret' hominē. si n̄ pri' hominē exuiss'. si
quidem in biu expleuit tempa multa. placita enī dō erat aīa illi. Qui
to q̄ die aī ultimū diem suū uisitante se fr̄e gerardo qui hodie ab's est
monasti' longipontis. idem nouiti' ex hilaratus plurimū int' alia spūa
lis gr̄e ūba. ecce inquit quinta die moriar. Hodie enī m̄ pat' n'r dñs ab's
apparuit cum multitudine monachoz. & blanda q̄solatione refouens.
quinta die moriturum me eē dicebat. Exiit sermo int' fr̄s. & antequā

Sumat

43
im pleretur diuulgatum est uerbum. Expectabat ab omnibus dies illa. et multo magis ille beatus in expectatione sua fuit. Jam dies quinta inclinabat ad uesperam. illius autem spiritus magis ac magis eleuabat ad dominum. Demum circa undecimam horam in ipso mortis agone positus. obducto pectus ut assoleat lumine celorum et nemini iam intendens. ad exitum festinauit. Interim uisitans eum pater sanctus uelut ab alto sompno reuocat. non in salutatum uere permisit. Ad cuius uocem aperiens oculos et mirum in modum facie serenata. aliquamdiu intendebat in eum. Mirabamur omnes mortale hominem immo iam morientem eam triumphare de morte. ut in ipso mortis articulo exultaret in gaudio. pulcherrime nobis exhibens illud poete. incipe parue puer risu gnosce matrem. Tum uero consolans eum pater sanctus nichil timere iubet. sed recto perit cursu pertingere ad dominum iesum christum. et offerre ei humile sue familie pauperis salutationem. Ad hanc uocem qua potuit ut capitis inclinatione et motu annuens labiorum uerum clausit oculos. et eadem

Multa quidem huic diuinitatis famulo reuelata hora in pace quieuit. per spiritum. multa sine reuelatione mirabilia predicta ab eo agnouimus. **C**um esset aliquando pater sanctus in urbe. ex quibus exempli gratia pauca anneximus. nouomenium in domo symonis episcopi. ad ductus est ad eum huiusmodi de baugencio puer admodum gratus. cuius ex regio sanguine. et predicti episcopi nepos. De quo sequenti nocte famulo suo christus ostendit. quod erat per tempora longa futurum. Siquidem uidebat se tamquam in missarum celebratione. angelo cuiusdam pacis osculum dare. quod ad puerum deferret. Nec dubium de reuelatione eundem huiusmodi renunciatum scilicet. et futurum aliquando de uotum et famulum permittebat. Que permissio adeo celebris extitit et uulgata. ut ipse quoque heruei nobis postea fatetur. adolescenti se ad omnes argumentis conscientie stimulos semper occurrere. impossibile esse ut per uiri sancti tale permissum in seculari habitu moreretur. Siquidem uenerabilis gauleranni urlicampi cenobii perit abbas monachum illum fecit. et anglico fuerat officio. pacem que ex ore patris sancti susceperat communicauit huic. Cuius talis apparuit per modum uisitatio. ut tali digno oraculo uideretur. Nam et predicto gauleranno in regimine monasterii urlicampi ille successit. et nouissime obitum suum imminente sanus adhuc et in columis eodem gauleranno per reuelationem se annuntians per dixit et presciuit. Et quod addimus huic simile fuit. Patrem sanctum aliquando finem parisiensium pagrantem. ad ipsam diuitum ciuitatem episcopus stephanus et ceteri omnes qui pariter aderant obnixi rogantes. non poterant obtinere. Magno siquidem zelo nisi causa grauis urgeret. conuenienter publicos declinabat. Cumque in suum uespere alias ordinasset. mane ubi primum locutus est fratribus uerbis dicit episcopus. quia per uisus ibi ut rogasti. Conueniente ergo clero admodum

copioso. sicut semper solebant ab eo petere cibum dei. continuo tres oculis opuncti
sunt. et conuersi ab inanis studiis ad uere sapientie cultum. abrenunciante
scolo et famulo dei adhaerentes. Quorum ille primum intuens cum subito in
loquendum surgere peteret uestigia eius. inclinauit se modice et facti cu
idam prope assidentem in aure locutus est dicens. Istum ego sic nunc uideo ue
nientem nocturna uisione prouidi propter quem dominus nos adduxit. Qui
nimirum nouit in omni pro modo puritate et deuotione conuersat. primum
rimumque accepto deo et hominibus in claraualle per annos aliquot beato sine querunt.

Apparuerunt aliquando uirum dei in trecentium urbe posito uenabilem
filium eius iam quidem carne soluti galderic et gerardus. quorum al
gericus aliter aduoculus eius existerat. Cumque uelut accelerantes oculi pro
sirent. reuocanti et retinere uolenti respondebant. eundem se profratrem gaudredo
monacho quia eorundem anima uisione loca strenue satis in cenobis mul
tis construendis militauerat deo. Continuo patres suos excitauit et accelerare
iuberet fratres. et ad monasterium ueniens. ipso die sic eis praedixit iam cum
in se suis aliquo rex francoz se. Idem gaudredum positum reperit in extremis.
mior Ludeuic quibusdam episcopi regni sui. suis eos sedibus et ciuitatibus
exturbauit. Unde etiam hic uir reuendus plures scripsit epistolas. pro
eorum pace laborans. quarum hodieque exemplaria perseverant. Accidit autem
ut presente eodem patre sancto episcopi multi in dignationem regis flectere cupien
tes. tota humilitate prostrati eius tenebant uestigia. non sic gratiam optine
rent. Qua erret uirum dei religiosa animositate pro more. die altera regem du
rius increpans quod spiritu sancti sacerdotum. ubique denuntiavit quod e
adem nocte se fuerat reuelatum. Hec inquit obstinatio. primogeniti
tui philippi regis morte multabit. Vidi enim te cum iunior Lude
uico ad pedes episcoporum quos heri contempleras. et primum intellexi
philippo celitus facto de medio pro Ludeuici substitutione ecclesiam quam nunc opti
mus rogaturum. Quod quidem non longe pro miserabilis casus impleuit. Et dece
dente philippo. egit patres ut is qui feliciter hodie regnat Ludeuic iunior

Fidelissimum principem theobaldum comitem in magna diuingeret.
tribulatione probatum. non minus mirabiliter quam misericorditer dominus libera
uit. Is nimirum potentissimus et sanctus a rege. diuersos et in mentes te
nens in regno francie principat. totum tam elemosinis dedit et studi
o pietatis intentus. omniumque seruorum dei se specialiter bernardi cla
reuallensis amator deuotissimus erat. Quem eatenus in pugnatu et
affligi precepit deus. ut rege pariter et uicinis potentibus fere cunctis con
iurantibus aduersum eum. usque ad deum euasione desperaret. ut publi
ce detraheret iam religioni. pietati detraheret. elemosinis derogaret. Mo
nachi et guerli inuites ei inuites. et baustaru dicebant. Nec in

apud exterraneos s; in ipis quoq; ciuitatib; & castellis eimodi iam blasphemie psonabat. Demq; congregatis aliqui epis plurib; aliisq; psonis. i; p'sente iuro di dum sup his agerent & colloquerent. epe quidam auctoritate eo tempe & opinione scientie celeberrim; aiebat. In manu regis e; comes theobaldus. n; e; qui possit erueri. Respondente alio quodam antistite e; q; possit libare eu. multum ille mirat q's nam edet posse quebat. Demum audiens quia potest eum eripe qui omnia potest d's; n; parum substomachans. potest inqt. si manifest' appareat. si claua teneat. si hinc inde pcutiat. s; acten ista n; fecit. In tanta g; desperatione cum pdictum pncipem uehement' urgerent exterrae. graui tam impugnarent qui abeo defecant om's fere sui. nec min' illum affligerent pauci qui restou uidebant ex alio defectu ipsi quoq; suspecti. Lingonensis epe g'ofredo frequent' & familiarit' dei homine co'sulebat. qd nam s; d'ns sup hoc reuelaret. Cui ille cu iam sepi respondit nichil s; appare n; tribulatione sup tribulatione. demum aliqui sciscitanti ait. qz quu to m'se pax erit. Sane die ultima quinti m'is reformata e; pax. ip'o quidem orante & opante ut n; e't ambiguu e; potissimu studio simul & m'ito pullim' illu pncipe atq; grauib; imminetibusq; p'icis liberatum.

Post annos anquor iur eundem regem francoy & gautfredum comite andegauenliu. exorbant inimicie grauel. Causa erat qd iuru nobile gerardum demonasteriolo rege phibente in munitissimo oppido suo comel oblidens q'phenderat. cum urore libis accipinquis. ipamq; diruerat munitione. Tractabat g' iur les deformanda pace. multis quidem ad h' ipm ep's & pncipib; qgregatis. Cum subito comel ille amaritudinis felle omot. in sulcatus os relinquens. equo insilit & recessit. Confusus demq; omib; iam ouent' in desperatione pacis soluebat. & pdict' gerardus ^{accidens} ad homine di licenciam postulauit. uelut in mortem & i carcere reditur. Suboblidib; enim. ad colloquiū illud erat ad ductus. Cumq; iur d'ni solaret eum. grauius ille flens & euilans mea inqt nimis doleo sortem. meos om's parit lugeo morturos. Compassus itaq; iur beat' ne timeas ait. cert' ego quia d's tibi tuisq; subueniet. idq; celeri qua ualeas spare. Siquidem recordat' uisionis q' ueniens ad id colloquiū uidat. tanq' lecturum se ewangelium asc'o ep'o malachia pete benedictione. q' his est pacem sine dubio puenturū. Necdum gerardus ille limen domi ei attingerat a facie ei egrediens. cu subito quida occurrens. redire comite n' tianit. Mirati om's tam celerem audire p'missionis effectum. Eadem & eni hora comel redit. & p'it delidata pax puenit. Erat aut' idem comel p eodem negocio ex mandato summi pontificis anathematis uinculis in nodat. s; absoluendus. humiliari ut debuit. l' culpam sup h' fatere p'ent' reculauit. Magis aut' ut erat plurimu animos d'ni s; culpam eimodi nq; t'ruit te imp'cabat. in nocentē se reputans & in iuste ligatum. Quam obrem d' cellit pat' les n; pax trullis abulo. dicens ei siq' licitas nouerat. in q' m'sura

mentis fueris remeuerit tibi. Eadem aut die causantibus super hac impietate
personis quibusdam. i. principem illū grauit̄ crasse dicentibus: accens̄ zelo dī
famulus aiebat. Grauit̄ hec temeritas puniet̄. fieri omnino n̄ potest. qm̄ hoc e
odem anno comes ip̄e moriat̄. aut euidētē aliam diuine indignationis sen
ciat̄ ultionē. Hoc ūbū i. cripis i. exalus audierē n̄ pauci. Quod tam̄ celerit̄
est impletū. ut comes idem infra diem quintumdecimū moreret̄.

Ingressus aliqui suus i. germanie regnū. festinabat ad p̄tes moguntinorū.
pacem reformatur̄ inter regem lothariū i. p̄decessoris ei henrici nepotes.
cunradū scilicet q̄ lothario postea successit in regnū. i. fridericū patre hui fr
derici q̄ p̄ cunradum electus obtinet hodie principatū. Venabilis aut̄ metro
politani moguntinorū abt̄. honorabilem quendam clericū noīe masculm̄
uirō dī obuiam misit. Expauit̄ theodū quid dice uellet. firmi asserēbat ad
mano suo moguntino archiepo sese destinātū. Contra seruū x̄ falleris ait. ma
ior dñs est q̄ misit te x̄. Tunc demū intelligens homo q̄sū uellet uibrare sermo
nem. putas inquit quod monach̄ fieri uelim. Absit ame n̄ cogitauit̄ n̄ ascen
dit sup̄ cor meū. Nichilomin̄ tam̄ rennuente illo. dī famulus affirmabat
om̄modis fieri optere n̄ qd̄ ip̄e dese cogitauerat. si qd̄ de eo disposuerat d̄s. In eod̄

demq̄ tunc conuulsi ad dñm̄ sc̄lo ualefecit. i. cum aliis pluribz̄ litt̄atis honoratibz̄
p̄sonis q̄s collegit eo temp̄e seruū x̄. ip̄e quoq̄ sic s̄ p̄dictū fuerat secut̄ ē eum.

q̄ beluacense hodie hanc
dñm̄ ornat.

Henricum q̄ germanū regis francoz̄. n̄ dissimili dñs quisione muta
uit. Accidit enī ut idem henric̄ ueniens ad hominē dī sup̄ ip̄am
selari negotio locuturus. uentū i. fr̄m̄ uisitans eoz̄ se orationibz̄ quida
ret. Cui pat̄ ses int̄ ūba sc̄e exhortationis st̄do ait in dño neq̄q̄ in eo te
moriturū inq̄ nunc posit̄ est. s̄ uelocit̄ exp̄mito p̄p̄o p̄baturū. quantū

Istoz̄ p̄lit̄ oratio quam expeisti. Quod eod̄ postmodum die n̄ absq̄ multoz̄
admiratione ēpletum. i. detanti iuuenis quisione cenobiū om̄e exultatione
ingentibz̄ aut̄ sociis ac familia om̄i ac si mortuū illum ē repletum.

Ner̄ euilante. p̄ctis andreas quidam parisiacensis henricū ebriū henricū in
sanū uociferabat. n̄ conuiciis n̄ blasphemis parcens. Cont̄ sane idem henric̄
p̄uul̄ potissimū quisione dī hominē dare opam p̄cabat. Cui uir sc̄s audien
tibz̄ multis dimitte ait hominē in. anima eius in amaritudine ē. n̄ p̄eo mi
rum sollicit̄ sis q̄ tuus est ille. Cumq̄ amplius spē cepta henric̄ instaret
ut loq̄ret̄ andree. seuerus eum in tuur̄ uir dī. quid h̄ ē ait. Numq̄d̄ n̄ iā
dixi. q̄ tuus ē ille. andreas hec audiens liquidem p̄sens erat i. ip̄e. sic plu
rimum imp̄b̄ erat i. asacia ouersatione uehēm̄t̄ abhorrens. talia secum
ut postea ostellus est nobis tacita cogitatione uoluebat. In hoc nunc scio
falsum ē p̄pham. Hoc ego enim c̄tus sum. q̄ locut̄ est uerbum i. n̄ fiet. s̄
tibi ego coram rege i. principibz̄ in celebri quocumq̄ conuentu in p̄petare n̄
paream. ut tua om̄ibz̄ falsitas innotescat. Ceterum q̄ mirabilis d̄s in q̄

45
suis sup filios hominū. videns eoz uana conamina. ut ppositū suū qñ
et quomodo uoluit impleat. Siquidem die altā ibat antortas mala omnia
impant monasterio ubi dñm suum dimittebat. ipam quoq; desiderans
uallem fundit subriu cum habitatorib; suis. Nec parum moti sunt q
pdictum uiri scī audierant ūbum. cum talit̄ uidēt abire. S; non diu pu
sillanimitatē eoz i fidem modicam temptari passus est d̄s. Iuq; tantum die
pcedens i repellens grām dī. nocte prima uictus i quasi uinct trahente se i
uim faciente spū dī diem expectare n̄ potuit. S; exurgens añ diluculum d
uelocitq; ad monasteriū rediens. alterū nobil saulū uel desaulo paulū alterū
Riter cetos quos deuana ouilatione huius scī p ministeriū p̄ exhibebat.
serui sui x̄ eripuit. de p̄tib; flandrie multi aliqñ nobiles multi sapientes i
littari uiri sub ip̄i magisterio saciam p̄fessi sunt seruitutē. Quoz primus
uidebatur gaufrid̄ ule de petrona. qui postmodum in claraualle prioris funct̄
est officio. i defunct̄ in eo. In quib; euidentissime uidimus ewangelicū illud im
pleri. multi dicent ^{nobil} ecce hic ē ecce illic. Plurimis enī p̄suasionib; actum ē cū eis.
ut aliam magis eligerē p̄fessionem i alia loca debuissent. donec occurrit dei fa
mulus iam p̄p̄e discipulis i in ūbil grē que p̄cedebant deoze ei. pristina oīs hesita
tio facta de medio i omniū parit̄ impi consilio irrefragabilis ē firmata uolūtal.
Qd quidem factū ē n̄ sine subita i penit̄ in sperata quadam exipis mutatione
animoz. Deniq; cum iam dei hominē sequēt̄ p̄dict̄ ule g. affidul. grauissima
cepit tempta tione pulsari. In aut̄ aut̄ illum un̄ efratib;. quid ē inquit qd
facies tua eximata i tristitiae quodam nubilo grauit̄ obuoluta uidet. Cui ille
scio inquit scio. quod numq; ampli let̄ ero. Quod uerbum cum ad dī famulū idem
fr̄ latul̄ anxi retulisset. uidens ille basilicam p̄p̄e uiam p̄quam gradiebant̄ diuit̄. i in
gressus orat. Ceteris aut̄ deforis p̄stolantib;. gaudens ule grauat̄ super lapidem ob
dormiuit. Demū cum ambo parit̄ surrexissent ule desompno ule deoratione. ap
paruit idem gaufrid̄ tantū iocundior i hilarior cetis. quantū tristior pri. Cumq;
ei p̄dict̄ fr̄ uerbum mesticie ^{locus huius} amicablem imperaret. i situnc inquit dixi n̄q; letul
ero ampli. S; nunc dico numq; amplius tristis ero. Idem quoq; gaufrid̄ primo tē
pe turbatū suū p̄ patre suo uro nobili i potenti quē in sclo deliquerat filiali p̄cra
te sollicit̄. patrem sc̄m p̄ uul̄ ouisione rogare dñm affectuosi exorabat. Cui uir dī
ne timeas ait. ego illum p̄batum monachum ^{in claraualle} manib; meis sepeliā. Vtrinq;
secutum ē i perfect̄ monachus fact̄ est. i a patre sc̄o sic p̄dixat̄ ule in claraualle
sepultus. Tamq; enī mori uilo absente n̄ poss; quinq; mensib; in firmat̄. i creber
rimum immo continuū in se ip̄o responsū mortis habens. sustinuit donec pat̄
qui ut olim p̄miserat eum traderet sepulture. **S**es rediret.

Regina francie supradicti ludeuici iunioris uxor plures cum eo fecat an
nos. i sobolem n̄ habebat. Erat aut̄ int̄ sc̄s apud regem p̄ quadam pa
te laborans. i regina in contriū nitebat. Cumq; eam moneret desiste

ceptis. et regi suggerere meliora. In loquendum conqueri illa cepit super
utilitate sua. humiliter rogans ut sibi primum obtineret a domino. At ille si feceris inquit
quod moneo. ego quoque pro verbo quod postulas dominum exorabo. Annuuit illa. et
pax si tardauit effectus. Qua reformata. predictus rex nam uerbum ei regina sug-
gesserat. auro dei promissum humiliter exigebat. Hoc autem tam celeriter est impletum.
ut circa tempus anno altero eadem regina pepererit.

Dominus abbas tamarardus cisterciensis quem ex claraualle assumptum patrem sanctum am-
plectebatur ut filium et reuerentem ut patrem. ob quorundam monasteriorum ordina-
tionem prouincie partes intrauerat. De quo uir dei in claraualle consistens dum
fratrum eundem loqueretur. subita in inspiratione permotus. dominum autem cisterciensis aut mor-
tuis est aut cito mouitur. Nec parum super hoc ille miratur audiens uerbum. magis autem
obstupuit cum eisdem abbas post dies paucos audiret obitum nunciari.

Eodem anno quod de hac uita pater sanctus erat exiurus. tres adolescentes de primo oppi-
do quod barrum dicitur super albam. monasterium clareuallis gratia uersionis in-
trauerant. Quorum unus. suadente maligno ad uocatum est reus. Qua exire pro uobis alius
magis solliciti fratres. ipsis quoque presentibus patrem sanctum super hoc loquebantur. At ille intuens eos.
hic inquit nulla unquam temptatione laborabit. hic uero multa. sed tamen proualebit.
Sicut enim sicut audiuimus sic uidimus. adeo ut frequentem alteri obicem. cum aliquoties
in temptatione pene deficeret et inciperet iam abire. impossibile est ut uinceret. quem

Per noctem aliquando dei famulus uir sanctus dixit nulla temptatione uincendum.
in oratione in suo clareuallensi cenobio consistit. et solita in intentione dominum pre-
cabatur. Contigit autem eadem hora pauperem quendam et uicem pauperem spiritu. in
cella hospitium mori. Cuius animam cum uocibus canonicis in celum deferri pater
sanctus audiuit. et interrogatis mane fratribus qui affuerant illam fuisse horam obitum eius
comperit. qua predictas audierat in sublimem tendentium uoces.

Qum beatus episcopus malachias cui uitam uirtutibus plenam uir sanctus studiose
descripsit. iuxta desiderium cordis sui in claraualle beatam celo animam red-
didit. offerens pro eius transitu uenerabilis abbas hostiam salutarem. gloriam eius domino
reuelante cognouit. et eodem inspirante sacrificio iam expleto formam muta-
uit orationis. et collam intulit quam ad sanctorum pontificum celebritatis. non ad commendationes
defunctorum pertinet. ita dicens. Vir qui beatam sanctorum malachiam tuorum miris
coequali. tribue quesumus. ut qui piole mortis eius festa agimus. uite quoque imi-
temur exempla. Deinde reuerentem accedens. eius uestigia deuotissime osculabatur.
Modum autem autem seriem uisionis non cuius aperire non in eisdem episcopi uita scribere ac-
quirit. hoc tantum respondens cum plurimum super hoc rogaret. minus ad-
propriam sui ipsius primum personam. Nec sane dubium plura eum similia oc-
cultasse similit. quecumque uidelicet passus est dominus occultari. Nam et uirum a-
liquando que est ciuitas lothoringorum cum ad tumulum reuerentissimi uiri albi-
ci episcopi ostensis nouit defuncti. pro commendatione eius sacrificium laudis offerret. collec-

malachias

multa sunt occulta.

46
tam similiter in fine mutauit. De quo tamen quid uidisset: non interrogat nisi confessus
est: cum sine reuelatione id fecisse minime uideatur.

Super his que ad gratiam pertinent sanitarum tam multa per hunc famulum suum operat
est Christus: ut in eo quoque uideretur exhibere quod de ipso iohannes euangela ait: si omnia scri
berentur ne ipsum quidem capere numero eorum que scribendi fuerant libros. Ceterum nos pauca
astrum uillarium accole uocant. In pluribus exempli gratia proficiamus.

Quod a claraualle ut aiunt sex miliaribus distat. Vbi mulier pregnans tempus
omne transierat pariendo: et aliquantulum mensibus iam decursis: cum nidum pareret a
plius mirabatur. Cui eo usque dilata est pars: ut tam se quam ceteris quibus uicinis moribus
potius uideretur: nec iam uideretur pregnans esse sed tumens. Quibus eum credere possit: in fan
tulium anno integro uisceribus teneri matris. Desperata ergo mulier ad monasterium
uiri dei deducit sic se habens. Sicut ad partum miseram: et portatio fidei causa tam mi
serabilis intimat. Rogatus uero inaudito compassus in commodo: supplex adit
patrem sanctum: fideliter ei necessitatem indicans mulieris: fideliter explens nego
cium legationis. Et omnia diuine uirtutis operatio: mirabilius accelerantis: quod
mirabiliter tardabat. Tamquam enim hoc solum tanto tempore nascitur expectauerit
in fans: eadem hora peperit femina: et percurrente remedio rediens fit ule in con

Alio tempore in territorio antiodorensi apud modum quod nunc uocatur non inuenit.
Oppidum quod cona uocatur mulier quedam mirabiliter laborans peribat
multis diebus: quod uenisset usque ad partum: et uires non haberet parturiens. Cumque
supuenisset interim seruus christi postulanti benedictionem benedictam accepit. *multa in se scripta*
Gustauit mulier: et confestim natus est puer. Quem uenabilis episcopus carnorensis gau
fridus baptizauit: bernardi ei nomen imponens. In eodem itinere et territorio eodem die
febricitantium multitudo sic ubique solebant: a di homine panem petere benedic
tum. Gerardus quidam clericus ex castro cui nomen est clamicerum male sciolum et sublan
nam fidem populi blasphemabat. In ipsis autem uerbis blasphemie grauissima febre
correptus: usque antiodorum abeuntem sequi coactus est uirum dei: et penitentiam agens apud
eum ipsam cui detraxerat multis obtinuit precibus benedictionem.

Tam multis uero gustato humedi benedictio reddidit sanitatem: ut soli dei
cui hec uirtute fiebant: possent noticia comprehendere. Vidimus in melsensi territo
rio militem deuotissimas referentem gratias uirum dei: quod ad primum gustum
panis ab eo benedicti plenam recepit sospitatem a febre quartana: que sic grauiter la
borauerat mensibus ferme decem et octo: ut in hora accessions quasi freneticus non ma
trem agnosceret suam. Virum quod uenabilem gerardum lemouicensium episcopum tel
tantem audiui in iuuenem quendam defamilia sua letatur in capite laucium: cum
iaceret spiritum et imposuit. in missa sicut in os buccella panis quem benedixerat
homo dei: tam celum sensisse uirtutem ut incolumis surgeret ipsa hora.

Nec illud tacendum quod ipsam quoque substantiam panis ab omni corruptionis in uirtu
eadem benedictio uendicabat: addo ut plures uiderim qui septennium

et ultra, eisdem seruauerunt panes. nec colore nec sapore mutato.

Anne hos paucos dies uenabiles abbas gerardus et henricus desuete patribus uenerabilibus. dum super his conferrentur. testati sunt nobis panem annos undecim eius benedictione signatum. manere adhuc apud se penitus in corruptum. Nec dissimile apud aliquos nostrum usque hodie nouum. et apud alios multos credimus esse repositum.

Et nunc idoneum satis et euidentis huius rei testimonium proferam. Vir magni et magnifice honorandus danus archiepiscopus heshilus. partem suam unice uenerabat affectu. unice deuotione colebat. Nec contentus est in filiis eius uide cum nouum cenobium exstruxit. et in periculis ab eo desideratum sacre obligationis exant. Preualuit apud eum desiderium uehemens. ut homo tante auctoritatis et in suis illis tam ecclesiastica quam seculari auctoritate singulariter potens. expositis suis omnibus et semetipsum pietatis multas tradit et labori. Nam dicit de expensis non est magnus. quibus eundem audirem protestante. quod expendit in uirine ipso argenti marcas amplius quam sexcentas. Venit ergo clarissimam personam humilis et sublimis. quam a finibus terre non curiositas audiende sapientie. sed fidei zelus et plenitudo deuotionis attraxerat. et quantum fleuerit quale sese non in se cum que tam unice suscipiebat. sed et in inimicos fratres exhiberet si est facile dicitur. Demum rediit ad ipsa ut benedictum ad famulo panem referre possit et diuinitus obseruare. humano sensu percipit ut in clibano recoquit. sicut solent qui maria transeunt panem referre bis coctum. sed amicabilem arguens in hac parte fidem eius modicam in ueniri. itane inquit non poterit benedictio ipsum panem magis recocto conseruare. Et non acquieuit benedice illum. sed commune sibi panem percipiens exhiberi benedixit et dixit. Ecce tolle tecum hunc. nichil deminceps de corruptione sollicitus. Tuus. et ad suos quidem per multa maria profice rediens. usque hodie gloriatur fidei sue defectum euidentissima rei ueritate quincit. Nec enim passus est patris sui non uisitare sepulcrum. nec minus nunc erga eum afficit non minus quam olim in uiuente confidit. nimirum quem ueri uiuere non ambigit. Confessus est nobis de pane quem retulit quod nunc usque cum iam triennio transierit. uilesum eum be-

Ratiuit etiam nobis idem uenandus antistes facti uiri fidelis et benedictio etrodiuit. et miraculum dignum memoria. nup factum in cenobio quod ut supra meminimus in terra sua ipse fundauit. Erat inquit in regione nostra adolescens quidam nobilis. meus etiam secundum carnem propinquus. sed ob multa sua flagicia minus carus. Corruptus autem grauissima ualitudine. lux impetravit uisitationem meam. et per manus meas ad predictum sese contulit monasterium. ubi et cum maxima cordis compunctione renunciauit seculo. per dies aliquot in humili et fidelissima confessione persistens. magis ac magis eadem egritudine laborabat. Qua demum in ualescente exitum sibi inminere cognoscens. abbas et fratrum presentiam mirro amplectebatur affectu. mira eos deuotione monebat ut spiritualia arma corripere egressuram primum animam sibi commendatam efficaciter preterituri et exhibituri fideliter necessarium presertim in

47

uentū hostiū crudelissima tela conductū. Cumq; in huiusmodi supplicatione diuinus iā
sacramentis munit. ^{et} deoq; dem seruoꝝ di patrocino i dñi miseratione piūissima deuoti
one p̄sumens. ac p̄inde circumstantib; om̄ib; multā salutis sue relinquens fiducia
cespuit; offerrebat p̄ commendatione anime ei fr̄s q̄ deuotissime potant dñici corp̄
hostiam salutare. Cum subito inimicus humane salutis exeuudem sic indubitabi
le ē uidet libatione anime q̄ ex multis dieb; irrepabili se se occupasse credebat nā
magnam concipiens. eandem permittente deo crudelit̄ nimis exercens. unum efratib;
repentino furorē p̄uasit. Clamabat ḡ horrendis uocib; miserabilis homo. i uix nō
torum manib; tenebat. Venum cum maximo quidem labore asportat i in lectu
lo religat. tam sua quam aliantū membra dentib; appetens durissime uexabat.
nec ulla q̄ prius noll; lingua h̄ noua quadam q̄ n̄ aliantū quisq; nouat loquebat.
Et cum nichil quod diceret intelligeret. tam libe tam i sine offendido n̄ in concinnas
cum audiebāt ede uocel ut in dubitant̄ crederent quod lingua aliqua loqueretur.
Post aliquantas ḡ horas cum uehement̄ confusi fr̄s quid agē possent anxie co
gitarent. unus ex eis salubre consilium dño inspirante concipiens. sacra pig
nora ame ip̄o nup̄ uidem commendata uidelicet decapillis i barba i unum dentē
domini mei s̄i bernhardi afferri monet. i ei p̄pectori sup̄ poni. Quod ut factum
est. germanica lingua pos illius cepit horrendis uocib; neq; sp̄m exclamare.
Tollite tollite. amouete bernhardum. Et dicebat. heu q̄ onerosus factus est m̄
bernhardē. quam grauis q̄ intollābilis fr̄s est m̄. Cum hec i similia aliquam
diu clamitans loqueret. factum ē breue silentiū. i subito fr̄ idem dño mi
serante ^{purgans} ap̄uit oculos. ac uelud de graui sompno euigilans. circumstantel fr̄s i
sua plurimū uinclā mirabat. uterunde satis qd̄ nam s̄ uellent hec uel quid
accidit; interrogans. Exea ḡ hora pristinam sanitatem m̄ris i corp̄is p̄beati
parris n̄ri merita sc̄a recepit. nil penit̄ quod in illo tam graui casu fecit. aut
locut̄ fuerit recordat. hec quidem a nobis de testimonio uiri reuerentissimi he
schumi danoz archiepi occasione panis adi homine benedicti. n̄ sine ^{q̄dam} anti
ap̄atione sunt dicta. De cetero iam ex ordine reliqua prosequamur.

Non modo autem hominib; s; p̄torib; etiam i armentis tam frequen
tius benedictio p̄fuit. ut monasteriū sui cellariū duxi in c̄pauerit. i
quod s̄ n̄ indicans. mori animalia p̄misit. unde fuerant xpi pauperes s̄
tentandi. Dehinc ut solat̄ erat benedixit sal i animalib; iussit appom. ac p̄
tinus lues orta cessauit. Quod in aliis quoq; monasteriis uidimus i cog
nouim. ut audiens fr̄m animalia mori in c̄lum etiam n̄ rogat s; ip̄e p̄or
ammonens eos eodem remedio subueniret.

Candium dicit̄ locus quidam. caruacensiū monachoz. Vbi cum iur
sanct̄ aliquando p̄noctaret. exibatū s̄ iuuenem claudum oratioe
i benedictioe sanauit. ita ut post dies paucissimos p̄ eundem locū redenti
n̄ eisdem partib; iuco cui nom̄ al. orū est. Sin columnis i deuot̄ altaret.

mulierem freneticam populo obtulit transeunt. Cui manus imponens et orans.
sanam dimisit. et abiit. hanc quoque in eodem loco postea uidi. cum gratiarum ac-
tionibus uero dei occurrente. In remotis etiam regionibus quocumque cum ecclesie
traxit necessitas. uirtus est persecuta signorum.

A pud uride solum. sic enim dicit castrum tritorii tolosani quod ut superi-
ore libro meminimus aliquando pater sanctus introiens. multis ibidem cla-
ruit uirtutibus. puer mancus et claudus ex utero matris sue. ad eundem memoriam
martyris utriusque pedes et alteram manum receperat sospitatem. Huius alteram manum adhuc
in ualidam tamquam diuinitus seruata. pro sanctis benedicendo sanauit. ut sanorum innotesceret.

Saturcum dicit civitas aquitanie. pro quam ipse participes esse uirtutis.
tempore uero dei transit erat. Ibi propterea beneficia que prestat in firmantibus
multis unius de postea episcopi ciuitatis ipsi qui ex uulnere gratiam alteri oculi lumine.
In pago quoque engolsimensi. loco cuius nomen est castellare post oblationem hostie salutaris altantibus uenabilibus episcopis lam-
berro engolsimensi et gerardo lemouicensi. puerum ex utero matris claudum
et mancum cui in modum pile cubiti. cum genibus umbilico. pedes autem natis
adhesissent. dei famulo offerrebant. At ille singula membra edito prius sig-
no crucis attrahens. mira facultate extendit prius et sanauit. apprehendens
denique manum eius erexit illum. et dimisit libere gradientem. Populus autem propter
talem numerum uirtutibus. magnis uocibus dominum collaudabat. Nam et die sequenti
in pago lemouicensi in uico quem sancta germana nomine uocant. signa pro eum plu-
rima claruerunt. Undique enim confluebant qui in omnibus uariis laborabant.
et uirtus erat domini ad sanandum eos. Unde et octo puer fere decem annos cecus
ex utero matris sue. coram omni populo oblatum est uero dei. Qui in digitos suos
expuens et limens oculos eius breuem fecit orationem. et in nomine christi aperuit oculos cecis.

Regnum quoque germanie cum introisset aliquando uir beatus. tam excelsum nati.
lentem emittit in gratia sanitarum. ut non uerbis exprimi non credi ualeat si
dicat. Nam et testati sunt qui affuerunt introitorio constantiensi circa ui-
cum quem ruingen nominant ex his que diligentem in uestigarunt et uide-
runt oculis suis illuminatos una die ad eius impositionem manuum octo undecim sa-
natos et mancos decem. et claudos octo et decem. Ceterum ne fecisse nos in opes copi-
a uideat. ex innumera multitudine saltem pauca memorie commendamus. que
in locis celebrioribus sancta noscunt. Cum uenisset constantiam homo dei. et undique
se uirtutum eius fama diffunderet. abbas augiensis quod nunc lacum lemannum anti-
quum existat et nobile monasterium. cecum hominem quem suis elemosinis sus-
tentabat misit ad eum. et confestim uidentem illum recepit.

Pretresem dicit locus ad eundem diocesim pertinens ciuitatis. sed plurimum
paucitate remotus. Ibi quoque sic et in ceteris punctis ubi transit localis. mil-
tis in seruo suo miraculis glorificatus est deus. Vbi etiam cecus natus. sub manu

eius usum recepit. Item alteri ananiam sordo et muto: auditus redditus et loquela. In civitate etiam basilea cum ex more sermonem habuisset ad populum: ut in plerisque in eo quod de sanctis apostolis legitur qui videlicet perfecti predicaverunt ubique. Deo cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis: oblata est ei femina muta et orante eo locuta: oblatum est ei claudus et ambulavit: oblatum est ei cecus et vidit.

Pud sprensiu civitatem presentem romanorum rege cunrado qui dei hominem ab ecclesia ad hospitium devotissime deducebat: offerrebant puerum rogantem ut ei manum imponere dignaretur. Quem signatum primum erigens super pedes statur et libere egrediebatur: in laudem acclamantibus universis. In capella episcopi civitatis ipsius rege ipso vidente: visum reddidit cecis cuidam mulieri: et claudis nato gressum donavit. Quia quidem et alia in manu sua christus efficit: sed ad exemplum pauca sufficiant. Non nullos enim pauperulos etiam pueros rex ipse devotus suis illi manibus offerens: demulcorum curatio ne meruit gratulari. Nec modo apud predictam sprensiu urbem: sed apud frankenfurt Moguntine diocesis locum: innumeris virtutibus idem servus dei effulsit. De tota siquidem regione quodam paciebantur assererebant eum: et tantus erat concursus: ut predictus rex cum aliquando populum comprimentem obviam non posset: deposita clamide virum sanctum in pappas utinas suscipiens: de basilica aspiravit. Inter plurimos sane qui ibidem adepti sunt sanitatem: senex quidam de vicinia via palatinice homo notus et honoratus: multum suorum precibus et non sine multo labore introductus est ad hominem dei. A quo post brevissimam ut solebat orationem erectus primum et sanatus: non in columis sed et foris apparuit: ut posses esse suaderes non tam alteratum hominem esse quam alterum. Jam eo virum precedentem: parabant alii tollere lectum eius in quo subiectus erat: cum reuocans eum unus ex circumstantibus hugo tullenis ecclesie archidiaconus: euangelica illi paralytica memoratus: non sic inquit non sic uacite reuerentis: tolle grabatum tuum et ambula. Et imponens in humeros eius dimisit eum libere gradientem: sed et omnis ut vidit dedit laudem deo.

Ibidem etiam puer sordus et muto ex utero matris sue subleuatus per scalam et fenestram accedens ad virum dei: sub manu eius auditum recepit pariter et loquela. Sed et paralytica quedam mulier de regione eadem diues et honorata: ibidem recepit amissam ex multo tempore sospiratam: dumque exiliens ambularet omnes quidem letati sunt qui uidebant: sed precibus exultauerunt milites qui attulerant et obtulerant eam. Nam et ipsi sibi preceptum esse uirtutis: religiosa deuotio uidebatur.

Per idem tempus transeunte sancto prope uicium in litoreo remi positum: que uocabatur dum uocant: uarios per uniuersam prouinciam curante languores: oblatum est ei paralyticus in grabato. Audita siquidem fama uirtutum apud dicto uico in occursum ei se fecerat aspirari. Cui in medio populi manum imponens erexit hominem: in columenque remi

Eodem anno in gradienti urbem reuerentem uiro dei: ex Sicilia ad propria. Ex more obuiam ruit populus uniuersus. Offerunt autem ei sorores duas: que ab annis quatuor amboz lumen amiserant oculoꝝ. Quaz ille utique imprimens signum

crucis usum reddidit lucis. et uidentes uirum dei cum ceteris sequebantur. In eisdem
basilica ciuitatis cum ad altare beati petri apostoli uir apostolice gratie immortalis hostiam
immolasset. oblat' est ei claudus et ambulauit. oblat' est ei cecus et uidit. oblata est ei surda
mulier et audiuit. Hec in sompnis admonita se esse dicebat ut dei hominem peteret. cuius

A pud confluentiam treuerensis diocesis beneficio receptura est auditum.
nobile castrum. mosellam fluum que ibidem in renum labit dei famulus
pertransibat. Cumque paululum processissent. oblatum est et signatum hominem claudum
deponi iussit et ambulare. Sed non fuit qui obediret. Nec mora claudus idem retractum
prius femoris neruum clamat sponte laxari. et dum uelut extendi uelud ab alto
genu suum: quod quamlibet ante conat' nullomodo potuisset. Mirant' omnes. perbat'
sub omni uelocitate quod dicit. deponit' ylico. ylico gradit'. ylico san' et in columnis in

Non est nobis coloma transeunda. magna est ciuitas. magna notescit.
ille dei famulo uirt' affuit. magna cum deuotio coluit paruulorum. osten
dit hodieque in claustris beati petri sicut apostolus ueridical' nup' accepim. adolescens
quidam olim claudus nunc libere gradiens. qui oblat' uirgo dei ad impositionem
manus eius gressum recepit. unde etiam publice filius eius cognominatur.

Albas henricus deluena cui supra fecimus mentionem nup' retulit nobis femi
nam nobilem germanam sui olim uxorem cum post obitum uiri sui prodolore
frenesim in curris. et multo tempore sic se habens in uinculis teneret. eidem patri
sco in prefatam urbem oblatam. et uix tenuit in turba concitrepente signatam. dum
ex moze ligata reuehit mentem pristinam atque integram recepisse sanitatem.
ne eadem etiam ciuitate filiam surdam eidem patri sancto parentes nobiles obtulerunt.
hanc atebant a puericia traditam scimoniali monasterio feminarum ibidem
prius amisse auditum. et annos plures in eodem in commodo pegisse. Cui aures sig
no crucis edito per sanctus attractans. prius et auditum ei et pentibus ea reddidit audientem.

Accedens inter hec mulier honorata coloniensis itidem ciuis que alteri oculi lumen
amiserat. plurima iam per quinquennium mutuit se se in medicos expendisse
dicebat. Et ipsam quoque continuo per signum crucis illuminans uir beatus quod gratis

Sed et matronam alteram in beati petri basilica oblatam. Accepterat gratis dedit.
in lectulo idem seruus et exierit prius. et in columnam suis pedibus abire precepit.
Huius ex multo tempore nerui femorum fuerant sic retracti. ut non erigi uillatenus possent. non

Nam exploris autem prohibebant qui studiosius obseruariunt. consistere pedibus eius.
ad eundem uiri sancti orationem et manus impositionem in ciuitate predicta infra
triduum quod ibi fecit duodecim claudos erectos. mancos duos sanatos. quinq; cecos illu
minatos. loquelam reddidit mutis tribus. et decem surdis auditum.

Aquisgrami sede regia dum in illa famosissima toto romanorum orbe capella uir
beatus missarum sollempnia celebraret. claudus homini gressum et cecis quatuor
uisum. sub manu eidem serui sui rex summus et unicus reparauit.

49
Eodem etiam tempore in terra leodiensium fines præter innumerata alia que breuitatis studio præterimus. iuxta oppidum quod fontanas uocant orante eo aperuit cæcis oculos cæci nati. Huius non modo oculi cæci. sed etiam ipse palpebre clausæ et emortue erant. Quas sacratissimus digitus suus aperiens uir beatus. diuino munere et uigore palpebris. et pupillis præstitit claritatem. Confestim demum idem puer lucem miratulis ignotam. maxima cum exultatione clamabat. Video diem iudeo. omnes homines iudeo capillatos. Plaudens quoque manibus et tripudians. deus inquit ex hoc iam non offendam ad lapidem pedes meos. In urbe etiam uerimorum que dicitur camara celebranti sollemnibus missarum uirum cæci. surdum et mutum anaruitate puerum offerebant. Quæ audientem præterit et loquentem qui ipse aderat super gradum ligneum statueret. ut de loco eminentiori nouo sermone populum saluaret. Nec mirum quod mira plebis deuotio. mira præterit uociferatio sit secuta. Et hæc quidem super his que in regno germanie in manu serui sui mirabiliter operatus est deus. e pluribus pauca sufficiant. Nam et in hispanis ubi præsentis ipse non fuit. sanctitatis eius indicia claruerunt.

Cum enim fidelis seruus et prudens præciosum crucis fructum undique colligeret iterumque præpararet ubique. contigit ut defiliis suis in hispanias mitteret. in illis quoque sicut et in cæcis gentibus aliquem fructum habere desiderans. De quorum numero albertus quidam faber in loco cui nomen est supadium grauissima ualitudine laborans. permultum iam tempus iacebat in grabato. Interim partem suam nunciat partem secundo. et ut sui miseretur exorat. Eadem autem die qua uir beatus in claranalle pedem paralytico ad petitionem sui ipsi altis orauit. currense uelociter uerbo uirtutis et uerbo orationis. ille in hispanis repente ualuit. tanquam uas plenum aq. suo sentiens capiti superfundi. Regressus siquidem abbas cum prædictum fratrem in columnam repulsi. diligentem sciscitatur ab eo modum et tempus sue liberationis. certissime comperit orante in gauisus dei famulo uinum in hispanis esse curatum.

Et quia semel ad hispanias uertimus dolum. illud quod contigit de uiro reuerentissimo petro alstruensi episcopo plequamur. Is quidem petrus nobilis genere. monachus professione. pietate deuotus. in cenobio quodam quod ipse deuotus eo tempore regebat tam uehementi capitis dolore laborabat. ut nulla die reglam obseruari ieiunii. nulla hora sine pellicis polle pulle stare. Sic miserabilis homo aliquamdiu uictabat. uel magis diu moriebatur. Audiens autem celeberrimam uirtutum famam que per diu hominem efficebant. per quendam fratrem legationem mittit sue supplicationis. et operam flagitat per intentionem. Cui uir sanctus laneum quo ipse pulleum misit. et promisit egro. de domini uirtute remedium. Suscepit ille missam et benedictionem. maxima cum reuerentia et deuotione. confitens enim quam sollicitate potuit delicta sua. et stola se se induens sacerdotali. ita demum uelud fimbriam et tangens serui et pulleum sumpsit et imposuit capiti suo. Nec tardauit fidei fructus. benedictionis effectus. sed miratus et ipse est celerem præterit sentiens medicinam. et extraxit usque hodie ab eodem lane

languore sanus et in columis omnibus annuntiat quam exire meruit ipse uirtutem. Nam et
episcopus factus rema illa dimisit. partem mediam suam secum in serinul honorificentissime fecit.
mediam sub eadem uenatione in monasterio deponens. in locum scilicet unde uocat. in sede

Ex hoc nobis adea quoque que mirabuntur. Cuius prelati est uolens tanta benedictione fraudari.
egit in regione ipsa redeundum. Nam meo forte etiam plusquam propheta diu posse uideri.
quod propheticum ei non defuerit honor. in patria sua. Henricus quidam uir magnus et po-
tens in omni domo et familia ducis bawariorum ex multo iam tempore misero penitens et misera-
bili quodam in commercio desperabiliter laborabat. Siquidem tamquam uiuum aliquid
et morabile intra precordia sentiens. et ex magna parte frenatus. non consolari poterat
aut securus esse. nec quid timeret aut parceret agnosce. nisi quod demonium esse suscipia-
bat. Tunc ad dei hominem de bawaria clarauuallem usque perductus. eius oratione me-
ruit solpitem. Cui etiam formam uite et mandata que obseruaret deinceps idem
sanctus imponens. in columem remisit ad propria. Nam et usque in presentem diem sicut
certa relatione didicimus tam obediens perseuerat. ut nec suus stipendius contentus sed opibus
etiam pietatis intentus. ut mirabilior eius morum correctio quam curatio uideatur.

Culeum dicitur uilla super sequanum fluum. paucis a clarauualle miliaribus distans.
Ex hac uirum ydropicum ad dei hominem attulerunt. Cui manus imponens et o-
rans. proprio se cingulo suo tumentem enormiter uenterum ei accinxit. percipiens ut in columi-
tate recepta sibi cingulum reportaret. Nec tardauit sanitas. sed paulatim tumor abscellit.
Denique circa uicesimum diem in columis gratulose reuersus. cingulum simul et gratias mul-

Reuerti alio tempore claustra monasterii. senem Italum suo retulit curatorem.
paralyticum ex primo uiclo que mundi uilla dicitur obtulerunt. Subsistens autem
modice et breuiter tangens orauit hominem. et in columem suis pedibus abire precepit.

Quo abeunte. populus multus qui in occursum uiri dei fluxerat non sine lacrimis domini-
tem redeunti aliqui de uia. profertur monasterium oblatum est ei surdus et mutus. Scolligebatur.
Exspuens ergo tetigit linguam eius. et digitos misit in aures. Protinus autem aurium obstacula
fracta de medio et soluta de medio. solutum est uinculum oris eius.

Falentilla dicitur uicus. tribus circiter miliaribus a monasterio distans. Hunc quan-
doque pertransiens uir beatus. mantam puellam tetigit et curauit. quod nunc usque super-
stitem et in columem nuper esse accepimus.

Per idem tempus in finibus illis apud castrum quod nominant burlenmontem. duo
militares de beati patris uirtutibus conferebant. sed minus credulus ait. si hunc inquit
puerum sanauerit ex tunc firmi credam. Dicebat autem surdum quendam et mutum.
qui apud eos nutritus. in locum aliqui fuisse non audisset. Post dies autem paucos transeun-
te propius pre se. ambo pariter puerum tollunt et afferunt ei. Imposita ergo manu puero.
et signans os illius et aures. allocutus est eum. et loquentem protinus audientemque dimisit.

Apid uellum oppidum regionis eiusdem usque modo cernit est adolescentem symonem
nomine satis notum. qui prefato dei famulo oblatum est. et sub eius manu gratulum recepit.

Eodem etiam tempore ipse uiculum cui nomen est malenuilla puella manca ad eum tactum
 sanata est: et ut nobis testati sunt qui uiderunt et nouerunt etiam hec in columis
 arrum super albam dicit oppidum. tribus ut aiunt leugis usque hodie perseuerat.
 distans a monasterio clareuallis. Ibi quoque septem phunc dei homine: diuine uir-
 tutis opera claruerunt. Siquidem preterea que nunquam diligentem curauimus in uestigare:
 quod omnis nostra curiositas signorum multitudine uinceret. quatuor illic claudos ad ipsius
 orationem et manus impositionem diuersis temporibus ipse crexit: cecos duos illumina-
 uit: duosque eque surdis et mutis auditum prestitit et loquelam. Sed et iuxta al-
 terum barrum super sequanam: ad eum tactum illuminatus est cecus: ualuit etiam pa-

Cum reuerentissimus papa stolicus: gressum recepit puer claudus ex uero matris sue.
 papa noster tertius eugenius ex monacho clareuallensi. et ante sancti anastasi in
 urbe roma ad aplicam assumptus cathedram gauas introiit: ibat cum eo uir
 sanctus. nec minus aplica uirtus in illo: quam in illo dignitas preminebat. Tanti enim
 ad beatum uirum erat concursus: in commodis uariis laborantium: et cum ali-
 quando summus pontifex basilicam uel uel nullam sollempnia celebrabat deuotus in tras-
 ser. expleto sacrificio et ex more accidentibus eis qui curam desiderabant. paulominus idem
 comprimeret a turba. et uix potuerit per ministrorum manum educi. Cuius sane que in eadem
 aplica uiri facta sunt comitatu duo scribimus. que nos obuia ipse quam uidimus mag-
 nitudo leticie non permittit. Chalata dicitur uic. inter pruingum castrum et sequanum fluum
 constituta. Vbi puer ferme decem ab anno prope paraliticus sic iacebat: ut ne ipsum caput
 flecteret nisi ab altero moueret. Quem afferentes in culcitram. matris eius ceterisque propinquis
 offerbant uero sancto: ipse eundem locum per stratum publicam transeuntia. At ille sig-
 natum erigens statuit supra pedes suos: et uere precepit. Nec mora exiit puer et am-
 bulabat magnificans dominum. Qui tam diu sanctum prolecurus est ab eunte. donec uel
 in uirtum licet et reuerentem abire precepit. Vbi non in merito. magna ad modum facta est
 ammiratio: magna exultatio omnium qui uidebant. sed preteris factis iunior in ipso tamquam
 rediitum oscula rucens. multos eorum ad lacrimas usque prouocauit. Hunc quidem puerum
 post annos quatuor in eodem uicium uico: quem beato uiro matris offerens sacros monebat
 osculari pedes. hic est inquit pater tuus qui tibi uitam reddidit et te michi.

Eodem anno apud cistercium iuxta morem alibi congregatus: predictus papa re-
 nerabilis affuit. non tam aplica auctoritate presidens quam fraterna caritate relin-
 quens in ter eos: quasi unus ex eis. Vbi cum ad cellam in qua iacebat uelpe facto et conuentu
 soluto famulus dei diuersis: surdum et mutum ei puerum obtulerunt. Erat autem
 puer ille de uicina eadem. et sicut postea didicimus ex longo ante tempore uigilans
 in custodia gregis sui. subito terrore percussus amisit prorsus auditum. Orans
 itaque pater sanctus et puero manus imponens: utrum audiat salutar. At ille
 mira deuotione proclamans audio domine audio: tam firmiter amplexatus est eum: ut uix
 ab eo posset auelli. Auditum est uerbum: oblatum est puer summo pontifici a iustis pro-

nis: celeberrimumque miraculum hoc fuit.

Venerat pater sanctus ad monasterium in dioecesi bisuntina: cui nomen e carus locus: et erant cum eo exatib; sui ordinis multi. Vbi matrona quedam defunctis illis et multo tempore iam clauda: in carro allata et oblata e ei. Orans uero breuiter et signans eam in nomine domini exiit et sanauit: ut eadem hora in columnis remearet ad propria.

Eodem tempore in monasterio morimundo que est cisterciensis albana una de primis: monachus quidam iacebat usque adeo paralyti dissolutus: ut reliquis omnibus membris officio proprio destitutus. in solo iugere caput uideret. in solo demceps pectore spiritus vitalis palpitate. Non manum mouere nisi pedem: tantum loqui poterat et uideri. In terra superueniens uir beatus: paralyticum uisitauit: manum postulat imponit: et continuo opem sentit egere. Ut tamen gratius eēt miraculum: uelud gradatim per aliquot dies ad singulas ei uisitationes magis ac magis conualescens iam mouebat manum: iam pedibus consistebat: iam paululum gradiiebatur: donec fratrum collegio redderetur in columnis.

In monasterio alteripe monachus quidam adolescens usum uocal amiserat: ut nec psallere inter fratres nisi multum primo intelligi possit quid loqueretur. Cui uir sanctus cum idem monasterium uisitaret aquam benedictam frigidam potum dedit: et continuo frigidus ex pectore eius sudor erupit. Denique ipso die ab eodem in commodo liberatus: psallere cepit quasi unius estantibus: et hoc illi beneficium usque hodie perseuerat.

Norunt multi deuotum iuuenem qui lugdunensis ecclesie olim filius modo monachus cisterciensis: patri sui sancti hugonis epi gratiopolitani cuius nomen meruit: et mores imitatur. huius querelam uir sanctus audita gavisus e: quia patri suo eius singulari fuerat caritate deuinctus: et consolatorias litteras illi misit. Contigit autem ut eodem tempore idem iuuenis febre correptus grauiter laboraret. Susceptam ergo deuota ueneratione eplam fidei deuotione collo suo obremedium salutis appendit: et usque in

Cum uenisset aliquando patris sui gratulatur septem perfectam obtinuisse sospitatem. **A**d monasterium triumfontium: oblatus est quidam clericus ex his qui regulares nominant: homo grandeuus et cecus. Imposuit ergo ei manum et breuiter ex more fecit orationem: et eadem hora uidentem illum remisit ad ecclesiam suam.

In trecentium urbe: multa per hunc famulum miracula claruerunt. Quibus duo: que presentibus episcopis godefrido lingonensi et henrico trecenti facta sunt memorantur. Puella curuam in predicti episcopi trecentis domo propinquam et notam: cum multis ei precibus offeriebant. Tantus erat concursus: ut cum eam signatam dei famulus ac si molle lutum inter sacras manus mirabiliter formans exersisset: et erectam in eadem precepisset: locum non potuit inueniri. Dehinc super mensam magnam que proposita erat statuerunt illam: et erecta libere gradiiebatur: magnifice dominum collaudantibus uniuersis. Hanc quoque adhuc superstitem: ab his qui eam nouere nuper audiuimus. In eadem etiam urbe filiam mutam patri sancto obtulit matrem: cui morbus epilepsie loquendi ademerat facultatem. Nec mora seruo christi imponente ei manum solutum e unumquemque

In eiusdem urbis dioecesi loco cui nomen e donomant foris ei et loquebat recte.

cum uir sanctus missas sollempnia celebrasset. cecum ei filium obtulit pat. Exspuens
autem in digitos et palpebras eius linuens. eade hora uidentem illum reddidit patri suo.

In et longe ab eodem uico apud oppidum arullerias post missas similiter celebratione
feminam claudam que impbenda odoms eiusdem castri dñi mendica uiuebat. cu
basilicam egredere^r signans et sanans. multu pplm qui undiq fuerat congregat am
In exitu quoq oppidi quod rothnam uocant paralticum statione et exultatione repleuit.
hominem sic corpe extenuatu ut solam circumferte uideret pallide mortis ymaginem.
impositum plastro traseunt offerunt uirgo dei. Is quoq ubi signat e. deponi et in ce
dere uisus. plastrum suu suis pedib; seqbar. uehemt stupentib; et in di laudib; accla

Alio tempore proximum castru brenam transiens obuiu smantib; uniuersis.
habuit populum multum. sicut ubiq; semp et undiq; in ei occursum conflue
bant in numeru multitudo. Vbi cernentib; multis femina claudam ex eodem oppido
tengit et erexit. quam ibidem postea uidim; occurrente ei cu acris et gras referent.

In pago senonico quod apud castrum triangulum uocant intra missas sollempnia
femina cui ibidem ^{p. mos d. d. e. m.} cecitas inuenerat sub manu uiri dei mirantib; uulsum recepit.

Mpuo monasteriolum quod ubi iona et sequa confluunt. p. sente pulchimo prin
cipe comite rheobaldo cui supra fecim; mentione. et aliis altantib; n pau
cis potentib; uiris offerenti diuina sacrificia uirgo di. paralticam femina ob
tulerunt. Quam expletis sollempniis tangens et erigens ipa hora. sanam remi
sit ad ppa. ita ut suis illa pedib; abeunte. grabatum in quo fuerat appata in eadem

Euidem quoq; diocesis castrum iouinia basilica uacuu remansisse uiderimus.
cum transeunti eidem famulo x in strata publica femina ceca obtulerunt.

Substitit et breuit orans eidem femine manu imposuit. et dñs apuit oculos eius.
ut autem uidere uisa e exultatio magna secuta est omnu qui aderant. et clama
tes aut ad alterum anna uidet anna uidet. hoc enim eidem femine nom erat. copiosi
undiq; confluebant. Interea uir sanctus accelerans declinabat turbas et egrediebat. tu
uiuens quidam altero oculo cec; ab uide matris sue. secur; et osecur; est eu. Qui quide
et ipe gnuuo ad eius benedictione uisum recepit. et geminata leticia e ppli psequentis.

Puiliodez aliquando ueniens uir beatus. orationis causa monachoz basilica in
trouit. ubi confessor domini glos germanus epse requiescit. Cui post oratio
nem regredienti. mulier clauda gemb; repens et manib; ut sui misereret orabat.
At ille signo crucis edito apphendit manu eius et erexit eam. exiensq; dimisit in
columnem. et do gras redditura ad pdicti confessoris memoria misit suis pedib;

Chableia nom e uico qui eidem pxim; ciuitati. in signe beati gradientem.
martini basilicam habet. Nam et fundus ipe ad possessionem eccle turo
nensis spectat. ubi corp; iacet eiusdem gloriosissimi confessoris. hunc u uicum
famulo di transeunti claudum uiuene pplis offererat. Quē ad ei oratione erex
tum prin; et libe gradientē ad pdictam beati martini basilicam deduxerunt.
magnifice dominu collaudantel. qui martini sui spm suscitauit in bernharde.

Non nullas etiam sanitates quae in manu fidelis serui mirabiliter christe effectae: per
usum ei mirabiliter postendunt: multas ipse cum fierent animi uirtute per
sensit: ad aliquas etiam spiritu suggerente non rogatus accessit. Equibus ne uideatur in
mensum peccasse narratio exempla pauca subicimus: illud etiam eregione monent
tel: nequis forte tam breuiter scribi opera tanta miret. Siquidem multa ex his in
tam breui fieri uidentur: ut tam celeriter ea proloqui nequam. Et cum dici soleat nichil esse
facilius dictu: huic tamen di famulo per gratiam quam accepit signa facere magis facile uidebat.

Egredienti aliquando monasterium patris sancti hominis quae nobis facta narrare.
homo quidam de finibus illis occurrens: sanandum filium offerebant. Nam
intra monasterium infirmis quidem imponere manum difficili acquiescebat: ne uide
licet si concursus hominum illuc fieret: quos cenobium turbaret et disciplina periret.
Erat autem praedictus puer me fatuus et mentis in ops. claudus quoque surdus et mutus. Quae
eadem hora pro ipsius oratione et manu impositione ab omni simulo in quomodo liberatus audiebat
loquebatur et ambulabat: et sane mentis effectus apriorum peruenit in quietudine et furore desola
bat. Cumque eundem iam in columnam filium patris deuotus ad oratorium beate dei genitricis cum gratia
actione deduceret: loquebantur mutuo frater de tam multipli unius in quomodo per colloquen
tes. Ad quos pater sanctus flagellum inquit dei erat et maligni spiritus dira uexatio. Vidi enim noc
te praeterita hoc eodem in loco: erat autem iuxta fluvium albam ubi sanatus fuerat puer: hic inquit
uidi puerum talem in oblatum: ex eunte ab eo spiritu neque omnem recipere peruenit sospitatem usumque in

Maddidit etiam uir beatus de eadem salubri uisione. Cumque paululum post
sissent: in eodem itinere quo nunc per gratiam uix peruenit uicem. Dicebat autem de eo quem nomi
nant longum campum offerebat in femina clauda: et dominus ei gressum reddebat. Audierant
et mirati sunt fratres: futuri magis attoniti expectatio miraculi: quae recordatio praeterita. Quod
eum simile mundum unquam audiuit. Ventum est ad locum inuenta est ibi peruenit mulier clauda
expectans hominem dei transiturum: et a simul transeuntibus uix uerbum quod ipse dixit exprobrata.
Oblata est ergo ab eis qui attulerant eam: et sic praedictum fuerat signata ab homine dei: ex diuina munere gres
simo alio causa exstant uir uir sanctus lingonas. Sum receptus et ibat gratias agens.

Mperit: inter episcopum et clericum ciuitatis illius orta graui admodum simulatione. Quae cum per
ma die inefficaciter laborasset: et mane pararet abire: dicebat frater: quod uidi peruenit noctis in
trocum in ecclesiam claudam offerri feminam: et sanari. Post unam fere fere horam cum uix
circumuenissent: per spem omnium reformata pace: multis precibus coegerunt illum bene man
metis nostris intrare basilicam: et populum exhortari. Quae inter loquendum sic praedixit oblata est
mulier clauda et erecta: mirantibus quidem omnibus: sed eis amplius quam sic uidebant femina. Recor
in pago treuerensi antiquum exstat cenobium: quod dabatur audisse futurum.
quod rumentale uocat. Vbi celebrante aliquando missarum sollempnia uirum dei: in nu
merabilis aderat multitudo. Interea gunttamm de sira quod est oppidum proximum
eodem monasterio claudam illi fecit feminam offerri. Hec ex multo iam tempore reperi
hunc erigi peruenit non ualebat: sed scabellula tenens manibus renes emortuos per se the

consueuerat. Cum aut p̄multitudine ppli ad di hominē in uodna femina n̄ ualerz. in basilica
media conualuit. et exiens repente ambulabat. n̄ sine lacrimis gr̄as agens d̄. Cui scabellu
la ppl̄s iubilans tuir p̄tin ad altare. ut sillerent eam d̄no uer uarilo seruo suo. De cui
nobis curatioē confessus ē pat̄ sanct̄. quod p̄cedenti nocte s̄ p̄ostensa fuisset. Eadem etiam die
rutilauit rutilant in beati uiri p̄sentia lux celestis. cui benedictio aliis quoq; duabz clau

Sepissime ū contigit. ut in orandū in dubiam dis feminis ḡssu. uisu q; reddidit duabz.
ter seruis di agnoscer̄ uirtutem ad eē diuinam. cui tam modū agnitionis se posse
nullis uerbis exprimē fatebat. Nonnumq; ū cum signat̄ aliq; et transisset sanatos
esse dixit. et regressus aliq; ex his qui audierant sicut dictum erat inuenit.

Est aliquando basilicam urbem surdum quendam signauerat et transierat. Cumq; pau
lulum p̄cessisset. uocans alexandru coloniensem reuē ait. quere utrum audiat homo.
Rediit ille. et illum reperit audientē.

Similit̄ ip̄o die non signat̄ aliū cecum. deus
inquit aperuit oculos ei. hoc etiam p̄dictus alexander cū ad inquirendū reflexisset ir
ita eē agnouit. Iste ē alexander qui in eisdem dieb; ad uiri di sacra monita ostensi
onemq; uirtutū cum aliis fere triginta solo ualefecit. et consecut̄ est eū. a quo de
mum p̄met̄ ab̄s est hodie monasteriū grandis silue. cui sup̄ fecim̄ mentionē.

In cōstantiensi quoq; diocesi p̄ castrum Friburk cum homini ceco in uia manū imposu
isset. remisit qui uideret eum. et in uent̄ est uidens.

Quod de duob; aliis oculis in
pago colomensi p̄ monasteriū quod briuolare dicit̄ similiter fecit. et cum uideret
nunciarent. confessus ē se quoq; sensisse uirtutē. Vtriusq; rei tam illoz illuminatō
nis q; ip̄i confessionis usq; hodie testis ē ab̄s de campo. quod est cenobiū n̄ ignotū.

In territorio etiā senonensi in oppido
quod sancti florentini nomine uocant. oblata ē uirō d̄i mulier surda. Cum ma
nus imponens p̄ sp̄m sensit uirtutis effectum. cū illa adhuc stupida et tumultu
tuosa ut est genus illud. et ut ip̄a ante solebat nichil audire clamaret. Mane facto
cum nec ille rediret nec alter aliquid indicaret de ea. sacris sanctus diuinā illi miām
affuisse. accersiri feminā iussit. Inuenta ḡ auditum recepisse uenit glouificans d̄m.

Egre diebat idem pat̄ metensiu ciuitatem. Et di famulo gr̄as agens.

Et ex more deuotus enim ppl̄s deducebat. cū ep̄o eoz stephano et fr̄e ei ramal
do barrensi comite aliisq; p̄sonis. tam eccl̄icali q; exmilitari ordine multil. In
terrim causa extitit ut rogaret nobilem henricum de psalms. sup̄ uerbo quo
dam. quod ip̄e ei ep̄e et alii qui ueniant suggererant. ut iudicis metensi ciui
tati et pacem ppl̄o daret. cui grauit̄ inimicabat.

Ille uere remuere p̄mit̄ cepit.
nec ullis p̄tib; flecti. Int̄ hec sup̄uenientes alii offerbant bō uirō hominem
surdum. obsecrantes ut ei manū imponē dignaret̄. At ille fidi zelo accensus
sicut in idum ob causas necessarias. terroz quidam et auctoritas sup̄ hominē
in eius facie rutilabat. quibus admittē. tu nos inquit audire otēpnis.
quos omnino eam te audierit surdus. et imponens manū homini signauit eū.
et in aures digitos misit. Quo p̄mus audiente. pauens henric̄ et timens.

Sapientia.

4

ruit ad pedes hominis dī humilit̄ satisfaciens. et libe annuens quidq̄ fuer̄ postulat.
Transiens aliquñ seruus dī breuiā oppidū. mendicantē in platea uidit feminā ce-
cam. Quam aliquñ int̄uit cum ex more arānsentibz elemolinā flagitatz. tu in-
quit petis argentū. et d̄s t̄ iusū donabit. Accedens ḡ tetigit eā. et oculos ei apuit. Que
beneficiū sentiens in speratum. n̄ min̄ m̄e magnitudinē q̄ lucē in solū mirabat.
In ter primas ppagines quas hec habundantissima uis emisit. in remot̄ parochia mo-
nasterium igniacense plantatū felicit̄ radicauit. Qd̄ aliquñ uisitans idem par̄ ses. uicū
maternē fluuio pximū quem riuulū nominant p̄transibat. Vir quoq̄ magnific̄ de-
notissimus ei amator sampson remot̄ archieps̄ comitabat. illum soluta uenatioe dedu-
cent. Senex aut̄ claudus ad mendicandum posit̄ erat in uia. cui unus estibz elemo-
sinā dedit. Secut̄ abbas sc̄s cum iam hominem p̄transisset. uertit se et paulisp̄ in-
tendens in eum. quid patiatur interrogat circumstante. et sibi illum p̄cipit exhiberi. Sus-
picati homines quid eēt amplius aliqd̄ ip̄e daturus. dñe inquirunt claudus est. ad eum
firmus qd̄ uolueris dare. Quo repente uerbum et dicente tollite eum et afferite ad me.
primo quidē p̄ammutatioe mutuo se se intuebant. ignorantel quid eēt factur̄. De-
num agnoscentes eum clamabant ad inuicem ab̄s ē clareuallil. et p̄m̄ sanabit illū.
Nimirum solus erat quonens potat̄ opam dare ne in uicis agnoscer̄. et m̄ dice locus ne cu-
i excurrerentibz manifestarent eū. aut aliquis de eo loquer̄. s; querentibz quis transiret
dicerent monachos eē. aut aliq̄ de p̄sonis similit̄ eumibz nominarent. Igit̄ agnito dī
famulo riuunt undiqz. et tenantes hominē ferunt et offerunt ei. Qui imponens u-
trāqz manū capiti ei. et in celum suspiciens et breuiter orans. deponi illū iubez et
ambulare. Excusante illo et dicente n̄ possum. ego t̄ aut in noīe domini et ei uirtu-
te p̄cipio. uade et sanus esto iam ab hac hora. Quid plura. Statim deposit̄ est. Statim
sanatus. Statim libe gradiebat. et repletus est in stupore et extasi in eo qd̄ contigat illi.
Sed et uicini et non q̄ gratulantes dñm collaudabant. qui miserabilis hominis et meritū
simul exaltit et uotum habundantia sue pietatis. Vñ etiam usqz hodie ab incolis de-
monstrat̄ locus ū signū tam euidentis diuine uirtutis effulset. S; senex claud̄ multū
annis extota inferiori corpis parte p̄morte. i arenibz dorsum om̄i p̄sus destruit̄ me-
br̄z officio. dum sapem postulat recepit sanitatē. orante fidei seruo suo et om̄pe dō opante.

Sicut fuit uiri sc̄i nouissimus in remot̄ p̄tes ingressus. siquidem factū ē hoc añ
sacram eius depositionē corpis anno uno. De qua felicit̄ eius actū felicitissima cō-
suminatione erit nobis iam s; sub alia narratioe dicendū. Nihil enī fallit si quis ar-
bitrat̄ huius sc̄issimi uiri facta mirifica posse narrari. et tam necesse est multa fieri.
quam in possibile omnia comprehendī. *Explicit liber quartus. Incipit quintus.*

Cum post tantos labores ac sudores dñs dilecto suo bernardo clareuallē
si abbi dñi desideratum p̄iose mortis sompniū dare disponet. et fidelem
seruum in requiem introduce suam. cepit magis ac magis p̄mptus
in ip̄m p̄ficē. caro in firma defice. Cognoscent enim uir sanct̄ p̄pe iam
eēt brauiū solito currebat alacris. et uestis sue habitacionis dissolutionē

sentens uniuersis. uotis uberioribus aspirabat ad habitationem ex deo non manu factam eternam in celis. In cuius pectore purissimo sacri sese desiderii flamma non capiens crebris erumpebat in dictis. et igitur eloquium uehementer feruoris in te uehementiam declarabat. sicut in sanctis animalibus per prophetam inter cetera describuntur. et scintille quasi aspectus eris candentis. Corpore lectulo decubans uariis exercebat in quomodolibet. animam tamen nichilominus libere et potenter que dei essent exercebat in uictis. non cessans in medijs quoque doloribus meditari sacrum aliquid aut dictare. orare affectuosi. frater studiosius exhortari. In oblatione hostie salutaris que usque ad defecum ultimam uix aliquando intermisit. artus uix coherentel uigore spiritus sustentabat. semet pariter offerens hostiam acceptabilem in odorem suauitatis. Quo tempore ad amicum suum andream militem templi. qui et ipse regionis ierosolimitane columpna maxima habebat epistolam scribens. inter cetera ait. Ego enim deli-

gus uis diebus causa extitit. ut frater aliquis (Ihor). nec puto me longum facere super terram. in remotas germanie partes mittet. Et missus est frater henricus monachus. quem ante sex annos de constantiensis diocesis partibus cum pluribus alijs. idem pariter socios adduxerat. Hic ergo dum mittet longioris itineris pericula timens. nam hiemps erat. sed illud maxime uerebatur ne idem pariter socios priusquam ab hac uita migraret. et absens ipse benedictionis extreme participio fraudaret. At ille benedicens ei et dicens. ne timeas et in columis reuertaris et me quoque sic desideral in uenies. solatium illum emisit. Perfectus idem frater. in territorio argentiniensi ciuitatis astrictum glacie fluminem pertransibat. Cum subito fracta glacie sub pedibus multi quo uehebatur corruit. et sub glacie uehemens illum unda traheret. Quid faceretmersus in flumine. glacie cuius. Recordatus est patris sancti. recordatur est promissionis dei. que manus esse non potuit. Continuo siquidem ut hodie faceret patrem sanctum sibi uisus est sentire presentem. tanta suauitate perfusus est. ut nec impetum amnis. non molestiam frigoris. nec spirandi difficultatem. nec ullum denique in commodum sentiret aut metum. Nec mota quod fluminis impetu sine suo conatu diuina uirtute reductus. ad ripam prope quod ante ceciderat foramen se reperit. marginem arripit. exit intrepidus. ulesus euadit. expleto negotio redit in columis. et fidei promissione sicut ipse promisit inuento. multiplicet ei gratias agit. ad lacrum cuius tumulum tam deuotus hodieque persistit. que certum est ei se se meritis uelud detumulo equidem satis horribili reuocatum. Sed non est nobis super hoc declamandum. An antiqua miracula conferant. nec enim hunc mirabiliter que beati benedicti puerum placidum non minora asserant periculo liberatum. quum etiam si uideret que astricta glacie reddidit fluminis ei comperent quem euomuit cetera. nobis sufficit breuis narratio.

I

in reuera dum adhuc pariter sanctus in suo clareuallensi cenobio hec lectulo decubans cursu uite uirtute consummaret. grauis admodum plaga populo metensi superuenit. Egre si enim in multitudinem graui aduersus uicinos principes. aquibus pro morem la cessitanti se esse tanta ciuitas indignabat. traditi sunt multi in manibus paucissimorum. Concluserunt denique inter frigidum montem sic enim eum appellant in moselle amnis angustias. ac metuo sese impetu collidentes. una hora sic dicebat plusquam duo milia corruerunt. quidam gladius trucidati. pluresque submersi. uehementi ergo indignatione cepta no-

bilis illa ciuitas. totis aduersione uiribus parabat. cum erigione quoque aduersarios et fortiores p
da copiosa et audaciores fecisset. Inminebat totius punitie magna uastatio. cum uenia
bilis eorum metropolitani huius archiepi reuolens dignam gerens suorum sollicitudine filiorum.
iuniorum in tanta necessitate petuit refugium. et expectat uirum dei. Veniens ergo clarissimus
leni. ipse atque omnium firmiter uelut tota humilitate prestat. rogabat et obsecrabat
ut se tantis dignaretur opponere malis. quibus aliter nemo modum posse ponere uideret. Dominus
autem sicut fidelis serui sui dixerat uas et imperium quibusque causis aptissimo us
fuerat in strumento. expauit ante diebus egritudine corporis releuaret. Quibus diebus
cum ad litteras uenerabilis hugonis hostiensis epi scriberet ait. Verum est quod audistis.
Infirmatus sum usque ad mortem. sed interim ut sentio reuocatus ad mortem. atque hoc ut me
sentio non diu. Vitam quippe mortalem mortem magis quam uitam reputans. non amorem
te sed ad mortem reuocatum se sentiebat. cum ab exitu reuocaret. licet presentiens hanc
diutius differendum. Et hec quidem erga eum sepius diuina prudentia dis
posuit. in cuius manu placita erat anima illius. ut quotiens eum aliqua gran
dis necessitas euocaret. uincere omnia animo uires corporis non desissent. mirantibus
qui uidebant et robustos homines intolerantia superare. Expleat denique negotiis
uelut in se rediens multiplicibus infirmitatibus laborabat. ut uix uinceret feriat que ce
cupatus deficere nesciebat. Cui in ore nonnihil tam manifeste tamque magnifice
affuit diuina uirtus. ut ex laboribus uires corpore uideret. Accidit autem ut cum in peditu
ri moselle fluminis litore residentibus hinc inde partibus mediator fidelis rogaret que ad
pacem erant. ut pars altera nimis egre ferret quod exigebat. ex tanta siquidem
hostium strage ferocior. et humiliari ut erat necesse non sustinens. Subito denique tamque
agitantibus furis discesserunt. uirum dei in salutatum. Solam in ceteris omnibus relinque
ret spem pacis. Nec sane ex contemptu aliquo sed ex metu reuolentis eius inierunt fu
gam. siquidem uidebant ne presentium quilibet imphal mentes facile flecteret. immo si de
stantes quod ille presentem nusquam absentem. posset etiam in absentem.

Iam uentus in magno turbine soluebat. sola utrumque meditabantur arma. sola in
ibant consilium malignandi. cum uir scilicet eos qui secum ueniant consolatur fratres. ne turbe
mini inquit. licet enim per magnas difficultates omnino tamen pax pueniet.
Quibus etiam inde hoc nosse. innotuit dicens. Videbar in pnocturnum soporem.
nullam celebrare sollempnie. Cumque expleta paulominus oratione prima recordarer
anglicum ex more canticum idest gloria in excelsis deo prece debuisse erubui. et quod oblitus omiseram
canticum in thomam. nobiscum usque ad finem per compleui. Jam medium noctis tran
sierat. cum uir sanctus de plenitudine principum legatione suscepta. iocunde satis
conuersus ad nos cognoscere ait promissis uobis canende glorie et cantici pacis preparatione.
Interim ergo partibus quocumque per dies aliquot de pace tractatum est. et obmaximas difficulta
tes occurrentes utrumque sepius desparatum. non quod omnes iam consolabar que omnibus innotue
rat ab his sancti tam certa de reformanda pace promissio. Nec parum ipsa dilatio pro
fuit huius presentium qui uariis in omnibus laborantibus remedia consequentur in carne.

scilicet etiam uidentes edificabant in fide. Tantus erat concursus. ut multitudine pariter atque in portuitate sua ipsi quoque negotium reformande pacis pene desperabiliter impederent. donec quesita in medio flumine insula partis utriusque primarum nauiculis accesserunt.

Sibi compositis omnibus secundum quod fidelis arbitrio distinxerunt. datis sibi inuicem dextris. Reconterunt quibus sane qualis primarum seruis sui ibidem scilicet et sedati sunt in ostio pacis. prout sanitates. celeberrima fuit cuiusdam mulieris curatio. Hec ab annis septem pessima egritudine laborabat. uehementi tremore ualidis motibus uniuersa pariter membra concutens. Cum autem uideret grauioribus oris difficultatibus. prope modum excidisse spes pacis. domino disponente uenit mulier ita tremens nec minus horribilis quam miserabilis. et omnes pro ad spectachum conueniunt. Quante demum diuinitate subiectis omnium palam et cessione sedata. perfectam adeptam est sospitatem. Que res in tantam admirationem durissimos quoque promouit. ut percutientes pectora sua per horam fere dimidiam cum lacrimis acclamarent. Tantum demum factus est imper et concursus patientium et deosclantium uiri diuinitatis uestigia. ut prope modum opprimerent. donec tollentes eum sibi et imponentes in nauiculam artem medicine subduxerunt. Cumque accederent ad se principes ut ceperat. pro pace rogaret suspirantes dicebant. Oprete nos libentius audire eum quem ut ipsi certum est deus diligit et exaudiuit. et audito eo multa facere pro quo tanta facit modis nostris. Quibus me ut semper cautus erat huiusmodi gloriam declinare. non propter me inquit. sed propter uos facit.

Simili quoque miraculo etiam in simili oportunitate. ipsa etiam die merensium annos dominus in elinuit ad pacem. Ingressus enim se merensium ciuitatem episcopus ipsiusque minister ad ea que pacis erant uehementius urgebat. Grauius autem urebat illos uoluntate acceptum. quibus cum ualde satis reponere cogitauerant. securus que uellent renuntiare cogebant. In ipsa oblata est ei mulier palitica. de ciuitate eadem. Cum manus imponens. dignaretur palliolum que ipse urebat super extendere ei. tenendumque episcopo tradere prope altam et sub eodem uelamine debilia tangere membra. Expleta autem oratione et benedictione data creuit illa. omnibusque mirantibus per medium illoz in columnis ibat que artulerant in grabato.

In flumine quoque predicto mosella dum obintollabilem concurrentium multitudinem nauicula ueherens. unius ex his qui curam desiderabant cece clamabat in litore. obsecrans ut duceret ad eum. Cumque ille prorsus audiens homo nauigante post eum hauriret perul aurore piscatozem. distibulata primus clamidem porrigens illi qua erat opt. rogabat ut in nauiculam reciperet. factum est. et ut peruenit ad se iuxta sue fidei magnitudinem magna uelocitate sub manu eius iusu recepto mirum clamabat. unde se colles uidere se arboris. unde se homines et cetera uniuersa. Pauca ab eodem loco miliaribus distat cenobium. quod sancti benedicti nomine uocant. V puer claudius et arenibus infirma omni parte membrorum destituit officio. solus admonendum manibus urebat et renibus. pedes emortuos simul cum tybus post se trahens. Quem ex burgundie partibus pacem aduectum ante annos quatuordecim ibi reliquerat et extunc se in elemosinis urebat. Insuper cum beati uiri sanctitatem et uirtutes que dominus operabat in ipso. per omnem circa puincia celebris fama uigilaret. in positum planstro eundem puerum predicti cenobii frater aduocauerunt eum. rogantes

ut solita pietate misero subueniret. Acqueuit. imposuit manū orauit. et eadem ho-
ra sanū reddidit libe stante libe graduente. Deniq; sic abensidem loci abbe nup accepim
fr̄m peccora idem puer sequit̄ et custodit. et si q̄s scire desiderat iohannes est nom̄ ei. At̄ etiā
claudul̄ in eadem monastū uicina degen̄. eodem tempe ad p̄dicti patris sancti benedictioem
gressum recepit. Sz et p̄pe leucor̄ urbem loco cui nom̄ ē gunderulla. idem uir dī femina ceca
illuminauit subedis plurimoz. qui de tota gfluxant regione. Ceterū nimis difficile aut oī
modis impossibile foret. itineris illius magnalia uniuersa oplet̄. Sz neq; p̄positi nr̄i ē eimodi
in p̄sequi signa. et narrandis uirtutū opib; opam dare. Hic enim uiaz uiaz pat̄ dulcis-
sime firm̄ beat̄. et hic labor uirtutū fuit. In hoc ope si nimis uiri q̄ difficili. n̄ min̄
despate q̄ necessarie pacis labores tuos gloriose oplet̄. qui magnifice honestauit te in
laborib; tuis. te in suo noīe et nom̄ suū mte glorificans. rex gl̄e domini deus tuus.

Et expleta metensū reconciliatioe et punitie uia pace reddita p̄ l̄es ad monal-
terū redit. in graui admodum iam iamq; deficiente languore corpis occupat̄. m̄ta
ta animi suauitate et dulcedine spē cotidie p̄pinquabat ad exitum. ac si in portu na-
uigans paulatim uela deponet. Euidet̄ quoq; fr̄ib; dicebat. Hec sunt uerba que loq̄-
bar ad uos cum p̄terita hieme egrotarem n̄ uobis ē qd̄ adhuc timentis. estate prima in-
minere in credere huius corpis dissolutionē. At̄ quam euidet̄ p̄po didicim̄ expimento qd̄
desis ap̄hs ewangha sacra testam̄. qd̄ dū al̄ p̄dicet passionem dñs erat ubi abscondi-
tum ab eis. et capē n̄ ualebant. Nimirū qd̄ tam uehēt̄ horrebat animum nū facile p̄suade-
bat̄ ut crederet. p̄sertim cum et ip̄e opatiens filius eiusmodi ūba sup̄primet̄. Ceterū factis q̄
dammū clamans. opa confirmant̄ q̄ dedit in pat̄ ut facim̄. magis ac magis act̄ omite
affectus retrahē. et sacroz̄ funib; desiderioz̄ sedula intentione p̄actis iam uicino litore hē-
re firmū et commodū cepit applicare. Deniq; cum uenābilis amstel̄ sedis iugonice gofridul̄
de quiddam eū sollicitus agendis. et min̄ apponē animum mutaret. ne mireris inquit. ego

Vident aut̄ pat̄ sanct̄ compassionis et m̄te uiscerib; d̄ enī iā n̄ sum de hoc mundo.
affluent̄ carissimos sibi filios miserabiliter admodū tabescentes et arecentes p̄ timore
et expectatione iam iamq; sup̄uenientis desolationis. grauissime et lamentabilis oebita-
tis. dulcissimū eol̄ solationib; resouebat. Et monens eos in uirtu diuine clementie sinū
spei fideiq; sue anchoram p̄ incommu- sibilem caritatem firmū radicare. se quoq; p̄mittēbat
n̄ post mortem aliq̄n eis defuturū. P̄pensul̄ aut̄ q̄ n̄r̄ queat̄ exp̄nē sermo rogant̄ obsecrant̄q;
p̄ multas lacrimas. timore dī et sacre puritatis ac totā p̄fectionis amore n̄r̄l̄ inuirtē et in-
primē animis conabat̄. Sz et monebat et cum lacrimis obrestabat. ut siquid forte uirtutis
aut exemplo nobis ḡndalib; aut ūb; id emularem id firmū tenem̄ et p̄ficem̄ in eo. aliis
quidem ūb; ē eodem spū illud ap̄licū loquens. Rogam̄ uos et obsecram̄ in dño ih̄u ut
quemadmodum accepistis a nobis q̄n̄ opteat̄ ambulare et placē dō sicut et ambulat̄. ut
habundetis magis. Atq; utinā tam efficacit̄ p̄suaserit. q̄ affectuose suaserit. Modum
aut̄ egritudinis si q̄s s̄be desiderat̄ errare pla q̄ ad amicu quendam paucissimū diebus
ante sacram a nobis p̄fectionē suā ip̄e dictauit. Quā nimirū huc n̄r̄ narrationi dixim̄
serendū qd̄ uidet̄ q̄ aliena quoq; de ip̄o. ampl̄ tam nos ip̄i de se ūba delectat̄.

*Epistola eius ad arnodium boncuallis abbate. q̄ a q̄dam xenia mittens. de ei uantū
uſcepim caritatem unā in caritate 4 n̄ in uoluptate. dūe p̄ uirtū fuerat ſalutar.*

Sue enim uoluptas ubi totum s̄ uendicat amaritudo. Nisi qd̄ solum nichil gmede.
utcumq; delectabile est. Sompn̄ recessit amre. ne nel beneficio sopm̄ sens̄ dolor unq; rece
dat. defectus stomachi fore totū qd̄ patior ē. frequer̄ in die et in nocte exigit confortari medico
ad modum quaticumq; liquore. nam ad solidum ^{om̄e} inextorabit̄ indignat̄. hoc pax qd̄ dignat̄ ad
mittē n̄ sine graui molestia sunt. s; am; grauiorem si se natuum omnino dimiserit. Quod si
plusculum quid interdum ad mirtē acquiescat. id grauiissimū. Pedes et crura intumuerunt.
quemadmodum ydropical stringē solet. Et in huius om̄ib; ne quid lateat amicu de statu amici
solicitem. salm̄ in terriorem hominē ut minus sapiens dico. spē quidem pronpt̄ est caro an
in firma. Orate saluatorez qui n̄ uult mortem peccoz. ut tempelū iam extū n̄ disticiat
s; custodiat. Curate munitē uotal calcaneū nudum mirtis. ut is qui insidiat in uenitē n̄
possit ū dentem figat. et uuln̄ in fligat. hoc ip̄e dictam sic me habent. ut p̄ notam uobis
manum agnoscat̄ affectum. hoc exemplar eplē quam ut nos dixim̄ et ip̄a quoq; ei
uerba declarant. pat̄ sanctus exitu iam imminente dictauit. extū munitē tenoze pos
sit diligens lector sacrum illius uel expte aliqua pectus agnosce. quanta illi in ip̄a r̄uina
corp̄is tranquillitas mirtis. serenitas mentis. suauitas spē. q̄nta subfiducie cūmne r̄adij hy
militans. s; et nr̄m subtram graui articulo in consolabilem luctum aliquaten̄ illi estimare
licebit. pallidasq; turmas si pie senserit imaginabit̄ filioz. extimatas facies. uult̄ ex san
gues. genas sordentes lacrimis. suspiria quoq; pectoroz ac singult̄. Quis enim apud nos e
rat tumult̄ cogitationum. qd̄ naufragium animoz. cum chelaur̄ talis rapet̄ anobil n̄
ell; cernētib; spes retinendi. n̄ facultas aliqua comeandi. Pat̄ erat s; qualis pat̄ qui ab
ire uidebat. Nobis quodam pp̄ul. uerū tam̄ toto orbe gmunis. Cur em̄ om̄iū 4 bonoz
gloriatio. 4 malignantiū mer. ut de eo n̄ in oḡnie uidet̄ esse spallendū. Videbunt̄ recti et
letabunt̄. 4 om̄is iniquitas opulabit̄ os suū. Quo p̄sente sc̄ital om̄is iocundabat̄. p̄sūp
tio frenabat̄. duricia spungebat̄. Quo p̄sente celebris quiscq; uent̄ uelud quodam sole
resplenduit. absente caliginos̄ et quodam mirt̄ apparuit. Quam deuote q̄ pie singlis
nr̄m. et tunc hodie declamandū. Pat̄ mi pat̄ mi. cur̄ isrl̄ 4 auriga ei. Tu fluctuan
tium port̄. dixeris opp̄sioz. et ut de se ip̄o loquit̄ bea; iob. oco fusti ocl̄s et pes claudō. Tur
fationis exemplar. uirtutis forma. spectm̄ sanctitatis. Tu gl̄a isrl̄. tu leticia ierusalem. tu
delicie tu scli. et unicum tuu tempis dec. Ohiua fructifera. uirt̄ habundans. palma flo
rida. cedrus multiplicata. platanus exaltata. Ual electionis ual honoris in domo domini.
ual auri solidū ornatum om̄i lapide p̄cioso. fide et sanctitate solidum. 4 uarus carisma
tib; tanq; gemmis ornatum. Tu eccle sc̄e fortissima splendidiſsimaq; columpna. tu uehe
ment̄ tuba dī. tu dulcissimū spē sc̄e organū. p̄iol oblectans. delides excitans. debiles por
tant̄. Cui medicinalis man̄ 4 lingua morbos utq; curabat. uia corp̄m ista mox. Cui e
tāt simplex habit̄. duplex uult̄. dulcis facies. grossius aspect̄. Cui demq; uita. fructu
osa. mors p̄ciosa. qz r̄ quoq; uiuē x̄ fuit. et mori lucrum. Quod si nobis alim̄ fortassis
uirtū. s; altm̄ r̄ multomeli. Et qd̄ r̄ iam gmedū. nobis si pie sapiam̄ n̄ p̄ ēē iocundum.

Ceterum et si primum est gauderet par bone q̄ in gaudiū dñi sui felicit̄ inuoluit̄. n̄ tam in
primum sup̄ nos ip̄os flere. quos nimirum abeunte re soluto graui horroz gemm̄ circumsep̄it.
dum nobis est uita redio. mors timori. Et si primum gaudeat q̄ beato transitu mortal̄ ad torren
tem uoluptatis quē ardent̄ desideras accessisti. mām tam̄ uicem dolē n̄ impiū q̄ et uiuendi
om̄is parit̄ ē sublata suauitas. et moriendi n̄ dum collata securitas. Et si pia ē impendit̄
grandatio felix anima. que impleuitudine lucis exultas. n̄ tam̄ impia sup̄ nos assumit̄ la
mentatio. qui relicti sum̄ post mirificam inq̄ hactenus exultantem claritatem. horrere ma
gis tenebras in tantes p̄ aurea q̄ paulo ante uidim̄ sc̄la. graui hoc ferre plane ferreum qd̄
succellit. S; reflectamus stilum adorandē narrationis. et parū quib̄ possum̄ uocal̄ exi
tam̄ p̄sequi. nobis quidem lugubrem. s; illi potius triumphalem.

Ante patris huī excessum accedentes ad eū filii q̄s per angelū ip̄e genuerunt. pulsimū
eī animū lacrimabili supplicatioe pulsabant. et h̄ atq; humiliter loquebāt. Nūquid
n̄ miseris hunc monastio par. nūquid n̄ opateris nobis quos tanto pietatis affectu ma
ternis lactasti uberib; parua consolatioe fouisti. Quom̄ sic expom̄ labores tuos quos
in hoc loco laborasti. quom̄ tam̄ dilectos hacten̄ fouisti filios. q̄s ita relinquis. Tunc ō
ip̄e flet̄ cum fletib; columbinos in celum porrigens oculos. et mente tota ap̄icū illū
conspiciens sp̄m̄. restabat̄ coartatū se eduoib; et quid eligeret ignorante. diuine totū
tribuere arbitrio pietatis. Nam et h̄c illum parua urgebat caritas filioz uocal̄ annue
ut maner̄. et inde thebat̄ x̄ desiderū ut migrat̄. Cui tam̄ ab olim iam et alii radicata
in pectore eī humilitas psuaserat. ut eximio cordis affectu seruū muntem se eē dicit̄
at arbozem sterilem reputat̄. ex cuī uita nullus ē fruct̄. nullus alteri cuiq; puenit̄.
Nam et solū erat in familiari collatione fateri. uix se hominib; q̄ s̄ eum s̄ uilem cre
derent ut dicebant. S; n̄ primum se se in suū sup̄ hoc cogitationib; phibeat aliquando
sustinuisse afflictum. qd̄ n̄ tam̄ ueraces homines fallē uelle n̄ tam̄ prudentes facti pos
se uari simile uider̄. cum alterutrum excusare n̄ possit. Que enī mirabat̄ orbis solus
ip̄e qd̄ erat mirabilis n̄ uidebat̄. siue uidelicet opationis opinione ue splendore. sic ille qm̄
dam uir simplex et rect̄ n̄ solem cum fulger̄ n̄ lunā incedente clare uidisse memorabat̄.

Rouissime cū extioris habitachi undiq; iam soluta opago desideranti anime liberū
p̄stant̄ egressum. magn̄ ille dies illuxit. q̄ p̄p̄m̄ illi ort̄ est dies. Ad cuī exitum.
uicini ep̄i cum ab̄m̄ et fr̄m̄ copiosa multitudine fuerant agregati. Hora aut̄ diei
pene tertia singularis lucna sue genationis. sc̄s ac uenabilis et uere beat̄ abbas bernard̄
acozpe mortis miram̄ uiuentū felicit̄ x̄ duce migrat̄. ex filioz circumstantū et mir
grauet̄ singult̄ ac lacrimas uberes utrimq; psallentū choro. admittit̄ q̄s ip̄e p̄m̄ise
rar̄ ter̄ transitent̄ letabundos. ad sc̄oz cimeos granitantes. ad obina agnuma angloz. fe
lix anima q̄ sic lenabant̄ excelsa suoz p̄nilegia meritoz. q̄ sic pia filioz p̄sequabant̄
inferioz uota. s; q̄ sup̄ioz desideria sacra trahabant̄. felix ille uere serenus dies. q̄
plenus eī meridies x̄ illuxit. Dies cunctis uite sue dieb; tantis expectat̄ desideris.
expetit̄ susp̄is. frequenter meditationib; orationib; p̄munit̄. felix transit̄ de labo
re ad refrigeriū. de expectatione ad p̄m̄iū. de agone ad uiciniū. de morte ad uitā. de si

de adnoniam. de pegrinatioe ad patriam. de mundo ad patriam. De quo transitu eius multa noui
 mul aparuisse q̄ multis. et quidem n̄ indigna relatu. s̄ difficile nimis inuestigare per sin
 gula. et scribere omnia nimis longum. Nam et usq; in multis modis pat
 nis erga filios amor uere etiam n̄ immo nunc uerius inueniunt. crebris reuela
 tionib; eoz dignat̄ solari lacrimas. releuare mestitiam. ut q̄ dulci ei gaudent. min̄ anxie
 doleant s̄. si qua tam̄ ex his min̄ p̄lixam desiderantia narratione lector scire desiderat. p̄o ma
 gis nouissimoq; caplo credim̄ reseruanda. Interim cetera p̄sequentes quia possum̄ uolentia animos
 autam̄ ab illo tam̄ graui gemitu. q̄ nimirum grex miserabilis pastore mugitante p̄sonu
 it. Parcamus pagine i quantum possum̄ stringam̄ oculos. palpebras complodam. ad
 uersus lacrimas illas q̄bz in illo claritatis sue abloctui uallis n̄ra fluebat. ecce prius
 uniuerse calice sui p̄p̄matura meroris. cui acten̄ consueuerat stillare dulcedine. gaudia

Cum fidelis ministr̄ i sacerdos altissimi in ḡ funde. fluere consolationes.
 dit in gaudiu tabnaci ammirabilis ad domu di. sacra ei i acceptabilem hel
 tia sui spe oblatu. corp̄ etiam rite paratu et ornatum sacerdotib; in strumtis orato
 rio beate di genitricis inferunt. Plurima quoq; nobiliu et ignobiliu deuotio q̄
 busq; locis gemebunda p̄tin̄ turba ouent. et uallem totam plorat i ululat mult
 replebat. Amarius tam̄ p̄forib; monastii lam̄tabat miserabilis sex mulier. qd̄ acce
 dentib; ad beata uestigia uiril monastia ordinis disciplina terrozabil̄ eis i tunc negaret
 in ḡ illum. Biduo mansit in medio gregis pastor extinct. dum pristina illa dulcissima
 gra uult̄ nil minorata s̄ aucta magis omniu in se figeret oculos. animos trahet. se
 peliz affect. Crescebat aut supra modum ruen̄ indiq; ppli multitudo. et inrolabil
 iam fiebat imper̄ concrentiu. ac desiderabuel tenentiu pedes. osclantiu man. applican
 tu panel. balteos. munitos. i aliq; s̄ seruanda p̄benedictione i uarus necessitatib;
 p̄ futura. Maxime tam̄ pariti indie t̄tium sollempne p̄loca p̄ma p̄estolabant
 sac̄ eius corp̄is reponendi hora. copiosi indiq; conuenturi. Nam i s̄di die tant̄ circa
 meridiem. fuerat congregat. i tanto pietatis zelo stipati indiq; sacru ei corp̄ obse
 derant. ut nulla pene q̄s reuerentia nulla fr̄ib; haber. Unde ueriti ne quid simile ad
 forte graui accideret. die tercia p̄occupantel hozam i mane diuina exmore sacrificia consum
 mantel. sicut i biduu iam in celebratione missaz et uigi fecerant psalmodia. purissi
 mum ut̄ balsamu suo ualido comiser. sublapide ponentel lapidem p̄ciosum. opti

Consummant̄ felicit̄ uite sue dieb; i annis circiter. **I**nam margaritam.
 sexaginta quatuor expletis. dilect̄ d̄ni b̄nardus clareuallensis cenobii p̄mus
 abbas. i alioz ampl̄ q̄ centu sexaginta monastioz par. terciodecimo kalendas septem
 bris int̄ filioz manus obdormiuit in x̄. Septū e aut undecimo kalendas eiusdem m̄is.
 S; et pectori ei ip̄o intumulo sup̄posita e capsula. in qua b̄i rachei apli reliquie ḡtinēt.
 Quas eodem anno ab ierosolimis s̄ missas suo misserat corp̄i sup̄poni. eo utiq; fidei
 et deuocions intuitu. ut eidem aplo in die resurrectionis adheat. Pri tam̄ q̄ sacra
 tissimu illud corp̄ tumlo redderet. un̄ efr̄ib; heimo noie q̄ exmultis annis caduco mor
 bo grauit̄ laborabat. plena fide opem flaguatur̄ accessit. Quem n̄ usq; sup̄stite

nouimus. et mi unq̄ ex ea hora p̄dicte infelicitatis exptū. facta sunt eodē anno q̄ beatus
papa n̄r tertius eugenius eiusdem patris s̄c̄i in sc̄a conuersatione filius. ab hac lu
ce migravit ad lucem. cui merita in ip̄a cui tam insignit̄ p̄fuit urbe miraculis plu
ribus illustrata choruscant. Successore ei anastasio romane ecclē p̄fidente. regnan
tibus in romanorū impio friderico illustri. in francoꝝ regno pulchimo rege ludewico
filio ludewici. principatū ecclē uniuerse ac toti creature uisibilis et inuisibilis monar
chiam tenente d̄i filio ihu x̄. anno ab incarnatione sua millesimo centesimo quinq̄
gesimo tertio. qui cū patre et sp̄u sancto uiuit et regnat in sc̄la sc̄loꝝ amen.

Ant̄ desup̄ memoratis reuelationibz pauca dicturi. sumam uicū ab eo. qd̄ p̄dictū
est anteq̄ fieret anno sexto. Erant duo fr̄s in monasterio. de sacra b̄i patris uita
colloquentes. Quorū al̄ ab inuente adolescentia educat̄ ibidem. ad alterū ait. Nō
ti q̄t̄ annos sit uictur̄ hic beatissim̄ pat̄ n̄r. Cui ille. Nescio inquit. Et ille. Ego
ait noui eū sex aut septem annos adhuc in carne uicturū. Hoc aut̄ unde sciret
minime iam scire possum. q̄ n̄ t̄m̄ indicauit. et ante patrem sc̄m ip̄e decessit.
Porro al̄ adhuc sup̄statis relatione hoc ūbum nobis innotuit. qui t̄m̄ p̄mū
est se audisse. q̄m ut ab olim audierat ita uidit. Talis ū ille ē de cui testimonio nec
nos ambigim̄. n̄ cuiuslibz al̄i qui eū nouerit credim̄ dubitandū. Neq̄ id solū. s̄ qd̄
n̄ minori dignū ammiratione uidet̄. nom̄ quoq̄ et plonam successoris ip̄ius indicante
s̄ eodem fr̄e extime innotuisse testat̄. Manifeste enī eadē hora fr̄ ille p̄dixit. q̄ do
minus robert̄ qui hodie ab̄s est dedimus. post hunc b̄m̄ patrem ab̄s futur̄ ē
clarenallis. Nam qd̄ disiunctiue sex aut septē annos uictum dicebat. adh̄ p̄
misse uidet̄. qd̄ in n̄r̄ sit t̄m̄ idem ultra sextum infra septimum tamen.

Prope erat iam temp̄. et festinabat iam pat̄ sc̄s ad metam. In firmabat enī
hic in hui libelli principio memorauim̄. Ad ut in illa in firmitate ip̄ius
p̄ficia uir̄ iam in minē ex̄t̄ uidet̄. Interea fr̄s instare cepunt supplicationibz
et obsecrationibz quibz poterant apud d̄m. Unde etiā sc̄s ille agnosceus eoz p̄cibz
desideriū suū disterr̄. cum auḡto meli sc̄m̄ coz̄p̄ habē cepisset. Gregarij fr̄ibz
hec eadem ūba locut̄ est. Quid tenetis miserum hominē. Fortiores estis et inualu
istis. Pate queso pate. et sinite me abire. Prius tam̄ cum in summo piclo et timore
fr̄s om̄s in orationibz humiliarent animas suas. unū eoz uisio talis apparuit. Oc
currebat eū multa exultatione uiro d̄i extra monastii claustra innumera bil mul
tudo. In qua tam̄ p̄cellione solus quatuor p̄em̄tel idem fr̄ q̄ uidebat agnouit.
magnum illū dilectore eius atq̄ dilectū cui ip̄e in libro q̄rto de solidatione cū lau
de meminit. ganfridum ep̄m̄ carnotensem. hūbertū q̄ ignacensem abba
tē. et duos germanos ei guidonē salic̄ et gerardum. Except̄ itaq̄ reuēnt̄. et p̄
os̄m̄ pacis amica diu colloquia miscens. pat̄ beat̄ cum his quatuor stabat. ex
pectante deorsum multitudinem cetoz. Nouissime salutantes eum p̄dicti uiri. ex
hoc s̄ iam redeundum ēē dicebant. Tunc ū expalluit ille. et circumfusa s̄ mesti
cia in t̄m̄ declinans animi dolorem. q̄ s̄ ait sine me uitis abire. Et illi. Non

possum adhuc tuo nroq; desiderio satisfacere. donec ueniat temp' nouoz. Dicebant aut' temp' nouoz quo fruges noue colligent. sic euiden' postmodum pbauit euent'. dum in aug' to mense decessit. Al' ane g' fr' ille cui h' ostensu fuerat solat' est cer'os uelud iam imminente pri' obitu formidantes. et qd' uiderat et audierat indicauit. Adhuc enim hyemps erat.

Eodem temp'e alia uisio prioris confirmatio fuit. n' qd' euiden' iam utriusq; o'pleta uitas p' bat. q' euiden' in utraq; qd' futurum erat dñs reuelauit. uidebat eni' fr' quidam i' ecc'e parabat uir beatus ascendere ierololimam. iamq; ip'o impandu erat itineris. Ad quem uenabilis otto qui ap'rimus fere annis strenue satis et laudabiliter uisitat' in monasterio. absentiu' suenerat p'posito' supplere uicel'. reuert' accedens dicebat se p'cessuru'. Cuius uisionis sic ostensa est uitas. ut p'dict' uir do' dignus ad celestem ierlm ubi ne uisio pacis parante iam egredi' et paulopost' securu' patre felicia defunct' legatione preiret.

Sed et ab'is quidam satis ei uian' loco et deuot' ammo'. paucis dieb; ante felicissim' patris hui' excessum. uidebat eu' p'ciosissimus ornatu' sacerdotalib; in duntis et excellenti p'filiu' gla'. cum ingenti sollempnitate ad altare deduci. Ad cui' in' troitum eccl'a magna magnus resultans uocab; exclamabat puer natus est nobi'. Vere etenim puer iste erat mitis et humilis corde et sic paruulus accipiens regnu' di'. in cuius merito gratulabunda natali. anglica multitudo totius parit' sc'oz eccl'a dum nobil' uider' moer' s' illu' nasci. dum hic o'summar' ibi inq'p'e. mox tam sonoris uocib; q' uo' nis parib; concinent exultabat. Si eni' ad unu' penitentiam p'ccozul' tota illa celestis regio ad leticiam suscitatur. q'nam illi gaudia exhibuisse credenda sunt p' quem gaudia tanta recepat detam multoz uisione et penitentia p'ccoz. Quis enim ualeat estimare q'tis in sc'ari habitu et uisitatione manentib;. q' plurimis utriq; sex ad alias transeuntib; q' g're gationes. p' hui' fidelis famli' ministeriu' dedit dñs penitentia' ad salute'. aut q's m' merer' eos qui sub ei' cura in centu' sexaginta monast'ia p' di' benignitate ad penitentia' se adducti. Nam ex his solis qui speciales eius filii uidebant'. p'ter eos q' iam cursu uite feliciter consummauerant. p' eos q' p' alia loca fuerant p'pagati. ea die q' felicissim' pat' exclaraualle monte ascendere meruit clarior'. reliquit habitantes in ea septingenta fere animas domino seruientes. Quid s' miru' si gratus curie si accept' regi. si except' cum leticia et exultatione credat'. inq' gra' di' usq; ad uacua n' fuit. q' tam fidelit' tam efficacit' plus omib; sui temp'is laborauit. qui talentu' s' editum tam multiplicauit. copiose. tanta deniq; lucra retulit de negotio. s; que restant adhuc cia' subiungamus.

Sane in monastio p'dicti illius abbatis qui sic natale ei' p'uideat. ea nocte qua' nobil' pat' mane p'fectur' ultimam fecit. uenabili p'posito ei' apparen' ualefecit illi et ait. Nouis q' iam migro. n' ultra hic morabor. Quod ut suo indicauit abbi. accelans abbas et claraualle uenient ip'o die. abbat' sic dixat reperit iam migrasse.

Prima aut' nocte p' q' sacru' corp' ei' sepulture traditu' fuerat. q'ram adhuc p'fili' sollicitudine gereret pat' sc's. et q'm q's in mundo dilexat infine q' diliger' euiden' ostendit. Apparens eni' cuidam fr'i in multa gla' et desiderante tenere cito p'transiens. aiebat q' p' q'dam fr'e simplici ueni. Audierunt h' fr's et mirabant'. s; circa horam diei t'cia

ueritas comprobata est uisionis. Defunctus ē enī laudabilis ad modū simplicitatis fr̄.
et sic omnino credibile est amma ei tanto duce felice q̄ p̄ eo se uenire se dixit secum tulit.

Pascal quoq; expletis dieb; alii curdam fr̄ magnifice satis apparens. et arguens de
suo nos doliulle discessu. post uerba multe consolationis et p̄missionē felicitatis etne
in sua p̄seuerantib; obedientia et doctrina. hoc etiam scito ait et dicto fr̄ib;. cuiusdam
uere sc̄i corp̄ cui et ego hodie habeo uestē in oratorio eē sepultum. Dicebat autē ep̄m ma
lachiam. ip̄ius enī tunucam in q̄ sc̄s ille obdormierat admittax s̄ seruauerat celebra
onem. et mox in ea sese iusserat sepeliri. sic et sanctum illū in sua sepelierat ueste.
Qd̄ tam̄ ubi et ip̄i fr̄ et quam plurib; aliis usq; ad hunc uisionē p̄s erat ignotum.

Felix pontifex cui uita pat̄ sc̄s p̄dicauit et defunct. Felix caritas q̄ in morte n̄ ex
cidit. Felix societas q̄ n̄ illud diuortium cetis tam crudele dirimit. Glosi siquidem pa
tr̄s quem admodū in uita sua dilexerunt se ita et in morte n̄ sunt separati. Nam et post
dies arca quadraginta ab̄s quidam ex maiorib; britannie in isla sacre illius societatis
uirtutē felicit̄ expuri meruit in se ip̄o. Qd̄ eodē temp̄e cum cetis coabbib; ex more cister
cium petens. in claraualle remanserat gemino quodam deshabitu occupat̄ in q̄
modo. plerētis sc̄licet et febris cotidiane. Jamq; eaten̄ longa uexatioē defecerat. ut so
lū anime ei exitū fr̄s qui nūq; deseruit obseruaret. Cumq; animum ei auget̄ n̄ tam desi
d. ut uire p̄sentis q̄ absentū desolatio filioz. q̄ p̄gre mozer. obire petuit ut ad tumulū
sc̄i deportaret̄ ab̄s. et cum orass; tota deuotione q̄ potuit. b̄ q̄ ep̄i malachie in aq̄lona
ri ip̄i oratorū late positū cogitauerit uisitare sepulcrum. auxiliū flagitare. s̄ si flagitioem
uerit et q̄ iam secur̄ de in columitate qd̄ cogitauerat n̄ impleuit. Die alia mane it̄m
fr̄s aduocans. ut adoratorū ueniat opem s̄ postulat exhiberi. Causantib; illis p̄chm
siquidem uēbant. omnimodis inq̄t optet ut sc̄i malachie tumulū petam. Cū enī p̄
terita nocte uix tenuit obdormissem. exprofect̄ subito audiebam uocē dicentē m̄.
Sanat̄ iam ab alia aḡritudine tua. si ab alia uis sanari ep̄m pete. fecerunt illi ut
ille uoluit. et omnino fr̄m est ut dictū erat ad illū. Eadem die sanus fr̄s post paucis
simos ut arripuit. et in columis reuē est ad suos. Tuū m̄h ope sp̄m tuū agnoscam
dulcissime pat̄ zelū. q̄q; ei omnimodis qualemcumq; gl̄am. cū q̄ ap̄ d̄m gl̄e
gl̄ans. Inimō v̄ tu fr̄ h̄ om̄ia op̄is. tu munis d̄s n̄r. Tu enī repleta om̄em ab
in uro temp̄is d̄am p̄sentia tue diuinitatis. om̄em aliquā repletur gl̄a maesta
tal. cū tam̄ p̄tel interim q̄sdam et etno p̄lecta loca q̄ silio excellenti uisitant̄ re
plet̄ speciali gr̄a sc̄itatis. fac d̄ne sp̄ali semp̄ habundare fr̄mito ualle. q̄ ut faces
re q̄ noie clariorē dignat̄ et tam exime claritatis syderib; illustrare duob;. custodi
domū inq̄t geminū h̄ tā p̄ciolū depositū custodit. fiat nobis deniq; sc̄dm̄ ubi tu
ū. ut ū est thesaur̄ tuus ibi sit et ore tuū. ibi gr̄a et m̄ia et respect̄ assidue p̄e
tis sup̄ om̄s ibidem in tuo nomine aggregatos qd̄ est sup̄ om̄e nom̄. sicut et tu sup̄
omnia d̄s benedict̄ in sc̄la amen. *Explicit uita beatissimi patris n̄ri bernhar
di primi ab̄is clarenallis. In cipit p̄logus sc̄i bernhardi ab̄is in u
tam sanctissimi Malachie ep̄iscope et confessoris.*

*cuī p̄dicationē. Tuū h̄ op̄
s̄ de ferre collegē tuo. ut
p̄t̄*

emper quidem opere pretium fuit illustres sanctorum
 describere uitas. ut sint in speculum et in exemplum.
 ac quoddam ueluti condimentum uite hominum super
 terram. Per hoc enim quodammodo apud nos etiam per
 mortem uiuit. multosque ex his qui uiuentes mortui
 sunt. ad uitam puocant et reuocant uitam. Verum nunc maxi
 me id requirit caritas sanctitatis. et nostri plene etas inops uiuorum.
 Quam sane in opiam super nos adeo in ualuisse uidem. ut nulli sit dubi
 um illa nos sententia ferat. quoniam habundabit iniquitas refrigeret
 caritas multorum. Et ut suspicor ego. aut presto est aut prope de quo scrip
 tum est. Faciem eius precedet egestas. Nisi fallor antixpe est iste. quem fame
 ac sterilitas totius boni et preit et comitat. Siue ergo nuncia iam iamque
 presentis. siue iam iamque affuturi preiunia. egestas in euidenti est.
 Taceo uulgus. taceo uilem filiorum huius seculi multitudinem. in ip
 sas ecclesie columpnas uolo celos leues. Quem in ostendas uel de illorum
 numero qui uidentur dati in lucem gentium. non magis de sublimi fi
 mantem quam flammantem. Et si lumen quod in te est tenebre sunt. qua
 te sunt tenebre. Nisi tu illos forte quod non credo lucere dixeris. qui quod
 tum estimant pietatem. qui in hereditate domini. non que domini. si magis
 que sua sunt querunt. Quid dico que sua sunt. Perfectus sit
 et sanctus etiam sua querens suaque retinens. si ab alienis eorum ma
 nusque contineat. Meminerit tamen qui se usque huc forte puenisse
 uidet. eundem exigi sanctitatis gradum et ab ethnico. An non mi
 litum suis iubent contenti fore stipendii ut salui fiant. Magni et ^{vero}
 ecclesie doctore si sit sicut unus militum. aut certe quod ad illos imppe
 rium propheta loquit. sicut populus ita et sacerdos fuerit. Deformitate.
 Itane summus merito reputandus erit. qui summo corruens gra
 du heredit in fimo ne abyssus absorbeat. Quam rarus tamen iste
 ipse in clero. Quem item das michi contentum necessarium. contemp
 torem superfluum. Lex tamen est prefixa ab apostolis. apostolorumque successoribus. vic
 tum et uestitum habentes in quibus. his contenti sumus. Vbi forma hec.
 In libris cernimus eam si non in uiris. habes uero de iusto. quia lex dei est in
 corde ipsius. et non in codice. Nec perfectionis is gradus perfectus carere et
 necessarius paratus. At gratia istud. utinam superfluum ponatur modus.
 Utinam non cupiamus in infinitum. Sed quid. forte reperies qui hoc possit.
 Id quidem difficile. si uide quid egimus. Querere uirum op
 timum multorum liberatorum. et ecce laboramus in inueniendo. qui se
 ipsum saluum facere possit. Optimus hodie est. qui non est nimis
 malus. unde quomodo a terra defectus sanctus. uideorum in non superuacue

ex his qui empti sunt de terra reuocare ad medium ep̄m Malachiam. uirum
 uere sanctum et nostrorum quidem temporum singularis sapientie et uirtutis.
 Ille erat lucerna ardens et lucens. nec extincta est tamen s; *submota*. Quis
 in iure succenseat. si readmouero eam. Immo v̄ n̄ est quod in in gratia eē me
 seculi homines debeant. i om̄is deinceps generatio uentura. si quem cōdicio
 tulit reuocem stilo. si mundo restituam quo mundus n̄ erat dignus. si ser
 uem memorie hominum. hominem cui memoria in benedictione sit. omnib;
 qui legere dignabunt si me excitante amicum dormientem. uox rursus
 audita fuit in terra n̄ra dicens. ecce ego uobiscum sum ^{om̄ib; diebus} usq; ad consumma
 tionem seculi. Deinde sepultus apud nos est. nobis specialit̄ hoc opus in
 cumbit. Quid quod me inter speciales amicos suos sanctus ille habebat. et eo
 loci. ut nulli in hac pte gle secundum fuisse me credam. Nec mercede uacat
 in tante familiaritatis sanctitas. Primicias iam accepi. In extremis posit⁹
 erat. immo in principis iuxta illud. cum consummatus fuerit homo tē
 in cipit. Accurri ego. ut benedictio super me ueniret morituri. At
 ille. cum iam membra alia mouere n̄ posset. fortis ad dandam benedicti
 onem eleuatis sanctis manib; sup capud meum. benedixit m̄. et benedic
 tionē hereditate possideo. Et quomodo ego illū silere debeo. Postremo tu id m̄
 alba congame in uingis reuerendus frater et dulcis amicus meus ac tecū
 pariter ut ex hybernia scribis uirā illa om̄is ecclā scōz. Libens obeckio pre
 sertim cū n̄ eloquium exigitis s; uariationem. Dabo uero opam ut ea sit
 pura et luculenta. deuotos in formans. fastidiosos n̄ onerans. Sane nar
 rational ueritas secura apud me est. In timata auobis haut alia pculdu
 bio pstantib;. quam que certissime compta sunt auobis. *Explicit pre
 fatio. Incipit uita sc̄i Malachie ep̄i edita ab eateo bernardo caruallensi*

 Malachias noster ortus hybernia de p̄lo bar *Abbate*.
 baro. ibi educatus. ibi litas doctus est. Ceterū de
 natali barbarie traxit nichil. n̄ magis quam pilces ma
 ris de sale materno. Quam uero suaue quod in culta no
 bil barbaries. tam urbanum p̄tulit cuem sanctorum et do
 mesticum di. Qui p̄ducit mel de petra. oleumq; de saxo
 durissimo. ipse fecit hoc. Parentes tamen illi fuere genere et potentia magni.
 iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. At mente mater quam sanguine
 generosior. satagebat in ip̄o initio uiaz suaz notas facere paruulo uias uite.
 hanc pluris illi existmans. uentosa scientia litterature secularis. At utraq;
 tamen huic n̄ defuit ingenium pietate. In scolis litas. domi timorem dñi doceba
 tur. et cotidiana p̄fectib; respondebat ambobus satis. et magistro et matri.
 Nempe a principio sp̄m sortit̄ ē bonū. p̄ quem erat puer docilis et amabi
 lis ualde. mire admodum om̄ib; p̄ om̄ia gratiosus. Bibebat autem placte de

57
pectore materno aquas sapientie salutaris. et fiebat in dies se ipso prudenti-
or. Prudentior dicam an sanctior. Vtrumque si dixero non me penitebit. ue-
ritatem enim dicam. Agebat senem moribus annis puer. expertus lasciu-
e puerilis. Cumque ex hoc cunctis esset reuerentie et stupori. non tamen inde ut
assolet insolentior inueniebatur. sed magis quietus et subditus in omni man-
suetudine. Non impaciens magistrum non fugitans discipline. non lectionis fasti-
diens. non ludorum denique appetens quod maxime illa etas dulce ac familiare ha-
bere solet. et proficiebat supra omnes coetaneos suos in ea quidem litteratura.
que illi competebar etati. Nam in disciplina morum profectus uirtutum.
etiam supra omnes docentes se in breui enituit. non tam matre tantum quam
unctione magistra. Hac sollicitante haut sequitur in diuinis exercebat. pe-
tere secretum. anticipare uigilias. meditari in lege. refici parcius. orare fre-
quentius. Et quia ecclesiam frequentare nec uacabat propter studium. et
pueritundia non libebat leuare puras manus in omni loco. ubi tamen secre-
te id posset. Jam tunc siquidem cautus fuit. declinare uirtus uirtutum

Est uicinus prope ciuitatem in qua discerebat. In anem gloriani.
puer. quo magister eius frequentem pergere solitus erat. ip-
so solo comite. Illo euntibus ambobus pariter. ipse ut postea
referebat retrahere pedem. suscebat gradum. et stans attergo magister.
illo quidem non comperiente. expansis ad celum manibus raptum quodam
modo ac ueluti iaculatum emittebat orationem. ac sic dissimulans
magistrum denuo sequebatur. Instans modo pro furto. puer sepius eludebat
comitem pariter et magistrum. Non est dicere omnia que ei principia
colore bone in dolis decorauerunt. ad maiora adque utiliora currendum. Vnti
tamen refero adhuc. quod meo quidem iudicio non modo bone sed magne in
puero dederit in signe spei. Excitatus aliquando opinione cuiusdam magistri.
erat enim famosus in disciplinis quas dicunt liberales. adiuuit illum
discendi cupiditate. Quippe extrema iam pueritie captans. ad eas
litteras anhelabat. Intrans uero domum. uidit uirum ludentem sub
bula. crebrisque sulcantem tractibus nescio quo notabili modo pariete.
Et solo uisu offensus puer serius quod leuitatem redoleret resiliuit ab
eo. ac deinceps illum nec uidere curauit. Ita cum esset studiosissimus
litterarum. phonesto tamen spreuit eas uirtutis amator. Tali quodam
pluduo comparabat ad eum qui se manebat in fortiori etate conflictus. iamque
ipse aduersarium pucebat. Et malachie quidem pueritia sic erat.

Porro adolescentiam simili transiuit simplicitate et puritate. nisi
quod crescente etate crescebat illi simul sapientia. et gratia apud deum et ho-
mines. **H**unc iam idem abmeunte adolescentia eius cepit ma-
nifestius apparere quid esset in homine et gratia dei in illo uacua

n̄ uideri. Videns enim in dustrius adolescens quam in maligno positus sit mū-
dus. et cogitans qualem sp̄m accepisset. dicebat intra se. Non est spiritus hu-
ius mundi iste. Quid isti et illi. Non est societas alii ad alterum. n̄ plusq̄ lu-
ci ad tenebras. Meus ex deo est. et scio que in illo donata sunt michi. Inde michi
interim adhuc in nocentia mea. inde continentie decus. inde iusticie famel.
inde quoq; illa securior quo secretior gla est testimonium conscientie mee. Nil hor-
michi tutum sub principe mundi. Deinde habeo thesaurum hunc in fictili
vase. verendum ne impingat et frangat. et effundat oleum leticie qd porto.
Et quidem n̄ impingere inter saxa et scopulos distorto et austractuose uie et
uite huius difficillimum. Ita ne in momento p̄clam simul om̄is quib; ab inicio p̄-
uentus sum in benedictionib; dulcedinis. Religno illi potius a quo sunt. et pa-
riter me. Et ego enim ip̄i. et perdo ip̄am ad tempus animam meā ne p̄dā
in eternum. Et quod sum et que habeo om̄ia ubi in eque salua. uti in manu
auctoris. Quis ita ad seruandum sollicitus. ad retinendum potens. ad re-
stituendum fidelis. Seruabit tute. restituet oportune. Sine retractati-
one meo ad seruandum illi de donis suis. Non potest michi perire ex om-
nibus que in opus pietatis expendo. forte et sperare plus aliquid licet. Solet red-
dere cum usura qui dat gratis. Ita est etiam cumulat et multiplicat in ani-
ma mea uirtutem. Hec cogitauit et fecit. sciens absq; facto uanas eē cogitatio-
Hic homo in ciuitate ardinacha. ip̄a est in qua altus ē Inel hominum.
malachias. et homo ille sanctus et auster admodum uite in exorabilis casti-
gator corporis sui. cellam habens iuxta ecclesiam in ea manebat ieiuni-
is et orationib; seruens die ac nocte. Adhuc se contulit malachias. formam ui-
te accepturus ab eo. qui uiuum se tali dampnauerat sepulturā. Et uide hu-
militatem. ap̄rimēua etate in sancta arte quod dubium n̄ est. magistrum ha-
buit deum. et ecce factus est denuo discipulus hominis. homo mitis et humilis
corde. Si nesciebamus hoc uel solo. nobis ip̄e p̄bauit. Legant hoc qui docere q̄
n̄ didicere conantur. discipulos sibi coaceruantes qui nunq; discipuli exstiterē.
ceci duces cecoz. Malachias doctus adō. doctorem nichilominus quesit
hominem. et quidem caute et sapienter. Quid simile queso afferre quibat.
in quo daret caperet ue experimentum p̄fectus sui. Si malachie exemplū
eis p̄minimo est. pauli opus adtendant. Nonne euuangelium suum qd n̄ ab
homine accepit s; arpo. cura hominib; tamen censuit conferendum ne mui-
cium curteret aut cucurrisset. Vbi ille securus n̄ est nec ego. Si quis hoc sit
uiderit ne tam securitas sit quam temeritas. S; hec alterius tempis. Nunc v̄ so-
luit in ciuitate quod factum est. et commota est uniuersa ad inopinatam no-
uitatem. Stupebant autem omnes et mirabant uirtutem. eoz amplius. quo-
minus usitatam in gente fera. uideres tunc reuelari ex multoz cordib; cogita-
tionel. Pleriq; humano affectu pensantes factum. plangere et dolere quod dilec-

tus omnib⁹ delicatusq^{ue} adolescens duris se adeo laborib⁹ mancipass^{et}. Alii suspicari leuitatem ppter etatem. diffidere de p^{er}seuerantia: timere de casu. Non nulli temeritate causantes indignari et fremere in eum qd supra etatem et uires in consilium arduam fuisse aggressus. Verum ille egit sine consilio nichil. Nam habuit consilium appha qui ait. Bonum est homini si portauerit iugum ab adulescentia. Et addit. Sedebit solitarius et tacebit: quia leuauit se supra se. Sedebat igitur iuueniculus seculi pedes in mari hoc enim nomen uir^o. et ait discere obedientiam: aut se didicisse docebat. Sedebat ut quiet^{us} ut mansuet^{us} ut humilis. Sedebat et tacebat sciens secundum p^{ro}pham cultu iusticie esse silentiu. Sedebat ut p^{er}seuerans. tacebat ut uerecundus. nisi quod suo illo silentio in dei aurib⁹ loquebat^{ur} cum sancto dauid. Adolescentulus sum ego et contemp^{to}. iustificaciones tuas n^{on} sum oblitus. Et sedebat interim solitarius quia et sine sortio et sine exemplo. Quis enim ante malachiam districtissimum uiri p^{ro}positum uel cogitaret attemptare. Nemp^e mirabile omnib⁹ habebatur n^{on} imitabile. Malachias imitabile p^{ro}suasit sedendo dum tarat et tacendo. Infra paucos dies habuit imitatores n^{on} paucos: puocatos exemplo sui. Ita qui primo solitarius sedit et inuicis patris sui fit iam unus ex multis: fit ex unigenito primogenitus in multis fratr^{ib⁹}. Et ut prior in conuersione: ita in conuersione sublimior. et qui ante omnes uenit omnium iudicio supra om^{nia} emicuit in uirtute. Et dignus est episcopo pariter et magistro. quod ad diaconu gradum p^{ro}moueret. Et cogunt illum. Hinc iam leuita d^{omi}ni publice se ad omne opus pietatis accurrit. plus uero ad eas res in quib⁹ aliqua in uiria uideret. Deniq^{ue} cura erat ei maxima in sepeliendis paup^{ib⁹}. qd hoc sibi n^{on} minus humilitatem saperet q^{uam} humanitatem. Nec defuit nouo n^{ost}ro tobye rediuiua amuliere temptatio. immo a serpente p^{ro}mulierem. Germana eius in dignitate n^{on} ut sibi uidebatur officiu exhorrens. quid facit in q^{uod} o insane. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et hoc illi cotidie exprobrans ingererat. s^{ed} respondebat mulieri stulte uirtutem suam. Misera tu eloqui casti uocem tenes: s^{ed} uirtute ignoras. Ita ministerium ad quod coactus accesserat deuotus tenuit: in defessus exercuit. vnde et censuerunt etiam sacerdotale officium imponendum illi. Et factum est ita. Erat autem cum sacerdos ordinatus est annos natus quasi uiginti quinq^{ue}. In qua utraq^{ue} ordinatione si quid p^{ro}ter canonum formam p^{ro}cessisse uidet^{ur} ut uere uidet^{ur}: siquidem infra uicesimum quintum annu leuiticum ministerium: infra tricesimu adeptus est sacerdotu dignitatem. donandum sane tunc ze

lo ordinatus tum meritis ordinati. Ego uero istud nec in sancto re-
darguendum nec usurpandum consulo ei qui sanctus non fuerat. Nec
contentus episcopus etiam uices suas commisit ei seminare semen sanctum in
gente non sancta. et dare rudi populo et sine lege uiuenti legem uite et dis-
cipline. Suscepit ille mandatum in omni alacritate sicut erat spi-
ritu feruens. nec talentis in cubans sed inhians lucris. Et ecce lingue
sarculo cepit euellere destruere dissipari de die in diem. factitant pra-
ua in directa et aspa in uias planas. Exultabat ut gygas ad curre-
dam uiam ubique. Diceres ignem urentem in consumendo crimi-
num uepres. dices securim uel asciam in deiciendo plantatio-
nes malas. extirpare barbaricos ritus. plantare ecclesiasticos. ueter-
nosas omnes neque enim pauca inueniebant abolere superstitiones. se-
u quacumque ubicumque deprehendisset malignitates in missas per ange-
los malos. Denique quidam in consuetum quidam in decorum quidam dis-
tortum obuium habuisset. non parcebat oculis eius sed uelud gra-
do grossos efucibus. sicut puluerem uentis a facie terre. sic coram
facie sua cuiusmodi nitebat totum puritibus exturbare uel extir-
pare ac delere de populo suo. Et philosophis omnibus tradebant iura celestia
optimis legis latores. leges dabat plenas iusticie. plenas modestie
et honestatis. sed aplice sanctiones ac decreta sanctorum sanctorum pa-
trium. precipueque consuetudines sancte romane ecclesie in cunctis
ecclesiis statuerebat. Hinc est quod hodieque in illis ad horas canonical
cantat et spallit iuxta morem uniuerse terre. nam minime id
ante fiebat nec in ciuitate quidem. Ipse uero in adolescentia su-
a cantum didicerat. et in suo cenobio more cantari fecit. cum nec-
dum in ciuitate seu in episcopatu uniuerso cantare scirent ut
uellent. Deinde usum saluberrimum confessionis sacramen-
tum confirmationum contractum coniugiorum que omnia ignorabant
aut negligebant malachias de nouo instituit. Et de his ista per
emplo sufficiant. Nam et protum historie tertium breuitatis
Cum esset studium illi et zelus maximo studio plurima preterim.
inuis circa cultum diuinorum et ueneratione sacramen-
torum. ne forte de his aliquid constitueret uel doceret. secus
quam ritus haberet uniuersalis ecclesie. subit animu adire e-
piscopum malchum qui se pleni de omnibus in formaret. Hic
erat senex et plenus diez et uirtutum. et sapientia dei erat in
illo. Natione quidem hybernus. sed in anglica conuersatus fue-
rat. in habitu et proposito monachili wintoniensi monasterio.
De quo assumptus est in episcopum in lesinorum ciuitate munimie.

et ipsa nobilior inter ceteras regni illius. Ibi tanta ei desuper collata est gratia. ut non modo uita et doctrina. sed et signis clareret. Quorum duo pono exempli causa. ut omnibus in notescat qualem in scientia sanctorum malachias habuit preceptorem.

Puerum mente captum ex his quos lunaticos uocant inter confirmandum sacra unctione sanauit. Hoc ita notum certumque fuit. ut illum mox constituerit ostiariū domus sue. iuxeritque idem puer in colomus in eo officio usque ad uirilem etiam

Surdo auditum restituit in quo idem mirabile quod Gregorius confessus est. quod cum sanctus utriusque auricule hic inde digitos in misisset. duos quasi porcellos eripis erire senserit. Phis atque huiusmodi fama crebrescente nomen grande adeptus est. ita ut ad eum scoti hybernique confluere. et tanquam unus omnium pater ab omnibus coleretur. Adhuc ergo malachias acceptum benedictione patris ymari et ab episcopo missus cum prope uenisset. benigne asene susceptus est. Qui annos aliquot cum eo mansit. ut per hanc temporis moram hauriret plenius de pectore ueterano. sciens scriptum quia in antiquis est sapientia. Sed ne hoc quoque ad causam defuisse reorum. quod magnus ille pueros uniuersorum uoluit seruum suum malachiam. in loco tam celebri notum fieri omnibus. qui erat omnibus profuturus. Nec enim potest non esse gratus. quibus notus fuit. Denique unum interim accidit. pro quod ex aliqua parte quod notum deo erat in illo manifestum hominibus fecit. Inter regem munime australis que est pars hybernie. et germanum et orta simultate. et fratre facto superiore rex pulsus regno confugit ad episcopum malchum. non tamen ut ope illius regnum reciperaret. sed magis princeps deuotus dedit locum ire. et necessitatem in uirtute conuertit. priuatam eligens diuere uitam. Cumque episcopus regem suscipere debito honore pararet. abnuuit ille. sed malle in quiescens tanquam unum ex illis pauperibus esse fratribus qui illi adherent. regnum factum deponere et communem paupertate fore contentum. expectare potius domini uoluntate. quam per uim recipere regnum nec uelle pro suo honore terreno sanguinem humanum fundere. qui contra se clamat ad deum de terra. Quo audito exultat episcopus et ammiratus deuotione. satisfacit uoto. Quid plura. Traditur regi paupercula domus ad habitandum. et malachias in magistrum. ad uictum panis cum sale et aqua. Porro ad

delicias sufficiebat regi malachie presentia uita atq; doctrina ita
ut diceret ei. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel
ori meo. Ad hec p[er] singulas noctes ^{lectum} lacrimis suis stratum suum ri
gabat. s; et cotidiano aque frigide balneo male calentem extin
guebat in carne libidinem. Et orans rex cum rege dicebat. Vide hu
militatem meam et laborem meum. et dimitte uniuersa delicta mea.
Et n[on] amouit orationem meam. et misericordiam suam amem. Et exaudita est
oratio ei. et si secul[us] q[ui] in tenderet ipse. Nam il[le] quidem sollicit[us] erat p[ro] a
nima sua. s; iudex innocencie d[omi]ni hominib[us] ostendere uolens. quonia[m]
sunt reliquie homini pacifico. parabat in terram facere iudiciu[m] in iuri
am patienti. q[uo]d ille penit[us] n[on] sperabat. Et suscitauit d[omi]n[us] spiritum uici
ni regis. neq; enim unu[m] est in hybernia regnu[m]. s; diuisa in plura. hic
itaq; uideus que facta sunt repletus est zelo. et hic quidem in dignas
predonu[m] libertati et insolentie sup[er]boz. unde v[er]o misans regni desola
onem et regis deiectionem. descendit ad cellulam paup[er]is. Suadet reditu[m].
s; n[on] p[er]suadet. Instat tamen sponte opem. de effectu n[on] diffidere monet.
teum affuturum p[ro]mittit. cui n[on] poterunt resistere om[n]is aduersarij ei.
Proponit et oppressionem pauperum patrieq; uastationem. et n[on] p[er]ficit.
Ceterum accedente mandato episcopi et malachie consilio de quibus ille
pendebat totus. iux[ta] tandem acquiescit. Sequit[ur] rex regem. et iux[ta] uer
bum regis sicut fuerat uoluntas in celo. tota facilitate pulsus p[ro]donibus.
reducit[ur] homo in sua cu[m] exultatione suoz. regnoq; restituit[ur] suo. Di
lexit extunc ^{rex} ille et semp[er] reueritus est malachiam. coq; p[er]pensius quo
plenus in sancto uiro digna uenatione et amore compererat. Cui eni[m]
tantam meruit in sua aduersitate familiaritatem. sanctitatem ig
nozare n[on] potuit. Propterea magis in sua p[er]spicitate perpetib[us] illu[m] a
micicis deuotissq; colebat obsequijs. Et libent[er] eum audiebat. et au
dito eo multa faciebat. Et de his satis. Veruntamen n[on] fortuitu[m] fac
tum reoz. q[uo]d ita ^{time} iam magnificauit eum d[omi]n[us] in conspectu regu[m]. s; q[uo]n
iam electionis s[ed] erat ille portaturus nom[en] suum cora[m] regib[us] et principib[us].

Mortua est interim soror eius illa - q[ui] p[re]fati sum[us]. nec p[re]tereunde ui
siones quas uidit de ea. Hui[us] siquidem sanctus carnalem erborru
erat uitam. et tanto zelo ut se deuouerit n[on] uisurum eam in carne ui
uentem. At illa carne soluta. solutum est uotum. et cepit uidere in sp[iritu]
quam in corpe noluit. Quadam nocte audiuit p[ro]somniu[m] uoce[m] dicente[m]
sibi. sororem eius stare in atrio foras. et ecce p[ro]tos triginta dies nichil
gustasse. Qui euigilans cito in tulerit cui esse in edia marceret. et di
ligenter discussio numero dier[um] quam audierat. ip[s]um esse reperit ex quo

pea panem de celo inuū n̄ obtulisset. Cum ille qui sororis ani-
 mam n̄ oderat s̄ peccatum. beneficentiā quam int̄miserat rursum
 adorit. Neq; id frustra. Non multo post uisa est illi puenisse ad
 lumen ecclesie. n̄ dum tamen posse intrare. apparere etiam in ueste
 te pulla. Cumq; ille p̄seueraret curans ne qua die soluta stipe frus-
 traret. secundo uidit eam in ueste subcandida admissa quidem in-
 tra ecclesiam. s̄ altare contingere n̄ p̄mitti. Tercio uisa est ^{tandem} aggre-
 gari cetui candidator. et in ueste candida. vides lector quantū
 ualeat deprecatio iusti assidua. Vere regnum celoz uim patitur
 et uolenti rapunt illud. Nonne tibi uidet malachie oratio in-
 cem quodammodo effractoris exhibuisse celestib' portis. quando pecca-
 trix mulier fraternus obtinuit armis. quod suis meritis negabat.
 Hanc uim iesu bone tu qui pateris facis. faciens miām et po-
 tentiā in brachio tuo. validus et pius ad saluandum. et in
 sacramento tuo seruans sanctis que in terra sunt. usq; in consumma-
 tionem seculi. hoc plane sacramentū potens peccata consumi. de-
 bellare potestates obuias. in ferre celis reuertentes de terra.

Hic dñs quidem in regione illa lesmozensi. sic preparabat di-
 lectum suū malachiam. ad glam nominis sui. Verum q̄
 miserant eū. minime iam ferentes absentia ei. nullis e-
 pistolis reuocant illum. Quo reddito suis equidem in structioze
 de omibz que oportebat. en op̄ adeo paratum et seruatiū mala-
 chie. vir diues et potens qui locū benoz et possessiones ei tene-
 bat. in spiritali ḡdeo. confestim in manu ei sua omnia dedit et se-
 quoz. Et is auunlus ei. s̄ malachie spiritus q̄ carnis p̄pinqtas
 pluris fuit. Ipsum quoq; locum benoz tradidit ei princeps. ut
 edificaret ibi monasteriū uel potius reedificaret. Locus uere sanc-
 tus fecundusq; sanctor copiosissime fructificans deo. ita ut unus
 ex filiis illius sancte congregationis nomine iuanus centum solus
 monasterioz fundator extitisse ferat. Nemp̄ nobilissimum exti-
 terat ante sub primo parte cogello. multa milia monachoz gene-
 rans multoz monasterioz capud. Quod idcirco dixerim ut ex hoc
 uno comiat lector q̄ ingens fuerit reliqua multitudo. Deniq; ita hy-
 berniam scotiamq; repleuerunt gemmina eius. ita ut ea potissi-
 mum tempa dauitici illi uersiculi p̄cinisse uideant. Visitasti t̄-
 ram et in ebriasti eam. multiplicasti locupletare eā. Flumen de-
 i repletum est aquis. parasti cibum illoz. quoniā ita est p̄pa-
 ratio eius. Riuos ei in ebriā. multiplica gemmina ei. in stil

licet eius letabitur germinans. Et in hunc modum ceteri qui sequuntur.
Nec modo in prefatas sed in ceteras etiam regiones in inundatione facta se sanctorum
examina effuderunt. Equibus adhas nostras gallicanas partes. sanctus co-
lumbanus ascendens. luxouense construxit monasterium. factus ibi in gen-
tem magna. diuinitatem tam magnam fuisse. ut succedentibus sibi uicissim
choris continuarentur sollempnia diuinorum. ita ut ne momentum quod
diei ac noctis uacarent aliquid. hec de antiqua dicta sunt bencho-
rensis monasterii gloria. Hec olim destructum apud. ob insignem dig-
nitatem antiquam. malachias ueluti quendam replantaturus para-
disum amplexus est. et quia multa corpora sanctorum dormirent ibi. Nam
ut taceam illa que in pace sepulta sunt. ferunt noventos simul una
die apud occisos. Erant quidem regni possessio loci illi. sed malachias
solo contentus loco sancto. totam possessionem et terras alteri cecidit. Siqui-
dem a tempore quo destructum est monasterium non defuit qui illud tene-
ret cum possessionibus suis. Nam et constituebantur pelectione etiam abba-
tes appellabantur seruantes nomine. et si non re quod olim extiterat.
Cumque suaderent multi. non alienare possessiones. sed totum simul retine-
re sibi. non adqueuit paupertatis amator. sed fecit eligi iuxta morem que
eas teneret. loco ut perdyunus retento sibi et suis. et fortassis consulti
ut post apparuit integrum retinuisset. si non magis sue prosperis humi-
litati quam paci. Ita ex mandato patris ymari assumptis secum decem
ibi die quadam **V**enerunt fratribus. uenies ad locum cepit edificare
cum in securi ipse secaret casu ex operari unum illo uibrante in aera
securum. locum incaute occupauit. quo ictus destinabat. et ceci-
dit super spinam dorsum eius tanto utique impetu. quanto ille conatu im-
pingere ualuit. Corruit ille. occurrere omnes. putantes aut percussum
ad mortem. aut mortuum. Et tunica quidem scissa a summo usque de-
orsum. homo illesus inuentus est. tam modice et summatim perstric-
ta cute. ut uir in superficie uestigium appareret. Stabat homo inco-
luntis quem securis perstrauerat. intuentibus et stupentibus qui cir-
cumstabant. Unde et facti alacriores. promptiores exinde inuenti ad opus
sunt. Et hoc initium signorum malachie. Porro oratorium intra pau-
cos dies consummatum est de lignis leuigatis quidem. sed apte firmiterque
construatum. opus scoticum pulchrum sanis. Et exinde seruitur de me
o sicut in diebus antiquis. simili quidem deuotione. sed non pari nu-
mero. Prefuit malachias loco tempore aliquanto patre ymario
ita constituyente. ipse rector ipse regula firmus. Legebant in uita
ei quomodo conuersarentur. et ipse ante eos prebatur in iusticia et sac-
titate coram deo. nisi quod preter instituta communia multa sin-

gulariter faciebat. in quib' potius pibat omis. et alioz nemo illum pote
Ho temporis et eo loci quidam in firmabat. Quat ad tam ardua sequi
 Cui assistens diabolus et aperte loquens suggererat. ne unquam
 crederet monitis malachie. s; si in traret ad se cultellum eum
 peteret et occideret. Quo cognito qui illi ministrabant ipso in firmo
 prodeunte. uerbum pferunt ad malachiam pmuientes. At ille so
 lita arma orationis arripient in pavidus hostem aggrediens. et in
 firmitatem fugat et demonem. Erat autem uiro nomen malchus.
 Frater ille est secundum carnem xpiani nri mellifontis abbat. am
 bo enim supstites ad huc sunt sibi in spiritu modo germaniores. Na
 ille ut libatus est continuo n in gratus. loco eodem conuersus ad dnm
 habitum simul animuinq; mutauit. Et cognouere fratres malignu
 in uideri bonis eoz. et edificari sunt facti de reliquo cautioze

Elericum nomine nichabelem dissenteria laborantem et desparte.
 mittens ei aliquo de mensa sua eodem loco sanauit. Secundo
 eundem ipm grauissima in firmitate correptum. et corpore curauit
 et mente. Ihuo enim adhesit deo et malachie seruo eius. timent ne de
 terius aliquid sibi contingeret. si denuo in gratus tanto inueniret
 et beneficio et miraculo. Et nunc ut audiui preest eisdam mo
 nasterio sito in partib' scotie. et hoc nouissimum omnium que
 ille fundauit. Phumoceli augescebat in dies et opinio et congregatio
 malachie. et grande ei nomen in tus et foris n tamen re grandius.

Vtempe ubi demorabat etiam factus est episcop' qd locus esset uicin' ciuitati.
 acabat tunc temporis episcopalis sedes in una ciuitatu. et ia
 diu uacarat malachia nolente assentire. Siquidem ipm elege
 rant. Persistentib' tamen illis tandem aliquando cessit. accedente aduim
 faciendam mandato magistri sui. nec n et metropolitani. Tricesimo
 ferme etatis sue anno. malachias consecratus episcopus in trodicit
 conereht. hoc enim nomen ciuitatis. Cum autem cepisset p officio
 suo agere tunc in tellerit homo dei. n ad homines se set ad bestias tel
 minatum. Nusquam ad huc tales expertus fuerat in quantacumq;
 barbarie. Nusq; repererat sic pteruos ad mores. sic ferales ad ritus. sic
 ad fidem impios. ad leges barbaros. ceruicosos ad disciplina. spurcos ad
 uitam. xpiani nomine. re pagani. Non decimas n primicias dare.
 n legitima in re conubia. n facere confessiones. penitencias nec qui
 peteret nec qui daret penitus inueniri. Ministri altaris pauci ad
 modum erant. Serenim qui opus plurium. ubi paucitas ipsa inter
 laicos pmodum ociosa uacaret. Non erat quod suis fructificarent
 officis in populo nequam. Nec enim in ecclesiis aut predicantis uox
 aut cantantis audiebat. Quid faceret ad letha dni. Aut cedendu

63

71

6

A

J J J J J

turpiter: aut periculose certandum. Sed qui se pastorem et non mercen-
narium agnoscebat elegit stare quam fugere: paratus et animam
dare pro iis si oportuerit. Et quamquam omnes lupi et oves uulle: stetit
in medio lupoꝝ pastor in trepidus: omnimodis argumentosus quo
modo faceret oues de lupis. Honere communiter secreto arguere: fle-
re per singulos: nunc aspe nunc leniter conuenire: pro cuius expe-
dire uidebat. In quibus pro hoc minus profecisset: cor contritum et humili-
atum offerebat pro eis. Quotiens noctes totas per uigiles dixit: exten-
dens manus in oratione. Et cum uenire ad ecclesiam nollet: pro uicos et
plateas occurrebat in uicis: et circueiens ciuitatem: perquirebat anhelus
quem christo acquireret. Sed et foris rura et oppida nichilominus sepius
percurtebat: cum sancto illo comitatu discipuloꝝ suoz: qui nunquam
de erat lateri ei. Ibat et erogabat uel ingratis celestis tritici me-
suram. Nec uehebat equo sed pedes ibat: et in hoc uirum se aposto-
licum probans. Iesu bone quanta passus est pro nomine tuo bellatoꝝ
tuus a filius sceleratis: quanta sustinuit pro his ipsis quibus et pro quibus
loquebat bona tibi. Quis digne exprimat in quantis uexatus: quod
affectus sit contumeliosus: quibus in uirus lacessitus: quotiens las-
sus inedia: quotiens afflictus in frigore et nuditate. At tamen cum
his qui oderunt pacem erat pacificus: instans nichilominus oportu-
tine in portune. Blasphematus obsecrabat: in uiriatus oppone-
bat scutum fidei et patientie: uincebat in bono malum. Quid ni-
uicissim: perseuerauit pulsans: et secundum promissionem tandem
aliquando pulsanti apertum est. Quomodo poterat non sequi: quod
ueritas pronuntiauerat secuturum. Dextera domini fecit uir-
tutem: quia os domini locutum est ueritatem. Cessit duricia: quod
euit barbaries: et domus exasperans paulatim leniri cepit: pau-
latim correptionem admittere recipere disciplinam. Fuit de me-
dio barbarice leges romane in trahunt. Recipiunt uindictam et
eclesiastice consuetudines: contrarie reiciunt. Reedificant ba-
silice: ordinauunt clericus in illis: sacramentoꝝ rite: sollempnia celebrant:
confessiones fiunt: ad ecclesiam conueniunt plebes: concubinatus
honestat celebratas nuptiarum. Postremo sic in mutata in melius
omnia ut ^{hodie} illi genti conueniat quod dominus prophetam dicit. Qui
ante non populus meus: nunc populus meus. Contigit post annos aliquos de-
strui ciuitatem: a rege aquilonarum partem hybernie: quia ab aq-
lone pandit omne malum. Et forte malum illud bene uentibus bonum
fuit. Quis scit enim si tali flagello deus delere uoluit mala an-
tiqua populi sui. Istiusmodi malachias necessitate compellus: et ipse
erit cum turba discipuloꝝ suoz: nec ociosus erit eius. Hac occa-

sione monasteriū hybracense constructum est: eunte uisō malachia cum suis numero centum uiginti fratribz. Ibi occurrit ei cormar- cul rex ipse est qui olim pulsus regno. sub cura malachie de mīa dei consolationem accepit. Et locus ille sicut est in regno ei. Gauius est rex uisō malachia: se et sua omnia exponens ei et his qui cum eo e- rant: ut pote n̄ in gratul nec in memoro beneficiū. aduocata in conti- nenti animalia multa ad usus fratrum: multa in sup mauro et ar- gento ad sumptus edificiorz p̄regia liberalitate collata. Ipse quoq; e- rat intrans et exiens cum eis sedulus et officiosus habitu quidem rex: s; animo discipulus malachie. Et benedixit dñs loco illi p̄ malachi- am: et in breui factus est magnus rebus possessionibz et personis. V- bi uelud de nouo in choans legem et disciplinā. quam aliis impone- bat magis ipse portabat ep̄e et magister. Ipse in ordine uicis sue co- quine ministerio in seruebat. ipse fr̄ib; cum recumberent ministrā- uit. Inter succedentes sibi in uicem fratres ad cantandum legendū uel in ecclia n̄ se p̄tere pattebat. Annuus impleus et ipse officium loco suo tamq̄ unus ex eis. Sancte paupertatis n̄ modo participem s; et principem se exhibebat: ipi p̄cipue sup om̄s habundanti emu-

Eum hec ita agunt. contigit in firmari ar̄ Clator existens. chiep̄m celsum. ipm qui malachiam in diaconem presbi- terum episcopumq; ordinauit. Et cognoscens quia moreret. fecit testamentum quatinus malachias teberet sibi succedere. qd̄ nullus dignior uideret qui episcoparet in sede prima. Hoc p̄sentib; in dicit: hoc mandauit absentibz. hoc specialiter ambobus munu- nie regib; et maioribz terre sancti patrici auctoritate p̄cepit. Cui reuerentia et honore tamq̄ apli illi gentis qui totam patriam conuertiss; ad fidem. sedes illa inquam et uiuent p̄sunt et mor- tuus requiescit. in tanta ab inicio cunctis ueneratione habet. ut n̄ modo ep̄i et sacerdotes et qui de clero sunt. s; et regum ac pn- cipum uniuersitas subiecta sit metropolitano in omni obediē- tia. et unus ipse om̄ib; p̄sit. Verum mos pessimus inoleuerat quo ruidam diabolica ambitione potentum. sedem sanctā obtentū uiri hereditaria successione. Nec enim patiebant episcopari. nisi qui essent de tribu et familia sua. nec parum p̄cellerat exēciā da successio. Decursis iam in hac malicia generationib; quindeci. et eo usq; firmauerat sibi ius p̄uuum in mo om̄i morte pu- niendam iniuriā generatio mala et adultera. ut et si interdū defecissent clerici de sanguine illo. s; ep̄i numq;. Deniq; iam octo exiterant ante celsum uiri uxorati et sine ordinib;. literati tamen. Inde tota illa p̄unuersam hyberniā de qua multa

superius diximus dissolutio ecclesiastica discipline. censure enervatio. religionis euacuatio. Inde illa ubique permansuetudine christiana seu subintroduta barbaries. immo paganissimus quidam in ductus sub nomine christiano. Nam quod in auditum est ab ipso christi amittatis initio. sine ordine sine ratione mutabantur et multiplicabantur episcopi prohibitu metropolitani. ita ut unus episcopatus uno non esset contentus. sed singule penes ecclesie singulos haberent episcopos. Nec mirum. Nam quomodo tam morbidi capitis membra valerent. Phil atque celsus huiusmodi malis populi sui uehementer dolens. erat enim uir bonus et timoratus. curauit omnimodo habere sibi successorem malachiam. quod propter confidenter posse explantari male radicatum successionem. qui carus esset omnibus. et quem omnes emularent. et dominus erat cum eo. Nec frustratus est aspectus sua. Nam illo mortuo substitutus est malachias non tamen mor neque id facile. Ecce enim de semine neque qui occupet locum mauricii nomine. is per quinquennium fretus potentia seculari in cubavit ecclesie non episcopus sed tyrannus. Nam prior magis uota in malachia conuenerant. Denique suadebant eum subire non iuxta constitutionem celsi. sed uir qui omne sublime haut secus quam suum precipitium declinabat. bonam sibi uidebat nactus occasionem excusandi. quod prope tempus introitus eius pacificus esse non posset. Instabant tam sancto operi. et sollicitabant eum omnes. potissimum episcopi malchus et gilbertus. Quorum prior ipse est senior lesimoriensis de quo supra mentio facta est. alter quem a iure prima functum legatione apostolice sedis puniuerant hybernam. Qui triennio iam decurso in hac presumptione maurici et malachie dissimulationem non ferentes ultra ecclesie adulterium. telectus christi. conuocatis episcopis et principibus terre. uno spiritu aduenerunt malachiam. parati uim facere. At ille rennuere primum pretendere siquidem difficultate rei. nobilitatis illius plarie multitudinem. fortitudinem. ambitionem. multum esse se opponere pauperculam se tot tantis talibus taliter radicatis. qui iam ducentos ferme annos quam si hereditate possedissent sanctuarium dei. et nunc quoque id proccupallent non posse ullos extirpari. si cum mortibus hominum quod sua non uideat esse fundi humani sanguinem occasione sui. postremo iunctum se sponse alteri quam dimittere non liceret. Verum illis e contra instantibus et clamantibus quia ad domino sermo egressus est. sed et tota auctoritate iubentibus subire onus atque in tentantibus anathema. ad mortem inquit ducitis me. sed obediō spe martyrii hac conditione. ut si iuxta fidem ueram res in melius cedat. et uendicat sibi deus suam hereditatem aduipientibus ea. tum demum consummatis et ecclesia pace habente. liceat redire ad priorem sponsam meam et amicum de qua

rapioz paupertatem . et pme illic alium substituerē qui tunc forte reper-
 tus ydoneus fuerit . Nota uti lector uirtutem uiri . et animi puritatem .
 nec honorem scilicet affectantis . nec formidantis mortem p xpi nomine .
 Quid hoc animo purius quito ue fortius . ut se exponens periculo et
 labori alteri fructum cedat ipam in loco principatus securitatem et
 pacem . Facit hoc cum liberum sibi ex pacto retinet redditum ad pauper-
 tatem . et libertate pacis ecclē restituta . Spondentibz illis . demum ac-
 quieuit uoluntati eoz uel potius dei . a quo sibi iam olim postensu
 recordabat qd de se modo tolebat fieri . Nempe iam egrotante cello apa-
 ruit malachie et quidem longe posito et uescienti . mulier pcre statu-
 re et reuerendi uultus . Punctanti que nam esset . responsum est
 esse uxorem celli . Que ei tradens uirgam pastoralem quam manu
 tenebat disparuit . Paucis decursis dieb' cellus moriens . misit bacu-
 lum suum malachie tanquam successorem sibi . quem ut uidit ag-
 nouit ipm esse quem uiderat . Hui' pcpue recordatio uisionis terru-
 it malachiam . ne si quod diu satis dissimularet uel rennueret . diu-
 ne iam uideret resistere uoluntati . Veruntamen ciuitatem n̄ intransit q
 diu ille in cubator uixit ne hac occasione quemq' ex his quib' uitam ma-
 gis ministraturus uenebat . Ita pbiennium nam id tempus supuix-
 it ille agens etia urbem uniuersa puintia opus episcopale exercu-
 it . Illo g' celeri morte facto de medio rursum nigellus quidam immo
 uero nigerimus sedem sripuit . Et in hoc anime sue ad hunc uiues ^{maurici}
 puiderat ut hunc haberet heredem in quo qui dampnato' exibat o-
 perib' adicere dampnationem plisteret . Erat enim ipe exdampnata
 progente cognatus maurici . Ceterum rex et epi et fideles conue-
 nerant ut introducerent malachiam . et ecce concilium malignan-
 tium exaduerso . Quidam de filiis belial pmpus ad malachiam po-
 tens iniquitate . sciens ubi pariter conuenire teceuissent . multis
 aggregatis sibi latenter uicinum occupat collem eminentem ere-
 gione . unde illis tractantib' alia repentino impetu sup in cautos ir-
 ruerent et interficerent innocentes . Condyerant enim et regem
 cum epo trucidare . ut n̄ ess' qui uindicaret sanguinem iustum .
 Res innotuit malachie . et in trans ecclām erat enim ppe . eleuatis
 manibz orauit ad dnm . Ecce nubes et caligo . s' et tenebrosa aqua in
 nubibus aeris . diem uerterunt in noctem . fulgura quoq' et tonitru-
 a et horribilis spiritus pcellaz diem ultimum minitant . uicināq'
 elementa in tentant omnia mortem . Et ut scias lector qd oratio
 malachie concussit elementa . solus intercept' tempestas q' que-
 rebant animā ei' . solus turbo tenebrosus in uoluit qui parauerat
 opa tenebrāz . Deniq' ipe qui princeps extiterat tanti mali ful-

maurici

mine percussus interit cum aliis tribus. et fuerunt consortes mortis. qui fuerant participes sceleris. Quorum sequenti die inuenta sunt semivulsa corpora et putrida herentia ramis arboribus ubi quemque spiritus eleuans allisisset. Alii quoque tres semivulsi inuenta sunt. ceteri omnes circumquacumque dispersi. Iuos autem qui cum malachia erant quamuis primos loco non tetigit omnino tempestas. nec quidquam moleste intulit. In facto isto recens capimus experimentum ueritatis uerbi illius. quia oratio uulsi penetrat celos. sed et nouum antiqui exemplum miraculi quo olim tota egypto uersante in tenebris solus israhel mansit in lumine dicente scriptura. ubicumque israhel erat lux erat. Huc michi accurrit et factum sancti helye. nunc quidem abertemus terre nubes et pluuias educentis. nunc uero super blasphemos euocantur igne de celo. Et modo de simili clarificatus est deus in seruo suo malachia.

Anno etatis sue tricesimo octauo. pauper malachias pulso in cubatoze intrauit ardinacha. pontifex et metropolitanius totius hybernie. Rege uero ceterisque qui introducebant eum ad propria remanentibus ipse remanet in manu dei. et remanent illi foris pugne intus timores. Nam ecce uiperea soboles frendens et uociferans se exheredari. tota se intus et foris suscitatur aduersus dominum et aduersus christum eius. Porro nigellus uidens sibi in minere fugam. tulit secum in signa quedam sedis illius tertium scilicet euangeliorum qui fuit beati patricii. baculumque auro textum et gemmis preciosissimum adornatum. quem nominant baculum iesu. eo quod ipse dominus ut fert opinio eum suis manibus tenuerit atque formauerit. Et hec summe dignitatis et uenerationis in gente illa. Nempe notissima sunt celeberrimaque in populis. atque in ea reuerentia apud omnes. ut qui illa habere uisus fuerit. ipsum habeat etiam episcopum populi stultus et insipiens. Ibat homo gyrouagus et alter sathanas circumibat terram et pambulabat eam. in signa sacra circumferens. que ubique ostentans. ubique eorum gratiam receptabat. concilians sibi per hec animos hominum. et amalachia quosque potius auertens. Hec ille. Erat autem princeps quidam de potentioribus inique progeniei. quem rex priusquam ciuitatem exiret. uicere cogerat pacem tenere episcopo. acceptis ab eo in super obsidionibus multis. Is post regis exitum nichilominus ciuitatem ingressus. consilium habuit cum propinquis et amicis quomodo sanctum toto tenerent et occiderent. timebant uero plebem. Et coniuuantes in necem malachie. constituere locum et diem. et traditorum dedit eis signum. Ipso die cum uespertina iam sollempnia in ecclesia celebraret antistes. cum multis uniuerso clero et multitudine populi. mittit ad ipsum nequam ille in uerbis pacificis rogans quatinus ad se dig

naret descendere ut faciat pacem. Resistentibus qui assistebant ipsum po-
 tius ad episcopum uenire debere. ecclesiam esse competentiorum locum firmam
 de pacis. siquidem plensent dolum. subiungunt qui missi erant.
 hoc non tutum esse principi timere capiti suo nec se credere turbis. qui se
 ante hos dies causa episcopi prope modum interemissent. Contendentibus in
 hunc modum illis quidem ut ueret. istis uero ut non ueret. episcopus cupidus pa-
 cis et mortis non timidus sinite inquit fratres. sinite me imitari ma-
 gistrum meum. Sine causa sum christianus si christum non sequor. forte fleo
 to ad humilitatem tyrannum. et si non uincto tamen exhibens ouis pastor sa-
 cerdos laico quod michi ille debuerat. uol quoque quod in me est non parum e-
 difico exemplo tali. Quid enim si contingat occidi. Non reculo mori
 ut uos uite exime teneatis exemplum. Oportet episcopum ut ait episcopus
 princeps non dominari in clero. sed formam fieri gregis. hanc aliam sane
 formam quam ab illo accepimus qui humiliavit semetipsum factus obe-
 diens usque ad mortem. Quis in te hanc relinquere filius signatam
 sanguine meo. Experimini certe an sacerdos uester digne satis arpo
 didicerit mortem non timere pro pro. Et sacerdos cepit ut flentibus cunctis
 et supplicantibus ne tantum cuperet pro pro mori ut tantum christi gre-
 gem desolatum relinqueret. Verum ille totam spem suam ponens in do-
 mino tota alacritate perierit. tribus tantum comitantibus discipulis
 paratis mori cum eo. Qui ut calcato lumine tomus repente se medi-
 o armatorum intulit. scuto fidei ipse munit. concidere facies omnium quia
 pauor irruit super eos ita ut dicere possit episcopus. Qui tribulant me inimici me-
 i ipsi infirmati sunt et ceciderunt. hoc uerbum uerum est. uideres hos
 tem stantem carnifices ferro armatis manibus undique circumstantes
 et qui immolaret non erat. Putares stupere lacertos sic non fuit qui exten-
 deret manum. Nam et is quoque qui caput malicie uidebat assurgit
 ei potius quam insurgit. Vbi est signum ob homo quod dederis in mortem
 pontificis. hoc magis honoris quam mortis signum. Deferre est hoc non mortem
 in ferre. Res mutata. Pacem offerunt qui necem parauerant. Non est
 qui abnuat. qui et uite piculo quesierit eam. Itaque facta est pax et tam
 firma ut ab illo die hostem sacerdos non modo pacatum habuerit. sed de-
 uotum et subditum. Quo audito fideles quoque gauisi sunt. quod non so-
 lum saluatus sit sanguis innoxius in die illa. sed et nocentium mul-
 torum anime malachie meritis euaserint ad salutem. Et apprehendit
 omnes circumquaque timores audientes quomodo duos inimicorum eius qui
 uiderent fortiores et ferocios in generatione sua. sic subito uirtu-
 te prostravit deus. illum loquor qui in manibus est. et cum te quo superius
 dixi. alterum enim terribiliter mutatum in corpore. alterum mise-
 ricorditer mutatum in mente. ambos mirabiliter comprehendit in

consiliis que cogitabant. His itaq; pactis cepit iam in ciuitate e-
piscopus tota libertate disponere et ordinare de omnib; pertinentibus
ad ministerium suum. n̄ tamen continuo sine discrimine uite
sue. Nam et si iam nemo qui palam noceret. ab insidiantib; ta-
men nec locus satis tutus ep̄o erat nec tempus feriatum. Et depu-
tati sunt ei uiri ^{armati} ad custodia die ac nocte. s; ille magis in dño confide-
bat. fuit uero consilium p̄factum scismaticum insequi. eo quod
seduceret multos ex insignib; que ferebat. suadens omnib; se ep̄m eē
debere. et sic sollicitans plebem aduersus malachiam atq; eccle-
unitatem. Et fecit sic. Et sine difficultate ita in breui uniuersas
sepuit uias ei p̄ grām sibi ad dño datam et quam habebat ad om̄s.
ut malignus ille coactus sit dare manus reddere insignia. et q̄-
escere de reliquo in om̄i subiectione. Ita malachias p̄ multa licet peri-
cula et labores p̄sperabat in dies et confortabat magis ac magis ^{habundans}

Nec modo malefactores s; detraçtores uirtute et spe spirit̄ sc̄i.
malachie corripuit d̄s. Quidam uerbi gr̄a grām habens prin-
cipum et potentum etiam regis ipsius. qd̄ est; garrulus et
potens in lingua. fauebat p̄ om̄ia aduersarius malachie et peaci-
ter tuebat p̄tem eoz. Sancto uero et presenti resistebat a facie et
detrahebat absenti. irreuerent̄ occurrens ei in om̄i loco. maxime
q; ubi celebriorib; illum sciret interesse conuentib;. S; cito digna
lingua peccis mercede donatus est. In tumuit et computruit
lingua maledica. uerbis exca scatentib; et diffluentib; toto ore

L blasphemio. Quos p̄ septem ferme dies incessanter uoment tan-
quante aliquando malachia et po ^{scem cū illis miserā expuit}
pulum exhortante. mulier quedam in felice aula est ^(anima)
in terrumpe sermonem clamorib; impbil; n̄ deferens honorem
sacerdoti et spiritui qui loquebat. Erat autem de p̄gēne im-
pia. et spiritum habens in narib; blasphemias contumeliasq; vo-
mebat in sanctum. dicens hypochritam et inualorem aliene he-
reditatis. s; et caluiciei illius imperans. At ille nichil respondit
ei sicut erat ueracundus et mitis. s; dñs respondit p̄ eo. Versa
est illa in insanā dño iudicante. et crebris uocib; clamitans se
suffocari a malachia. morte demum horrenda luit peccatū blas-
phemie. Sic misera assumens aduersus malachiam imperiū
helysei. uere illum sibi alterū experta est helyseum. Porro
quia causa pestilentie cuiusdam orze in ciuitate multitudinē
cleri et ppli sollempni cū memoria sanctorum tunc foret eduxerat.
nec hoc quidem pretereundum qd̄ orante malachia pestilentia
ilico quieuit. Et ex hoc iam qui mutiret aduersus eū n̄ fuit.

67

dicentibus qui de semine chanaan sunt fugiamus malachiam qui
a dñs pugnat pro. At sero istud quia reclus dñi ubiqz occurrent eis.
psecutus est eos usqz ad interitionem. Quomodo inter paucos dies
perit memoria eoz cum sonitu. Quomodo facti sunt in desolatione
subito defecerunt perierunt ppter iniquitatem suam. Grande hodieqz
miraculum facit tam uelox generationis illius deletio. his preserti
qui eoz nouerant supbiam atqz potentia. Multa quidem et alia
signa fuisse quibus ds glorificauit nomen suu. et seruu suu in ter
sutores et picula confortauit. Quis digne commemoret. Non tam
omnia psumus. s; n̄ sufficim ad omnia. Propter seriem autem narrati
onis ne impediatur. aliqua que dicturi sumus reseruamus in fine.
Igit malachias intra triennium reddita retributione supbis. et li
bertate eccle restituta. pulsa barbarie et reformatis undiqz morib
xpiane religionis uident omnia in pace ee. cepit cogitare de pace sua. Et
memor ppositi sui constituit ple gelasium uirum bonu et dignu tali
honore. conuente clero et iplo quam socius sustentibz ppter pactu.
Nam alias durum uisum omnino. Quo consecrante regibusqz ac pu
cipib attentius comendato. ipe clarus miraculis ac triumphis ad su
am parrochiam redit n̄ tamen conereht. Et audi causam digna re
latu. Diocesis illa dual fere habuisse antiquitus episcopales sedes. et
dual extitisse episcopatus. Id uisum melius malachie. Itaqz quos
ambitio conflauit in unum. malachias reuocauit in duas. par
tem alteri ep̄o cedens. partem retinens sibi. Propterea n̄ uenit co
nereht quod meo iam ep̄m ordinass. s; dnu se contulit. distermi
nant parrochias sic in dieb antiqs. Opurum eoz oculm columbinu.
Locum tradidit nouo ep̄o qui uideret paratior. principalior haberet.
locum in quo sederat ipe. Vbi sunt qui de terminis ligant. p̄ uno ui
culo ppetes adinuicem inimicitias exercentes. Nescio si quid genus
hominum quam istos antiquum uaticinium tangat. secuerunt p̄g
nantes galaat ad dilatandum terminos suos. S; hec alias. Malachi
as factus dunensis ep̄. et confestim more suo curauit ad sciscere ad sola
tium sibi de filiis suis conuentum regularium clericoz. Et ecce rursu
accingit quasi nouus xpi tyro ad spiritale certamen. rursus in diu
arma potentia deo. sancte paupertatis humilitatem. rigorem discipli
ne cenobialis. ocium contemplandi. orandi assiduitatem. Que tam
omnia uoto magis diu ualuit tenere quam actu. Et enim uniuersi
confluebant ad eum. nec modo mediocres s; et nobiles et potentes. illi
se sapientie et sanctitate in struendos. corrigendos. regendos. comittere fel
tinant. Et ipe interdum ibat et exibat seminare semen suum dispo
nens et discernens tota auctoritate de reb ecclesiasticis tanq exaplis

unus: et nemo illi dicebat in qua potestate hec facis uidentib' cunctis
signa et prodigia que faciebat et quia ubi sp̄s ibi libertas. Visum est tam̄
sibi n̄ tute satis accitari ista absq; sedis aplice auctoritate: et romam p
fiscalia deliberat: maximeq; quod metropolitice sedi de erat adhuc et de
fuerat ab initio palli usus qd̄ est plenitudo honoris. Et uisum est
bonum in oculis ei si ecclā p qua tantum laboraret que hactenus n̄
habuerat suo acquireret studio et labore. Erat et alia metropolitica se
des q̄ de nouo constituerat celsus p̄me tamen sedi et illius archiepo sub
ditam tanq; primari: et huic quoq; optabat nichilominus pallium
malachias: confirmariq; auctoritate sedis aplice prerogatiuam quam
beneficio celsi adipisci meruerat. Innotescente proposito displicuit fra
trib: nec n̄ et magnatis terre. Om̄s enim intolerabilem sibi iudicabat
tam diuinam omnium p̄ parentis absentia: et qd̄ metuerent de mor
te ip̄i. Contigit interea mori germanū ei xpianum noie uirum bo
num: plenum gr̄e et uirtutis. Erat ep̄e illi quidem secundus in
celebri opinione: s; uite sanctimonia et iusticie zelo forte n̄ impar.
Hui' decessus magis terruit uniuersos: et discessum malachie red
dit molestiorem. Dicebant autem nullom̄ assentiendum unici pere
grinationi patroni ut n̄ desoleat om̄s terra si duab' tantis columpnis
sub uno momento tempis destituat. Om̄s q; parit̄ contradicunt: et uim
faciebant om̄s: cum ille diuinā ultionem minatus est. Non tamen de
stiterit illi: nisi nulla forte prius dei uoluntas super hoc interrogaret. P
hibente illo nichilomin' murrunt: s; illa p malachie parte ter̄ respondisse
inuenta est. Nec enim contenti una uice fuere cupidi retinendi eum:
temū cedentes dimittunt illū n̄ tam sine ploratu et ululatu multo.
S; ne quid in pfectum relinqueret: tractare cepit quomodo defuncti
fratris semen suscitaret. Et accersitis ad se trib' discipulis suis anxius estua
bat quisnam dignior ad hoc opus siue utilior uideret. Et diligenter in
tuitus singulos tu inquit oedane sic enim uocabat unus suscipe opus.
Illo cum stante et flente ne timeas ait: tu enim michi ad dno designat
es: quia anulum aureum quo desponsandus es iam p̄ uidi indigito meo.
Acquieuit ille: et malachias eo consecrato proficiscitur.

Cumq; ille egressus de scotia deuenisset eboracum: quidam sacer
dos sicarus nomine in tuitus eum agnouit. Nec enī faciem
eius uiderat ante: s; cum haberet spiritum pphetie reuelatū
fuerat ei iam pridem de illo. Et tunc in cunctanter circumstantib' di
gito demonstrans eū hic est inquit de quo dixeram: quia de hyber
nia sanctus ueniet pontifex: qui scit cogitationes hominū. Sic n̄ po
tuit latere lucerna sub modio: p̄dente eam pos sicari sp̄u sancto q
illam accenderat. Nam et multa secreta de esse suo suozq; dicta s̄

ei asycaro que ita uel fuisse omnia recognouit. Sz et locus malachie per
cunctantibus de suo reditu. respondit sycarus incunctanter quod post
rei pbavit euent. paucos uidelicet admodum de numero illo cu epō redi
tuos. Illi audito hoc suspicati sunt morte. sz ds aliter impleuit. Nem
pe rediens ab urbe quibusdam et aliis locis ad discendam conuersationis for
mam relictis. iuxta uerbum sicariū cum paucis admodum repatriauit. Hec
de sycario. In ipa urbe eboracensi accessit ad eum nobilis uir secundum secu
lum wallenus nomine tunc prior in kirkeste regularium frim. nunc v
monachus et monachoz pater in mauros monasterio ordinis nri. qui deuo
tus malachie se orationib' satis humiliter commendauit. Is aduertens mul
tos habere epim socios et equos paucos. nam pter ministros et clericos alios.
quinq; cum eo erant psbiteri et equi n n tres. obtulit ei suū quo ipe uehe
bat. hoc solum dolere se inueniens qd est runcinus dure portans. Et addidit.
Libentius dedissem si melior fuisset. sz si dignamini ducite qualemcumq;
uobiscum. Et ego ait epō eo libentius accipio quo pdicas uiliorem. quia n
potest in uile esse. quidq; tam pretiosa uoluntas obtulerit. Et conuersus
ad suos hunc inquit sternite in quia comodul satis et sufficiens erit in lo
gum. Quo facto ascendit. et pmo quidem ut erat sentiens. postmodum
mira mutatione ualde comodum sibi et suauiter ambulantem inuenit.
Et ne caderet sup terram de sermone quem dixerat. usq; ad nonū annū
quo mortuus est ipe n defecit ei. factus optimus et ptiolissimus palestri
cus. Quodq; euidentius miraculū cernentib' fecit. de subnigro cepit al
bescere. et n multo post uix in ueniebatur albior illo. Michi quoq; in
uia hac datū est uidere uirum. et in eius uisu et ūbo reffectus et delec
tatus sum sic in omib' diuitis. Et ego uicissim peccator licet inueni gra
tiam in oculis ei extunc et deinceps usq; ad obitum ipi. sic in pemo pstat
sum. Ipe etiam dignat' diuertere clammualle. uisis fr'ib' compunctus ē.
et illi n mediocriter edificati in p'sentia et sermone ei. Acceptans locū
et nos. atq; in timis uiscerib' colligens. ualedixit nobis et abiit. Q
transalpinas cum uenisset yppocriam ciuitatem italie. hospitil sui par
uulum filium qui male habens moriturus erat. continuo sanauit.

Srat tunc temporis in sede aplice felicit memorie secundus innocen
tius papa. qui cum benigne suscepit humane satis illi sup lon
ga pegrinatione compassus. Et primo quidem malachias qd ai
tius in fixerat animo cum multis lacrimis implorabat licere sibi uiuere et
mori in claravalle. pmissu et benedictione summi pontificis. Et petiit hoc
n oblitus ad qd uenerat. sz affectus qua uenerat desiderio clarevallit. Non
autem obtinuit uir aplice lucris potius uberiorib' occupandum decerne
ret. Nec tamen omnino frustrat' ē ad desiderio cordis sui. cui mori ibi et si n
uiuere donatū est. Mensam in regium fecit in urbe loca scā pambu

lans et frequentans causa orationis. Cumq; p̄ id temporis sepe ac diligen-
ter ab eo et ab his qui cum eo erant summus pontifex inquisissimè esse patet.
morel. gentes. statim ecclax. et quanta uirtus deus p̄ eum opatus fuisset.
paranti iam reparare commisit uices suas puniuer. sam hyberniam
legatum illum constituens. Significatum siquidem erat ei ab ep̄o gisul-
berto. qui ut sup̄ memorauim tunc tempis legat̄ extiterat. qd̄ iam n̄
posset p̄ senio et debilitate corporis uillicare. Post hec petuit malachias confir-
mari noue metropolis constitutione. uirtutisq; sedis sibi pallia dare. et con-
firmationis quidem priuilegium mor accepit. De pallis autē optet ait
summus pontifex sollempnius agi. Conuocatis ep̄is et clericis et maio-
rib; terre celebrabit̄ generale conciliū. et sic conuentionia et cōmuni uoto
uniuersoz p̄ honestas p̄sonas requiretis pallium et dabit̄ uobis. Deinde
tollens mitram de capite suo imposuit capiti ei. et stola cū manipulo dedit
illi. quib; uti int̄ offerendū solebat. Et salutato in osculo pacis sancto di-
misit eum. ap̄lica fultum benedictione et auctoritate. Qui reuertens p̄
clarauallē. suā secundo nobis largit̄ est benedictionem. Et alta sus-
piria trahens qd̄ n̄ liceret sibi p̄ suo desiderio remanere. hos inquit inte-
rim p̄ me oro ut teneatis. qui a uobis discant qd̄ postmodum doceant. Et
in fert. Erunt uobis in semen. et in semine isto benedicent̄ et ille gentes.
que adieb; antiquis monachi quidem nomen audierunt. monachū
n̄ uiderunt. Et dimissis quatuor alacerib; suis. abiit. Qui p̄bati et
digni inuenta. monachi facti sunt. Post aliq̄ tempus cum iam sc̄s
esset in terra sua misit alios. et factum est similit̄ de illis. Quib; pali-
quantum temp̄ in structis et eruditis corde insipientia. dato eis in pa-
trem sancto fratre xp̄ano qui erat unus ex ip̄is emisimus eos. ad iun-
gentes eis de nr̄is quanti sufficerent ad numerū abbacie. Que concepit
et peperit filias quinq;. et sic multiplicato semine auigescit in dies nu-
merus monachoz. iuxta desiderium et uaticinium malachie. Nunc
iam repetam ordinē narrationis. Malachias p̄fect̄ anobis p̄ se p̄uenit
Hic inuenit dauid regem qui adhuc sup̄ est in Scotia. in
quodam castello. cuius filius infirmabat̄ usq; ad mortem.
Ad quem in gressus honorifice susceptus est a rege. et humilit̄
exoratus ut sanaret filium suum. aquam benedixit et aspersit iuuenem
et intuens in eum dixit. Confide fili. n̄ morieris hac uice. Dixit hoc
et sequenti die dictum secuta est sanitas. sanitatem leticia patris.
clamor et strepitus totius erulantis familie. Erut sermo ad om̄s.
nec enim qd̄ in domo regia et regis acciderat filio latere potuit. Et
ecce ubiq; resultans gr̄ax actio et uox laudis. tum p̄ salute dñi. tum
p̄ miraculi nouitate. Henricus est iste nam uiuit adhuc unicus patris
sui. miles fortis et prudens. patris illans ut aiunt in sectando iusticiam

et amore dei. Et amavit uterq; malachiam. quamdiu uixit. tanquam
qui illum amorem reuocasset. Rogabant eum manere paucos dies. Et ille
declinans gloriam moram non sustinuit. et mane carpebat iter. **T**ransse-
unti peruillam nomine crugellum. occurrit puella muta. orante illo
solutum est uinculum lingue ei et loquebat recte. **D**ehinc uillam
ingrediens quem nominant ecclesiam sancti michahelis. oblatam sibi
mulierem freneticam et uinctam funibus coram omni populo curat. et di-
missa in columnis proficiscitur. Pueniens uero ad portum lapaspi. transitum
ibi paucos dies prestolabatur. sed mora minime transit ociosa. Constru-
it interim de uirgibus msepem tertium oratorium. ipso iubente ipso operante
parit. Consummatum circumdedit vallo. interiacent spatium in cuni-
terium benedixit. Sane merita benedictis miracula satis declarant
que usque hodie ibi aditari ferunt. Inde est quod de finitimis regionibus
in firmos et male habentes illo portari consueuerunt. et sanantur multi.

Mulier tota dissoluta membris. plaustro uecta illuc pedibus suis remea-
uit domum. una dum taxat nocte non frustra in loco sancto prestolata matrem domini.

Alia quedam ibidem prostrabat in oratione. quam forte reperiens
solam homo barbarus accensus libidine et sui minime compos.
irruit rabiosus in eam. Conuersa illa et tremefacta. suspiciens aduertit
hominem plenum diabolico spiritu. et heul tu inquit miser quod agis.
Considera ues reuerere hec sancta. defer deo defer seruo ei malachie
parce et tibi ipse. Non desistit ille furus agitated iniquis. Et ecce quod
horribile dictum est uenenatum et tumidum animal quod buphonem uo-
cant. uisum est reptans exire de inter femora mulieris. Quid plu-
ra. Terrefactus homo resiliit. et clausis salubris festinus atrio exiit.
Ille confusus abscessit. et illa intacta remansit. magno quidem dei
miraculo et merito malachie. Et pulchre operi fedo et abhominan-
to fedum et abhominabile interuenit monstrum. non prius aliter de-
cuius bestianam extinguere libidinem quam perfrigidissimum uermem.
nec aliter temerarium frenari ausum. frustrari conatum. quam pui-
lem in utremque bestiolam. Et hec loco isto sufficiant pauca de pluribus.

Ascendit malachias nauem. et prospere. **N**unc iam reliqua persequamur.
nauigans applicuit monasterio suo benchozensi. ut primi filii
primam reciperent gratiam. Quid animi putas gessisse illos. sa-
no de uia tam longa recepto patre. et illo patre. Nec mirum si se tota
in gaudium effuderunt uiscera eorum in reditu eius. quando et exteris
circumquaque gentibus in credibilem morum leticiam. uelox rumor inuenit.
Denique de ciuitatibus et castellis et uicis occurrerunt ei. et quocumque
diuertat suscipit exultatione uniuersae terre. ueruntamen non sapit ho-
nor. opus exercetur legationis. Multis in locis celebrant conuentus

multi. ne qua, seu portio legationis fructu et utilitate fraudet. Se-
minat sup om̄s aquas. n̄ est qui se abscondat ab ope sollicitudinis ei.
Non serus n̄ etas n̄ conditio n̄ p̄fessio reputat. Sibiq; semen spargit sa-
lutare. ubiq; in tonat tuba celestis. Sibiq; discurre ubiq; utrumq;
enaginatio gladio lingue ad faciendam uindictā in nationib; in cre-
pationes in pplis. Tertio ei super facientes mala. clamat iniquis no-
lite inique agere. et delinquentib; nolite exaltare cornu. Religio ubi-
q; ppagat et fouet. oculi ei sup eos. et cura ei ad necessitates eor.
In conciliis que passim celebrant̄ repetunt̄ antiquae traditiones. quas ta-
men bonas ille conseruit. absolutas uero negligentia sacerdotum. Nec mo-
ty uetera in staurant. eudunt et noua. Et quaecumq; pmulgauerit tan-
q̄ celitus edita acceperunt. tenent. scripto mandant̄ ad memoriam posteror.
Quin nisi celus nulla crederent. que tot celestia confirmant miracula.
Et ut fidem dictis faciam. p̄stringam n̄ nulla paucis. Quis enim
cuncta enumeret. Quamq; libentius fateor imitandis immoret qua
ammirandis. et meo quidem iudicio primum et maximum mira-
culum qd̄ dedit. ipse erat. Ut enim taceam interiozem hominem cu-
ius pulcritudinem. fortitudinem. puritatem. sacis indicabant mores
ipsius et uita. ipsum exteriorem ita uno semp modo ipsoq; model-
tissimo et decantissimo gessit. ut nichil appareret in eo qd̄ possit of-
fendere intuentes. Et quidem qui n̄ ostendit uerbo ille p̄fectus est
uir. At uero in malachia quis unq; si curiosius obseruauerit depre-
hendit ociosum n̄ dico uerbum s; nutum. Quis manum pedem
ue mouentem frustra. Immo quid n̄ edificans in eius in cellu al-
spectu habitu uultu. Deniq; uultum hylarem nec suscauit meor.
nec leuigauit risus. Totum in eo disciplinatum totum in signe uirtu-
tis. p̄fectionis forma. Domina serus n̄ austerus. Remissus in terdu.
dissolutus nunq;. Negligens nichil. et si p̄tempe multa dissimulans.
Quietus sepe. s; minime ociosus. Adie primo conuersionis sue usq;
ad extremum uite sue. sine pprio uixit. Non seruos. n̄ ancillas.
n̄ uillas n̄ uiculos deniq; quicq; redituum ecclesiasticor seculari uue
in ipso habuerit episcopatu. Sene episcopali nichil prorsus constitu-
tum uel assignatum unde x̄p̄e uiueret. Nec enim uel pprium do-
mum habuit. Erat autem pene in cellant̄ circuiens parrochias
om̄s. euuangelio seruient̄ et de euuangelio uiuent̄. sicut constitu-
it ei dominus. digni est inquit oparius mercede sua. nisi qd̄ fre-
quentius ipsum euuangelium sine sumptu ponens. laborib; suis
suorq; unde se et eos qui secum laborabant in ope ministerii susten-
taret. Porro si interdum quiescere oporteret in sanctis hoc faciebat
locis. que ipse p̄hyberniam sparserat uniuersam. Apud quos

ferēbat

uero moram facere delibuisse; illos se confirmavit moribus et obseruanti
 e communi conuentus uita et mensa. Non fuit in uictu non fuit in uel
 titu in quo potuisset malachias dinosci inter ceteros fratres. in tantum
 cum maior esset humiliavit se in omnibus. Denique cum exiret ad predicā
 dum. cum pedibus pedes et ipse ibat episcopus et legatus. Forma apostolica
 hec. et inde magis mira in malachia. quo mira nimis in aliis. Verus perfec
 to aploz heres est iste qui talia agit. sed aduertere est quomodo diuidat
 hereditatem cum fratribus suis eque nepotibus aploz. Illi dñant in cle
 ro. iste dum esset liber ex omnibus omnium se seruum fecit. Illi non euuan
 gelizantes manducant. aut euuangelizant ut manducent. malachi
 as imitans paulum manducat ut euuangelizet. Illi fastum et quel
 tum estimant pietatem. malachias uendicat sibi opus et onus. Illi fe
 licet se credunt si dilatauerint terminos suos. malachias in dilatanda ca
 ritate gloriatur. Illi congregant in horrea et dolia replent unde onerent in
 sas. malachias colligit in deserto et solitudines unde impleat celos. Illi
 cum accipiunt decimas et primitias et oblationes. in super et decesa
 ris beneficio telonea et tributa et alios redditus infinitos. solliciti
 sunt nichilominus quid manducent aut quid bibant. malachias
 nichil horum habens. multos tamen locupletat de pmpuario fidei. Illis
 nec cupiditatis nec sollicitudinis ullus est finis. malachias cupiens
 nichil non nouit tamen cogitare de crastino. Illi a paupibus erigunt quod
 deum diuitibus. iste sollicitat diuites pro paupibus sustentandum. Illi
 marsupia uacuant subditos. iste peccatis eorum altaria cumulatur. uota
 hostiasque pacificas. illi alta palatia erigunt. turres ac menia ac celos
 leuant. malachias non habens ubi caput suum reclinet opus facit euā
 geliste. Illi equos ascendant cum turba hominum gratis mandu
 cantium panem et non suum. malachias septus sanctorum fratrum
 collegio pedes circuit portans panes angelorum quibus sanet esurien
 tes. Illi plebes ne agnoscunt quidem. iste erudit. Illi potentes
 et tyrannos honozant. iste punit. Siurum aplicum quem
 tot et talia nobilitant signa aplatus sui. Quid ergo mirum si
 mira opatus est sic mirabilis ipse. Immo uero non ipse sed deus in
 ipso. Alioquin tuus deus inquit. qui facit mirabilia.

Hat mulier in ciuitate cultam demonium habens. voca
 tus est malachias. orat paddicta. urget in uasorem et ex
 it. Sed nondum exsatiata malicia eius. miseram in ua
 dit mulierculam. que forte assisteret. Et malachias. Non ad hoc
 inquit tibi illam tuli ut hanc puaderes. eri ab ea. Parec. sed re
 petit priorem. Qua demuo pulsus. recurrit in altetam. Ita pa
 liquot spatium alternatum uexabat illas. hinc inde refugient.

Tunc sanctus indignans sibi illud ademonem colligensque spiritum
in fremuit. et totis viribus fidei facto impetu in aduersarium. ab
utraq; fugauit et quidem non minus uentum his quas uerauerat
ipse. Ceterum quod moram fecit sancto non putes lectorem fuisse uirtutis
eius sed dispensationis diuine. ut uidelicet ex hoc manifestior fieret et
maligni presentia et uictoria malachie. Denique audi quid alibi fecerit
non autem presentia sua. Et utique potuit presens. quod absens ualuit.

In huius regione aquilonaris partis hybernie iacebat in domo quidam in
firmus nec dubium quin demonum maleficio. Nam quadam nocte
audiuit eos loquentes dicente altero ad alterum. Vide ne miser iste
te hypochrite illius stratum stramine contingat. et sic effugiat ma
nus nostras. Cognouit homo quod malachiam loquerentur quem non multo
ante in eadem domo meminerat proctasse. et adhuc stramen in loco.

Sumptaque fiducia. et quo potuit conatu cepit repperere. debilis cor
pe. sed fide fortis. Et ecce in aere clamor et uociferatio. Prohibe eum
prohibe. retine eum retine. ammittimus predam. Verum is quem
portabat. fides et desiderium euadendi. quanto plus clamabant
illi. tanto magis genibus et manibus nitens ad remedium festinabat.

Et pueniens ascendit lectum uolutat in stramine. audit ulula
tum plangentium. Heu heu ipsi nos perdidimus. decepti sumus.

Euasit. Et dicto citius recessit ab eo demonum terrore et horrore quem
in lesino ciuitate homo ademonio. Patiebatur et omnis egritudo pariter.
Luerat per malachiam liberatus est. In regione eadem ligatam funibus
freneticam solui iussit. et in aqua quam benedixit lauari. lota est

Alteram quoque in saballo regione ulydie mens. Et sanata.
propria dentibus lamiantem. orando et tangendo curauit. Amicem

tem hominem multa perdicentem futuram. amici et propinqui adducunt
ad dei hominem uinctum fortis funibus. quod fortem adnocendum
rabies ipsa fecisset et terribilem ualde. Orat malachias et in conti
nenti eger sanat et soluit. Factum est hoc loco cui nomen tatem

Alio tempore in profana. Quod nimis barbarum sonat. sic et alia multa.
In ciuitate lesino puellam mutam parentes eius in media plate
arum offerunt transeunt. cum multa supplicatione rogantes ut
ei subuenire dignaretur. Stat malachias et facta oratione tangens
linguam eius. spiritum misit in os. et loquentem dimisit.

Orans de quadam ecclesia obuium habuit hominem cum
uore sua que non poterat loqui. Rogatus ut ei miseret. Stat
in porta populo circumstante. et data benedictione super
eam iubet dominicam dicere orationem. Dixit illa et populus be
nedixit dominum. In ciuitate cui nomen oenteh decubans lectu

174
lo quidam iam dies quatuordecim priuatus lingue officio ad iulio-
nem uisitantis se sancti loquelam recuperat. eucharistiam sumit. et
ita munitur extremum in bona confessione efflauit spiritum. Oliua
fructifera in domo dei. o oleum iocunditatis unguens et lucens. et
splendore miraculi illustrauit sanos. et suauitate beneficii unxit in-
Intrauit ad eum quidam de nobilibus habens ei **O**btinuit facultatem.
aliquid dicere. Qui inter loquendum fide plenus. tres iuncos pie fu-
ratus delectulo quo ille sedebat tulit secum. et multa de furto piete-
tis est operatus fide illius et sanctitate presulis.

Forte uenerat in ciuitatem nomine cluenuama. Et cum sederet
ad mensam. ingressus uir nobilis de ciuitate ipsa humiliter sup-
plicat puero pregnante. que iam sollempne preterisset tempus pa-
riendi. ita ut mirarentur omnes et nemo quid aliud quam uite periculum
crederet imminere. Rogat et cum eo neemias episcopus illius ciuitatis.
qui iuxta eum sedebat. rogant et ceteri quotquot aderant simul dis-
cumbentes. Tunc ille. Compatior ei inquit quod bona mulier sit et
pudica. Et porrigens uirum poculum cui benedixerat uade inquit
da illi bibere. sciens eam sumpto benedictionis potu et sine mora et si-
ne periculo parituram. Factum est hoc quod precepit. et nocte ipsa subse-

Sedebat in campo cum comite uhydie aliqua **C**urum est quod promissit.
tradans. et multitudo copiosa circa eos. Venit mulier gra-
uidam et uere grauis. Indicat se contra omnes leges nature reti-
nere partum. iam quindecim mensibus et diebus uiginti. Compassus
malachias super nouo et in audito in commodo. orat et mulier parit.
et qui aderant letati sunt et mirati. Omnes enim uiderunt in qua
facilitate et uelocitate eodem loco enixa sit. et triste negati partus

Accidit quiddam **M**iraculum. miraculo commutatium iocundiorum.
ibidem pari quidem miraculo sed sorte dispari. vidit hominem
qui publice tenere diceret concubinam fratris. et hic erat miles.
minister comitis. Et publice conueniens incestuosum alterum ei iohan-
nem exhibuit. non licet tibi inquit concubinam habere fratris tui.
At ille alterum ipsi nichilominus herodem redibens. non modo non audiuit
eum. sed et superbe respondit. et coram omnibus iurat. nunquam se dimissu-
rum. Tunc commotus malachias. sicut erat piusticia uehementer zelans.
et deus inquit te ab illa separet uel in uirtum. Paruipendens ille
ex instanti abiit indignabundus. offendensque mulierem non longe
a turba constituta in loco. ut oppressit eam sic erat totus sathane. cui
paulo ante traditus fuerat. Nec latuit flagitium. ancilla que dominum
comitabat recurrens domum. nempe haut percipit abierat loco. nunciat

anhela quid mali acciderit. Adquam uocem germani eius qui domi e-
rant zelantes sororis stuprum. tota illo festinantia puolant pudicie
hostem ipso in loco et ope sceleris deprehensum multis confossum uul-
neribus interimunt. Nec dum conuentus solutus erat. cum ecce arri-
ger ei quod euenerat nunciauit. Et mirati sunt uniuersi quod sententia
malachie tam celerem habuisset effectum. Timuerunt quoque flagi-
tiosi audito hoc uerbo. nam multi erant interea et territi purga-
ti sunt. lauantes manus suas in sanguine peccatorum.

D iarmicum comitem multo iam tempore decumbentem lecto. du-
riter quidem inceperat quod malus esset homo. immoderatus serui-
ens uentri et gule. benedicta aspsit aqua sine mora surgere fe-
cit. et ita ualente ut ilico equum ascenderet. et utique propter spem suam ipsi et suorum.

In urbe caseleni uenit homo ante eum cum filio paralitico rogans illum
sanari. Qui orans breuiter uade inquit filius tuus sanabit. Item et cras-
tino redit cum filio. sed minime sanato. Tunc surgens malachias et
stans super eum diuiter orauit. et ille sanatus est. Et conuersus ad patrem
offer inquit illum deo. Annuuit homo sed non tenuit. et post aliquot annos ille
iam iuuenis recidit in idipsum sine dubio propter inobedientiam patris et pacti

A lius quidam de loginquo cum esset malachias transgressionem.
in finibus munitione attulit ad eum filium. pedum penitus officio de-
stitutum. Percontatus quo nam modo illi hoc accidisset. ut suspicor
inquit demonum malignitate. Et addit. Ludenti in pectore ipsi ni fallor
in misere soporem. euigilansque paruulus sic se inuenit. Hec dicens cum
lacrimis precem fudit. efflagitat opem. Misertus eius orauit malachi-
as. iubens egrum interim dormire ibidem super solum. Dormiuit et
surrexit sanus. Hunc ipse quia de longe uenerat aliquamdiu in comita-
In monasterio benecorense pauper quidam in curia suo retinuit et erat ambulans cum eo.
fratrum elemosinis sustentabat. et erat cottidianam accipiens stipem.
aliquo officii factitans in pultrina. Is claudus ab annis duodecim. hu-
mi manibus repens post se trahebat pedes emortuos. Quem die quadam
ante cellam suam malachias mestum et merentem inueniens. causam per-
contat. Et ille. Videt inquit quam ex longo misellus afflictus. et ma-
nus domini super me. et ecce ad cumulum erumpunt homines qui misereri debu-
erant vident me. potius miseriam exprobantes. Quem ubi audiuit pie-
tate motus susperit in celum. manus pariter leuans. Facta autem breui
oratione ipse intiauit in cellam. et ille surrexit. Et stans supra pedes
suos mirabatur si uere esset. quod erat pene sompnum suspicatus. Cepit ta-
men se pedetemptum mouere. neque enim posse uere sanum credebat. Tan-
dem quasi egrauis sompno euigilans. cognoscit misericordiam domini super se firmi-
ter gradit. et in pultrinum uertit exiliens et exultans et laudans deum.

Viso eo qui prius uiderant et cognouerant. repleti sunt stupore et extasi.
 irum item ydropicum orando sanauit. **C**antabina putantes.
 qui ilico remansit in monastio: pastor ouium factus. **C**uital hyber
 nie nomine cozcagia uacabat epō. Tractatum est de electione. dissen
 sere partes: quibz ut assolet presulem uolentib' constituere suū n̄ di.
 uenit illuc malachias. audita dissensione conuocato clero et p̄lo. etiam
 corda et uota discordantia unire curauit: et p̄suasis illis totum nego
 tium sibi debere credi. cui potissimum sollicitudo in cumberet illi. sic
 et aliaz p̄ hybernam ecclaz. in continenti nominat eis n̄ quempiam
 de nobilib' terre. s; magis quendam hominem pauperem. quem sci
 ret sanctum et doctum: et hic erat alienigena. Querit ille: uincia
 t' decumbere lecto. et ita debilis: ut nullo pacto exeat nisi manib' por
 tatus ministrantium. Et malachias. Surgat inquit in nomine
 dñi: ego precipio: obedientia saluet eum. Quid faceret ille. Pa
 rere uolebat: s; imparatum se sentiebat. Quod et si poss; ut episcō
 pari formidabat. Ita cum uoluntate obediendi pugnante gemino hos
 te: pondere languoris et metu oneris: uicit illa tamen: data sibi in ad
 iutorium spe salutis. Itaq; conat'. mouet sese. temptat uires. inue
 nit se solito fortiozem. Crescit pariter fides cum uirib'. et rursum
 facta fortioz fides: dat uicissim uirib' in c̄mentum. Jam surgere
 p̄ se ualet: iam meliuscule gradi: nec iam sentire in ambulando lac
 situdinem: demum expedit' et alacer puenire ad malachiam: sine
 hominis adiutorio. Qui alliment' eum misit in cathedram: clero
 et p̄lo collaudante. Hoc ita in pace factum est. quia nec illi ausi
 sunt malachie uoluntati in aliquo obuiare: uidentes signū qd'
 fecerat: nec ille parere dubitauit. tam euidenti argumento fact'.

Mulier quedam fluxum sanguinis. **S**ecurior de dñi uoluntate.
 paciebat. et hec nobilis carissima malachie: plus tamen obmor
 quam generis nobilitatem. Que extoto deficiens nimirū cum
 sanguine exhaustis uirib' iam posita in extremis: misit ad dei homi
 nem: ut qd' superat anime subueniret. qui se iam n̄ ess; uisurus
 in corpe. Audiens malachias tulit moleste qd' mulier uirtutis for; et
 uita ei fructuosa ope et exemplo. Et uidens se n̄ posse satis occurrere
 tempestine. accito malcho qd' iuuenis ess; et expedit'. ip̄e est cuius
 supra meminimus fiat xp̄iani albis: accelera inquit fer' illi tria
 poma hec. sup' que nom' dñi in uocauit. Confido in ip̄o qd' ubi exis
 gustauerit. n̄ gustabit mortem priusq' nos uideat: et si tardiuscu
 le secuturos. Festinat malchus secundū mandatū: et uenient' i
 trant ad mortuam. alterū se exhibent' puerū helysai: nisi qd' hu
 ius efficacior opa fuit. Juber sibi nullam benedictionē amalachia

accipere et gustare si quomodo ualuerit. At illa exhilarata audito nomi-
ne malachie: ut obedire possit nutu significat paulisper uelle se erigi: nam
uerbo non poterat. Erigit gustat: gustato confortata est: loquitur et gratias
agit. Et inmisit dominus soporem in eam et suauissime requieuit in eo: cui
usu diu caruerat sic et esu. Stetit interim sanguis: et post modum
cum expugnata sanam se reperit: nisi quod longa inedia et sanguinis mi-
nutione adhuc debilis erat. Si quominus die sequenti desideratus mala-

Habitabat uir nobilis in ciuitate ben Iehie aduentus aspectusque profecit.
chozensis monasterium. Cui uxor cum infirmaretur ad mortem: ro-
gatus malachias ut descenderet priusquam moreretur infirmam uncturus
oleo: descendit et intinuit eam. Quo uiso exultat illa: spe anima-
ta salutis. Et cum appareret ungeri eam: uisum est omnibus differen-
dum potius usque mane. Erat enim uespere. Acquieuit malachias: et
data benedictione super egram: exiit cum his qui secum erant. Et
uero post modicum subito clamor factus est: plandus et strepitus multus.
protinus domum siquidem insonuit quod mortua esset. Accurrit mala-
chias tumultu audito: et secuti sunt eum discipuli eius. Et accedens
ad lectum ut certo comperit exspirasse consternatus est animo: sibi im-
putans quod fraudata gratia sacramenti obierit. Et eleuatis in celum
manibus: obsecro domine inquit insipienter egi ego: ego peccaui qui distu-
li: non ista que uoluit. Hec dicens contestatus est in audientia omni-
um: nullam se recepturum consolationem: nullam daturum requiem
spiritui suo: nisi quam tulerat liceret restituere gratiam. Et stans su-
per eam tota nocte laborabat in gemitu suo: et poleo sancto largo im-
bre lacrimarum profundens mortuam: uicem illi bene unctionis quam poterat
exhibebat. Ille quidem sic. Ad suos autem uigilate inquit et orate.
Itaque illi in palmis ille in lacrimis noctem duxere per uigilem. Et ma-
ne facto exaudiuit dominus sanctum suum: quia spes dei erat postulans pro eo:
qui postulat plandis gemitibus inenarrabilibus. Cuius plura: aperit oculo-
los que mortua fuerat: et ut solent qui de graui sompno euigilant
fricant sibi manus frontem et tympana. super lectum se erigit: et ag-
nito malachia inclinans deuote salutat eum. Et uerso luctu in gaudium.
stupor apprehendit omnes et qui uiderunt et qui audierunt. Sed et malachi-
as agens gratias benedixit dominum: et iuxit eam nichilominus sciens
in hoc sacramento remitti peccata: et quod oratio fidei saluet in firmum.

Post hec abiit ille et illa conualsuit: et uiuens in columinis tempe aliquan-
to: ut gloria dei manifestaretur in ea: pacta penitentia que sibi malachias in-
iunxerat: in bona confessione iterum obdormiuit et migrauit ad dominum.

Fuit autem mulier cui spiritus uacundie et futuris in tantum domina-
bat: ut non solum uicini et cognati fugerent consortium eius: sed si

173
lu quoq; eius uix sustinerent habitare cum ea. Clamor et rancor et
tempestas ualida ubicumq; fuisset. Audax et ardens et preceps me-
tuenda lingua et manu. importabilis et inuisu. Dolentes filii tu-
pilla tum pse ipsis. trahunt illam ad presentiam malachie. lacri-
mabilem cum fletu querimoniam deponentes. Vir autem sanctus
et periculum maris et in comodum miserans filioz. seorsum aduo-
cat illam fuerit ne confessa aliquando peccata sua sollicite pcunc-
tat. Respondit nequaq;. Confitere inquit. Parec. Et ille in uin-
gens penitentiam confitenti. oransq; super eam ut deus omnipotes
det ei spiritum mansuetudinis. in nomine domini iesu. ne ultra
utaleat iubet. Sequit tanta mansuetudo. ut pateat omib. n esse a-
liud quam admirabilem mutationem dextere excelsi. Fert adhuc
uiuere et hodie et tante patientie et lenitatis. ut que omis exaspera-
re solebat. nullis modo exasperari dampnis. contumelias. afflictio-
nib queat. Si licet me iuxta aplm habundare in sensu meo accipi-
at quisq; ut uolet. ego istud superiori suscitata miraculo mortue
censeo pferendum. quod exterior quidem ibidem. hic uero interior

Vir secundum seculum Creuit homo. Et nunc curiam ad reliqua.
honorabilis secundum dm timorat ueniens ad malachiam. qd
tul est ei sup sterilitate anime sue. supplicans ut sibi optine-
ret ab omnipotente deo gram lacrimaz. Et subridens malachias qd
gratum haberet in homine seculari desiderium spiritale suam maxilla
maxille sue quasi blandiendo coniungens fiat inquit tibi sicut pe-
tisti. Tantos exinde et penes continuos exutus aquaz deduxerunt ocli ei.
ut illud scripture ei posse aptari uideret. fons ortoz puteus aquaz uiuentiu.

Est in sula maris in hybernia ab olim secunda piscium. et mare ibi
piscosum ualde. peccatis ut credit habitantium ad empta copia
solita. que multos habebat filios in firmata est. et atanta
fuit sui comoditate emarcuit. Dolentib accolis et iacturam gra-
uem pplis egre ferentib. reuelatum est cuidam mulieri. precibus
malachie posse afferri remedium. idq; in notuit omib ipa pden-
te. Nutu di contigit ad esse malachiam. Dum em circuiret et
repleter eughio regionem diuertit illuc. ut et ipis eandem gram
impertiret. At barbari quib erat maior cura de piscib. omni in stan-
tia flagitant. ut potius respicere dignet sup in sula sue sterilita-
tem. Qui cum responderet se minime ad hoc uenisse. hominu
magis qua piscium desiderare capturam. uidens tamen fidem
eor. flexis in litore genib orauit ad dnm. ut licet in dignis in-
ductum olim beneficium tanta fide petentib n negaret. Al

cedit oratio ascendit et piscium multitudo. et forte liberior quam
in diebus antiquis. et ipsa populo terre perseverans usque in hodiernum di-
em. Quid mirum si oratio iusti que penetrat celos penetravit abyssos.
et de profundo maris tantam piscium copiam euocavit.

Venerunt aliquando tres episcopi in uillam focharum quem dicunt lo-
cum natiuitatis brigide uirginis. et quartus erat malachias. ad
quem presbiter qui hospitio susceperat eos quid faciam inquit. quod
pisces non habeo. Quo respondente ut querebat apiscatores. biennium
est inquit quod non inveniuntur pisces in flumine. unde et piscatores pro-
suis diffusi etiam arti sue renunciauerunt. Et ille. Precipe inquit
laxari retia in nomine domini. Factum est. et capti sunt salmones duo
decim. Secundo miserunt et captis totidem in opinarium inferunt
mensis et ferculum et miraculum. Et ut clare liqueat malachie
meritis datum fuisse. alius quoque annis duobus sequentibus. eadem
nichilominus sterilitas perdurauit.

Fuit quidam clericus in lesinorum phabilis ut fertur uita. sed fidei non
ita. Is sciolus in oculis suis presumpsit dicere. in eucharistia esse tan-
tummodo sacramentum et non rem sacramenti. id est solam sanctifi-
cationem et non corporis ueritatem. Super quo amalachia secreto et sepe
conuentus. sed in casum. uocatus ad medium est seorsum tamen ala-
icis. ut si fieri possit sanaretur et non confunderetur. Itaque in conuentu cleri-
corum data facultas homini respondendi presentia sua. Cumque totus in
geni uiribus suis quo non mediocriter callebat asserere et defendere cona-
ret errorem. malachia disputante et conuincente. iudicio omni-
um super de conuentu confusus quidem erit sed non correctus. Di-
cebat autem in ratione se uictum. sed episcopi pressum auctoritate. Et tu
inquit amalachia sine causa me hodie confundisti. aduersus profecto
ueritatem locutus. et contra tuam ipsi conscientiam. Nestus malachi-
as phomine sic induit. sed magis fidei dolens in uiriam timens
periculum. ecclesiam conuocat publice monet errantem et arguit
ut resipiscat. Suadentibus hoc ipsum episcopi et uniuerso clero cum non acqui-
esceret. contumaci anathema dicunt hereticum prestantes. Nec sic e-
uigilans. omnes inquit fauetis homini potius quam ueritati. E-
go personam non accipio. ut deseram ueritatem. Ad hoc uerbum substo-
machans sanctus. deus inquit fateri te ueritatem faciat uel exue-
cellitate. Quo respondente amen. soluit conuentus. Tali ille in-
ultus cauterio. fugam meditat. in famis et inhonoris fore non susti-
nens. Et continuo sua tollens exibat. cum ecce subita correptus in
firmitate sistit gradum. uiribusque deficiens. eodem loco iactat se super
solum anhelus et fellus. Forse incidens in id loci uagabundus in

sanus offendit hominem: quid nam ibi agat p̄cundat. Respondit
grāu se in firmitate teneri: neq; p̄cedere neq; redire ualentem. Et il
le. Et in firmitas ista haut alia inquit: quam ip̄a mors est. Hec aut̄
n̄ dixit a semetip̄so: s; pulchre deus p̄insanum corripuit eum: qui sa
nus acquiescere noluit consilijs senatorum. Et addit. Reuertere in
domum tuā. ego te uiuabo. Demq; ip̄o duce reuertit̄ in ciuitatem. re
dit ad cor: et adm̄iam dñi. Eadem hora accit̄ ep̄c. agnoscat̄ ueritas: abi
cit̄ error: confessus reatum absoluit̄: petit uaticum datur̄ reconcili
ato: et uno pene momento p̄fidia ore abdicat̄ et morte diluit̄. Ita mirum
Inter p̄p̄os quarundam **Q**uare dicitur: quia ueratio intellectum dat auditui.
regionum orta aliquando grāuis discordia. Interpellat̄ malachias de
componenda pace inter eas: et cum ell; alias impedit̄: in iungit
negotium hoc uni ep̄oz. Illo excusante et dicente malachia n̄ se que
situm s; contemptum iri: frustra fatigari nolle: uade inquit et do
minus erit tecum. Et ille. Acquiesco: s; si me n̄ audierint: scito me
ad tuam paternitatem appellaturum. Subridens malachias: fiat
inquit. Tunc ep̄c conuocatis p̄tib; dicitur formam pacis. Acquies
cunt reconciliant̄ ad inuicem: fide inde data stabilit̄ par: et sic
dimisit eos. At pars una uidens hostes factos securos. imparatos es
se: quippe qui pace facta mali nichil suspirent: loquebant̄ mutuo et
dicebat homo ad primum suū. Quid uolum; facere. Victoria p̄e
manus est: et ultio de inimicis. Et cepere insequi illos. Innotuit
qđ fiebat ep̄o: et accurrens conuenit ducem eoz sup̄ iniquitate et
colo: et sp̄retus ab illo est. Inuocauit nom̄ malachie aduersus eū:
et nichil pendit: uiridensq; ep̄m. putasne inquit p̄p̄ te amittere
debeamus malefactores n̄ros: q̄s tradidit d̄s in manus n̄ras. Et re
cordatus uerbi sui ep̄c quod habuit cum malachia: flens et euilās
uerso uultu ad monasterium eius. ubi es ait homo dei ubi es. Nō
ne hoc est pater mi qđ tibi dicebam. Heu heu ueni ut facere bonū
et n̄ malum: et ecce p̄me om̄s illi in corpe: illi in anima p̄ceunt.
Multa in hunc modum loquebant̄ lamentans et plangens: et
quali presentem sollicitans et compellans malachiam aduersus
malignantes. Et interim impii eū quib; fecerat pacem: in sequi
n̄ desistebant ad p̄dendum eos. Et ecce spiritus mendax in ore quo
rundam uiroz qui eos decipet. Et occurrerunt illis in uia uiri
nunciantes factam irruptionem in t̄ras ip̄oz ab aduersariis: et
more gladii consumi om̄ia et diripi bona eoz: uxores quoq; ac li
beros tolli et abduci. His auditis reuerli sunt festinant̄. Seque
bant̄ ultimi primos: quo uent̄ aut quid acciderit nescientes.

Nec enim om̄s audierant uiros loquentes. Cumq; uenissent et inuenissent nichil horū que nuntiata erant. confusi sunt tepehensi in malicia sua. et cognouerunt spiritus erroris se traditos p̄ nuntium malachie quem deceperunt. et nomen ipsius qd spreuerunt. Porro ep̄e audiens frustratos p̄ditores iniquitate sua quam cogitauerant. cū gaudio remeant ad malachiam referens om̄ia que acciderant sibi.

Sciens malachias eimodi occasione pacem esse turbatam. nactus oportunitum tempus. pacem p̄semet inter ip̄os de^{formare}mo ciuauit et firmare reformatam. datis et receptis alterutroque fide et iuramento. Verum illi quib; ante par fracta fuit in iurie memores. ne glecto pacto et precepto malachie tractauerunt de uice reddenda. Et congregati sunt om̄s in unum ibant ut imparatos p̄occuparent. redderentq; in caput eorū malum qd sibi ip̄i cogitassent facere. Et magno flumine qd intererat facillime transuadata flumulo quem n̄ p̄cul ab illo offendere reuerenti sunt. Neq; enim flumulus s; plane fluuus ingens apparuit. ubiq; sui transire uolentib; transitum negans. Quia om̄s tantum nunc esse. tantillum ante hunc fuisse scientes loquebant in ter se. Unde in undatio hec. der serenus est. ymbres n̄ sunt nec prime fuisse meminimus. Et si multum pluuus. quis n̄m unquam ^{actenus} meminuit in quantacumq; illuue ita in tumulle ut op̄ret terram. lata et priata p̄uaderet. Dignus dei ē ille. et dñs sepiet uias n̄as p̄ sanctum suū malachiam. cui sum preuaricati pactum transgressi mandatum. Ita et hu in facto negotio ad sua eque confusi repedauerunt. Diuulgatum est uerbum p̄ uniuersam regionem. et benedicebant dñm qui comprehendit sapientes in astutia sua. et fringens cornua peccatorū. sublimauit cornu

Aliquis de nobilib; in fensus regi. reconciliatus est p̄ manu xp̄i sui. malachie. Nec enim regi satis fidebat ille ut pacem cum eo faceret. nisi mediante malachia aut quem rex eque reueret. Nec in merito. ut post apparuit. Nam factum securum et minime iam cauentem sibi. captum trusit in uincula. odio antiquo captus plus ipse. Requirit homo alius de manu mediatoris. Nec enim aliud amici expectauerunt quam mortem. Quid faceret malachias. Non est qd possit. nisi ut recurrat ad suum illud solitum unicumq; refugium. Congregato exercitu forti nimis turba magna discipulorū suorū. ad ut hominem requirit uinctum. negat. Et malachias. Inique inquit agis cont̄ dñm. et contra me et contra te ip̄m. pactum preuaricans. Si dissimulas tu. s; n̄ ego. Credidit se homo fidei mee. si contingat eum mori. ego pdidi eum. ego reus sanguinis. Quid tibi uisum est me p̄ditorem. te p̄uaricatorem constituere. Noueris me

donec liberet nichil gustaturum neq; istos. Sic locutus. intra eccliam deum
omnipotentem suis suozq; amicus gemitib' interpellat. ut iniuste addictu
eripere dignet de manu p'uaritatoris et iniqui. et ea die cum nocte se
quenti in ieiunio et oratione p'stiterunt. Perlatum ad regem quid fieret.
et inde magis in duratum est cor eius unde emolliri debuerat. In it fu
gam uertit' homo carnalis ne si p'pe remaneret. orationis poss' sus
tinere uirtutem. quasi uero uel absconditum n' inueniat. uel n' pueniat
ad remotum. Tu metas miser ponis orationib' sanctor'. Non est oratio iac
ta sagitta ut fugias a facie arcus. Quo ibis aspu' dei qui eam portat. et
quo a facie eius fugies. Deniq; fugientem insequit' inuenit latitante.
Et sic cecus et n' uidens ut melius uideas. et intelligas quonia' durum
est tibi contra stimulum calcitrare. Deniq; senti uel nunc quia sagitte po
tentis acute puenierunt ad te. que et si resisterunt accede quia laxu'
est. s; n' ab oculis. utinam p fenestras saltem oculo' pueniant usq; ad cor.
et ueratio intellectum det cecitati. Cernere erat saulum tenuo ad ma
nus trahi et adduci ad ananiam. ad oue' scilicet lupum ut refunderet
predam. Refudit. et recepit uisum quod malachias usq; a teo ouis
est ut sit miserus et lupo. Diligenter exhis aduerte lector tu' quibus
habituatio malachie. quales principes et quales ppli. Quomodo n' is fra
ter fuit diaconum. et socius strutionum. Et ideo dedit ei d'ns uirtu
tem calcandi sup serpentes et scorpiones. alligare reges eoz in compedib'.
et nobiles eoz in manucis ferreis. Deniq; audi quid sequatur.

S cui benchoren'sis monasterii cesserant possessiones in gratis beneficio.
ertunc et deinceps insolentissime semp habuit aduersum eum et suos.
in omnibus infestus eis ubiq; insidians. detrahens actibus eoz. Et n' in
p'ine hoc. Fiat et unicus filius qui imitator patris addens et ipe a
liquid' in malachia. eodem anno mortuus est. Mortuus est autem sic.
uisum est malachie debere constru' in benchoe oratorium lapideum in star
illoz que in aliis regionib' extructa conspexerat. Et cum cepisset fundam
tum iacere. indigne quidem mirati sunt qd' in terra illa necdum eius
modi edificia inuenirent. Verum ille nequaquam sicut erat p'sumptuo
sus et insolens n' modo miratus est s; indignatus. Ex qua indigna
tione concepit dolorem et peperit iniquitatem. Et factus susurro i
pplis nunc secretu' detrahere. nunc blasphemare palam. notare leui
tatem. nouitatem horere. sumptus exaggetare. Istiusmodi ue
nenatis sermonib' sollicitans et inducens multos ad phibendum. se
quimini me inquit. et qd' n' n'li p'nos fieri debet. contra nos fieri n'
sinamus. Itaq; cum plurib' q's suadere uoluit descendit ad locum rep
tum. conuenit homine' di' primus ipe dux uerbi. qui erat princi
pium mali. Obone uir quid tibi uisum est uris hanc inducere re

de est

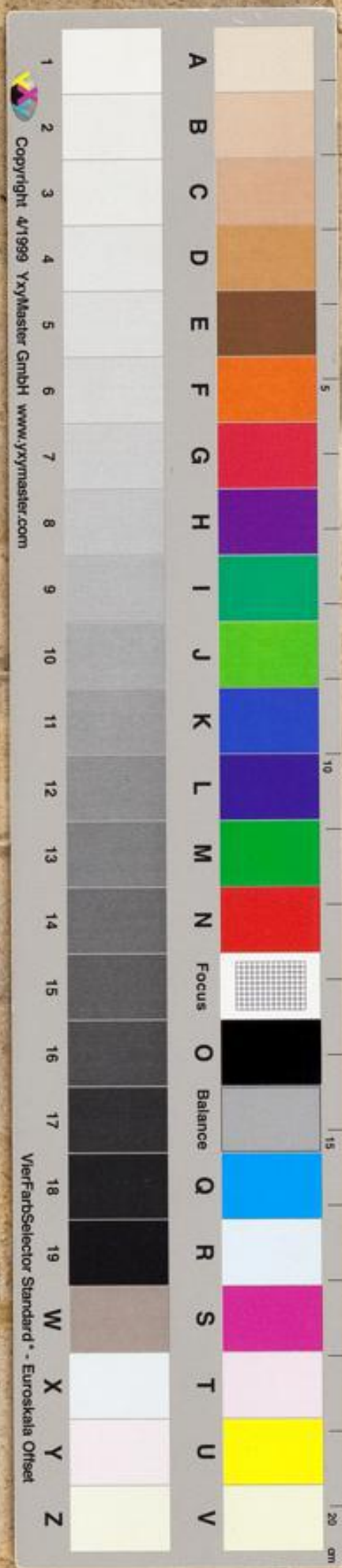
3

gionib' nouitatem. Sciti sumus n̄ galli. Que nam leuitas hec. Quid
opus erat ope tam supfluo tam supbo. Vnde tibi paupi et inopi sumptus
ad pficiendum. Quis pfectum uidebit. Q uo istud psumptionis
in choare qd n̄ queas n̄ dico pficere s; n̄ pfectum uidere. Quamq; a
mentis magis est quam psumptis conari qd modum excedit.
uincit uires. supat facultates. Cella cella desine auersaria hac. Al
loquim nos n̄ summus n̄ sustinemus. Hoc dixit plens quid uellet
n̄ qd poss; considerans. Nam de quibus psumebat et secum adduxe
rat uiro uiso mirati sunt et iam n̄ ibant cum eo. Ad quem uir ses
tota libertate utens. miser inquit opus qd in choatum uides et in ui
des sine dubio pficiet. pfectum multi uidebunt. Tu uero quia n̄ uis
n̄ uidebis et qd n̄ uis morieris. attendito tibi ne in peccato tuo moriaris.
Ita est. Ille mortuus est et opus completum est s; ille n̄ uidit. qui ut
pfati sumus anno eodem mortuus est. Interim pater audito mor qd
de filio uir sanctus pdixit. sciens uerbum eius uiuum et efficax
esse inquit interfecit filium meum. Et instigante diabolo tanto furo
re exarsit in illum. ut coram duce et maiorib; uisidie falsitatis et men
datu arguere n̄ uereret hominem qui ueracissimus est. ueritatis
et discipulus et amator. et conuicium intulit symiam appellans.
Et malachias quidem doctus n̄ reddere maledictum p maledicto. ob
mutuit et n̄ apuit os eius. dum consisteret peccator aduersus eum.
Dex n̄ dñs oblitus sermonis eius qui dixerat. michi uindictam et ego
retribuam. eadem die domum reuersus homo luit lingue estrens
temeritatem. ipso uisore quo in ligatore laxat. arreptum in igne
piceit demon. s; mor manib; assistentium extractus est. adustus ta
men corpis parte et mente captus. Et dum insaniret uocatus ma
lachias uenit. repperitq; maledictum spumantia ora torquentem.
horrendis uocibus et motib; terrentem omnia. ac toto corpe agitatū.
uir posse teneri aplurib;. Et orans p inimico uir totius pfectionis.
exauditus s; ex parte. Nam ilico quidem sancto orante ille apuit
oclos et sensum recepit. Relictus est autem ei sp̄e dñi malus qui
eum colaphizet. ut discat n̄ blasphemare. Credimus eum uiuere
usq; adhuc. et usq; adhec tempa liere peccatum grande. qd peccauit
in sanctū cunctis tempib;. tamen fertur lunaticum esse. Porro
predicte possessiones cum iam sui pubeclitate et subtilitate eas
tenere n̄ ualuit. in pace adlocum cui exitebant redierunt. Hec
reuenit malachias post multā tenuum uexationem pacis obtentū.
S; iam adopus editu qd malachias aggressus est sermo recurat.
Et quidem n̄ erat malachie n̄ dico unde pficeret s; unde faceret quicq;
erat autem cor eius fiduciam habens in dño. Dñs uero puidit ut

75 Bl. 32 x 22,5 cm

75 Bl. 32 x 22,5 cm